GEMEENTE Drimmelen

Jaarstukken 2022

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE 3

REKENING IN ÉÉN OOGOPSLAG 8

Rekening in één oogopslag 9

INLEIDING 11

Voorwoord 12

Voorwoord 12

Samenvatting 13

Algemeen 13

Programma 1 – Burger en bestuur 13

Programma 2 – Openbare ruimte 14

Programma 3 – Ruimte, wonen en economie 15

Programma 4 – Sociaal domein 17

Paragrafen 19

Financieel resultaat 20

PROGRAMMA'S 25

Programmaverantwoording 26

Programmaverantwoording 26

1. Burger en bestuur 27

Inleiding 27

1.1 Dienstverlening 27

1.2 Burger en politiek 28

1.3 Dorpsgericht werken 30

1.4 Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing 31

1.5 Bestuursondersteuning 32

Wat heeft het gekost? 33

2. Openbare ruimte 34

Inleiding 34

2.1 Integraal en burgergericht werken 35

2.2 Wegen en verkeer 37

2.3 Groen en speelvoorzieningen 45

2.4 Water 48

Wat heeft het gekost? 53

3. Ruimte, wonen en economie 54
Inleiding 54
3.1 Versterken vrijetijdseconomie 54
3.2 Versterken economische structuur 61
3.3 Wonen 63
3.4 Duurzaamheid 66
3.5 Leefomgeving 74
Wat heeft het gekost? 77
4. Sociaal domein 78
Inleiding 78
4.1 Opgroeien en opvoeden 78
4.2 Zorg voor kwetsbare burgers 87
4.3 Participatie door werk en maatschappelijke inzet 94
4.4 Sport en bewegen 97
4.5 Sociaal culturele accommodaties 98
Wat heeft het gekost? 99
Algemene dekkingsmiddelen 101
Inleiding 101
Lokale heffingen/ plaatselijke belastingen 103
Algemene uitkeringen 103
Dividend 104
Saldo financieringsfunctie 104
Overige algemene dekkingsmiddelen 104
Onvoorzien 105
Vennootschapsbelasting 105
Overhead 106
Wat heeft het gekost? 106
Basisset beleidsindicatoren 107
Inleiding Basisset beleidsindicatoren 107
Beleidsindicatoren en taakvelden 107
Leeswijzer 107
PARAGRAFEN 111
Inleiding paragrafen 112
Inleiding paragrafen 112
A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 113

Inventarisatie van de risico's 113
Toelichting bij risico's 114
Inventarisatie van de weerstandscapaciteit.....115
Weerstandsvermogen 115
Financiële kengetallen 116
B. Lokale heffingen 119
Inleiding 119
Beleid en hoofdlijnen 119
Lokale lastendruk.....123
Inkomsten en kostendekkendheid 123
Kwijtschelding 126
C. Onderhoud kapitaalgoederen.....127
Inleiding 127
Planning Openbare Werken 2022 en verder 129
a. Wegen 132
b. Openbare verlichting 140
c. Civiele kunstwerken 142
d. Riolering 143
e. Water 148
f. Groen.....149
g. Gebouwen.....152
D. Financiering 157
Inleiding 157
A. Risicobeheer 157
B. Financieringspositie 161
E. Bedrijfsvoering 165
Inleiding 165
A. Personeel en organisatie.....165
B. Informatievoorziening en automatisering 166
C. Huisvesting en facilitaire zaken.....167
D. Financiën en Planning & Control.....168
E. Inkoop 170
F. Juridische Zaken 170
F. Verbonden partijen.....171
Visie en beleidsvoornemens 171
Lijst verbonden partijen 171

G. Grondbeleid 177
Inleiding 177
a. Visie gemeentelijk grondbeleid 177
b1. Ontwikkelingen / uitvoering gemeentelijk grondbeleid 178
b2. Ontwikkelingen / uitvoering faciliterend grondbeleid 179
c. Wonen 179
d. Werken/ bedrijventerreinen 180
e. Actieve gemeentelijke grondexploitaties 180
f. Financiële positie actieve grondexploitaties 182
g. Conclusie resultaat eigen grondexploitaties 186
h. Risico's eigen grondexploitaties 186
i. Reserves grondbedrijf in relatie tot risico´s – weerstandscapaciteit grondbedrijf 186
H. Wet open overheid (Woo) 188

JAARREKENING 2022 189

Inleiding jaarrekening 190
Balans per 31 december 2022 191
EMU-saldo 195
Overzicht van baten en lasten 196
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling 197
Inleiding 197
Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening 197
Balans 197
Borg- en garantiestellingen 200
Toelichting balans 201
Vaste Activa 201
Vlottende Activa 216
Vaste Passiva 218
Vlottende Passiva 227
Waarborgen en garanties 229
Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen 229
Toelichting overzicht van baten en lasten 232
Inleiding 232
Mutatie reserves 233
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves 235
Overzicht incidentele baten en lasten 235
Toelichting incidentele baten en lasten 240

Analyse begrotingsafwijkingen....245
Inleiding....245
Programma 1. Burger en Bestuur....245
Programma 2. Openbare ruimte....246
Programma 3. Ruimte, wonen en economie....248
Programma 4. Sociaal domein....251
Algemene dekkingsmiddelen....255
Overhead....256
Analyse begrotingsrechtmatigheid....258
Eigen bijdragen van het Centraal administratiekantoor (CAK)....260
Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector....261
Exploitatiesaldo en resultaatbestemming....264
Exploitatiesaldo en resultaatbestemming....264
Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)....265

BIJLAGEN....284

1. Overzicht actuele beleidsstukken....285
Programma 1. Burger en Bestuur....285
Programma 2. Openbare ruimte....285
Programma 3. Ruimte, Wonen en Economie....286
Programma 4. Sociaal domein....288
Algemene beleidsdocumenten....289
2. Baten en lasten per taakveld....291
2. baten en lasten per taakveld....291
3. Taakvelden per programma....294
3. Taakvelden per programma....294
4. Afkortingenlijst....297
4. Afkortingenlijst....297
5. Ontwikkeling rekeningsaldo....301
5. Ontwikkeling rekeningsaldo....301

Rekening in één oogopslag

Rekening in één oogopslag

HET JAAR 2022 IN ÉÉN OOGOPSLAG

GEMEENTE Drimmelen

Het was toch een hectisch jaar 2022

In principe was het een overgangsjaar naar een nieuwe bestuursperiode. Met een nieuw landelijk kabinet kwam er ook een nieuw bestuur voor Drimmelen en zou 2022 een uitvoeringsjaar worden met weinig nieuw beleid na de Corona-gevolgen. Maar de oorlog in Oekraïne zette de wereld op zijn kop met angst, vluchtelingen, energietekorten en stijgende prijzen. Drimmelen moest vol aan de bak voor de uitvoering van de Energiecompensatie voor de lage inkomens, het extra stutten van de verenigingen voor het behouden van de leefbaarheid en het voorkomen van schrijnende gevallen. Gelukkig ging veel van het geplande werk toch door en uiteindelijk is ook een mooi financieel resultaat van + 2,4 miljoen euro behaald. Zodat we optimistisch de toekomst in kunnen gaan en Drimmelen gezond kunnen houden!

Harry Bakker, wethouder Financiën

INKOMSTEN

48,1 MILJOEN + 27,3 MILJOEN = 75,4 MILJOEN

Het grootste deel kregen we van het Rijk.

De rest kregen we uit lokale heffingen en andere inkomstenbronnen.

De totale inkomsten in 2022 waren € 75,4 miljoen.

11,1 MILJOEN — 16,2 MILJOEN

lokale heffingen

- **Onroerendezaakbelasting** 5,3 miljoen
- **Rioolheffing** 1,6 miljoen
- **Afvalstoffenheffing** 2,8 miljoen
- **Omgevingsvergunningen** 0,6 miljoen
- **Leges burgerzaken** 0,4 miljoen
- **Overige heffingen** 0,4 miljoen

andere inkomsten

- **Bijdragen uit reserves (saldo)** 4,8 miljoen
- **Huren en pachten** 0,9 miljoen
- **Dividend** 0,1 miljoen
- **Grondbedrijf** 4,3 miljoen
- **Overige inkomsten** 6,1 miljoen

UITGAVEN

Inwoneraantal dec 2022: **27.994**

Op basis van programma's		per inwoner
Burger en bestuur	€ 5,5 miljoen	€ 196
Openbare Ruimte	€ 9,2 miljoen	€ 331
Ruimte, Wonen en Economie	€ 13,5 miljoen	€ 481
Sociaal Domein	€ 31,8 miljoen	€ 1.136
Overhead	€ 8,2 miljoen	€ 292
Algemene dekkingsmiddelen	€ 4,8 miljoen	€ 171

75,4 MILJOEN (Inkomsten) − 73,0 MILJOEN (Uitgaven) = 2,4 MILJOEN (Resultaat)

Hoeveel betaalde ik in 2022 aan:

Rioolheffing	€ 131,29
OZB	€ 309,49
Afvalstoffenheffing	€ 242,98

Gerealiseerd in 2022

Made
- Drimmelenseweg, verbeteren verkeersveiligheid
- Witteweg, groot onderhoud en bermverharding
- Van Campenhoutstraat/Boerenhoekstraat verbetermaatregel riolering
- Woningbouw Zijlbergsestraat
- Woningbouw Leeuwerikstraat
- Woningbouw Made Oost
- Woningbouw Romboutsstraat
- Woningbouw Van Gilslaan
- Voorbereiding woningbouw Kloosterstraat
- Start gebiedsontwikkeling sociaal cultureel dorpshart
- Start verbouwing Bernarduskerk
- Voorbereiding nieuwbouw IKC en gebiedsontwikkeling Stuifhoek

Drimmelen
- Oude Haven Drimmelen kwaliteitsverbetering wandelpromenade
- Aanleg wandelpromenade Oude Haven
- Voorbereiding woningbouw De Landtongen
- Verkenning veerverbinding Hofmansplaat
- Opening VVV-kantoor Drimmelen

Lage Zwaluwe
- Fietspad Harmoniepolder vervangen verharding
- Woningbouw De Vlashoek
- Woningbouw Ganshoek
- Voorbereiding woningbouw Willibrorduslocatie en Olmhof
- Stappen tot aankoop Rietgors
- Opvang van 130 Oekraïense vluchtelingen op een boot

Hooge Zwaluwe
- Helkantsedijk grootonderhoud wegen
- Ruilverkavelingsweg, groot onderhoud wegen en bermverharding
- Aanbrengen verkeersmaatregelen
- Woningbouw Prinses Margrietstraat
- Verkenning woningbouw Hooge Zwaluwe

Wagenberg
- Scheerbiesstraat, groot onderhoud wegen en bermverharding
- Onderdijk, kwaliteitsverbetering en inrichten als fietsstraat
- Woningbouw Dorpsstraat
- Voorbereiding woningbouw verlengde Elsakker
- Ambulancepost Wagenberg
- Nieuwe exploitant horeca Driedorp

Terheijden
- Parkeren Hofjesweg, aanleg parkeerplaatsen en verbeteren
- Toegankelijkheid voetpad
- Fietspad Laakdijk vervangen verharding
- Woningbouw Schansstraat
- Woningbouw Botzegge
- Woningbouw E-veld
- Voorbereiding woningbouw Kalkvliet-Munikkenhof
- Planvorming toegang Kleine Schans
- Planvorming dijkverzwaring

Alle kernen
- Goeiestoepkes route, verbeteren toegankelijkheid
- Aanleg Glasvezel gerealiseerd gehele gemeente
- Vaststelling Transitievisie Warmte
- Opstellen actieplannen Energieneutrale dorpen
- Bouw windmolens A16
- Bouw 197 nieuwe woningen
- Vaststelling Programma Wonen
- Eerste aansluitingen warmtenet Terheijden
- Onderzoek Vrijkomende Agrarische Bebouwing
- Projecten natuur in de Wijk en Erven Plus
- Collectieve inkoop-/kortingsacties zonnepanelen en isolatiemaatregelen
- Open coffee bijeenkomsten ondernemers
- Subsidieregeling Groene Daken
- Duurzaamheidslening
- 10 subsidies Samen aan de Slag
- Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026
- Gemeenteraadsverkiezingen
- Regiovisie jeugd 2022
- Nieuwe verordening leerlingenvervoer
- Verordening Jeugd
- Noodfonds energiecompensatie
- Aantal schoolpleinen zijn vergroend
- De Vuelta was een succes
- Energietoeslag uitgevoerd, 1100 aanvragen waarvan er 760 zijn toegekend
- 90 Oekraïense Vluchtelingen zijn begeleid naar betaald werk
- In samenwerking met vele vrijwilligers zijn er o.a. taallessen en sportieve activiteiten gegeven aan Oekraïense vluchtelingen
- Voorbereidingen getroffen voor samenvoeging van het Platform Sociale Zekerheid en het Wmo-platform tot Adviesraad Sociaal Domein

© 2023, Soet en Blank Tekst en Communicatie, Breda

Inleiding

Voorwoord

Voorwoord

De gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022 zorgden voor nieuwe bestuursakkoorden. In onze gemeente vormt het akkoord Bouwen aan een duurzaam, sociaal en veilig Drimmelen een aansprekend vertrekpunt voor het wonen, werken en recreëren in een levendige gemeente. De jaarstukken laten zien dat er ook in 2022 veel aandacht was voor de thema's uit het nieuwe bestuursakkoord.

Wat zich niet liet voorspellen was de oorlog in Oekraïne. Veel Oekraïners sloegen op de vlucht voor het oorlogsgeweld en vonden een veilig onderkomen in Nederland. Zo ook in Drimmelen. Vanaf november bood de gemeente op een cruiseschip in Lage Zwaluwe onderdak en ondersteuning aan zo'n 135 Oekraïense vluchtelingen. Dankzij de steun van samenwerkingspartners en vrijwilligers vonden zij veiligheid en geborgenheid. Inmiddels is een groot deel van hen op semipermanente locaties in onze dorpskernen geherhuisvest.

Een ander effect was de stijging van de inflatie. Prijzen van energie, materialen en voedsel gingen fors omhoog, waardoor compenserende maatregelen vanuit de overheid volgden. Ook in Drimmelen is de Energietoeslag voor lage inkomens zo uitbetaald en zijn verenigingen ondersteund. Zodat de continuïteit en leefbaarheid van de samenleving zo veel mogelijk behouden blijft voor de toekomst.

2022 was daarnaast het jaar waarin de Coronapandemie wereldwijd uitdoofde. Het vaccinatieprogramma zorgt ervoor dat besmettingen gepaard gaan met mildere klachten. Dankzij de compenserende maatregelen van de rijksoverheid en lokaal maatwerk konden veel inwoners, ondernemers en organisaties de Coronacrisis doorstaan.

In financieel opzicht was 2022 een bevredigend jaar. Het rekeningresultaat sluit en de financiële kengetallen wijzen uit dat de financiële positie van de gemeente onverminderd solide is. Wel volgt het college nauwlettend de ontwikkelingen van de inflatie, toenemende rente en de meerjarige ontwikkeling van de bijdrage uit het Gemeentefonds. Die bijdrage staat vanaf 2026 vooralsnog onder druk en kan mogelijk een volledige uitvoering van het bestuursakkoord gaan belemmeren.

Drimmelen blijft een (financieel) gezonde gemeente met toekomst!

Harry Bakker
Wethouder Financiën

Samenvatting

Algemeen

In deze samenvatting beschrijven we per programma opvallende resultaten van 2022 en welke inspanningen daarvoor zijn gedaan. Daarnaast noemen we belangrijke ontwikkelingen op een aantal specifieke onderwerpen, de paragrafen. De samenvatting sluit af met een toelichting op het financieel resultaat dat over 2022 werd behaald. Dit doen we door het rekeningresultaat te vergelijken met het resultaat uit de laatste tussentijdse rapportage, de Najaarsnota 2022.

Programma 1 – Burger en bestuur

Dienstverlening
Op 17 december 2020 heeft de raad het ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening vastgesteld. In het plan beschrijven we vanuit verschillende invalshoeken hoe we dienstverlening en digitale transformatie in Drimmelen realiseren.
Na de invoering van het klantcontactsysteem, stond in 2022 digitaal samenwerken centraal. Er werden applicaties (Teams, Sharepoint en OneDrive) uitgerold en de digitale vaardigheden van medewerkers werden verder ontwikkeld.
De gemeente werkt aan een nieuw concept voor haar dienstverlening aan inwoners, ondernemers en organisaties. Dat hiervoor genoemde dienstverleningsconcept wordt een uitwerking van de wijze waarop de gemeente Drimmelen haar kanalen, klantcontacten, processen, informatievoorziening én aansturing inricht. Het ambitieplan zal in 2023 geconcretiseerd worden in een dienstverleningsconcept.

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Als vervanger van de Wet openbaarheid van bestuur stimuleert de Woo een actieve openbaarmaking van overheidsinformatie. Drimmelen heeft een Woo-contactfunctionaris aangesteld en biedt een webformulier aan waarmee belanghebbenden een Woo-verzoek in kunnen dienen.

Dorpsgericht werken
In de Omgevingswet neemt de participatieve samenleving een centrale plaats in. We kiezen er voor om het participatiebeleid niet alleen voor het ruimtelijk domein, maar voor alle gemeentelijke beleidsonderwerpen op te stellen. Een nieuwe participatieverordening is in voorbereiding en zal in 2023 aan de raad worden aangeboden.

Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing
Veel aandacht ging uit naar het organiseren van de opvang van Oekraïners die vanwege de oorlogssituatie hun vaderland zijn ontvlucht. In Lage Zwaluwe werd een grootschalige opvang op een cruiseschip gecreëerd. Daarnaast boden verschillende inwoners een gastvrij thuis aan Oekraïense vluchtelingen.

Het college bereidde het nieuwe integrale veiligheidsbeleid 2023-2026 voor. Met als speerpunten: jeugd en veiligheid, high impact crimes, ondermijning en zorg en veiligheid. Het nieuwe veiligheidsbeleid wordt begin 2023 aan de raad voorgelegd.

Integraal en burgergericht werken
Bij integrale projecten combineert de gemeente de uitvoering van riolerings-, weg-, verkeerskundige en groenwerkzaamheden. In 2022 werden enkele integrale projecten succesvol afgerond, zoals de Witteweg in Made.
We betrokken inwoners op verschillende manieren bij de voorbereiding op en uitvoering van projecten in de openbare ruimte. Dat gold voor de herinrichting van de Zeggelaan in Terheijden, van de Nachtegaalstraat in Made en van de Griendwerkerstraat in Lage Zwaluwe.

Wegen en verkeer

De provincies Brabant en Limburg besteedden een laadinfrastructuur voor personenauto's aan. Onderdeel van die infrastructuur is het plaatsen van 27 laadpalen in Drimmelen. Daarnaast verleende de gemeente vergunningen voor het plaatsen van 30 laadpalen.

Eind 2022 vulden we de vacature BOA conform het Coalitieakkoord. Daardoor kwamen we op 3 FTE's.

In 2018 stelde de VNG het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 mee op. Het plan behelst een breed gedragen visie op de landelijke aanpak van het verkeersveiligheidsbeleid. Verkeersveiligheid is daarnaast een belangrijk thema in het nieuwe lokale coalitieakkoord.
In aansluiting op het SPV en het coalitieakkoord stelden we een nieuwe nota Verkeersmaatregelen op en voerden we die nota uit.

De provincie is vasthoudend in haar weigering om landbouwverkeer op de N285 tussen Wagenberg en Terheijden toe te laten. Ook een gezamenlijk beroep op de provincie met andere gemeenten leidde niet tot een wijziging van het provinciaal standpunt.

In het nieuwe bestuursakkoord benadrukt de coalitie het belang van het investeren in een bypass van de Zoutendijk op de Horenhilsedijk voor vrachtwagens en tractoren om zo Hooge Zwaluwe verkeersveiliger te maken. In 2022 werden alvast verlichtende maatregelen ter hand genomen. Veel aandacht ging uit naar de spoorwegovergang. De gesprekken daarover met ProRail verliepen en verlopen moeizaam.

Het fietsveilig maken van de Zeggelaan in Terheijden werd na gesprekken met aanwonenden in twee varianten uitgewerkt. De beoordeling door een onafhankelijke derde partij wees uit dat een deel van de Zeggelaan niet optimaal als gebiedsontsluitingsweg met een snelheidslimiet van 50 km/uur kan worden ingericht. We verwachten dat de landelijke richtlijn voor de inrichting van ontsluitingswegen met een limiet van 30 km/uur in 2023 gereed zal zijn en dat deze richtlijn mogelijk nieuwe opties zal bieden.

De aanleg van de Goeiestoepkesroute is afgerond. Wel hebben bewoners en de stichting Wonen Welzijn Zorg Drimmelen aanvullende wensen aangedragen. De gemeente overweegt om die wensen te honoreren.

Het aanleggen van verkeershubs stagneert. De verwachte duidelijkheid van de provincie t.a.v. de locatiekeuze en inrichtingsvorm kwam (nog) niet. We blijven met de provincie in gesprek over onze voorkeur om hubs aan te leggen bij station Lage Zwaluwe, kruispunt Wagenberg en de bushalte bij het

gemeentehuis.

Groen en speelvoorzieningen

De grondverwerving voor de aanleg van een ecologische verbindingszone van de Mark naar de haven van Lage Zwaluwe verliep trager dan verwacht. Daar waar wel voldoende gronden beschikbaar zijn, zullen we in 2023 starten met het ontwerp en het uitvoeren van onderzoeken naar het aanpassen van de bodem en de natuur.

Tegen de aanleg van een trapveld met een kooiconstructie in Hooge Zwaluwe werd bezwaar aangetekend. Helaas bood mediation geen oplossing. Het bezwaar zal in maart 2023 worden behandeld.

Water

In 2022 werd de vervanging van het riool bij de Burgemeester Van Campenhoutstraat in Made afgerond. We gunden de rioolwerkzaamheden bij de Nachtegaalstraat in Made en de Griendwerkerstraat in Lage Zwaluwe. Door de vertraagde levering van materialen kunnen de werkzaamheden pas in 2023 starten.

De gemeente is volgens de Wet op de waterhuishouding verplicht overvloedig grondwater van perceeleigenaren in het openbaar gebied op te vangen. Dergelijke situaties deden zich in 2022 niet voor. Wel leverden we maatwerk in een situatie waarin sprake was van grondwaterschaarste.

Het klimaat verandert. Daarom moet het rioolstelsel toegerust zijn op het verwerken van een verhoogd aanbod van hemelwater. Alle rioleringsplannen toetsten we op de norm bui 9, d.w.z. een bui met een volume van 30 mm. Zo nodig brachten we een regenwaterriool aan.

De Brandput in Lage Zwaluwe blijkt een hardnekkige broedplaats voor blauwalg. De put werd uitgebaggerd en tijdens de zomer van 2023 zal blijken of dit afdoende was om blauwalg te beperken.

Programma 3 – Ruimte, wonen en economie

Versterken vrijetijdseconomie

Nadat in 2021 bleek dat een volwaardige veerverbinding naar de Hofmansplaat financieel niet haalbaar was, is in 2022 met Staatsbosbeheer en ondernemers overlegd over het organiseren van dagexcursies naar de Hofmansplaat. Het college verwacht dat de eerste excursies bij de start van het nieuwe toeristisch seizoen plaats kunnen gaan vinden.
Daarnaast is in het najaar van 2022 met de buurgemeenten Altena en Geertruidenberg opdracht gegeven voor een onderzoek naar de haalbaarheid van een driehoeksveer tussen de drie gemeenten.

De partners in NL Delta werkten de afgelopen jaren toe naar de status van De Biesbosch als nationaal park nieuwe stijl. In 2022 bleek dat het nog niet zeker is of NL Delta daadwerkelijk een aanvraag voor Nationaal Park nieuwe stijl in gaat dienen. Voor onze gemeente is een duidelijke positionering van De Biesbosch van groot belang.

In 2021 ontwikkelden we een plan voor een groene en recreatieve inrichting van de kop van de buitenhaven van Lage Zwaluwe. De uitvoering van het plan stagneerde vanwege de overdracht van de erfpacht. Hierover wordt nog overlegd. Onderdeel van het plan is een uitkijktoren.

Voor het centrumgebied De Schakel bij de jachthaven in Drimmelen is een bestemmingsplan opgesteld. Het plan zal in het tweede kwartaal van 2023 aan de raad worden voorgelegd.
De ontwikkeling van de Amerlandtong met recreatiewoningen is door de initiatiefnemer op de lange baan geschoven.

Het plan van het waterschap voor de verzwaring van de dijk nabij de jachthaven van Terheijden heeft grote invloed op het beeld van de haven. Er wordt intensief met de provincie en het waterschap overlegd over de kademuur, de compensatie van bomen die gekapt moeten worden en het behoud van de cultuurhistorische waarde van de haven.
Eind maart 2023 zal het waterschap starten met de dijkverzwaring, in oktober gevolgd door het gebied rond de haven. Naar verwachting zullen de werkzaamheden in april 2024 afgerond zijn.

Versterken economische structuur
In 2022 is een start gemaakt met het onderzoek naar de uitbreiding van het bedrijventerrein aan de Thijssenweg. Ook zijn de mogelijkheden verkend voor een ondernemersfonds in onze gemeente.

In 2022 is de verbouwing van de Bernarduskerk in Made tot sociaal-cultureel centrum van start gegaan. Eind 2022 stelde de raad een aanvullend krediet beschikbaar. Samen met het stichtingsbestuur werd gekomen tot een exploitatiebegroting waarin het bestuur de ruimte krijgt voor ondernemende activiteiten.
Er werden twee aanvragen voor een vergunning voor de bouw van woningen ingediend. Het betrof de bouw van vijf appartementen en de bouw van negen zogeheten beneden-boven woningen als alternatief voor sociale huurwoningen.

Wonen
Het nieuwe Programma Wonen is in 2022 door de raad vastgesteld. Het programma voorziet in het tot 2030 bouwen van 1.500 woningen in alle kernen, met aandacht voor starters en senioren. Met inachtneming van het coalitieakkoord (800 woningen in de nieuwe bestuursperiode), het ontwerp van de Wet regie op de volkshuisvesting en onze belangen in de woningbouwopgave binnen de stedelijke regio Breda en Tilburg.
In 2022 zijn 197 nieuwbouwwoningen gerealiseerd in verschillende, over de kernen verspreide projecten. Het ging daarbij om zowel koop- als huurwoningen.

Er is een eerste concept van de nieuwe nota grondbeleid opgesteld. In die nieuwe nota zal de gemeente een standpunt in gaan nemen over het voeren van een actiever grondbeleid. Besluitvorming over de nieuwe nota zal in 2023 plaats gaan vinden.

Duurzaamheid
De uitvoering van het Drimmelens Energie Akkoord (DEA) heeft verder vorm gekregen in het Plan van Aanpak Energieneutrale Dorpen (END) dat aan de raad is gepresenteerd. Gekeken wordt of de acties uit DEA en END ingebed kunnen worden in de uitvoering van de lokale Transitievisie Warmte. Die visie beschrijft het aardgasvrij maken van woningen en andere panden. De lokale visie is in 2022 door de raad vastgesteld.
Het eigendom van windmolens langs de A16 zal (revolverende) middelen opleveren die in de lokale verduurzaming geïnvesteerd zullen worden. De middelen komen in een lokaal fonds, waarvan het beheer ondergebracht is bij het Participatiefonds Wind A16.

In het laatste kwartaal van 2022 zijn de eerste woningen in Terheijden aangesloten op het warmtenet van het Traais Energie Collectief. Dit volgde op de eerdere aansluitingen van cultureel centrum De Cour en zwembad Het Puzzelbad.
In het dossier over de aanleg van een zonneveld in onze gemeente zijn de vijf bestaande aanvragen door een extern bureau opnieuw getoetst aan het gemeentelijke beleidskader Grootschalige Zonnevelden. Vervolgens is de uitkomst van deze herbeoordelingen aan de betrokken ontwikkelaars voorgelegd. De gemeente is in afwachting van hun reactie.

Het college stelde een subsidieregeling op waarmee inwoners de daken van hun woningen kunnen vergroenen. Het succes van deze regeling maakte dat het college vervolgens besloot om de regeling te verlengen en ook in 2023 subsidie beschikbaar te stellen.

De ontwikkeling van een warmteleiding van Moerdijk naar het Amernet is inmiddels in voorbereiding. In oktober werd het voorstel voor de Wet collectieve warmtevoorziening gepubliceerd. Volgens dit wetsvoorstel worden alle nieuwe warmtenetten eigendom van publieke warmtebedrijven. Voor bestaande warmtebedrijven (waaronder het Amernet) is er een overgangsperiode.

Leefomgeving
Een extern bureau heeft onderzoek gedaan naar locaties waarop agrarische bebouwing vrijkomt en kan worden herontwikkeld. Het onderzoek is in 2022 aan de raad aangeboden en biedt handvaten om tot locatiegerichte oplossingen te komen.

Het rijk stelde de invoering van de Omgevingswet opnieuw uit, nu tot 1 januari 2024. De gemeente ging onverminderd door met haar voorbereidingen op de inwerkingtreding van de wet. Eind 2022 sloot de gemeente die voorbereidende fase af. Er vond overdracht plaats aan de staande organisatie en het college besloot om al in 2023 te gaan werken met 1 loket, planbegeleiders, een intaketafel en een omgevingstafel.

Programma 4 – Sociaal domein

Opgroeien en opvoeden
Onderwijs en kinderopvang zijn in 2022 verder gegaan met vormgeven van de IKC's in Drimmelen. Zo werd er verder gewerkt aan de volgende fase van nieuwbouw IKC De Stuifhoek in Made. Om de gestegen bouwkosten te kunnen dekken, heeft de raad bij de Najaarsnota 2022 ingestemd met het verhogen van krediet.

In nauwe samenwerking met het Regionaal Bureau Leren zette de gemeente het afgelopen jaar in op het voorkomen dat een kind langer dan drie maanden zonder passend onderwijs of zorg thuis zit en het organiseren van een sluitend regionaal vangnet voor jongeren van 12 en 13 jaar.

De gemeente ontvangt extra middelen van het Rijk voor VVE, voor- en vroegschoolse educatie. Met deze extra middelen heeft de gemeente taalachterstanden in de kinderopvang en het peuterwerk kunnen voorkomen en beperken.

2022 stond voor wat betreft het Integraal Huisvestingsplan in het teken van het inhoudelijk vormgeven van IKC De Stuifhoek, het daarop aansluiten van de

nieuwbouw van het IKC en het opstellen van een visie op de onderwijshuisvesting in Terheijden. Een belangrijk dossier was verder het verbeteren van de ventilatie op het Dongemondcollege en op basisschool De Lage Weide.

De gemeenteraden van Altena, Breda, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout stelden de visie op de jeugdzorg in de regio West-Brabant Oost vast. Op 1 januari 2022 trad de nieuwe Wet woonplaatsbeginsel in werking. De wijziging heeft alleen gevolgen voor de financiering van de zorg voor jeugdigen met een vorm van verblijf. In Drimmelen leidde dit lagere kosten voor de gezinshuizen.

Samen met Geertruidenberg hebben we ingezet op een versteviging van het CJG voor de jaren 2022 en 2023. Zo zijn met het onderwijs afspraken gemaakt over de inzet van een jeugdprofessional, is conform het nieuwe bestuursakkoord structureel formatie vrijgemaakt voor een praktijkondersteuner in huisartsenpraktijken en ondersteunen we het onderwijs bij het hanteren van de meldcode kindermishandeling.

Zorg voor kwetsbare burgers
Om de prijsinflatie te compenseren stelt het Rijk extra middelen voor minima en schuldhulpverlening beschikbaar. Dat geeft ruimte voor concrete voorstellen voor de besteding van de extra middelen.
Het voornemen om nog in 2022 te beginnen met een nieuw beleidsplan is naar 2023 doorgeschoven. De verschuiving komt doordat er veel onvoorziene tijd is gaan zitten in het behandelen van de aanvragen voor de energietoeslag en de extra inzet die nodig was voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen.

Vanaf 2022 zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor beschermd wonen. De regiefunctie van centrumgemeenten is vervallen, in onze regio is er een (lichte) gemeenschappelijke regeling van kracht.
De regiogemeenten hebben afspraken gemaakt over de wijze waarop cliënten vanuit intramurale voorzieningen de stap naar zelfstandig wonen in de wijk kunnen zetten. Afspraken die in een pilot worden beproefd.

Met de komst van de nieuwe wet Inburgering kregen gemeenten vanaf 1 januari 2022 de verantwoordelijkheid voor de inburgering van statushouders.
De provincie hield in 2022 vast aan haar standpunt dat de achterstand in de huisvesting van statushouders niet langer verschoonbaar is. De gemeente werd op dit punt onder actief toezicht gesteld. De vooruitzichten om binnen afzienbare tijd aan de taakstelling te voldoen zijn gunstig.

Sport en bewegen
De raad stelde op 1 juli 2021 de nieuwe nota Sport- en beweegbeleid vast. Nadat de meeste Coronamaatregelen vervielen, ontstond er meer gelegenheid om sporten en bewegen te stimuleren. De extra rijksmiddelen uit 2021 zijn in 2022 aangewend voor extra beweegactiviteiten en het uitvoeren van specifieke projecten zoals het aanleggen van een pumptrackbaan en het stimuleren van een gezonde leefstijl.

De gemeente en de hoofdaannemer van de renovatie van zwembaden Het Puzzelbad en De Randoet zijn in een gerechtelijke procedure verwikkeld. Op 20 december 2022 vond een rolzitting plaats bij het gerechtshof ’s-Hertogenbosch. Met de advocaat van de hoofdaannemer is inmiddels een gesprek ingepland op

12 april 2023 om te onderzoeken of beide partijen tot een minnelijke schikking van de geschilpunten kunnen komen.

Paragrafen

Paragraaf A – Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Het weerstandsratio van Drimmelen moet minimaal 1 zijn. In die situatie is het weerstandsvermogen dat beschikbaar is minimaal gelijk aan het weerstandsvermogen dat o.b.v. het risicoprofiel nodig is. Eind 2022 bedroeg dit weerstandsratio 3,7.

Eind 2022 bedroeg de schuldpositie 24% (bij een toegestane bovengrens van 130%), het solvabiliteitsratio 52% (bij een gewenste ondergrens van 35%) en de grondexploitatie -1% (bij een toegestane bovengrens van 10%). Het structurele exploitatieresultaat was 3%, wat betekent dat de structurele lasten met structurele baten konden worden gedekt.
De hoogte en samenhang van de set aan kengetallen geven aan dat de gemeente Drimmelen eind 2022 financieel gezond was.

Paragraaf B – Lokale heffingen
Een belangrijk deel van de gemeentelijke opbrengsten bestaat uit lokale belastingen zoals onroerend zaak belasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. In 2022 bedroegen die gemeentelijke opbrengsten € 11,1 miljoen, zo'n € 0,2 miljoen lager dan begroot. Tegenover hogere opbrengsten uit de heffingen van de OZB (€ 62.300), afvalstoffen (€ 29.900), toeristenbelasting (€ 70.800) stond een lagere opbrengst uit de leges voor omgevingsvergunningen (€ 380.000).

De lokale lastendruk - het gemiddelde van de onroerend zaak belasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing – bedroeg € 683,77 (2021 € 806,03) per huishouden. Voor 2022 werd een lastendruk van € 675,63 begroot. De lastendruk was in 2022 lager dan gebruikelijk dankzij de inzet van de voorzieningen voor afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Paragraaf C – Onderhoud kapitaalgoederen
Het groot onderhoud aan de openbare ruimte kostte € 3,0 miljoen, een bedrag dat wat hoger is dan het bedrag dat in de bijgestelde begroting werd voorzien (€ 2,8 miljoen).

Voor lopende investeringen heeft de gemeenteraad € 21,6 miljoen beschikbaar gesteld. Hiervan was ultimo 2022 € 12,8 miljoen uitgegeven. Daarmee resteerde er op dat moment een kredietruimte van € 8,8 miljoen, met name voor investeringen in wegen (€ 2,0 miljoen) en riolering (€ 5,7 miljoen).

Paragraaf D – Financiering
De kasgeldlimiet is de maximaal toegestane omvang van de korte termijn schulden. In ons geval bedroeg die limiet in 2022 € 6,0 miljoen. De kasgeldlimiet werd alleen in het tweede kwartaal (€ 610.000) overschreden.

Het kredietrisico is in 2022 gestegen door het verstrekken van een financiering van € 3,4 miljoen voor de herbestemming van de Bernarduskerk in Made.

Paragraaf E – Bedrijfsvoering
Het college liet onderzoek doen naar de kwaliteit van het informatiemanagement en informeerde de raad in september 2022 over de uitkomsten van dat onderzoek. Vervolgens is een tweejarig programma gestart om het informatiemanagement te verbeteren.

Het team Samenhangende Object Registraties voert de gemeentelijke taken voor de basisregistraties uit. Het team Beheer Informatie Systemen doet het beheer van de kritische bedrijfsapplicaties. De ontwikkeling van beide teams is nog niet zover als gewenst. Er was te weinig menskracht om structurele verbeteringen door te voeren.

Het parlement nam de nieuwe Wet versterking decentrale rekenkamers aan. De wet leidt er toe dat vanaf de jaarstukken 2023 niet langer de accountant, maar het college verantwoording aan de raad aflegt over de rechtmatigheid van het gevoerde beleid. Die rechtmatigheidsverantwoording leunt op een sterke interne beheersing. De coördinatie van het verbeteren van de interne beheersing werd in 2022 bij een externe partij belegd.

Paragraaf F – Verbonden partijen
De Eerste Kamer stemde op 14 december 2021 in met een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Met die wijziging wordt de betrokkenheid van raadsleden bij het bestuur van een samenwerkingsverband verbeterd. De nieuwe Wgr is op 1 juli 2022 in werking getreden.

In 2022 werd de portefeuille met gemeenschappelijke regelingen uitgebreid met een gemeenschappelijke regeling voor beschermd wonen.

Paragraaf G – Grondbeleid
Drimmelen voert een faciliterend grondbeleid en beschikte eind 2022 over vier actieve grondposities: het E-veld in Terheijden, het dorpshart en kavels aan de Geraniumstraat en Antwerpsestraat in Made en het Degaterrein in Lage Zwaluwe.
De exploitatie van het E-veld leidde in 2022 tot een winst van € 718.861, daarnaast zijn kleine verliezen genomen. Voor 2023 verwachten we voor het Degaterrein en het E-veld substantiële voordelige resultaten.

Financieel resultaat

De uitvoering van het beleid resulteerde in een exploitatieoverschot van € 2.442.402. Na verrekening van het resultaat van de Najaarsnota (€ 1.854.000) resteert een resultaatoverschot van € 588.402.

Dit per saldo gunstige verschil bestaat uit voordelige en nadelige afwijkingen. De volgende twee tabellen geven daar inzicht in. Belangrijkste meevaller was een hogere bijdrage uit Gemeentefonds die het ministerie van Binnenlandse Zaken in haar decembercirculaire aankondigde (€ 638.000). Opvallende tegenvallers waren een hogere dotatie aan de pensioenvoorziening voor (voormalig) bestuurders (€ 463.000) en lagere leges uit het afgeven van omgevingsvergunningen (€ 380.000).

Tabel: voordelige verschillen tussen Najaarsnota en jaarstukken

Financiële afwijkingen				
Voordelen	**Thema**	**Omschrijving**	**Bedrag**	
Programma 1	Burger en politiek	Geen onderzoek rekenkamer	28.000	V
	Bestuursondersteuning	Software basisregistratie persoonsgegevens	58.000	V
	Bestuursondersteuning	APV	23.000	V
		Overig programma 1	16.011	V
Programma 2	Groen	Bomen: Subsidie waardevolle bomen	20.000	V
	Water	Waterkeringen: bijdrage Waterschap wandelpaden	29.000	V
Programma 3	Versterken toerisme en recreatie	Vertraagde uitvoering kredieten TenR: lagere kapitaallasten	44.000	V
	Versterken toerisme en recreatie	Jachthaven Terheijden	45.000	V
	Versterken economische structuur	Economische zaken: onderbesteding formatie (ziekteverzuim)	52.000	V
	Ruimte	Omgevingswet	77.000	V
	Ruimte	Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)	50.000	V
	Wonen	Grondzaken: reststroken / pacht / recognities	69.000	V
	Duurzaamheid	Energietransitie	39.000	V
	Leefomgeving	Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	47.000	V
		Overig programma 3	9.000	V
Programma 4	Opgroeien en opvoeden	Minder deelname aan peuterspeelzalen	31.000	V
	Opgroeien en opvoeden	Lagere kosten Centrum Jeugd en Gezin en praktijkondersteuner	18.000	V
	Opgroeien en opvoeden	Hoger uitkeringspercentage toekenningen door zorgaanbieders Specialistische jeugdzorg	79.000	V
	Opgroeien en opvoeden	Afname aantal jeugdigen met een PGB	54.000	V
	Zorg voor kwetsbare burgers	Minder aantal vervoersbewegingen Wmo vervoer	29.000	V
	Zorg voor kwetsbare burgers	Doorcentralisatie Beschermd Wonen en daling aantal indicaties	37.000	V
	Zorg voor kwetsbare burgers	Overig thema Zorg	38.000	V
	Participatie	Minder aanvragen bijstand en afbreken ToZo ondersteuning	70.000	V
	Participatie	Lagere uitvoeringskosten door minder activiteitenbeleidsplan minimabeleid	31.000	V
	Participatie	Toeslagenproblematiek/minder aanvragen bijzondere bijstand	58.000	V
	Participatie	Minder reintegratietrajecten door personele inzet op andere gebieden, energietoeslag o.a.	36.000	V
	Participatie	Voergoeding personele inzet opvang vluchtelingen Geertruidenberg	49.000	V
	Participatie	Meevallende kosten inburgering	32.000	V
	Sport en bewegen	Beperkt beroep gedaan op het energiefonds	57.000	V
	Sport en bewegen	Verschuiving werkzaamheden naar 2023 (Rietgors) binnensport	20.000	V
	Sport en bewegen	Lagere kosten/minder onderhoud uitgevoerd buitensport	53.000	V
	Sociaal culturele accomodaties	Minder inzet externe juristen centrumplan/SCC Dorpshart Made	27.000	V
	Sociaal culturele accomodaties	Overig thema Soc. culturele acc.	6.000	V
Alg. dekkingsmiddelen	Lokale heffingen	Onroerendezaakbelasting+Precariobelasting	89.000	V
	Algemene uitkeringen	Decembercirculaire	629.000	V
	Algemene uitkeringen	Afrekeningen voorgaande jaren	9.000	V

	Overige algemene dekkingsmiddelen	Prijs- hoeveelheidsverschil verantwoorde uren	191.000	V
	Overige algemene dekkingsmiddelen	Vrijval stelpost verhoging energieprijzen	103.000	V
	Reserves	Begroot rekeningsaldo	1.854.000	V
	Diverse	Overig algemene dekkingsmiddelen	12.517	V
Overhead	Management en bestuursonderst.	Ambitieplan Dienstverlening en informatievoorziening	50.000	V
	Huisvesting	Thuiswerkmeubilair	16.500	V
	Automatisering	Lagere kapitaallasten	135.000	V
	Automatisering	ICT accountkosten inhuur derden	43.000	V
	Automatisering	Onderhoud kantoorautomatisering	50.000	V
	Planning & Control	Bewustwordings- trainingsprogramma informatiebeveiliging	12.000	V
	Facilitaire zaken	Lagere softwarekosten zaakgericht werken	19.000	V
	Facilitaire zaken	Minder uren inkoopbureau	70.000	V
	Facilitaire zaken	Lagere kapitaallasten	39.000	V
	Financiële administratie	Lagere kapitaallasten	22.000	V
	Personeel en organisatie	Werkkostenregeling en afrekening Flex West-Brabant	58.000	V
	Communicatie	Website	56.000	V
	Diverse	Overig overhead	11.376	V
		Diverse voordelen per saldo (< 25.000)		V
Totaal voordelen			**4.850.404**	

Tabel: nadelige afwijkingen tussen Najaarsnota en jaarstukken

Financiële afwijkingen				
Nadelen	**Thema**	**Omschrijving**	**Bedrag**	
Programma 1	Bestuursondersteuning	Pensioenvoorziening bestuurders	463.000-	N
Programma 2	Wegen	Wegen: onderhoud / schades en inhuur personeel	74.000-	N
	Wegen	Kabels en leidingen: inhuur personeel en opbrengst leges	28.000-	N
	Wegen	Openbare verlichting: onderhoud / electra	82.000-	N
	Wegen	Verkeer: verkeersmaatregelen en bewegwijzering (nbd)	44.000-	N
	Water	Rioolheffing: lagere toerekening overhead, rente en straatvegen	100.000-	N
	Water	Watergangen / stedelijk water: onderhoud	64.000-	N
		Overig programma 2	25.000-	N
Programma 3	Wonen	Grondbedrijf (facilitair met en zonder raadsbesluit)	79.000-	N
	Ruimte	Ruimtelijke ordening: hogere advieskosten / lagere opbrengst leges	46.000-	N
	Duurzaamheid	Afval(stoffenheffing): lagere toerekening rente, BTW, overhead en straatvegen	37.000-	N
	Duurzaamheid	Afval: Naheffing Attero	172.000-	N
	Leefomgeving	Omgevingsvergunning: lagere opbrengst leges	380.000-	N
Programma 4	Opgroeien en opvoeden	Jeugd WBO	72.000-	N
	Opgroeien en opvoeden	Afrekening Jeugd	238.000-	N
	Opgroeien en opvoeden	Overig thema Opgroeien	7.000-	N
	Zorg voor kwetsbare burgers	Wmo woningaanpassingen	63.000-	N
	Zorg voor kwetsbare burgers	Wmo huishoudelijke hulp	73.000-	N
	Participatie	Bijzondere bijstand/energietoeslag	271.000-	N
	Sport en bewegen	Onderhoud en renovatie zwembaden	54.000-	N
Alg. dekkingsmiddelen	Lokale heffingen	Kosten bezwaar/beroep WOZ	20.000-	N
Overhead	Facilitaire zaken	Portikosten	16.000-	N
Totaal nadelen			**- 2.408.000**	

Totaal afwijking	**2.442.404**

Nadat het exploitatieresultaat gezuiverd is van incidentele baten en lasten ontstaat het structurele resultaat. Het structurele resultaat geeft aan of een gemeente structurele lasten kan afdekken met structurele baten. Het structurele resultaat over 2022 was positief: € 3.751.074. Drimmelen kon in 2022 haar structurele lasten dus afdekken met structurele baten.

Presentatie structureel rekeningsaldo	2022
Saldo baten en lasten	1.608.944
Toevoegingen en onttrekking aan reserves	833.460
Jaarrekeningsaldo na bestemming	**2.442.404**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-1.308.670
Structureel jaarrekeningsaldo	**3.751.074**

Onze financiële positie komt niet alleen tot uitdrukking in de ontwikkeling van het resultaat en het vermogen. Ook de financiële kengetallen geven alleen en in samenhang een beeld van die positie.

Jaarstukken 2022			
Kengetallen	**Verloop van de kengetallen**		
	Jaarrekening 2021 31-12-2021	**Begroting 2022 31-12-2022**	**Jaarrekening 2022 31-12-2022**
1a. Netto schuldquote	26%	59%	24%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	23%	57%	21%
2. Solvabiliteitsratio	55%	42%	52%
3. Kengetal grondexploitatie	1%	1%	-1%
4. Structurele exploitatieruimte	-1%	1%	3%
5. Belastingcapaciteit	100%	83%	76%

Kijkend naar de normen (zie paragraaf Weerstandsvermogen), ontwikkeling en uitkomsten van de kengetallen, is de financiële positie van de gemeente Drimmelen solide. Met als belangrijkste constatering dat het kengetal structurele exploitatieruimte verder is verbeterd en ultimo 2022 positief is.

Programma's

Programmaverantwoording

Programmaverantwoording

De indeling van de programmaverantwoording is in overeenstemming met de programmabegroting 2022. In de programmaverantwoording staat per programma in hoeverre het college de doelstellingen heeft gehaald uit die programmabegroting. De programmabegroting heeft het college gebaseerd op het coalitieakkoord 'Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN !'.

In het jaarverslag zijn per programma de volgende onderdelen opgenomen:

- *Wat wilden we bereiken?* Hierin staan:
    - de hoofddoelstelling van het programma;
    - de subdoelstellingen van het programma;
- *Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?* Hierin staat een toelichting op de voortgang en realisatie van de voorgenomen prestaties;
- *Wat heeft het gekost?* Hier wordt een cijfermatige opstelling gepresenteerd van de totale baten en lasten per programma.

1. Burger en bestuur

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:
Drimmelen is een veilige gemeente waarin de inwoners, bedrijven en organisaties/verenigingen samen leven, werken en genieten.

In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:

Drimmelen is een veilige gemeente waarin inwoners, bedrijven, organisaties en verenigingen samen leven, werken en genieten. De dienstverlening en service zijn belangrijk. De gemeente is open en benaderbaar. We communiceren met een tijdige, duidelijke boodschap en zijn zo transparant mogelijk. Het dorpsgericht werken is meer dan een subsidieregeling en dit succes zetten we voort met de nadruk op burger- en overheidsparticipatie en een gezamenlijke toekomstvisie.

Het programma is uitgewerkt in vijf thema's. De hierboven benoemde programmadoelstelling is uitgewerkt in de volgende thema's en daarbij behorende sub-doelstellingen:

1. Dienstverlening
2. Burger en politiek
3. Dorpsgericht werken
4. Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing
5. Bestuursondersteuning.

1.1 Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Vergroten digitale mogelijkheden

Persoonlijk contact blijft mogelijk. De inwoner kiest zelf welk kanaal hij gebruikt (telefoon, mail, brief of baliebezoek).

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening

Omschrijving

Op 17 december 2020 is het Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening door de raad vastgesteld. Het Ambitieplan bestaat uit 9 projecten met in meer of mindere mate een onderlinge afhankelijkheid en samenhang. In 2020 is een programmamanager aangetrokken om de uitvoering gecoördineerd op te pakken. Jaarlijks wordt de raad bijgepraat over de voortgang van de 9 projecten.

Kwaliteit

Er is een prioritering bepaald ten aanzien van de deelprojecten. Als gevolg daarvan zijn niet alle projecten opgestart. De prioriteit ligt bij een viertal projecten, te weten; invoering van het klantcontactsysteem, digitaal samenwerken (de uitrol van Teams, Sharepoint en OneDrive), het verbeteren van digivaardigheden van alle werknemers en de Wet Open Overheid. Het nieuwe klantcontactsysteem is succesvol geïmplementeerd en geeft goede managementinformatie om te sturen. Het verbeteren van de digivaardigheden van de medewerkers is afgerond en in 2023 krijgt dit een vervolg met het digitaal samenwerken. En met de Wet Open Overheid hebben we de stappen gezet die we, gelet op de huidige landelijke regelgeving, kunnen zetten. In 2023 vertalen we het Ambitieplan verder middels een op te stellen dienstverleningsconcept.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Digitalisering, aantal producten online totaal	34	35	46
Digitalisering, aantal producten online als pdf	46	42	48
Wachttijd in minuten in de hal	2	2	2
Afhandeltijd in minuten, aan de balie*	10	10	10

* Uitreiken van rijbewijzen en ID's is hierin niet meegenomen, dit gebeurt aan de Servicebalie, zonder afspraak.

1.2 Burger en politiek

Wat willen we bereiken?

Er wordt juist, tijdig en volledig gecommuniceerd

Wat gaan we daarvoor doen?

Communicatie Digitale Transitie

Omschrijving

Communicatie krijgt te maken communicatie-inhoudelijke en ondersteunende taken voor het proces van digitale transitie. In 2022 komt de doorvoering van de Wet Elektronische Publicaties, de Wet Open Overheid en de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer. Samen met de verdere ontwikkeling van de digitale dienstverlening vraagt dit de inzet van communicatie. Ook heeft dit gevolgen voor andere gemeentelijke communicatiemiddelen.

Kwaliteit

De communicatie voor de eerste fase van het project 'Bouwen en Verbinden' is afgerond. Voor de tweede fase, waarin de focus ligt op het dienstverleningsconcept, wordt de communicatie in Q1 2023 opgestart. Voorts ligt de vernieuwing van het contentmanagementsysteem voor de website, het belangrijkste portaal voor de digitale dienstverlening, op schema. De vervolgstap is de ontwikkeling van een contentstrategie ,waarna de vernieuwde website live kan gaan.

Wat willen we bereiken?

Organisatie en bestuur zijn omgevingsbewust en wendbaar

Wat gaan we daarvoor doen?

In gang zetten organisatieontwikkeling op basis van de toekomstvisie.

Omschrijving

In 2020 is een 7-tal activiteiten in het kader van Organisatie ontwikkeling gestart. Een deel daarvan zal doorlopen in 2022. Denk daarbij aan de Strategische Personeelsplanning fase 2 (voor de niet bij de Omgevingswet betrokken medewerkers), de optimalisatie van processen, het verder uitbouwen van een basisstructuur voor leren en ontwikkelen en de organisatie ontwikkelingsaspecten uit het Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening.

Kwaliteit

De ontwikkeling van de organisatie is in 2022 verder in gang gezet en loopt nu langs drie pijlers; Het op orde brengen van de informatie(voorziening), verdere ontwikkeling van het dienstverleningsconcept en de basis op orde brengen op het gebied van P&O en de P&C-cyclus. Diverse opleidingen voor de medewerkers zijn in 2022 gestart en lopen door in 2023 (o.a. op het gebied van digivaardigheden en projectmatig werken). Een aantal processen is opnieuw bekeken (vooral op het terrein van de omgevingswet) en een aantal zal in 2023 worden opgepakt. Zaken op het gebied van P&O zijn in voorbereiding en worden in 2023 verder vorm gegeven.

Inwoners en bestuur nader tot elkaar brengen

Omschrijving

Net als in 2020 wil de raad langs digitale weg inwoners betrekken en meningen van inwoners peilen bij belangrijke onderwerpen. Ook wil de raad meer naar buiten treden door bijvoorbeeld op locatie te vergaderen. In 2020 en ook 2021 is dit als gevolg van Covid-19 onvoldoende van de grond gekomen.

Kwaliteit

Door corona kon (ook) de gemeenteraad lang niet naar buiten treden. Gelukkig zijn er sinds enige tijd weer volop mogelijkheden om fysiek bij elkaar te komen. Wel zullen we gebruik blijven maken van digitale alternatieven, maar dan als één van de vele mogelijkheden en niet langer noodgedwongen.

1.3 Dorpsgericht werken

Wat willen we bereiken?

Gemeente Drimmelen stimuleert inwoners om mee te denken, te doen en zelf dingen op te pakken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samen aan de slag

Omschrijving

Deze subsidieregeling startte tijdens de vorige coalitieperiode en is in deze collegeperiode verlengd. In 2020 was het beroep op deze regeling als gevolg van Covid-19 aanzienlijk lager dan voorgaande jaren en dat zelfde geldt voor een groot deel van 2021.

Kwaliteit

Na de Coronaperiode is het aantal aanvragen gelukkig weer flink toegenomen. Dit betekent dat er weer veel nieuwe activiteiten worden gerealiseerd. Het restantbudget is overgeheveld naar 2023 zodat ook in dat jaar nog subsidies kunnen worden verstrekt.

Wat willen we bereiken?

Verantwoordelijkheid en deskundigheid van inwoner tot zijn recht laten komen

Dit doen we door gebruik te maken van kennis en inzet van inwoners en samen te zoeken naar structurele oplossingen en inzet.

Wat gaan we daarvoor doen?

Implementatie Dorpsgericht werken

Omschrijving

De implementatie van Dorpsgericht werken (DGW) is zowel intern als extern gericht.
Intern wordt (verder) ingezet op het verzorgen van trainingen voor nieuwe maar ook zittende medewerkers en het versterken van de interne samenwerking.
Extern wordt gezocht hoe we een brede groep kunnen organiseren om te participeren bij allerlei verschillende vraagstukken. De participatie kan op allerlei manieren plaatsvinden. Meet and matches is daarbij een bekende vorm, maar ook nieuwe vormen zullen onderzocht worden. In samenhang met de Omgevingswet stellen we in 2022 een nota participatiebeleid op.

Kwaliteit

Dorpsgericht werken is een belangrijk thema binnen onze gemeente. Om het dorpsgericht werken te borgen is een klankbordgroep opgericht met vertegenwoordigers van de verschillende afdelingen. Op die manier krijgt het dorpsgericht werken meer aandacht.

Samen met de bewonersgroep Hooge Zwaluwe Voor Mekaar is onderzoek gedaan naar mogelijke woningbouwlocaties in Hooge Zwaluwe. Er was veel animo onder de bewoners voor dit onderwerp. Op basis van de input van de bewoners is door adviesbureau Ruimtemeesters een advies opgesteld over kansrijke woningbouwlocaties en het vervolgtraject. Op basis van dit advies zijn inmiddels voorkeurslocaties aangewezen voor de woningbouw.

In het kader van de Omgevingswet moet participatiebeleid worden opgesteld voor de gemeente. We hebben er in Drimmelen voor gekozen niet alleen voor het ruimtelijk domein, maar voor alle gemeentelijke beleidsonderwerpen participatiebeleid op te stellen. De opzet is praktisch van aard en sluit aan op de wensen van onze gemeente.

1.4 Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing

Wat willen we bereiken?

Daadkrachtige aanpak van veiligheidsvraagstukken en onveiligheidsgevoelens

Veiligheidsvraagstukken pakken we daadkrachtig en integraal met ketenpartners aan. Zo ontstaat een omgeving waarin inwoners, bedrijven en bezoekers veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering prioriteiten integraal veiligheidsbeleid

Omschrijving

Jeugd en Veiligheid, High Impact Crimes, Ondermijning en Zorg en Veiligheid. Dat zijn de vier prioriteiten van het integrale veiligheidsbeleid 2019 - 2022. Elk jaar stellen we een Uitvoeringsprogramma op waarin staat hoe we deze prioriteiten aandacht geven en uitvoeren in dat jaar. Omdat in 2022 het huidige Integraal Veiligheidsbeleid verloopt, zal gestart worden, bij voorkeur weer in samenwerking met de gemeente Geertruidenberg, met het opstellen van een nieuw integraal veiligheidsbeleid.

Kwaliteit

Corona is grotendeels naar de achtergrond verdwenen en de vluchtelingencrisis is gekomen. Dit vraagt veel aandacht van het cluster veiligheid, waardoor de overige aandachtsvelden op een lager pitje staan. De aandachtsvelden blijven echter wel in beeld en worden gemonitord.

In 2022 is het nieuwe integrale veiligheidsbeleid 2023-2026 opgesteld.

1. Jeugd en Veiligheid: Jeugd in Lage Zwaluwe en Made heeft de prioriteit. Met een plan van aanpak en structureel overleg werkt de gemeente samen met ketenpartners aan de uitvoering.
2. High Impact Crimes (HIC): Sinds corona zijn de cijfers omtrent HIC gedaald.
3. Ondermijning: aanpak van ondermijning in de vorm van integrale acties is weer opgepakt. De focus ligt op bedrijven opslag en buitengebieden. We pakken signalen op. Intern gaan we medewerkers en bestuurders hier nog

eens extra bewust van maken. We blijven werken aan bewustwording bij ondermijning in het buitengebied en bestuurlijke weerbaarheid. In maart hebben we de "Bijtende bende" ingezet, om de meldingsbereidheid onder inwoners te verhogen. Intern is er meer communicatie tussen verschillende afdelingen die samenwerken op het gebied van ondermijning.

4. Zorg en Veiligheid: Wij zijn alert op eenzaamheid en personen met verward gedrag. Het aantal meldingen neemt nog toe. En daarmee ook het aantal zaken in het MASS (Maatschappelijk Steunsysteem) en in het Zorg- en Veiligheidshuis. Wijk GGD vervult voor de gemeente een belangrijke sleutelrol.

Wat willen we bereiken?

De gemeentelijke crisisorganisatie, voortkomend uit districtelijke samenwerking, is op orde

Wat gaan we daarvoor doen?

OTO (opleiden, trainen, oefenen)

Omschrijving

De gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie wordt opgeleid, getraind en beoefend. Hierbij staat het onderdeel oefenen centraal. Medewerkers gaan met een realistisch scenario praktisch aan de slag met de crisisbeheersing.

Kwaliteit

De vluchtelingen-/asiel-crisis is gaande en dat trekt een zware wissel op de crisisorganisatie. Opleidingen en oefeningen zijn weer opgepakt in 2022. Inzet op vernieuwing van de bevolkingszorgorganisatie is opgepakt en zal het komende jaar verder worden uitgewerkt binnen de gemeente.

1.5 Bestuursondersteuning

Wat willen we bereiken?

Juist, tijdig en volledig laten verlopen van ondersteunende processen

Wat gaan we daarvoor doen?

Opstellen handreiking schrijven beleid en verordeningen

Omschrijving

Ten behoeve van een grotere eenvormigheid en waarborging van de rechtmatigheid, mede met het oog op correcte publicatie en (digitale) toegankelijkheid, worden handleidingen opgesteld voor het opstellen van beleidsstukken en verordeningen.

Kwaliteit

Dit wordt meegenomen bij de implementatie van de Wet Open Overheid en de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer en de vorming van clusters beleid. Dit loopt nog.

Staatssteunrapportages

Omschrijving

Ten behoeve van de periodieke gemeentelijke rapportage van verstrekte (staats)steunmaatregelen aan het Rijk, zal de interne procedure hiervoor gestroomlijnd en gecoördineerd worden.

Kwaliteit

De procedure hiervoor is door het Management Team vastgesteld. Zodra het verzoek tot rapportage van het Ministerie van BZK is ontvangen, coördineert Juridische Zaken het opstellen van de rapportage.

Wat heeft het gekost?

Tabel Prg.1-2

	Realisatie 2021	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022
Dienstverlening	459.589	433.040	480.458	468.302
Burger en politiek	637.450	685.886	748.289	712.298
Dorpsgericht werken	84.784	135.078	112.578	136.596
Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing	2.136.474	1.992.871	1.972.419	1.963.111
Bestuursondersteuning	1.810.262	1.753.623	1.846.554	2.209.194
Totaal lasten	***5.128.558***	***5.000.498***	***5.160.297***	***5.489.500***
Dienstverlening	309.419	290.891	348.391	329.923
Burger en politiek	0	0	0	0
Dorpsgericht werken	6	0	0	44
Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing	2.202	500	69.682	77.170
Bestuursondersteuning	427.274	11.750	11.750	13.901
Totaal baten	***738.901***	***303.141***	***429.823***	***421.037***
Saldo mutaties reserves	***-114.256***	***-43.429***	***-20.929***	***-20.929***
Saldo van baten en lasten	***4.275.401***	***4.653.927***	***4.709.544***	***5.047.534***

2. Openbare ruimte

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:

Het op een effectieve en efficiënte manier de openbare ruimte schoon, heel, veilig en aantrekkelijk maken en houden. Hierbij betrekken we burgers en bedrijven en er is ruimte voor biodiversiteit in de aanpak en kwaliteitsniveaus en maatwerkafspraken.

In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:

> *Het op een zo effectief en efficiënt mogelijke manier de openbare ruimte schoon, heel, veilig en aantrekkelijk maken en houden. Hierbij betrekken we burgers en bedrijven en er is ruimte voor diversiteit in aanpak, kwaliteitsniveau en maatwerkafspraken. We gaan de klanttevredenheid meten.*

In het coalitieprogramma 2018-2022 beschreven we:

- We doen het duurzaam;
- We doen het met het oog op klimaat;
- We doen het veilig: comfortabele en veilige fietsverbindingen;
- We doen het samen met onze inwoners;
- We doen het gezond;
- We doen het om het recreatieve karakter te versterken;
- Bij verkeer zetten we in op een combinatie van infrastructuur, gedrag en handhaving.

In het voorjaar kwam er een nieuw Coalitieakkoord. Hierin schonk de raad in dit programma vooral aandacht aan verkeer, biodiversiteit en klimaat. In het akkoord stonden geen specifieke afwijkingen voor 2022 voor Openbare Werken. De thema's bleven in deze begroting hetzelfde.

Het programma is uitgewerkt in 4 thema’s. De hierboven benoemde programmadoelstelling is uitgewerkt in de volgende thema’s en daarbij behorende sub-doelstellingen:

1. Integraal en burgergericht werken
2. Wegen en verkeer
3. Groen en speelvoorzieningen
4. Water.

Er is een duidelijke koppeling met paragraaf C. Onderhoud Kapitaalgoederen. In die paragraaf beschrijven we de maatregelen voor het in stand houden van wegen, riolering, groen, civiele kunstwerken en openbare verlichting.

2.1 Integraal en burgergericht werken

Wat willen we bereiken?

De inbreng bij planvorming Openbare Ruimte van belanghebbenden vergroten

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij herinrichtingsprojecten inwoners op tijd informeren en betrekken

Omschrijving

De inwoners betrekken we op tijd bij het voorbereiden van grote werken in de openbare ruimte. Vaak voeren we een stakeholdersanalyse uit. We nodigen gericht uit voor informatieavonden. In 2021 deden we goede ervaringen op met digitale informatieavonden. We onderzoeken of we de digitale informatieavonden kunnen verbeteren en vaker inzetten.

In onderstaande tabel geven we aan welke grote integrale werken we onder handen hebben in 2022. We geven aan welke disciplines onderdeel uitmaken van het project en welke communicatievorm we toepassen.

	Riolering	Wegen	Verkeer	Groen	Openbare verlichting	Website/BouwApp	Bewonersbrief	Inloopavond	Bewonersavond	Voorbereiding 2022
Centrumroute Terheijden Molenstraat	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Griendwerkerstraat Lage Zwaluwe	x	x	x	x		x	x	x		
Stationstraat en omgeving Made	x	x	x	x			x	x		x
Oude Haven van Drimmelen	x	x	x	x	x		x			
Nachtegaalstraat Made	x	x		x		x	x			
Goeiestoepkesroute		x	x			x		x		
Zeggelaan Terheijden		x	x	x	x	x	x			
Schoolstraat / De Dreef Made	x	x	x	x			x			x
Patronaatstraat / Lucia van Eijkstraat Made	x	x		x			x			x
Meidoornlaan / hoefkensstraat Made	x	x	x	x			x			x
Geraniumstraat Made	x	x	x	x			x			x
Witteweg Buitengebied		x		x	x		x			
Gomarusstraat e.o. Wagenberg	x	x		x						x

Kwaliteit

Ook in 2022 participeerden veel bewoners bij werkzaamheden Openbare werken. Waar mogelijk namen we de opmerkingen van de bewoners mee.

Een aantal projecten loopt achter op de planning. Zo loopt de voorbereiding en daarmee uitvoering Zeggelaan in Terheijden uit. We pakken daar behalve de fietsstroken ook de rijbaan aan. Burgerparticipatie en landelijke ontwikkelingen op het gebied van 30 km/h gebiedsontsluitingswegen vragen hier meer tijd.

Verder nam het participeren van inwoners bij de Nachtegaalstraat in Made en Griendwerkerstraat in Lage Zwaluwe meer tijd in beslag dan verwacht. We verwerkten uiteraard een deel van de opmerkingen in het ontwerp.

Wat willen we bereiken?

De openbare ruimte ontwikkelen en onderhouden we integraal. Vanaf 2020 werken we volgens het principe integraal werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Integraal werken

Omschrijving

We zetten door op het integraal werken. We stemmen onze beheergegevens af op basisregistraties. Hierdoor vereenvoudigen we de administratie van de beheergegevens.

Kwaliteit

Om integraal te werken te verbeteren, toetsten we of we met moderne aanbestedingsvormen meerjarige opdrachten kunnen uitzetten. Dit bleek een succes. Deze verwerkten we in de begroting van 2023.

Ook het integraal werken bij kleinere projecten gaat ons steeds beter af. We verbeterden de kwaliteit van de beheergegevens.

Wat willen we bereiken?

Het overdragen van onderhoud aan inwoners

Wat gaan we daarvoor doen?

Het effectbestek groen gebruiken we om onderhoud samen met inwoners uit te voeren of over te dragen

Omschrijving

Bij het effectbestek groen dragen we niet het beheer van de openbare ruimte over. Het is de bedoeling dat de inwoners meer invloed hebben op de kwaliteit van hun leefomgeving. We staan ervoor open om in overleg met de aannemer het onderhoud over te dragen.

Kwaliteit

Midzuid bood ruim 25 verbetervoorstellen aan. In 2022 voerden we zo'n 20 van deze verbetervoorstellen uit. Zoals in de Omloop in Terheijden en de Patrijsstraat in Made waar we in overleg met de bewoners het groen verbeterden. Daarnaast namen we een aantal verbeterverzoeken waaronder de Nachtegaalstraat in Made mee bij grotere (integrale) projecten. In Made maakten we afspraken over onderhoud groen met enkele bewoners.

Wat willen we bereiken?

Verhogen van de kwaliteit van dienstverlening door het beter behandelen van klachten en meldingen

Wat gaan we daarvoor doen?

Monitoren voortgang meldingen

Omschrijving

In 2021 voerden we een evaluatie uit over het Meldpunt. De aanbevelingen werken we uit. Verder zetten we in op het verder digitaliseren van de afhandeling van de meldingen.

Kwaliteit

Sinds begin 2022 houden we ook een tevredenheidstoets na het afhandelen van de meldingen (bijna 6.000 uitvragen). De score en de respons gaf een regelmatig resultaat (3,7 uit 5 en 40% respons).
In de brieven Voortgang Openbare werken namen we een overzicht van de meldingen op.
Tot slot startten we een traject om de buitendienstmeldingen in het veld digitaal te ontvangen en te verwerken.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Bewoners zijn tevreden over de afgeronde projecten	80%	70% of meer	67%

2.2 Wegen en verkeer

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van een duurzaam veilige infrastructuur

We werken aan een duurzaam veilige infrastructuur. De focus ligt op goede bereikbaarheid van onze kernen, een leefbare woonomgeving en veiligheid in het verkeer. We hebben veel aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers zoals voetgangers, fietsers en mindervaliden.

We spannen ons in om de negatieve klimaat- en gezondheidseffecten van mobiliteit sterk te verminderen. Dit is in lijn met de Visie Duurzame Mobiliteit van Regio West-Brabant. Gemeente Drimmelen zet in op het verminderen van mobiliteit (minder verplaatsen), veranderen van de mobiliteit (schoner verplaatsen) en het verduurzamen van de mobiliteit (zuiniger verplaatsen).

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten deelmobiliteit

Omschrijving

Vanuit de wens om mobiliteit te verduurzamen en meer opties aan te bieden, ondernemen we in 2022 diverse activiteiten op het gebied van deelmobiliteit. Zo staat een proef met (elektrische) deelauto’s op de planning. Ook bekijken we of we deelscooters en deelfietsen kunnen introduceren in onze gemeente. Voor

deelscooters zoeken we contact met GoSharing, een aanbieder van deelscooters die ook al in Oosterhout en Breda rijden. We trekken hierbij zoveel mogelijk regionaal op, zodat gebruikers veelal met dezelfde aanbieders te maken hebben. Dit vergroot het gebruiksgemak

Kwaliteit

We legden in 2022 de eerste contacten met OnzeAuto. We planden een interessepeiling in 2023. Dit om te kijken hoeveel animo er is voor deelauto's ofwel gedeelde mobiliteit.

Actualiseren wegenlegger

Omschrijving

Op basis van de Wegenwet is elke gemeente in Nederland verplicht een wegenlegger te hebben. Onze legger dateert uit 2001 en is daarmee behoorlijk verouderd. Hierdoor ontstaan steeds vaker onduidelijkheden over de openbaarheid van wegen. Ook klopt de informatie over onderhoudsplichtige niet altijd meer (inmiddels zijn diverse wegen overgedragen van provincie naar gemeente). De geactualiseerde wegenlegger stellen we in 2022 vast.

Kwaliteit

De concept wegenlegger was eind 2022 gereed. Dit concept legden we voor aan buurgemeenten en andere beheerders van wegen binnen de gemeente Drimmelen. We overlegden met de provincie om het proces van goedkeuring uit te stippelen.

Uitbreiden laadpaalinfrastructuur

Omschrijving

In het Klimaatakkoord zijn stevige afspraken gemaakt over zero emissie vervoer. Dit vraagt om een dekkend, uniform en toekomstbestendig laadnetwerk: de laadinfra mag namelijk geen bottleneck vormen voor de snelle groei van elektrisch vervoer (Nationale Agenda Laadinfrastructuur). Alleen vraagvolgend handelen is daarom niet meer genoeg. Om die reden deden wij mee aan de provinciale aanbesteding laadinfrastructuur. Onderdeel van deze aanbesteding is een proactieve uitrol van laadpalen in de jaren 2021 en 2022.

Kwaliteit

De provincie organiseerde een aanbesteding om in Brabant het netwerk van laadpalen te versterken. Fase 2 (27 stuks in Drimmelen) is in uitvoering. Een gedeelte van de laadpalen is geplaatst. Verder verleenden we vergunningen voor 30 laadpalen (gedeelte hiervan komt/staat in nieuwbouwwijken).

Wat willen we bereiken?

De gemeente Drimmelen sluit aan bij het provinciale verkeersveiligheidsbeleid om te streven naar nul verkeersdoden

Het verkeersveiligheidsbeleid heeft drie pijlers: educatie, infrastructuur en handhaving

Wat gaan we daarvoor doen?

Nota verkeersmaatregelen

Omschrijving

Ieder jaar maken we een nota Verkeersmaatregelen. Deze volgt uit de analyse van verkeerstellingen en ongevalscijfers. Hiermee geven we uitvoering aan het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid door een risico gestuurde aanpak. Ook in 2022 maken we dit plan en voeren we het uit.

Kwaliteit

Een groot deel van de maatregelnota voerden we uit, denk hierbij aan de punaise in de Marktstraat, instraten van 30 op verschillende locaties en het plaatsen van een display. Verder realiseerden we een aantal op- en afritjes bij trottoirs (toegankelijkheid).
Aan het einde van 20222 stonden er nog een paar zaken open (burgerparticipatie). Denk hierbij aan de snelheidsremmende maatregel Wagenstraat in Wagenberg en de peiling onder bewoners voor het afsluiten van de Esdoornlaan.

Organiseren verkeerseducatie en voorlichting

Omschrijving

We voeren verschillende campagnes en trainingen uit waaronder E-biketraining, de Brabants Verkeersveiligheid Label en fietsverlichtingsacties. We sluiten aan bij landelijke verkeerscampagnes, zoals 'De scholen zijn weer begonnen'.

Kwaliteit

We voerden verschillende campagnes en trainingen uit waaronder E-biketraining, de Brabants Verkeersveiligheid Label en fietsverlichtingsacties. Daarnaast sloten we aan bij landelijke verkeerscampagnes, zoals 'De scholen zijn weer begonnen'

Wat willen we bereiken?

Een goede bereikbaarheid en zo weinig mogelijk overlast voor gemotoriseerd verkeer

Infrastructuur richten we in volgens de principes van Duurzaam Veilig. Hiermee stemmen we vorm, functie en gebruik van onze wegen zo goed mogelijk op elkaar af.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanpak verkeersoverlast door handhaving en communicatie

Omschrijving

Met de politie spraken we af om ieder kwartaal Rent a Cop in te zetten. Die inzet geldt niet alleen voor verkeer maar gebruikt de politie ook om bredere knelpunten aan te pakken, zoals drugsoverlast. De aanpak combineren we met de inzet van communicatie (waaronder de tekst-kar) en onze BOA's. Onderdeel van deze aanpak zijn controles op vrachtverkeer en sluipverkeer. Regelmatig terugkerende controlelocaties zijn de Gaete in Lage Zwaluwe (overtredingen vrachtwagenverbod) en de Lageweg in Terheijden (overtredingen geslotenverklaring gemotoriseerd verkeer).

Kwaliteit

In 2022 hadden de BOA's een capaciteitsprobleem. Sinds oktober is er een nieuwe BOA in dienst. Desondanks is er een aantal handhavingsacties uitgevoerd. In 2022 zijn er aanzienlijk minder meldingen binnen gekomen met betrekking tot sluipverkeer. De tekst-kar zetten we onder andere bij de Zoutendijk, Lageweg en de Batterij meerdere malen in.

Alternatief voor landbouwverkeer door Wagenberg en Terheijden zoeken

Omschrijving

De grootte van het probleem is in kaart gebracht, evenals mogelijke oplossingen. De onderhandelingen met de provincie over landbouwverkeer op de N285, dan wel op parallelwegen, vond in 2021 plaats. Met de provincie voeren we overleg over een proef met landbouwverkeer op de N285. De proef valt dan samen met de omleidingsroute. Onderdeel van de proef is het monitoren van de doorstroming op de provinciale weg, zodat het effect van landbouwverkeer goed in beeld kan worden gebracht.

Kwaliteit

De provincie gaf aan dat zij niet mee wil werken aan landbouwverkeer op de N285. Zij vindt het te gevaarlijk. We trachten in samenwerking met andere gemeenten, die dezelfde knelpunten ervaren, de provincie alsnog te overtuigen. Tot eind 2022 veranderde de provincie haar standpunt niet.

Parkeren

Omschrijving

We willen dat er vanaf 2022 niet meer geparkeerd wordt op het Dorpsplein in Terheijden. We leggen hiervoor in 2021 ter compensatie parkeervakken aan, in de Hofjesweg. Na realisatie kan het Dorpsplein parkeervrij worden gemaakt. Voor doelgroepen maken we een uitzondering.

Kwaliteit

Op het Dorpsplein is parkeren verboden. We overlegden met het Antoniusabt over het het in en uitstappen van bewoners. Compenserende parkeerplaatsen realiseerden we in de Hofjesweg

Verbeteren landbouwnetwerk

Omschrijving

Wij zijn een landelijke gemeente waar landbouwverkeer logischerwijs voorkomt. Dit verkeer vraagt meer ruimte dan andere verkeersdeelnemers. Menging met langzaam verkeer willen we tegengaan. Daarom benoemden we een landbouwnetwerk in het Beleidsplan Verkeer en Vervoer. Deze routes maken we aantrekkelijker en beter bruikbaar voor landbouwverkeer. Onderdeel van deze aanpak is de aanleg van o.a. passeerstroken. In 2022 brengen we passeerstroken aan op de Poolsedreef, Munnikenhof en Schuivenoordseweg.

Kwaliteit

In de Schuivenoordseweg voerden we klein onderhoud uit om de weg ook voor landbouwverkeer veilig te houden. In de Poolsedreef en de Munnikenhof namen we de passeerstroken mee tijdens het klein asfaltonderhoud.

Voorbereiden alternatief tracé Zoutendijk

Omschrijving

In het najaar van 2021 is de gemeenteraad voorgesteld een heroverweging te maken voor de bypass Zoutendijk. Uit onderzoek is gebleken dat de kosten voor de bypass aanmerkelijk hoger uitvallen dan het beschikbare budget, dat de bypass nadelig is voor de natuur en dat de bypass naast positieve effecten ook nadelige effecten heeft op de verkeersintensiteit op een aantal wegen in Hooge en Lage Zwaluwe. De vervolgacties in dit dossier zijn afhankelijk van de heroverweging die de raad maakt.

Kwaliteit

In 2022 werkten we hard om de implicaties en mogelijkheden voor de aanleg van de Bypass van de Zoutendijk uit te werken. Op het gebied van grondverwerving, natuurcompensatie onderhandelden we met grondeigenaren. Met twee eigenaren bereikten we een akkoord. Ook bij de andere eigenaren voelden we een positieve insteek.

Met Prorail overlegden we over de onbewaakte spoorwegovergang. Eind 2022 bereikten we nog geen overeenstemming.

We overlegden met de bewoners over de herinrichting van de Zoutendijk binnen de kom.

De verwachting is gezien de hoge inflatie en grondverwerving dat het geraamde budget niet toereikend is. Hierover wordt de raad nader geïnformeerd in het raadsvoorstel dit voorjaar.

Wat willen we bereiken?

Het openbaar vervoer zorgt voor een goede bereikbaarheid van de verschillende kernen

We zetten in op het behoud van het openbaar vervoer en de deeltaxi.

Wat willen we bereiken?

Voldoende parkeerruimte voor fiets en/of auto op korte loopafstand van woningen, winkelgebieden, (maatschappelijke) voorzieningen (zoals sportverenigingen) en openbaar vervoer knooppunten

De openbare parkeerplaatsen zijn goed vindbaar door goede bewegwijzering. Bij de winkelcentra, belangrijke maatschappelijke voorzieningen, horecavoorzieningen, toeristische attracties en recreatiegebieden bieden we mogelijkheden voor het opladen van auto's en fietsen. De gemeente vervult hierin een faciliterende en stimulerende rol.

Bij parkeren sluiten we geen doelgroepen uit: er zijn voldoende toegankelijke parkeergelegenheden voor minder valide mensen. Hierbij gaan we minimaal uit van de richtlijnen uit het ASVV: één algemene gehandicaptenparkeerplaats op 50 reguliere parkeerplaatsen en één algemene gehandicaptenparkeerplaats binnen een loopafstand van maximaal 100 meter van belangrijke voorzieningen. We bieden maatwerk als daar behoefte aan is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Parkeeronderzoek havengebied

Omschrijving

In 2017 voerden we een parkeeronderzoek uit in het havengebied van Drimmelen. Naar aanleiding daarvan troffen we diverse maatregelen, waaronder de aanleg van een nieuw parkeerterrein bij de Oude Haven in 2021. Het college besloot destijds om na uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen het gebruik te monitoren. Dit kan door middel van een nieuw parkeeronderzoek. In 2022 voeren we een parkeerdrukmeting uit.

Kwaliteit

De werkzaamheden in de Oude Haven in Drimmelen waren nog niet klaar. We moesten de Biesboschweg (vanaf 'T Voske tot de Dorpsstraat) nog uitvoeren. Omdat we in de winter niet in de dijk mochten werken rondden we de werkzaamheden niet in 2022 af. Daardoor stelden we ook de parkeerdrukmeting uit.

Uitvoering geven aan parkeeronderzoek

Omschrijving

In 2020 is een nachtelijke parkeerdrukmeting in de hele gemeente uitgevoerd. Op basis hiervan weten we in welke woongebieden er nog een te hoge parkeerdruk bestaat. We selecteren de gebieden met de ernstige parkeerproblemen. In die gebieden zoeken we naar een gerichte oplossing,

waaronder uitbreiding van parkeermogelijkheden. In 2021 stelde het college de meerjarenplanning vast. Afhankelijk van het beschikbare budget starten we met de uitvoering van deze meerjarenplanning.

Kwaliteit

We verstuurden bewonersbrieven in de wijken met een te hoge parkeerdruk. We vroegen bewoners om mee te denken. De reacties hierop zijn binnen. Eind 2022 hadden we de reacties nog niet verwerkt.

Wat willen we bereiken?

We willen speciale aandacht voor de doelgroep Langzaam verkeer (fietsers en voetgangers, minder validen). Door de mogelijkheden te bevorderen willen we minder gemotoriseerd verkeer binnen en tussen de kernen bereiken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Fietsveilig maken van de Zeggelaan (Terheijden)

Omschrijving

De voorbereiding van dit werk vond in 2021 plaats. De uitvoering volgt in 2022.

Kwaliteit

Op basis van gesprekken met een aantal bewoners van de Zeggelaan werkten we twee varianten uit. Een onafhankelijk deskundig team van experts toetste deze varianten op het gebied van wegontwerp, verwacht gedrag en veiligheid. De uitkomst was dat een deel van de Zeggelaan niet optimaal ingericht kan worden als gebiedsontsluitingsweg 50 (GOW50). In de eerste helft van 2023 verwachten we dat de landelijke richtlijn voor de inrichting van gebiedsontsluitingswegen 30 (GOW30) gereed is. Mogelijk dat deze richtlijnen nieuwe opties bieden. We wegen de ontwerpen (zowel GOW 50 als GOW30) tegen elkaar af en kiezen voor de beste optie.

Netwerk prioritaire looproute (rode loperroute)

Omschrijving

In 2021 voerden we het grootste deel van de dorpsgewijze aanpak van de Goeiestoepkes uit. We sluiten de werkzaamheden in de andere kernen zoveel mogelijk aan op de aanleg van glasvezel. Hierdoor loopt het werk nog door in 2022.

Kwaliteit

De uitvoering van de Goeiestoepkesroute is in alle kernen gereed. We hebben wel een overschrijding van op de kosten door onder andere inflatie. Daarnaast hebben bewoners en de WWZ een aantal wensen ingediend die we overwegen te honoreren. De kosten waren eind 2022 nog niet in beeld. Bij de Najaarsnota gaven we aan dat we in één keer de overschrijdingen en wensen wilden

bijramen. Echter hadden we eind 2022 al een daadwerkelijke overschrijding. Vandaar dat we deze in de Jaarrekening verwerken.

Transitie openbaar vervoer naar gedeelde mobiliteit

Omschrijving

De provincie Noord-Brabant herijkt haar concessie Openbaar vervoer. Een van de onderdelen die overwogen worden is een transitie naar gedeelde mobiliteit. Niet meer alleen de traditionele vormen van trein en bus, maar ook flexibeler vormen van vervoer. Allerlei vormen van deelmobiliteit maken hier onderdeel van uit. Belangrijk hierin zijn de overstappunten, de zogenaamde Hubs. In onze gemeente zijn vier Hubs benoemd, namelijk station Lage Zwaluwe, Kruispunt Wagenberg, halte gemeentehuis Made en op termijn de halte Zeggelaan / N285 nabij de carpoolplaats in Terheijden. De eerste stappen qua uitvoering van de haltes tot hubs verwachten we in 2022.

Kwaliteit

We zijn met de provincie in overleg om drie van de vier hubs binnen de gemeente uit te voeren. Daarna ronden wij onze werkzaamheden af. De provincie sprak zich voor het einde van het jaar nog niet uit over de hubs. We waren en blijven met de provincie in overleg om drie van de vier hubs binnen de gemeente uit te voeren. We bekeken per locatie welke wensen er zijn. Denk hierbij aan een watertappunt en fietskluisjes.

De aanpassingen van de bushalte in Made zijn nog niet gereed. We zijn afhankelijk
van de uitvoering en besluitvorming door de provincie en Enexis. Zij verzorgen de elektrificering
van de halte.

Uitvoeren geven aan het fietsonderzoek

Omschrijving

In 2020 rondden we het onderzoek naar de hoofdfietsroutes in onze gemeente af. Hieruit is een meerjarig actieplan Fiets gekomen. In 2021 startten we met de voorbereiding en uitvoering, o.a. door de al geplande fietsroutes Zeggelaan en Drimmelenseweg. De uitvoering loopt door in 2022. De Crullaan rondden we in 2021 af.

Kwaliteit

In het coalitieakkoord kregen we extra middelen voor het verbeteren van de fietsinfrastructuur. We starten in 2023.

De aannemer leverde de Crullaan in Made voor de zomer op. We zijn nu bezig met enkele kleinere aanpassingen om de veiligheid nog verder te verbeteren.

De Drimmelenseweg/ Sluizeweg in Made voorzagen we van fietsstroken om de fietsveiligheid te vergroten.

De uitvoering van de Zeggelaan in Terheijden start in 2023.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Onderhoudsniveau wegen Kwaliteit C (ingedikt)	96%	90% of meer	96%
Onderhoudsniveau voetpaden en hoofdfietspaden Kwaliteit B		90% of meer	96%
Tevredenheid burgers over onderhoud Openbare Verlichting	8	7 of meer	7

2.3 Groen en speelvoorzieningen

Wat willen we bereiken?

Bescherming van de bomen om op langere termijn een leefbare omgeving te behouden.

Wat willen we bereiken?

Bij (her)inrichting van het openbaar groen streven we naar bruikbaarheid, aantrekkelijkheid, duurzaamheid en het verhogen van de biodiversiteit door groenblijvend en kleurrijk groen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Boomplantdag en andere activiteiten

Omschrijving

In 2022 planten we samen met de kinderen weer bomen. Ook willen we samen met onder andere Kiemkracht en Madese Natuurvrienden de biodiversiteit vergroten.

We zien dat het onderhoud aan het groen op zich voldoet aan de kwaliteitsnormen, maar dat open plekken of minder vitaal groen een minder positief totaal beeld geeft. Dat willen we verbeteren door stukken groen te vitaliseren door bodemverbetering en een lokatiegebonden keuze van plantmateriaal (geen droogtegevoelige planten op zandgrond).

Bij reconstructies voeren bovengenoemde werkwijze al uit. Die aanpak breiden we uit. Hierbij betrekken we MidZuid. In het effectbestek is hiervoor ook een passage opgenomen.

Kwaliteit

In het voor- en najaar vierden we boomfeestdag. Aan de Kalkvliet verzorgden we een programma voor scholieren. In het najaar waren we bij de Lage Weide in Made voor het vergroenen van het schoolplein.

De droge zomer had veel nadelige gevolgen voor het bomenbestand. We besteedden veel aandacht aan het watergeven van vooral jong plantmateriaal. Helaas hadden ook oudere bomen last van de droogte. Bij de keuze van plantmateriaal houden we steeds meer rekening met klimaatbestendige beplanting.

De werkzaamheden door MidZuid volgden we nauwgezet. We waren niet altijd tevreden over de kwaliteit die MidZuid leverde. We zijn samen bezig om de verbetering structureel in te zetten.

Keuze van geschikt plantmateriaal waaronder bomen

Omschrijving

We besteden extra aandacht aan het verbeteren van het biotoop van insecten. Hiervoor planten we insectenvriendelijke bomen en planten.

Kwaliteit

Bij steeds meer werken planten we een gevarieerd assortiment. Daarnaast herplantten we ook een aantal bomen zodat de soorten beter mixen. Dit is gunstig voor de insecten en biodiversiteit.

Onderzoeken uitvoeren en het ontwerpen van de Ecologische Verbindingszone (EVZ) Mark Zwaluwse Haven

Omschrijving

De voorbereidingen startten we in 2019. De planning hangt sterk af van de grondverwerving. De projectleiding en coördinatie brachten we onder bij onze partner het waterschap Brabantse Delta. Door de tragere grondverwerving is de uitvoering vertraagd. In 2023 maken we na de grondverwerving het ontwerp, voeren we onderzoeken uit en doorlopen we de (vergunning)procedures. De uitvoering vindt plaats in 2024.

Kwaliteit

De grondverwerving (op basis van vrijwilligheid) door het waterschap Brabantse Delta verliep trager dan gehoopt. Voor delen van de EVZ waar voldoende gronden beschikbaar zijn, start het waterschap na de grondverwerving in 2023 met het ontwerp, met het uitvoeren van onderzoeken (o.a. bodem en natuurbeheer) en met (vergunning)procedures. De uitvoering vindt plaats na 2023.

Wat willen we bereiken?

Door bewegen in de openbare ruimte aantrekkelijk te maken voor jong en oud de vitaliteit van de bewoners te vergroten

Wat gaan we daarvoor doen?

Inrichting openbare ruimte

Omschrijving

Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt veel aandacht besteed aan de mogelijkheid om actief gebruik te maken van de openbare ruimte. Daarbij kan gedacht worden aan speelvoorzieningen voor kinderen en wandel- en fietspaden.

In 2022 realiseren we een kunstgrastrapveld met kooiconstructie in Hooge Zwaluwe.

Verder worden in 2022 diverse speeltoestellen en ondergronden vervangen. Het programma wordt opgesteld op basis van een veiligheidsinspectie.

Kwaliteit

Voor de aanleg van het trapveld inclusief de kooiconstructie aan de Godwaldtstraat in Hooge Zwaluwe verleenden we een omgevingsvergunning. Er is een bezwaar tegen aangetekend. Helaas hielp mediation niet. De behandeling van het bezwaar vindt in maart 2023 plaats.

Wat willen we bereiken?

Het beschermen van de volksgezondheid door ongediertebestrijding

Wat gaan we daarvoor doen?

Bestrijden van de bruine rat

Omschrijving

De overlast door de bruine rat neemt toe. We houden ons aan het protocol dat we alleen de ratten bestrijden in de openbare ruimte. De inwoners bestrijden de ratten op eigen terrein.

Kwaliteit

In 2022 voerden we relatief weinig bestrijdingsacties uit (ca 20). We bleven erg alert, omdat de bestrijdingsmethoden steeds verder afnemen en de kans op uitbraken daarmee toe.

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van de voorzieningen voor honden in de openbare ruimte, daarmee de sociale cohesie verbeteren en overlast door honden beperken

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimuleren en toezien op juist gebruik hondenvoorzieningen

Omschrijving

We beperken de overlast en stimuleren de hondenvoorzieningen. Dit doen we door onderhoud aan de voorzieningen te handhaven en “overtreders” aan te spreken.

Kwaliteit

We constateerden geen bijzonderheden bij het toepassen van het hondenbeleid.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Maandelijkse schouw openbaar groen voldoet aan afgesproken kwaliteitsniveau	94%	90% of meer	96%
Tevredenheid burgers over onderhoud openbaar groen (Waar staat je gemeente)	6	6,5	6

2.4 Water

Wat willen we bereiken?

Afvalwater: Om de volksgezondheid te beschermen zamelen we afvalwater in en transporteren dit naar en een overnamepunt van het waterschap tegen de laagst maatschappelijke kosten

Wat gaan we daarvoor doen?

Afvalwater

Omschrijving

Lopende rioolvervangingsprojecten ronden we in 2022 af (Burgemeester Van Campenhoutstraat-Made, Nachtegaalstraat-Made, Griendwerkerstraat-Lage Zwaluwe).

In 2022 starten we met de vervanging en voorbereiding van de riolering in de Molenstraat van Terheijden. De uitvoering is afhankelijk van het dijkverbeteringstraject en toestemming van het waterschap.

Bij de voorbereiding van rioolwerkzaamheden wordt rekening gehouden met de maatregelen die nodig zijn op het gebied van klimaatadaptatie.

Kwaliteit

Lopende rioolvervangingsprojecten rondden we in 2022 af (Burgemeester Van Campenhoutstraat-Made). We gunden de werkzaamheden in de Nachtegaalstraat -Made en Griendwerkerstraat-Lage Zwaluwe. Door de vertraagde levering van bouwmaterialen startten de werkzaamheden niet in 2022.

In 2022 startten we met de voorbereiding van de rioolmaatregelen in de Molenstraat van Terheijden. De uitvoering hiervan is afhankelijk van het dijkverbeteringstraject en toestemming van het waterschap.

Verder startte de voorbereiding van rioolmaatregelen in:

- de Gijster (Made)
- de Meidoornlaan / Hoefkensstraat (Made)
- de Gomarusstraat (Wagenberg) en
- in Made-Hoog (Kerkstraat, Stationsstraat, Plukmadestraat, Lucia Eijkenstraat, Wilgenstraat, Patronaatstraat, 3 retentie voorzieningen).

Made-Hoog pakken we integraal aan en overwegen de meerjaarse maatregelen onder te brengen in één opdracht. Hierdoor verandert de oorspronkelijke planning maar we verwachten hierdoor meer continuïteit en minder overlast voor bewoners.

Bij de voorbereiding van rioolwerkzaamheden houden we rekening met klimaatadaptieve de maatregelen.

Wat willen we bereiken?

Dijken en regionale keringen: In samenwerking met waterschap en andere aanliggende gemeenten voldoende veiligheid bieden aan de achterliggende gebieden

Het waterschap heeft de wettelijke verplichting de dijken en keringen op de juiste hoogte en sterkte te houden. Omdat het achterliggende gebied tot de gemeente behoort, is de bijdrage vanuit de gemeente essentieel.

Wat gaan we daarvoor doen?

In samenwerking met het waterschap de vastgestelde voorkeursalternatieven uitvoeren.

Omschrijving

Op 19 december 2019 en 1 juli 2020 stelde het waterschap de voorkeursalternatieven voor de dijkverzwaringen vast. We blijven onze belangen inbrengen. We onderzoeken een koppeling met goed gebruik van de openbare ruimte. Afspraken over planning en uitvoering maken we in 2022. De uitvoering verwachten we in 2023.

Kwaliteit

Het bestuur van het waterschap stelde de voorkeursalternatieven vast. In het eerste kwartaal van 2022 overlegden we met het waterschap over de inrichting rondom de haven van Terheijden. We sloten een overeenkomst met het waterschap over de werkzaamheden. We voelden ons gesteund door de aangenomen motie van de raad over het behoud van de cultuurhistorische waarde van de haven. Ook bespraken we de aanpak van andere werkzaamheden.

Wat willen we bereiken?

Educatie en voorlichting: Mensen bewust te maken van de afvalwaterketen

Wat gaan we daarvoor doen?

Bewustwording en educatie

Omschrijving

Om de bewustwording van klimaatverandering te bevorderen, ondernemen we verschillende acties. We communiceren en geven educatie via onderstaande acties:

- Tegel eruit, plant erin
- Regentonnen
- Week van het water
- Intensiveren publicaties over riolering en water.

Kwaliteit

De Week van het Water vindt tegenwoordig twee keer per jaar plaats. In de voorjaarseditie besteedden we aandacht aan watertappunten. Gezien het zeer beperkte animo voor de geplande regentonnenactie en "Tegel eruit en Plantje erin" verviel onze deelname aan de najaarseditie.

Klassen uitnodigen voor uitleg over de afvalwaterketen

Omschrijving

We nodigen verschillende klassen van de basisscholen uit. Ook de onderbouw van het voortgezet onderwijs krijgt een uitnodiging.

Kwaliteit

In 2022 nodigden we geen klassen uit vanwege corona. De belangstelling vanuit de scholen is er op dit moment ook niet meer. Door andere communicatie-intensieve werkzaamheden (Vluchtelingen) was er vanuit ons cluster communicatie onvoldoende ondersteuning beschikbaar.

Wat willen we bereiken?

Grondwater: Het beperken van grondwateroverlast en -onderlast

De gemeente is bij wet verplicht het grondwater van perceel eigenaren te ontvangen in het openbaar gebied. De gemeente kan wel regels stellen aan de manier waarop het water wordt aangeboden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het aanbrengen van overnamepunten grondwater voor inwoners bij wateroverlast.

Omschrijving

Nemen inwoners maatregelen om grondwater af te voeren dan zorgt de gemeente dat het grondwater afgevoerd kan worden. Bij droogte streven we naar maatwerk.

Kwaliteit

In één specifieke situatie leverden we maatwerk bij grondwaterschaarste. Er zijn geen nieuwe gevallen bekend van grondwateroverlast of -onderlast.

Infiltreren van regenwater

Omschrijving

Binnen klimaatadaptatie infiltreren we zoveel mogelijk hemelwater. Dit doen we door minder verharding, meer groen en infiltratieriolen aan te leggen.

Kwaliteit

In het bestek voor de Nachtegaalstraat namen we een infiltratieriool op. In het nieuwe Water- en Rioleringsplan (WRP) schenken we veel aandacht aan bergen, infiltreren en afvoeren van hemelwater.

Op en aantal andere plaatsen brachten we groene waterpasserende parkeerplaatsen aan.

Verminderen aantal aangesloten vierkante meters verharding

Omschrijving

Bij de herinrichting van de openbare ruimte proberen we de verharding te verminderen. De verhardingen vervangen we door groen.
De overgebleven verharding koppelen we af. De te nemen maatregelen zijn afhankelijk van de bodemgesteldheid (zand -≥ infiltratie, klei -≥ afvoeren naar oppervlaktewater).

Kwaliteit

In de Nachtegaalstraat in Made en de Griendwerkerstraat in Lage Zwaluwe koppelen we daken en verharding af. Hierdoor lozen we minder regenwater op het riool.

Wat willen we bereiken?

Hemelwater: Het beperken van wateroverlast

Het klimaat verandert. Daarom rekenen we het rioolstelsel door met intensievere buien. Er is wateroverlast als inwoners en bedrijven schade krijgen aan hun eigendommen door neerslag. Water op straat is dus geen overlast, alleen lastig.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanleggen gescheiden stelsel met een capaciteit van minimaal bui 9 (bui komt gemiddeld eens per vijf jaar voor).

Omschrijving

Deze capaciteitsvergroting beperkt de wateroverlast. Intensievere buien kunnen nog steeds overlast veroorzaken. We pasten de planning in 2020 aan. Bij investeringen gaan we verder in op de expliciete projecten.

Kwaliteit

Alle plannen toetsten we op bui 9. Kan de riolering deze bui niet verwerken dan brachten we een regenwaterriool aan.

Het werk in de Van Campenhoutstraat en Boerenhoekstraat (Made) is gereed. De aannemer voert diverse herstelwerkzaamheden tijdens de onderhoudsfase uit.

We gunden de rioleringswerkzaamheden in de Nachtegaalstraat (Made) en Griendwerkerstraat (Lage Zwaluwe). In deze straten brengen we een gescheiden rioolstelsel aan dat voldoet aan bui 9. In Paragraaf C. Kapitaalgoederen behandelen we nogmaals deze straten.

Wat willen we bereiken?

Oppervlaktewater: Het watersysteem biedt voldoende veiligheid tegen hoogwater en is klimaatbestendig ingericht

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren van het baggerbeheerplan.

Omschrijving

We baggeren B-watergangen binnen stedelijk gebied. Dit werk voeren we verdeeld over enkele jaren uit.

Kwaliteit

In 2021 bereidden we baggerwerk voor in Lage Zwaluwe. Eind 2022 rondden we de werkzaamheden nagenoeg af. De Brandput is een van de watergangen waar we de bagger verwijderden. We verwachten dat de blauwalg hierdoor afneemt.

Wat willen we bereiken?

Samenwerking: Door samen te werken met drie gemeenten en twee waterschappen de kosten voor waterbeheer minder te laten stijgen

De doelstelling minder meerkosten is bereikt. Wel zetten we de samenwerking voort. De thema's die spelen richten zich steeds meer op de toekomst.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiseren Water- en Rioleringsplan

Omschrijving

2022 is het einde van de planperiode van het Water- en Rioleringsplan 2018-2022. In 2022 actualiseren we het plan. Hierbij bekijken we of we de koppeling met het omgevingsplan al kunnen maken. Tevens nemen we de Deltaplan ruimtelijke adaptatie (DPRA) mee. Het DPRA doen we gezamenlijk met andere gemeenten.

Kwaliteit

Bij het opstellen van het ontwerp WRP betrokken we diverse instanties. Uiteindelijk lukte het niet om het WRP in 2022 vast te stellen. Dit gebeurt in het eerste kwartaal van 2023.

Voortzetten van de regionale samenwerking klimaat

Omschrijving

Op regionaal niveau (Samenwerking in de waterketen) gelden een aantal uitgangspunten om klimaatadaptatie mogelijk te maken. Deze uitgangspunten namen we op in het Bestuursakkoord Water "Water met vuur" (ondertekend voorjaar 2011).

Sinds 2021 geven we invulling aan de uitwerking van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA 2018). Om in aanmerking te komen voor cofinanciering door het rijk en provincie stelt ons college een uitvoeringsprogramma DPRA vast.

Kwaliteit

We overlegden de afgelopen periode regelmatig met de samenwerkingspartners (We4Climate). Een resultaat van deze samenwerking is het uitvoeringsprogramma DPRA dat het college vaststelde.

Wat heeft het gekost?

Tabel Prg.2-2

	Realisatie 2021	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022
Wegen en Verkeer	6.227.555	4.050.365	4.425.786	4.558.918
Groen en speelvoorzieningen	2.357.782	2.597.584	2.749.516	2.449.360
Water	2.395.480	2.147.279	2.201.085	2.249.249
Totaal lasten	***10.980.816***	***8.795.228***	***9.376.387***	***9.257.527***
Wegen en Verkeer	2.480.714	95.909	455.826	465.578
Groen en speelvoorzieningen	113.429	119.179	119.139	113.592
Water	2.994.668	2.901.654	2.969.194	2.878.267
Totaal baten	***5.588.810***	***3.116.742***	***3.544.159***	***3.457.436***
Saldo mutaties reserves	***1.155.097***	***-939.721***	***-1.158.493***	***-758.238***
Saldo van baten en lasten	***6.547.103***	***4.738.765***	***4.673.734***	***5.041.852***

3. Ruimte, wonen en economie

Inleiding

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:

- Het bevorderen van economische vitaliteit en werkgelegenheid in Drimmelen in een proactieve houding
- Drimmelen recreatief op de kaart zetten en de kansen benutten van het Nationaal Park De Biesbosch
- Drimmelen profileren als aantrekkelijke woongemeente
- Zorgen voor de bouw van voldoende woningen in alle kernen en in alle prijsklassen. Hierbij is gasloos en energie neutraal bouwen het uitgangspunt. Waar mogelijk wordt levensloopbestendig gebouwd
- Drimmelen energie neutraal in 2040.

In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:

Het bevorderen van de economische vitaliteit en werkgelegenheid in Drimmelen in een proactieve houding. Drimmelen recreatief op de kaart zetten en de kansen benutten van Nationaal Park De Biesbosch. We zorgen voor de bouw van voldoende woningen in alle kernen en in alle prijsklassen. Hierbij is gasloos en energie neutraal bouwen het uitgangspunt en waar mogelijk levensloopbestendig.

Het programma is uitgewerkt in vijf thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende sub-doelstellingen:

1. Versterken vrijetijdseconomie
2. Versterken economische structuur
3. Wonen
4. Duurzaamheid
5. Leefomgeving.

3.1 Versterken vrijetijdseconomie

Wat willen we bereiken?

Drimmelen recreatief op de kaart zetten

Drimmelen recreatief op de kaart zetten en de kansen benutten van Nationaal Park De Biesbosch.

Wat gaan we daarvoor doen?

Biesboschjaar 2021

Omschrijving

In 2021 was het 600 jaar geleden dat de Sint-Elisabeths-vloed (19 november 1421) plaatsvond. In 2021 en 2022 worden diverse activiteiten georganiseerd om dit te herdenken. Het programma wordt opgesteld en uitgevoerd door actieve bewoners, bedrijven en organisaties. Omdat de herdenking van de Sint-

Elisabeths-vloed een regionale aangelegenheid is vindt er regionaal afstemming plaats over het programma.

Kwaliteit

Er is veel media-aandacht geweest voor het Biesboschjaar en er zijn veel activiteiten georganiseerd. 18-20 november 2022 heeft een officiële afsluiting van het jaar plaatsgevonden met een mooi afsluitingsprogramma.

Nota Vrijetijdseconomie

Omschrijving

In juni 2021 is de nota Vrijetijdseconomie en het bijbehorende uitvoeringsplan vastgesteld door de gemeenteraad. De uitvoering doen we samen met de recreatieondernemers en belangenverenigingen. Als eerste zullen de onderwerpen 'toeristisch profiel' en 'marketing en communicatie' worden opgepakt.

Kwaliteit

De gemeenteraad stelde in juni 2021 de beleidsnota Vrijetijdseconomie vast. Bij de uitvoering werken we intensief samen met het toeristisch veld. Begin dit jaar zijn er afspraken gemaakt met de stichting Recreatief Drimmelen. De stichting is een belangrijke partner als het gaat om de uitvoering van de nota Vrijetijdseconomie. Zij werken met ons samen op het gebied van marketing en promotie, productontwikkeling en professionalisering van de vrijetijdssector.
In de haven van Drimmelen is een VVV informatiecentrum geopend. In het informatiecentrum wordt recreatieve informatie gegeven over de gehele gemeente Drimmelen en de regio. De stichting Recreatief Drimmelen runt het informatiecentrum. Deze stichting ontwikkelt en beheert ook de recreatieve website voor de gemeente. De gemeenteraad is met een raadsbrief geïnformeerd over dit onderwerp.

Realisatie voetveer en verkenning toeristische mogelijkheden Hofmansplaat

Omschrijving

In 2020 is in overleg met Staatsbosbeheer een ambitieplan opgesteld voor de Hofmansplaat. Op basis van dit ambitieplan is in 2021 aan bureau Bloc opdracht gegeven om de haalbaarheid te onderzoeken van het in de vaart zetten van een pontje en de ontwikkeling van de Hofmansplaat. In 2021/2022 zal gestart worden met de uitvoering van fase 1. Deze eerste fase omvat in ieder geval een voetveer van Drimmelen naar de Hofmansplaat. Op de Hofmansplaat komen onder meer voetpaden en informatiepanelen. De plannen passen binnen het concept-zoneringsplan van de Biesbosch.

Kwaliteit

Nadat bureau Bloc in 2021 constateerde dat een echte veerverbinding naar de Hofmansplaat financieel niet haalbaar was, is overleg opgestart met

Staatsbosbeheer en de ondernemers over een alternatieve vaarverbinding die meer is gericht op excursies naar de Hofmansplaat. De inzet is om te komen tot een samenwerkingsverband van lokale ondernemers die een excursieaanbod organiseren. De Hofmansplaat zal geschikt worden gemaakt voor extensieve recreatie. Begin 2023 krijgt de samenwerking steeds verder vorm en de verwachting is dat voor de start van het toeristisch seizoen 2023 gestart is met de eerste nieuwe excursies naar de Hofmansplaat.

Daarnaast is najaar 2022 een haalbaarheidsonderzoek gestart naar een driehoeksveer tussen de gemeentes Geertruidenberg - Altena - Drimmelen. Dit onderzoek wordt als gezamenlijke opdracht uitgevoerd.

De gemeenteraad heeft over beide trajecten in november 2022 een raadsbrief ontvangen met de actuele stand van zaken.

Samenwerking NLDelta

Omschrijving

De partners in NLDelta werkten in de afgelopen jaren toe naar de status van Nationaal Park nieuwe stijl. In 2021 is gebleken dat een breed draagvlak voor deze statusaanvraag nog ontbrak. Er worden gesprekken gevoerd over de reikwijdte en governance of organisatiestructuur. Voor onze gemeente zijn een duidelijke positionering van de Biesbosch, een compacte structuur en een duidelijke focus van NLDelta van groot belang. In 2022 worden de gesprekken over NLDelta voortgezet en moet blijken of dit leidt tot een statusaanvraag voor een Nationaal Park nieuwe stijl.

Kwaliteit

De partners in NLDelta werkten in de afgelopen jaren toe naar de status van Nationaal Park nieuwe stijl. Voor onze gemeente zijn een duidelijke positionering van de Biesbosch, een compacte structuur en een duidelijke focus van NLDelta van groot belang. Het toewerken van NLDelta naar een Nationaal Park nieuwe stijl heeft in 2022 op een laag pitje gestaan. Het is nog niet zeker dat NLDelta een statusaanvraag voor Nationaal Park nieuwe stijl gaat indienen.

Samenwerkingsvorm De Biesbosch

Omschrijving

In 2020 is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst (SOK) vastgesteld voor de Biesbosch. In de SOK participeren Staatsbosbeheer en de drie Biesbosch-gemeenten. In de 2021 wordt de samenwerking verder inhoud gegeven. De nieuwe Biesboschvisie (+uitvoeringsplan) maakt onderdeel uit van de SOK. In 2021 zal een begin gemaakt worden met het uitvoeringsplan van de Biesboschvisie.

Kwaliteit

De gebiedsvisie 'Balanceren in de Biesbosch' is in juli 2022 besproken in de gemeenteraad, waarna een eerste opzet is gemaakt van het uitvoeringsplan van de gebiedsvisie. Najaar 2022 is de samenwerkingsovereenkomst geëvalueerd,

waarbij de deelnemers de wens hebben uitgesproken de samenwerking voort te zetten. Het uitvoeringsplan krijgt voor 2023 verder vorm, oa door inzet van partners uit de netwerksamenwerking.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren toeristische infrastructuur en bereikbaarheid

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanlegplaatsen en afmeervoorzieningen Biesbosch

Omschrijving

Op basis van het recreatief zoneringsplan wordt in 2021, in overleg met Staatsbosbeheer en de twee andere Biesbosch-gemeenten, in beeld gebracht hoe het staat met de kwaliteit van en de behoefte aan aanlegplaatsen en afmeervoorzieningen.

Kwaliteit

De kwaliteit van de aanlegplaatsen en afmeervoorzieningen in de Biesbosch is een aandachtspunt. In 2022 is een eerste aanzet gemaakt voor het uitvoeringsplan van de visie 'Balanceren in de Biesbosch'. Hierbij wordt in samenwerking met de netwerksamenwerking een eerste inventarisatie gemaakt van gewenste afmeerfaciliteiten en onderhoud, en een prioritering daarin. De maatregelen die worden uitgevoerd zijn afhankelijk van de gestelde prioriteiten en de beschikbare middelen.

Herinrichting Ameroever kop buitenhaven Lage Zwaluwe

Omschrijving

In 2021 is er een plan ontwikkeld voor een groene en recreatieve inrichting van de kop van de buitenhaven Lage Zwaluwe. Het plan is opgesteld in samenwerking met betrokken ondernemers en inwoners van Lage Zwaluwe. In 2022 wordt het plan uitgevoerd.

Kwaliteit

In 2021 ontwikkelden we een plan voor een groene en recreatieve inrichting van de kop van de buitenhaven Lage Zwaluwe. We deden dit samen met betrokken ondernemers en inwoners van Lage Zwaluwe. De uitvoering van het plan stagneert vanwege de overdracht van de erfpacht. Hierover loopt overleg. Naar verwachting wordt het plan in 2023 uitgevoerd. Onderdeel van het plan is een uitkijktoren.

Herontwikkeling Kleine Schans / Zuidwaterlinie

Omschrijving

In 2021 is het plan voor de Kleine Schans bijgesteld op basis van het beschikbaar budget. Het plan wordt in 2022 uitgevoerd. Om meer bekendheid te

geven aan de Kleine Schans wordt samengewerkt binnen het project Zuiderwaterlinie.

Kwaliteit

Het plan voor de Kleine Schans is bijgesteld op basis van het het overleg met stakeholders. Het plan concentreert zich op de toegang tot de Schans. De toegang tot de Kleine Schans wordt voorzien van een watertrap. De raad is voor de zomer geïnformeerd over het plan. De uitvoering start medio 2023. Om meer bekendheid te geven aan de Kleine Schans werken we samen binnen het project Zuiderwaterlinie.

Jachthaven Biesbosch

Omschrijving

Met de ontwikkelende partij, Jachthaven Biesbosch, loopt overleg over plangebied De Schakel. De inzet voor dit gebied heeft tot doel het havenhart recreatief te versterken. In 2022 zijn de plannen voor de Schakel vertaald in een ontwerpbestemmingsplan. Plannen om de Amerlandtong te ontwikkelen met recreatiewoningen zijn stopgezet. De focus vanuit Jachthaven Biesbosch ligt op plangebied De Schakel.

Kwaliteit

De jachthaven van Drimmelen wordt versterkt met een recreatief havenhart waar ruimte wordt geboden voor horeca, waaronder een hotel, detailhandel en andere voorzieningen die een bijdrage leveren aan toeristisch-recreatieve functie van dit gebied. Inmiddels heeft ook het informatiecentrum VVV Biesbosch hier een plaats gekregen. Voor het centrumgebied De Schakel wordt een nieuw bestemmingsplan voorbereid, welke in het vierde kwartaal 2022 nog in procedure is gebracht. Het bestemmingsplan zal in het tweede kwartaal 2023 ter vaststelling aan de gemeenteraad worden aangeboden. De ontwikkeling van de Amerlandtong met recreatiewoningen is door initiatiefnemer vooralsnog op de lange baan geschoven.

Ontwikkeling Degaterrein en omstreken

Omschrijving

Voor het Degaterrein in Lage Zwaluwe is een bestemmingsplan vastgesteld voor watergebonden bedrijvigheid. Als het gebied is ingevuld met bedrijven wordt het 'rondje om de haven' afgerond.

Kwaliteit

Het Degaterrein is in 2022 in zijn totaliteit woonrijp gemaakt. In het eerste kwartaal 2023 wordt de laatste uit te geven bedrijfskavel voor watergerelateerde bedrijvigheid (1055 m²) in de markt gezet.

Mogelijke toekomstige wijzigingen in de keur van het Waterschap kunnen bouwbeperkingen op het perceel met zich meebrengen.

Toeristische infrastructuur

Omschrijving

In 2020 is een Toeristisch-recreatief Effect Onderzoek (TEO) uitgevoerd. De resultaten zijn verwerkt in de nota Vrijetijdseconomie. De inzet is om het aantal overnachtingsmogelijkheden verder te vergroten. Vanuit de gemeente stimuleren en faciliteren we initiatieven op dat gebied.

Kwaliteit

Het aantal overnachtingsmogelijkheden neemt in onze gemeente toe. Recent is in Drimmelen een Bed& Breakfast geopend. Ook in Drimmelen haven is een nieuw hotel gebouwd, welke voorjaar 2023 verder uitgebreid wordt. Samen met Recreatief Drimmelen wordt ook gewerkt aan de toeristische bewegwijzering, communicatiepanelen, en fiets-oplaadpunten.

Verbetering jachthaven Terheijden

Omschrijving

In 2020 zijn er verbeteringen doorgevoerd in de haven van Terheijden. De plannen voor de dijkverzwaring zijn in voorbereiding. Na de dijkverzwaring zal de haven worden verkocht.

Kwaliteit

Het plan voor de dijkverzwaring (plan van het waterschap) heeft grote invloed op het beeld van de haven Terheijden: de bestaande dijken worden met ongeveer 1 meter opgehoogd en in verband met de waterveiligheid zullen de bomen op de waterkeringen worden verwijderd. De damwand wordt vervangen en er komt een muur op de kade van ongeveer 1 meter hoog. Eind maart 2023 worden de bezwaren tegen deze kade door de Provincie Noord Brabant behandeld. Er vindt intensief overleg plaats met het waterschap en de provincie over de inrichting van het gebied. Daarbij gaat het om de kademuur, de compensatie van bomen en de ruimtelijke kwaliteit in zijn algemeenheid. Met Toeristisch Traaie zijn afspraken gemaakt om de cultuurhistorische waarde van de haven, de kleine schans en de molen meer beleefbaar te maken.
De start van de dijkverzwaring vindt eind maart 2023 plaats. Het gebied rondom de haven in Terheijden pakt het waterschap begin oktober 2023 aan. Zij verwachten begin april 2024 de werkzaamheden daar af te ronden. Daarna kan de herinrichting van de omgeving worden uitgevoerd.

Verbetering parkeren en openbare ruimte Oude Haven Drimmelen

Omschrijving

In 2021 wordt een uitvoeringsplan opgesteld voor de maatregelen die rond de Oude Haven moeten worden uitgevoerd: de Havenkade, de Biesboschweg en de wandelpromenade.

Kwaliteit

De Wandelpromenade is inmiddels gereed. De herinrichting van de Biesboschweg is in uitvoering. Het betreft het laatste deel van de maatregelen rondom de Oude Haven. Omdat de Biesboschweg deels op een primaire waterkering van het waterschap ligt kan de uitvoering van dat deel pas na 1 april 2023 worden uitgevoerd.

Verkenning nieuw Biesbosch bezoekerscentrum Drimmelen

Omschrijving

In 2021 is een verkenning opgestart naar de toekomst van het bezoekerscentrum in Drimmelen. De verkenning wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met Staatsbosbeheer en andere betrokkenen. De verkenning wordt in 2022 afgerond.

Kwaliteit

De eerste maanden van 2022 is intensief overleg gevoerd tussen Staatsbosbeheer, de stichting Recreatief Drimmelen en de gemeente over de realisatie van een toeristisch informatiecentrum als vervanging van het Biesbosch bezoekerscentrum. Dat heeft geleid tot de opening van een toeristisch informatiecentrum (VVV) in De Sloep in Drimmelen. Het informatiecentrum richt zich niet alleen op de haven van Drimmelen en de Biesbosch, maar op de hele gemeente. Het informatiecentrum wordt gerund door de stichting Recreatief Drimmelen. In het centrum wordt intensief samengewerkt met Staatsbosbeheer. Excursies naar de Biesbosch zullen starten in het informatiecentrum. De gemeenteraad is met een raadsbrief geïnformeerd over deze ontwikkeling.

Zonering Biesbosch

Omschrijving

In 2021 is het concept-plan voor de recreatieve zonering van de Biesbosch toegelicht door Staatsbosbeer. Op aandringen van de gemeenteraad gaat Staatsbosbeheer het concept-zoneringsplan herzien en bespreken met de Biesboschgemeenten (Altena, Dordrecht en Drimmelen) en het Biesboschnetwerk (ondernemers, gebruikers en vrijwilligers uit het gebied). Het aangepaste zoneringsplan zal begin 2022 worden aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt daarbij de gelegenheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

Kwaliteit

Na een lange voorbereidingstijd is het recreatief zoneringsplan voor de Biesbosch op 10 februari 2022 behandeld door de gemeenteraad. Door de gemeenteraad zijn bij de behandeling van het recreatief zoneringsplan belangrijke wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt, die als input dienen voor de uitwerking van de recreatieve zonering. De recreatieve zonering zal verwerkt worden in het beheersplan van de provincie. De wensen en bedenkingen van de gemeenteraad worden ook bij de ontwikkeling van het beheersplan betrokken.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Inkomsten toeristenbelasting (x € 1.000)	192	119	195

3.2 Versterken economische structuur

Wat willen we bereiken?

Bevorderen vitaliteit en werkgelegenheid

Het bevorderen van de economische vitaliteit en werkgelegenheid in Drimmelen (met een proactieve houding).

Wat gaan we daarvoor doen?

Arbeidsmigranten

Omschrijving

In 2020 is het beleid met betrekking tot arbeidsmigranten herzien. Op basis van het beleid worden er controles uitgevoerd op de naleving. Het nieuwe beleid maakt tijdelijke units in het buitengebied mogelijk, dit was eerder niet het geval. Deze moeten worden vergund, wat onder de normale werkzaamheden van vergunningverlening valt.

Kwaliteit

Initiatieven rond huisvesting van arbeidsmigranten bij bedrijven in het buitengebied worden getoetst aan het vastgestelde en in 2020 herziene beleid logies/arbeidsmigranten.

Omdat er een tekort is aan betaalbare woningen wil de gemeenteraad geen (kamergewijze) verhuur meer van goedkope koopwoningen in de kernen.

Sinds 1 januari 2022 bestaat de mogelijkheid tot opkoopbescherming onder een huisvestingsverordening. Opkoopbescherming heeft als doel om goedkope woningen beschikbaar te houden voor de koopwoningmarkt en te voorkomen dat ze (kamergewijs) verhuurd worden. In het coalitieakkoord is vastgelegd dat die opkoopbescherming er komt. In 2023 zal er een onderzoek naar de mogelijkheid van een opkoopbescherming komen.

Nota economie

Omschrijving

De Nota Economie heeft vertraging opgelopen vanwege het coronavirus. Begin 2021 wordt de nota ter besluitvorming voorgelegd aan de raad. Doel van de nota is een samenhangende visie op de economische positie van de gemeente Drimmelen. Tevens geeft de Nota Economie inzicht in de toekomstige ruimtebehoefte van onze gemeente. De Nota Economie wordt in samenhang met de Omgevingsvisie als programma ontwikkeld en zal worden voorzien van een uitvoeringsagenda.

Het COVID-19 virus heeft veel impact voor ondernemers in onze gemeente. We investeren in korte lijnen en direct contact met ondernemers om goed te kunnen reageren op ontwikkelingen in diverse economische sectoren.

Kwaliteit

De Nota Economie is in juni 2021 vastgesteld door de gemeenteraad.
In opdracht van de provincie is de behoefteraming bedrijventerrein Noord-Brabant opgesteld. Uit de raming blijkt dat er een tekort aan bedrijventerreinen is in de regio West Brabant Oost, waartoe ook de gemeente Drimmelen behoort. Het onderschrijft de noodzaak om op zoek te gaan naar uitbreidingsmogelijkheden aan de Thijssenweg en de Brieltjenspolder. De voorbereidingen voor de verlenging van de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) centrum Made voor 2023-2027 zijn gezamenlijk door de ondernemers en gemeente getroffen. In het najaar heeft de raad de verordening vastgesteld. De draagvlakmeting wordt in januari 2023 uitgevoerd. Als er voldoende steun is voor de nieuwe BIZ kan deze in 2023 in werking treden.

In samenwerking met het bedrijvennetwerk Drimmelen (BND) en de BIZ is gekeken naar een gemeente breed ondernemersfonds. Om de besluitvorming over de BIZ niet in de weg te zitten is het onderzoek naar een gemeente breed ondernemersfonds aangehouden. Aan de Open Coffee bijeenkomsten is samen met de gemeenten Drimmelen en Geertruidenberg een nieuwe impuls gegeven. Er is een jaarkalender met onderwerpen opgesteld voor 2023.

In het nieuwe coalitieakkoord “Bouwen aan een duurzaam, sociaal en veilig Drimmelen” is de aanstelling van een bedrijfscontactfunctionaris opgenomen. Op 1 december 2022 is de bedrijfscontactfunctionaris begonnen.

Realisatie Breedband in buitengebied

Omschrijving

Naar verwachting wordt het breedband-project in 2021 gerealiseerd.

Kwaliteit

Netwerkbeheerder DeltaFiber was eind 2022 bezig met de aanleg van de laatste huisaansluitingen in Made. Delta Fiber Netwerk sloot in 2022 een aantal nog ontbrekende gebieden zoals de haven van Drimmelen, het kassengebied en enkele industrieterreinen aan. In 2023 rondt de netwerkbeheerder de werkzaamheden af.

Sociaal- cultureel dorpshart Made

Omschrijving

In het najaar van 2020 wordt de raad gevraagd een besluit te nemen over de verdere ontwikkeling van het sociaal-culturele dorpshart Made. Op basis van dat besluit worden de plannen verder uitgewerkt. De raad wordt regelmatig geïnformeerd over de voortgang.

Kwaliteit

De verbouwing van de Bernarduskerk is eind augustus 2022, na lange en intensieve besprekingen en onderhandelingen met de andere stakeholders, van start gegaan. De (bouwkundige) oplevering en ingebruikname door de drie huurders Kibeo, Theek 5 en de Stichting SCC De Bernardus is in het 4e kwartaal van 2023 voorzien. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden zijn een groot aantal bomen verplant en deels gekapt.

Eind 2022 heeft de gemeenteraad aan de Stichting SCC De Bernardus aanvullend krediet ter beschikbaar gesteld onder andere voor hoger uitvallende exploitatielasten en inrichtingskosten. Ook voor Theek 5 is een aanvullend krediet beschikbaar gesteld.

Met betrekking de woningbouwontwikkeling in het Dorpshart zijn in 2022 twee vergunningsaanvragen ingediend. Eén aanvraag heeft betrekking op de bouw van 5 appartementen op het achterterrein van de Kloosterstraat 15-17. De andere aanvraag betrof de negen woningen aan de Patronaatstraat. Deze zogenaamde beneden-bovenwoningen worden, in plaats als sociale huurwoningen, als betaalbare koopwoningen gerealiseerd.

3.3 Wonen

Wat willen we bereiken?

Voldoende woningen bouwen in alle kernen en alle prijsklassen

Wat gaan we daarvoor doen?

Realisatie van CPO en modulaire bouwen

Omschrijving

We zetten in op realisatie van een CPO-project in Lage Zwaluwe. Verder lopen er gesprekken met CPO-Ecowijk Drimmelen en ontwikkelaars. Op het E-veld in Terheijden realiseren we 5 Tiny Houses. De belangstelling hiervoor is groot. In het najaar 2021 wordt het Programma Wonen opgesteld. In dit programma wordt onder andere aandacht besteed aan CPO, Tiny Houses en modulair bouwen.

Kwaliteit

In het project E-veld zijn vijf 5 kavels verkocht voor Tiny Houses, welke voor 2023 op de planning staan. In Lage Zwaluwe loopt een CPO-project. In het nieuwe coalitieakkoord is aangegeven dat we niet aan de slag gaan met nieuwe CPO projecten, omdat deze vertragend werken in de nieuwe bouwopgave.

Daarnaast is in het coalitieakkoord aangegeven dat er tijdelijke woningen en tiny housen worden gerealiseerd om starters te behouden voor onze gemeente. De voorbereidingen zijn opgestart om 100 verplaatsbare woningen te realiseren voor een brede doelgroep, waaronder starters en spoedzoekers uit de gemeente. Deze woningen zullen modulair gebouwd worden.

Aan de Lage Weg in Terheijden komt een ecowijk. De voorbereidingen hiervoor zijn opgestart.

Realisatie van minimaal 100 nieuwbouwwoningen

Omschrijving

In het Coalitieakkoord is vastgelegd om gemiddeld 100 woningen per jaar te bouwen. De raad heeft onder andere bij de behandeling van de ontwerp Omgevingsvisie de ambitie uitgesproken om ook voor de regio een aantal woningen te willen bouwen. De ambitie is om tot 2030 150 woningen per jaar te bouwen. De nadruk ligt daarbij op de periode tot 2025. Dat is gemiddeld 150 woningen per jaar. Om deze aantallen te kunnen halen worden meerdere plannen in procedure gebracht. Qua planvorming is er een overcapaciteit omdat ongeveer een derde van de plannen niet doorgaat. In 2022 wordt weer een woon- en energiebeurs georganiseerd.

Plannen in procedure
Voor de grote plannen zoals de Verlengde Elsakker, de Kloosterhof en Dorpshart Made, zijn de bestemmingsplannen in 2022 naar verwachting onherroepelijk. Ook worden voor een aantal kleinere (particuliere) bouwplannen de procedures afgerond. Het gaat om bijna 200 woningen. Daarmee is er een flinke toevoeging van 'harde plancapaciteit' in 2022.
In 2022 worden ook stappen gezet in de procedures voor woningbouw op onder andere de locaties Made Oost II, Vogelstraat in Wagenberg, de Lageweg en Kalkvliet-Munnikenhof in Terheijden en de landtongen in Drimmelen. Voor Hooge Zwaluwe wordt samen met het dorp gekeken naar mogelijke bouwlocaties.

Nieuwbouw
In 2022 verwachten we, onder andere op basis van verleende vergunningen, dat er 175 à 200 woningen worden opgeleverd. Deze worden gebouwd in verschillende (lopende) bouwprojecten in de verschillende dorpen. We informeren de raad regelmatig over de voortgang door middel van raadsinformatiebrieven.

Eén van de aandachtpunten is het woonwagenkamp Plukmade. Er is grote behoefte aan uitbreiding van het aantal woonwagenstandplaatsen. Onderzocht wordt of uitbreiding mogelijk is binnen de financiële kaders van de gemeente en de regelgeving van de Provincie.

Programmering
In 2021 wordt op basis van de woonvisie en de dan vastgestelde omgevingsvisie een actualisering van de woningbouwprogrammering opgesteld. Met de woningbouwprogrammering zal per dorpskern actief gestuurd worden op de verdeling van woningen en de realisatie van projecten in de komende jaren. Het programma Wonen is één van programma’s in het kader van de nieuwe Omgevingswet.

Organisatie
De ambitie om gemiddeld 150 woningen per jaar te bouwen vraagt om versterking van de gehele keten van de woningbouwprogrammering. Van planjurist tot verkeersadviseur en bouwplantoetser. We hebben voldoende capaciteit nodig om de ambities waar te maken. In 2021/2022 zullen maatregelen genomen worden om de organisatie te versterken. Verder zullen de projecten worden geprioriteerd.

Nota Grondbeleid
In samenhang met de actualisatie van de woningbouwprogrammering zal ook de

nota Grondbeleid worden herzien. Daarin staat de vraag centraal of wij in de toekomst en een actiever grondbeleid willen voeren.

Kwaliteit

Programmering

In februari 2022 heeft de gemeenteraad het Programma Wonen vastgesteld. Hierin staat dat we tot 2030 1.500 woningen willen bouwen in al onze dorpen en voor verschillende doelgroepen. In de Omgevingsvisie zijn de potentiële woningbouwlocaties daarvoor aangeduid. Bij de vaststelling van het Programma Wonen is de ambitie uitgesproken om de eerste jaren gemiddeld 200 woningen per jaar te bouwen. In het coalitieakkoord is dat bevestigd. Om deze aantallen te kunnen halen is de ambtelijke organisatie versterkt en worden meerdere plannen in procedure gebracht.

Plannen in procedure

Voor grote plannen als de Verlengde Elsakker (88 woningen) en Kloosterstraat 22 (51 woningen) zijn de bestemmingsplannen in 2022 vastgesteld (tegen Verlengde Elsakker is helaas beroep aangetekend). Ook zijn voor een aantal kleinere (particuliere) bouwplannen de procedures afgerond. Daarmee is er een aanzienlijke toevoeging van 'harde plancapaciteit' in 2022.

We hebben ook stappen gezet in de procedures voor woningbouw op onder andere de locaties Pastoor van Hooijdonklaan (voormalige Willibrordusschool) en Plantsoen / Olmhof in Lage Zwaluwe, de Norbartstraat / Romboutsstraat (Stuifhoekschool) en Zuideindsestraat 47 in Made, Nieuwstraat en de Dorpsstraat in Wagenberg, de Lageweg / Molenweel en Kalkvliet-Munnikenhof in Terheijden en de landtongen in Drimmelen. In Hooge Zwaluwe is samen met het dorp gekeken naar mogelijke bouwlocaties. De resultaten van dat onderzoek worden begin 2023 opiniërend aan de raad voorgelegd. Ook is in 2022 gestart met de verkenning van de Ecowijk Lageweg in Terheijden.

We zijn begonnen met de voorbereidingen voor duurzame verplaatsbare woningen. We hebben een locatiestudie hiervoor gedaan en subsidies aangevraagd (en ontvangen).

Nieuwbouw

Het aantal opgeleverde woningen in 2022 bedraagt 197, verspreidt over de volgende projecten:

- Lage Zwaluwe-West fase 2b/Vlashoek II in Lage Zwaluwe, 7 koopwoningen;
- Ganshoek fase 2 / Ds Jamesstraat in Lage Zwaluwe, 14 huurwoningen;
- Zijlbergsestraat / Van Iersel in Made, 54 koopwoningen;
- Geraniumstraat-Zilverschoon in Made, 4 koopwoningen;
- Leeuwerikstraat in Made, 61 woningen;
- Zandstraat 79 in Made, 2 koopwoningen;
- Meulenpad 8 in Wagenberg, 1 koopwoning;

- Kerkstraat bij 58 in Wagenberg, 4 woningen, waarvan 2 koop en 2 huur;
- Botzegge (voormalig Sovak) in Terheijden, 15 koopwoningen;
- Godfried Schalckenstraat 8-10: 4 woningen;
- Romboutsstraat - Van Gilslaan: 21 sociale huurwoningen.
- Schansstraat / De Weelde in Terheijden: 10 koopwoningen

We informeren de raad periodiek over de voortgang van de woningbouw middels raadsbrieven.

Eén van de projecten is het woonwagenkamp Plukmade. Er is grote behoefte aan uitbreiding van het aantal woonwagenstandplaatsen. Tijdens de opiniërende bespreking in de gemeenteraad van oktober is aangegeven dat we verder gaan met dit project.

Organisatie
De ambitie om gemiddeld 200 woningen per jaar te bouwen vraagt om versterking van de gehele keten van de woningbouwprogrammering. Door de gemeenteraad is voor dat doel extra geld beschikbaar gesteld. Binnen de organisatie is een speciaal projectenteam gevormd om de ambities waar te maken.

Nota Grondbeleid
In samenhang met de actualisatie van de woningbouwprogrammering zal ook de nota Grondbeleid worden herzien. Daarin staat de vraag centraal of wij in de toekomst een actiever grondbeleid willen voeren. Een eerste versie van het nieuwe grondbeleid is opgesteld. Besluitvorming hierover vindt in 2023 plaats.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Aantal opgeleverde nieuwbouw woningen en appartementen	137	150	197

3.4 Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Drimmelen energieneutraal in 2040

In 2018 is het werkveld van de Energietransitie enorm sterk in beweging gekomen. Om actief aan de slag te gaan met de raadsmotie 'dorpen in 2040 energieneutraal' en om initiatieven van bewoners en bedrijven te ondersteunen, is bij de Kadernota 2020 extra ambtelijke capaciteit beschikbaar gesteld voor 2020 en 2021.

Wat gaan we daarvoor doen?

Afvalscheiding

Omschrijving

De looptijd van het beleidsplan afvalinzameling verlengden we tot eind 2022. In 2022 werken we aan een nieuw beleidsplan, waarbij de focus niet alleen ligt op afvalinzameling, maar ook op afvalverwerking en recycling. We werken regionaal

samen om te kijken of we m.b.t. inzameling, verwerking en recycling stappen kunnen zetten door de krachten te bundelen. We namen in 2021 maatregelen rond communicatie en het vergroten van het gemak voor onze inwoners rond afvalscheiding. Deze zetten we door in 2022.

Kwaliteit

Onze huidige inzamelaar Renewi besloot om de inzameling van oud papier op zaterdagen met vrijwilligers per 1 januari 2023 te stoppen. Ook besloten we in onderling overleg om oud papier niet meer met hulp vrijwilligers in te zamelen. Per 1 januari 2023 zamelt gemeente Breda het oud papier en karton in. De verenigingen en scholen compenseerden we .

Drimmelense Energie Agenda (DEA)

Omschrijving

Het Drimmelens Energie Akkoord is in 2020 afgerond en door diverse partijen ondertekend. Het college heeft de DEA ondersteund. In 2021 gaat het DEA verder in uitvoering.

Kwaliteit

De uitvoering van het Drimmelens Energie Akkoord (DEA) heeft verder vorm gekregen in het Plan van Aanpak Energieneutrale Dorpen (END), dat inmiddels is afgerond en aan de raad gepresenteerd. Daarbij wordt gekeken in hoeverre de acties van DEA en END kunnen worden geïntegreerd in de uitvoering van de warmtevisie (TVW) voor Drimmelen.
Het Drimmelens Energie Akkoord vormt ook de basis voor de investering van middelen, die verwacht worden uit het lokaal eigendom (25%) in de windmolens langs de A16. Deze middelen komen in een lokaal fonds (subfonds participatiefond Wind A16), waarvan het beheer door de Stichting Energietransitie Drimmelen (STED) is belegd bij het Participatiefonds Wind A16.

Alle betrokken partijen hebben de wens om een toekomstbestendige, robuuste organisatie en governance op te zetten. In 2022 werken we deze structuur samen met de STED verder uit, waarbij we ook intensief contact hebben met stichtingen en gemeenten uit Moerdijk, Breda en Zundert. De inhoudelijke keuzes kunnen per gemeente verschillen, maar het streven is de ontwikkeling van een efficiënte en effectieve organisatie voor de lange termijn.

Om de verwachte opbrengst zo goed mogelijk in te zetten, is het niet alleen noodzakelijk om te bepalen waaraan de middelen worden besteed (selectie en goedkeuring). Zeker zo belangrijk is het om ervoor te zorgen dat er voldoende en geschikte projecten zijn, waarvoor de middelen kunnen worden aangewend (opwerking).

Energie neutrale dorpen

Omschrijving

In 2020 en 2021 hebben de vijfwerkgroepen gewerkt aan actieplannen voor het realiseren van energie-neutrale dorpen. De actieplannen zijn in juni 2021

gepresenteerd aan de raad. De werkgroepen pakken hun acties op met de gemeente in 2021 en 2022. We stellen hiervoor een uitvoeringsagenda op. Sommige acties zijn specifiek voor een bepaald dorp, andere acties gelden voor de hele gemeente. De werkgroepen worden ook in 2022 ondersteund vanuit de gemeente, waarbij hun input ook wordt meegenomen in het project Transitievisie Warmte.

Kwaliteit

Met alle werkgroepen vindt periodiek overleg plaats en worden concrete acties uitgevoerd. De actieplannen zijn middels raadsbesluit geborgd in het gemeentelijk beleid.

Energieloket Drimmelen

Omschrijving

Via het energieloket kunnen eigenaren van bestaande woningen informatie vinden over energiebesparingsmogelijkheden een huisscan laten uitvoeren, een afspraak maken met een energieambassadeur en offertes aanvragen voor energiebesparingsmaatregelen. In 2021 zetten we de samenwerking met het Regionaal Energieloket naar verwachting voort.

Kwaliteit

Via het Regionaal Energieloket informeren we inwoners over energiebesparende maatregelen in zowel huur- als koopwoningen. We gaven een webinar over energiebesparende maatregelen aan huurders, één voor VvE's en één energie besparen in het algemeen (voor huurders en kopers). Het Regionaal Energieloket kent verder een website met informatie en een callcenter voor individuele vragen van onze inwoners. Ook geven onze energieambassadeurs advies aan huurders. Totaal bereik dit jaar: 2.455 huishoudens.

Ook zijn er ruim 430 offertes aangevraagd voor collectieve inkoopacties via het Regionaal Energieloket voor de aanschaf van vloer- en spouwisolatie, dubbelglas en hybride warmtepompen.

Proeftuin aardgasvrije wijken

Omschrijving

Het Traais Energie Collectief (TEC) en de gemeente Drimmelen werken intensief samen om het dorp Terheijden energieneutraal te maken. TEC richt zich als energiecoöperatie op vier pijlers: warmte, wind, zon en besparing. De eerste fase (1.1) van dit ambitieuze traject - een warmtenet van een kilometer in het centrum - is inmiddels afgerond, waardoor 126 woningen kunnen worden aangesloten op het duurzame netwerk.

De planning is dat na Fases 1.2 en 1.3 (najaar 2021) en Fases 2 en 3 (voorjaar 2022) het aantal aardgasvrije panden uitkomt op ruim 500. De verwachting is dat deze woningen en gebouwen tussen 2022 en 2024 worden aangesloten op het warmtenet. Daarna volgen de overige 2.000 panden in Terheijden. De planning van de werkzaamheden én de aansluitingen is sterk afhankelijk van een

aantal factoren, waaronder de realisatie van de zogeheten energiebrouwerij en zonnepark De Bergen. Zonder dit 'warmtestation' aan de Schansstraat kan TEC geen warmte leveren en dus geen aansluitingen realiseren.

Kwaliteit

In het laatste kwartaal van 2022 zijn de eerste woningen in Terheijden aangesloten op het warmtenet van TEC. Dat geldt ook voor cultureel centrum De Cour en zwembad het Puzzelbad. De focus ligt in het nieuwe jaar met name op de aanleg van leidingen in de wijken nabij de haven en de Kleine Schans.

De eerste fase van de benodigde productie-installatie, die warm water produceert in de kelder van de toekomstige energiebrouwerij, is inmiddels gereed. Evenals een buffervat, dat dienst doet als tussenopslag van verwarmingswater. Boven de grond is er nog veel werk te verrichten; TEC wil haar energiebrouwerij vestigen in een oude boerderij, maar dat is een rijksmonument. Een grootschalige verbouwing is noodzakelijk en daarvoor zijn inmiddels vergunningen ingediend. De stroom voor de energiebrouwerij is straks afkomstig van windmolen De Noord. De plaatsing van deze TEC-turbine is in december afgerond, waarna een testperiode volgde.

In het 'zonneveldendossier' zijn de vijf bestaande aanvragen door een extern bureau opnieuw beoordeeld en getoetst aan het Beleidskader Grootschalige Zonnevelden van de gemeente Drimmelen. Vervolgens zijn deze herbeoordelingen ter aanvulling voorgelegd aan de betrokken ontwikkelaars.

Programma Duurzaamheid

Omschrijving

Op 25 maart 2021 stelde de gemeenteraad het Programma Duurzaamheid (de Duurzame Big Five van Drimmelen) vast. In dit programma staan ambities, doelstellingen en maatregelen voor de thema's: energietransitie, duurzaam ondernemen en circulariteit, natuur en biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit.

Een programmateam bewaakt de voortgang van de uitvoering, stemt af, benut koppelkansen en houdt overzicht. Er wordt ook een plan van aanpak gemaakt voor de periode tot en met 2022. Daarnaast worden in 2021/eerste helft 2022 nog indicatoren opgesteld. Met deze indicatoren kunnen we de uitvoering van het programma meten en bijsturen waar nodig. Een communicatieaanpak is onderdeel van dit plan van aanpak.

Het jaar 2022 staat in het teken van de uitvoering van dit plan van aanpak en daarmee dus het Programma Duurzaamheid. Hierbij wordt nadrukkelijk de samenleving van Drimmelen betrokken; de gemeente kan dit niet alleen. Ook ondersteunen we initiatieven die bijdragen aan het halen van onze ambities en doelstellingen zoveel als mogelijk. Het programmateam combineert de uitvoering en de communicatie/participatie waar het kan op een slimme manier. In 2022 bekijkt het programmateam ook nog wat er nog meer nodig is om de ambities en doelstellingen uit het Programma Duurzaamheid te halen.

Kwaliteit

Maart 2021 stelde de gemeenteraad het Programma Duurzaamheid vast. Een programmateam startte in de loop van 2021 met het opstellen van een plan van aanpak, het zogenaamde programmaplan, inclusief uitvoeringsprogramma tot en met 2026 (programma-organisatie, koppelkansen uitvoering, afstemming, communicatiestrategie, risico's en maatregelen en uitvoeringsprogramma). Het was de bedoeling dat het plan van aanpak eind eerste kwartaal 2022 klaar zou zijn. Dit is door andere werkzaamheden met meer prioriteit en beperkt beschikbare capaciteit echter niet gelukt. Dit werd daarom doorgeschoven naar het laatste kwartaal van 2022, maar ook dit bleek niet haalbaar. De programmamanager duurzaamheid kon hiervoor geen tijd vrijmaken vanwege weer uitstel van de Omgevingswet (is ook hiermee belast) en het schakelen daarop. In 2023 heeft de programmamanager wel meer tijd en gaan we daadwerkelijk aan de slag met het afronden van het programmaplan en het opstellen van het uitvoeringsprogramma. Daaruit kan blijken dat een actualisatie van het Programma Duurzaamheid nodig is. In 2022 ging de uitvoering van het Programma Duurzaamheid wel gewoon door. In 2022 voerden we vooral bestaand beleid uit voor de 5 thema's (energietransitie, duurzaam ondernemen en circulariteit, klimaatadaptatie, natuur en biodiversiteit en duurzame mobiliteit). Met de aanpak en het op te stellen uitvoeringsprogramma willen we zoveel mogelijk slim combineren, goed op elkaar afstemmen, waar nodig prioriteren en duurzaamheid goed positioneren bij de andere opgaven van de gemeente.

Regionale energiestrategie (RES)

Omschrijving

De RES 1.0 van West-Brabant is door alle 16 gemeenteraden, twee waterschappen en de provincie vastgesteld en inmiddels aangeboden aan het rijk. De gemeenten scharen zich achter de regionale opgave, ook al zijn bij een aantal gemeenten moties en/of amendementen aangenomen. Voor de gemeente Drimmelen blijft de opgave voor 2030: 8 windmolens langs de A16, een zonnepark in Terheijden en de realisatie van grootschalig zon op dak (23 GWh).

De RES-organisatie en wij als gemeente zien echter wel een tweetal serieuze knelpunten voor 2022 en verder, die een succesvolle uitvoering van de regionale opgave in de weg kunnen staan. Zo is de transportschaarste op het elektriciteitsnet in West-Brabant het afgelopen jaar onverwacht en enorm toegenomen, waardoor energieprojecten in de knel komen. Daarnaast is de conclusie dat de energietransitie voor gemeenten - vanwege de zeer hoge uitvoeringskosten - onhaalbaar is zonder een forse bijdrage van het rijk. Beide knelpunten zijn formeel teruggekoppeld aan rijk en provincie.

Kwaliteit

Ook de laatste maanden van 2022 stonden in het teken van transportschaarste, voor zowel teruglevering als afname. En dus in het teken van noodzakelijke investeringsplannen van netbeheerders Enexis en TenneT. Belangrijk daarbij is het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (PMIEK). De provincie wil dit programma samen met gemeenten en netbeheerders opstellen, zodat meer inzicht ontstaat in projecten die nodig zijn om energie-infrastructuren

in Noord-Brabant te realiseren. Met deze kennis kunnen prioriteiten, planningen en ruimtelijke inpassing nu al worden uitgewerkt. In de PMIEK wordt ook de input meegenomen uit de RES-pilot Integraal Programmeren en Prioriteren (PenP).

In RES-verband is afgesproken om in 2025 een actualisatie (RES 2.0) vast te stellen. In het voorjaar van 2023 zal een voortgangsrapportage worden opgesteld.

De ontwikkeling van een warmteleiding van Moerdijk naar het Amernet is inmiddels in voorbereiding. Afgesproken is dat de besluitvorming hierover plaatsvindt in de Stuurgroep Verduurzaming Amernet, en dus niet binnen RES West-Brabant. In oktober heeft minister Jetten het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw) gelanceerd. Hierin komt te staan dat alle nieuwe warmtenetten in principe eigendom worden van publieke warmtebedrijven. Of van publiek-private samenwerkingen, waarin overheden een doorslaggevende stem hebben. Voor bestaande warmtenetten (waaronder het huidige Amernet) is er een overgangsperiode, maar ook deze netten moeten op termijn voor minimaal 50% + 1 stem in handen komen van overheden. De precieze gevolgen van deze nieuwe wet zijn nog niet helemaal helder, maar met name bij warmtebedrijven maakt dit besluit veel los.

Subsidieregeling Groene Daken

Omschrijving

De gemeenteraad besloot bij de Kadernota 2022 om subsidie te gaan verlenen voor de aanleg van groene daken. De regeling wordt uitgewerkt, waarna de gemeenteraad deze vast kan stellen. De uitvoering van de regeling, en daarmee het verstrekken van de subsidies aan onze inwoners, vindt plaats in 2022 en 2023.

Kwaliteit

De subsidieregeling Groene Daken was in 2022 een groot succes. Al vroeg in het jaar was het subsidieplafond bereikt. In het nieuwe coalitieakkoord “bouwen aan een duurzaam en veilig Drimmelen” is vastgelegd dat de regeling in aangepaste vorm in 2023 wordt voortgezet.

Transitievisie Warmte

Omschrijving

In 2021 is de Transitievisie Warmte (TVW) opgesteld, samen met diverse stakeholders. In de visie wordt opgenomen welke dorpen / buurten wanneer aardgasvrij zullen worden. Voor de korte termijnplanning wordt ook opgenomen aan welke alternatieve bronnen gedacht wordt. In 2022 werken we de TVW uit in Wijk Uitvoeringsplannen (WUP), waarbij bewoners, de werkgroepen END en andere stakeholders nadrukkelijk worden betrokken.

Kwaliteit

De Transitievisie Warmte (TVW) is een opgave van het Rijk aan alle gemeenten in Nederland en volgt uit het Klimaatakkoord. Dit visiedocument beschrijft hoe en wanneer woningen en overige panden gefaseerd van het aardgas afgaan. Het gebruik van aardgas voor verwarming en warm water zorgt in Nederland namelijk voor circa 60% van de CO2-uitstoot van gebouwen.

In het voorjaar van 2022 is de TVW vastgesteld door de raad. De kern van de Drimmelense warmtevisie is een strategie, die bestaat uit zes speerpunten. De focus ligt daarbij op een integrale wijkaanpak, dat uitgaat van zogenoemde wijkuitvoeringsplannen (WUP). In deze WUP's staan op wijkniveau duurzame maatregelen beschreven - op korte en lange termijn – waardoor woningen en panden uiteindelijk zonder aardgas kunnen worden verwarmd. Het is een gedragen plan, waarbij inwoners, ondernemers, overige stakeholders én gemeente gezamenlijk optrekken. En daarmee de basis leggen voor een duurzame gebouwde omgeving.

In het najaar is het Energieteam begonnen met de voorbereidingen op de uitvoering van de warmtevisie en is er een aanbestedingstraject gestart om advies en ondersteuning te krijgen bij de gemeentelijke wijkaanpak. Het Energieteam is bij de ontwikkeling van de WUP's opdrachtgever en vervult een sturende en coördinerende rol als procesregisseur. Daarnaast heeft het team een trainee Energietransitie aangetrokken, die met name belast wordt met de communicatie en participatie in de wijk. Tenslotte is de intentie uitgesproken dat de gemeente gaat deelnemen aan het programma Sociale Innovatie Energietransitie (SIE2) van de provincie. Het grote voordeel daarvan is dat we bij de wijkaanpak ook kunnen terugvallen op provinciale kennis, expertise en middelen.

Verduurzaming Amerwarmtenet

Omschrijving

In 2021 starten meerdere toestemmingsprocedures voor het Geothermieproject Plukmade (=diepe aardwarmte) in het glastuinbouwgebied Plukmade. Concrete ontwikkeling van een Biomassainstallatie is afhankelijk van de procedure rond de natuurvergunning. Met de partners van de Samenwerking Verduurzaming Amernet werken we samen aan het duurzaam voortzetten van het Amerwarmtenetwerk (waar onze glastuinders 33% van afnemen) op basis van het Transitieplan Amernet.

Kwaliteit

Er zijn momenteel ontwikkelingen rondom het Geothermieproject Plukmade. Vanwege de ontwikkelingen op de energiemarkt is de Glastuinbouw naarstig aan het zoeken naar alternatieve duurzame energiebronnen waarbij dit project een oplossing kan bieden. De Glastuinders hebben een Energie coöperatie Made (ECM) opgericht en zijn direct betrokken.
Begin 2022 zijn de toetsingskaders van de Natuurwet aangepast waardoor de vergunningverlening door de Provincie Noord-Brabant voor de Biomassainstallatie project werd uitgesteld.
Met partners van de Samenwerking verduurzaming Amernet wordt onderzoek gedaan naar de inzet van duurzame warmtebronnen ter vervanging van de warmte van de Amercentrale (RWE). Dit is in een versnelling gekomen vanwege

het besluit van RWE om de warmteleverantie per 2027 stop te zetten. De garantie van leveringszekerheid voor iedere partner heeft hierin prioriteit. Men is onderzoek aan het doen voor de aanleg van een warmteleiding vanaf Moerdijk (o.a. warmte van Attero) naar Geertruidenberg. Daarnaast worden koppeling bekeken met andere trajecten zoals de Delta Corridor.

Verduurzaming bedrijven

Omschrijving

De hoofdlijnen en ambities van duurzaam ondernemen uit de sessies van de omgevingsvisie zijn uitgewerkt in concrete acties en projecten. Deze zijn opgenomen in de nota's Economie en Vrijetijdseconomie. In 2022 gaan we aan de slag met een energieloket voor bedrijven, omdat we veel kansen zien voor bijvoorbeeld het verduurzamen van bedrijfsgebouwen en we onze ondernemers daarbij graag willen ondersteunen.

Kwaliteit

In het najaar is een bijeenkomst voor ondernemers georganiseerd om kennis en ervaring omtrent duurzaamheid te delen. Deze bijeenkomst is gekoppeld met een bedrijfsbezoek aan The Box Systems, een ondernemer, die duurzaamheid al goed in de bedrijfsvoering meeneemt. In het coalitie akkoord is besloten om het zakelijk energieloket te continueren. Voor het loket is inmiddels al een aantal filmpjes van regionale ondernemers met hun ervaringen gemaakt en geplaatst. Alle eigenaren van de kantoorpanden waarvan we vermoeden dat ze niet beschikken over een verplicht energielabel C zijn aangeschreven. De gemeente Drimmelen en de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant adviseren en ondersteunen deze eigenaren bij het voldoen aan deze verplichting. De eigenaren kunnen voor een verduurzamingsadvies bijvoorbeeld gratis gebruik maken van de rekentool energielabel C.

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Omschrijving

In 2021 werken we de aanbevelingen uit de QuickScan verduurzaming gemeentelijke gebouwen verder uit. In 2020 is gestart met de verduurzaming van het gemeentehuis, hierna zal er gestart gaan worden met de voorbereiding van de andere panden.

Kwaliteit

De verduurzaming van het gemeentehuis is zo goed als afgerond. Op basis van het nieuwe coalitieakkoord zal ook voor de andere gemeentelijke gebouwen een plan op worden gesteld voor verduurzaming.
Ondertussen zitten we niet stil en voeren we ‘werkende weg’ duurzaamheidsmaatregelen door.

Windenergie

Omschrijving

De Raad van State heeft uitspraak gedaan in de beroepsprocedure van het provinciaal inpassingsplan Wind A16 en de gecoördineerd behandelde omgevingsvergunningen. De door de provincie Noord-Brabant verleende vergunningen zijn onherroepelijk. In 2021 zijn de ontwikkelaars gestart met de voorbereidingen van de bouw van de windmolens. In 2022 worden de windmolens opgeleverd. De lokale participatie wordt verder uitgewerkt.

Kwaliteit

De bouw van de windmolens is ver gevorderd en de lokale participatie loopt conform planning.

3.5 Leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Drimmelen profileren als een aantrekkelijke woongemeente met een vitaal buitengebied

Wat gaan we daarvoor doen?

Inventarisatie VAB-locaties

Omschrijving

De Omgevingsvisie biedt de basis voor de herontwikkeling van VAB's. In 2021 zetten we actief in op gesprekken met (toekomstige) eigenaren van voormalige agrarische bedrijfslocaties. Doel van de gesprekken is te komen tot een passende nieuwe bestemming voor de VAB-locaties.

Kwaliteit

Bureau Beeckk heeft in opdracht van de gemeente een onderzoek uitgevoerd naar de VAB-locaties en ontwikkelmogelijkheden daarvan in onze gemeente. Het onderzoek bevat een inventarisatie en eerste aanzet voor ontwikkelperspectieven. Het onderzoek is in oktober 2022 aangeboden aan de raad middels de raadsbrief "Quickscan & handelingsperspectief VAB's in Drimmelen". Op basis van de ontwikkelperspectieven kunnen betrokken eigenaren en gemeente tot locatiegerichte oplossingen komen. De inventarisatie VAB-locaties is daarmee afgerond.

Omgevingswet

Omschrijving

In 2020 is de daadwerkelijke invoering van de Omgevingswet in volle gang. Door de coronacrisis en uitstel van de Omgevingswet tot 1 januari 2022 loopt een deel van de invoering door in 2021. Hierdoor vindt vaststelling van de omgevingsvisie begin 2021 plaats. Omdat de invoering van de Omgevingswet complex is en er sprake was van een capaciteitsknelpunt, is besloten de Omgevingswet in te voeren volgens het principe 'basis op orde': voldoen aan de minimumeisen met

een paar extra's. Dit betekent dat de invoering niet geheel volgens het onderscheidend ambitieniveau plaatsvindt.

Dit heeft tot gevolg dat er geen omgevingsverordening meer wordt opgesteld. Het doornemen van de bruidsschat, gemeentelijke verordeningen en bestemmingsplannen vindt plaats in 2020/2021 (voorbereiding omgevingsplan). Het transitieplan om te komen tot een nieuw omgevingsplan wordt in 2021 opgesteld en vastgesteld. De nieuwe werkprocessen zijn eind 2020 klaar. In het laatste kwartaal van 2020 start ook het oefenen met de nieuwe werkprocessen. Dit loopt door in 2021, waarbij waar nodig de werkprocessen aangepast worden. Het experiment vergunningtafel Omgevingswet gemeente Drimmelen loopt ook door in 2021. In 2021 wordt ook de organisatie ingericht op het werken met de Omgevingswet. Het opleidingsplan in is concept klaar. In 2020 vindt nog de aanbesteding plaats. De opleidingen vinden in 2021 plaats. Het nieuwe vergunningen- toezichts- en handhavingssysteem wordt op dit moment geïmplementeerd. Aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet vindt in het laatste kwartaal van 2020 plaats. Het testen van alle systemen, samen met het DSO en de nieuwe werkprocessen, vindt in 2021 plaats. Het ontwikkelen van vragenbomen en een vergunningcheck (toepasbare regels) loopt ook nog door in 2021 (inclusief oefenen). De communicatiecampagnes richting onze inwoners en bedrijven vinden in 2021 plaats. Wel komt er in 2020 nog informatie over de Omgevingswet en de invoering hiervan op onze website te staan. Na de zomer van 2020 en in 2021 worden er nog bijeenkomsten georganiseerd voor het gemeentebestuur, de organisatie en onze stakeholders. In 2021 organiseren we ook voorlichtingsbijeenkomsten voor onze ondernemers, brancheorganisaties en dergelijke.

Kwaliteit

De inwerkingtreding van de Omgevingswet was al uitgesteld naar 1 juli 2023 en wordt nu weer uitgesteld naar 1 januari 2024. In het jaar 2022 zijn we doorgegaan met de invoering van de Omgevingswet. Het transitieplan omgevingsplan (plan van aanpak om te komen tot het omgevingsplan nieuwe stijl) is klaar, eerste kwartaal 2023 volgt de besluitvorming. In 2023 starten we ook met de uitvoering van het transitieplan. In 2022 vond ook een deel van de pilot 'wijzigen omgevingsplan' plaats, zodat de organisatie zich dit eigen maakt. Deze pilot krijgt in 2023 een vervolg.

Alle werkprocessen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving onder de Omgevingswet zijn beschreven, het werkproces voor het wijzigen van het omgevingsplan (inclusief de tijdelijke alternatieve maatregel) is in basis klaar. Een beheerorganisatie om het werken volgens deze werkprocessen te borgen is ingesteld. De gemeente Drimmelen kent ook een team planbegeleiders. Daar komen alle initiatieven binnen en vindt ook de werkverdeling plaats: het nieuwe projectenteam ruimtelijke ontwikkeling, de vergunningverleners of de planbegeleiders zelf. Zo heeft iedere initiatiefnemer één aanspreekpunt die het hele proces begeleidt. En door te werken met 1 loket houden we overzicht op de ingekomen initiatieven en de stand van zaken. In 2023 wordt ook het cluster beleid gevormd. Hiermee is volledig uitvoering gegeven aan het ontwikkelplan Omgevingswet. In 2022 hebben we ook grote stappen gezet met de inrichting van de intaketafel en de (regionale) omgevingstafel. Ergens in het eerste kwartaal van 2023 gaan we hiermee werken.

In 2022 heeft de raad besluiten genomen over de commissie Omgevingskwaliteit, uitgangspunten voor de legesverordening en het adviesrecht raad in de praktijk. Ook bespraken zij een voorstel voor het delegatiebesluit en een eventuele aanpassing van het adviesrecht van de raad. Dit krijgt in 2023 een vervolg. De gemeentelijke verordeningen zijn waar nodig aangepast op de Omgevingswet.

Rond digitalisering konden we niet zoveel doen. Technisch is alles op orde, de toepasbare regels voor de top 10 activiteiten zijn klaar en de ontwikkelingen rond de bruidsschat hielden we in de gaten. We zitten in een soort beheerfase totdat er weer nieuwe ontwikkelingen zijn rond het Digitaal Stelsel Omgevingswet en we hierop moeten acteren. Dit zal vooral zijn op het gebied van de plansoftware en het DSO.

In 2022 heeft zo goed als iedereen, waarop dit van toepassing was, de basistraining Omgevingswet afgerond. Ook vonden in het najaar de serious games (vaardigheidstrainingen) plaats. Verder zijn er bijeenkomsten georganiseerd, ook voor de nieuwe raad, met betrekking tot de Omgevingswet en is er regelmatig een nieuwsbrief uitgebracht. Er is een voorzet gemaakt voor de interne en externe communicatie in 2023.

Als gemeente namen we deel aan twee landelijke werkplaatsen, namelijk de werkplaats VTH (testen werkprocessen en bijbehorende software) en de werkplaats kerninstrument omgevingsprogramma (resultaat: inspiratiedocument omgevingsprogramma).

Eind 2022 waren we ver klaar met de invoering van de Omgevingswet. Hiermee komen we in een andere fase. Eind 2022 is er daarom een overdrachtsdocument voorgelegd aan het MT en heeft het college besloten dat we in 2023 al gaan werken met 1 loket, planbegeleiders, intaketafel en omgevingstafel, ook al is de Omgevingswet weer uitgesteld. Onder het programma invoering Omgevingswet vallen in 2023 de laatste invoeringsactiviteiten, communicatie, het meenemen van de organisatie in de andere manier van werken en de routekaart naar het onderscheidend ambitieniveau.

Toezicht en handhaving

Omschrijving

In 2021 wordt het vernieuwde VTH beleid 2020-2024 door vertaald naar integrale uitvoeringsprogramma's voor VTH.

Kwaliteit

Op 18 februari 2020 stelde het college het nieuwe VTH-beleidsplan 2020-2024 vast. Op 8 april 2020 is de gemeenteraad geïnformeerd met een raadsinformatiebrief over het nieuwe VTH-beleidsplan 2020-2024.

Na vaststelling van het VTH-beleidsplan 2020-2024 wordt er jaarlijks een integraal VTH uitvoeringsprogramma opgesteld. Het VTH uitvoeringsprogramma 2022 is op 25 januari 2022 vastgesteld door het college.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Reguliere procedure omgevingsvergunning: gemiddelde doorlooptijd vergunningverlening (in weken)		7,0	7,0

Wat heeft het gekost?

Tabel Prg.3-2

	Realisatie 2021	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022
Versterken toerisme en recreatie	694.657	477.597	541.800	452.896
Versterken economische structuur	279.808	246.976	429.289	383.378
Ruimte	1.098.934	1.043.941	1.288.692	1.139.768
Wonen	4.716.147	7.052.265	5.873.919	5.967.105
Duurzaamheid	3.382.658	3.139.445	3.981.007	3.659.971
Leefomgeving	1.621.684	1.770.667	1.895.049	1.874.216
Totaal lasten	***11.793.888***	***13.730.892***	***14.009.757***	***13.477.333***
Versterken toerisme en recreatie	280.293	231.580	236.880	321.064
Versterken economische structuur	102.114	36.338	44.709	75.110
Ruimte	31.083	20.631	45.080	81.270
Wonen	5.142.178	7.543.540	6.641.201	6.552.027
Duurzaamheid	3.898.330	3.569.580	4.122.601	3.857.013
Leefomgeving	929.393	1.299.078	987.928	606.981
Totaal baten	***10.383.391***	***12.700.748***	***12.078.399***	***11.493.463***
Saldo mutaties reserves	***-1.067.047***	***1.179.770***	***1.182.202***	***1.411.798***
Saldo van baten en lasten	***343.450***	***2.209.913***	***3.113.561***	***3.395.668***

4. Sociaal domein

Inleiding

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:

We hebben een inclusieve samenleving, waarbij iedereen ongeacht leeftijd, sociale klasse, afkomst of beperking, in de gemeente Drimmelen mee kan doen aan activiteiten op het gebied van onderwijs, werk, sport en ontmoeting, zorg en welzijn. Iedereen neemt hierbij zijn eigen verantwoordelijkheid en ondersteunt de mensen in zijn omgeving. Mensen die het niet redden met hulp van mensen uit hun omgeving of algemene voorzieningen, krijgen ondersteuning van de gemeente.

In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:

> *Drimmelen is een gemeenschap waar mensen naar elkaar omkijken en waar we er samen voor zorgen dat iedereen mee kan doen aan alles wat een samenleving maakt. Om dat in de toekomst ook zo te houden, willen we stevig inzetten op preventie en innovatie binnen alle onderdelen. Sport en cultuur met sportieve en culturele evenementen zijn belangrijke dragers van een gezonde, gelukkige en vitale samenleving. We willen een relatie leggen met de ambities in het sociale domein. Onze buurthuizen dragen bij aan ontmoeten, meedoen en gezelligheid. Het stimuleren van sport, ontmoeten, cultuur en hiervoor ruimten faciliteren die zo optimaal mogelijk benut worden. De gemeente richt zich primair op breedtesport en faciliteert evenementen.*

Het programma is uitgewerkt in vijf thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:

1. Opgroeien en opvoeden
2. Zorg voor kwetsbare burgers
3. Participatie door werk en maatschappelijke inzet
4. Sport en bewegen
5. Sociaal culturele accommodaties.

4.1 Opgroeien en opvoeden

De gemeenteraad heeft begin 2021 de aanbevelingen van het Rekenkameronderzoek naar "jeugdhulp onder de loep Drimmelen" overgenomen. Een van de aanbevelingen betreft het uitwerken van beleid, uitvoering en financiering in drie delen: voorliggende voorzieningen en preventie, toegang tot jeugdhulp en inzet gespecialiseerde jeugdhulp.
De programmabegroting 2022 is de laatste van deze coalitieperiode. Het is daarom niet wenselijk om de opzet van programma 4.1 aan te passen. We zullen dit doen vanaf de nieuwe coalitieperiode bij de begroting 2023.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen gelijke onderwijskansen

Het bevorderen van gelijke onderwijskansen voor alle jongeren, zodat zij minimaal een startkwalificatie (= een havo-, vwo- of mbo-diploma vanaf niveau 2) behalen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitbreiden Integrale Kind Centra

Omschrijving

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023 staan de uitgangspunten voor de vorming van de Integrale Kind Centra (IKC) in de gemeente Drimmelen. Bij een Integraal Kind Centrum staat de ontwikkeling van kinderen centraal. Onderwijs en kinderopvang werken samen aan een doorgaande leerlijn. Op basis van de uitgangspunten blijven het onderwijs en de kinderopvang in 2022 werken aan de verdere ontwikkeling van IKC's in Drimmelen. Tevens zijn we voortvarend gestart met de voorbereiding van nieuwbouw IKC De Stuifhoek in Made. Daar wordt in 2022 verder aan gewerkt, gericht op een opening van de school in 2023/2024.

Kwaliteit

Alle drie de schoolbesturen zetten volop in om hun scholen tot IKC’s om te vormen. De ene school is hiermee wat verder dan de andere. Zo is de Windhoek in Terheijden nu Kindcentrum JIJ geworden en is ook De Stuifhoek in Made een volwaardig IKC. Andere scholen hebben al wel kinderopvang binnen het gebouw, maar hebben nog stappen te zetten alvorens ze echt IKC zijn.

Verder terugdringen van schoolverzuim en -uitval in nauwe samenwerking met RBL (Regionaal Bureau Leren)

Omschrijving

We financieren het RBL voor de uitvoering van de leerplichttaken. Voor 2022 heeft het RBL hiervoor de volgende speerpunten vastgesteld:

- Thuiszitters: geen enkel kind zit langer dan drie maanden thuis zonder een passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Een sluitende thuiszittersaanpak past bij de ambitie om te komen tot een kanteling van leerplicht naar leerrecht, wat staat voor meer aandacht voor preventie van schooluitval en schoolverzuim.
- Sluitend regionaal vangnet voor jongeren van 12 tot 23 jaar: het RBL, onderwijs, sociaal domein en alle andere partners in de verzuimketen spannen zich in om het recht op onderwijs voor alle jongeren te waarborgen. Daarmee wordt geprobeerd jongeren zoveel mogelijk de kans te bieden om een startkwalificatie te behalen.
- Overstap onderwijs (aansluiting po en vo, aansluiting vo en mbo en overstap mbo-mbo): de uitval rond de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs en in het eerste jaar van het mbo is nog te hoog. Het doel is om door een gezamenlijke inspanning van gemeenten, het

onderwijs, de leerlingen en ouders te komen tot een weloverwogen keuze voor vervolgopleidingen.

- Aanpak oud-voortijdig schoolverlaters: jongeren die in een eerder schooljaar het onderwijs voortijdig hebben verlaten en hun werk dreigen te verliezen of geen werk hebben, zijn oud-vsv'er. Het RBL brengt deze jongeren in beeld om hen samen met de ketenpartners een beter perspectief te bieden. Onder meer via de NEET-aanpak (Not in Education, Employment or Training). In dit project worden jongeren tussen de 18 en 23 jaar zonder werk, onderwijs, startkwalificatie en uitkering benaderd door middel van huisbezoeken. Het bezoek heeft tot doel om jongeren terug naar school, dus naar een startkwalificatie of naar arbeid te begeleiden.

Kwaliteit

Voor 2022 stond onder meer op het programma RBL:
Speerpunt 1: Thuiszitters (aandacht voor vermoedelijk ongeoorloofd ziekteverzuim, keren van de toename aan vrijstellingen, verder met de MAS-aanpak (Methodische Aanpak Schoolverzuim). MAS beschrijft in een stappenplan vier routes bij meldingen van ongeoorloofd verzuim: vrijwillige jeugdhulp, HALT-straf, dwang in civielrechtelijk of dwang in strafrechtelijk kader. Bij verzuim met achterliggende problematiek staat de inzet van jeugdhulp voorop.
Speerpunt 2: Sluitend regionaal vangnet voor jongeren van 12 tot 23 jaar (VSV - vangnetcoördinator, groepsaanpak On My Way)
Speerpunt 3: Overstap onderwijs: aansluiting po en vo, aansluiting vo en mbo en overstap mbo-mbo
Speerpunt 4: Aanpak oud-voortijdig schoolverlaters.

Door een extern bureau werd ook bekeken of de gemeenschappelijke regeling voor het RBL en de interne organisatie aangepast/ doorontwikkeld moet worden. Hiervoor vinden gesprekken met de deelnemende gemeenten plaats. Medio 2023 moet er een aanbeveling liggen. De VSV-cijfers (voortijdig schoolverlaters) zijn voor onze gemeente nog steeds zeer positief te noemen, zeker in vergelijking tot het gemiddelde in de regio.

Vergroten bereik voor- en vroegschoolse educatie

Omschrijving

De gemeente ontvangt extra middelen van het Rijk voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE). We helpen kinderen met een taalachterstand in de kinderopvang en peuterwerk. Zo krijgen ze een betere start in het basisonderwijs. De gemeenteraad stelde begin 2020 een nieuw beleidsplan vast. Hierin verwerkten we de aanbevelingen van de Onderwijsinspectie en de veranderingen van het landelijke vve-beleid. Zo krijgen kinderen meer uren vve-begeleiding: 16 uur per week in plaats van de huidige 10 uur. Tevens geldt er een verplichte HBO-er voor de kinderopvangorganisaties die VVE aanbieden. In 2022 richten we ons met name op het verbeteren van het netwerk rondom de VVE-kinderen en het inpassen van de verplichte HBO-er. De kinderopvangorganisatie Kibeo is voornemens om ook in Wagenberg weer VVE aan te gaan bieden.

Kwaliteit

In 2022 hebben we ons gericht op:

- Resultaatafspraken: is een extern ondersteuningstraject een optie? Samen met Kibeo wordt gezocht naar een registratiesysteem dat helder is en niet teveel tijd kost om bij te houden. Wordt in 2023 vervolgd.
- Ouderbetrokkenheid: op welke manier kunnen we ouders goed bereiken.
- Samenwerking versterken met de Samenwerkingsverbanden: Drimmelen doet mee aan klankbordgroep Jonge Kind in SWV 30.03.
- VVE-locatieoverleg: peuter-kleuteroverleg organiseren op alle locaties opvang/ onderwijs.
- De VoorleesExpress: er worden NPO-middelen ingezet om in samenwerking met Theek 5 VoorleesExpress te organiseren in Drimmelen. Dit is een landelijk initiatief, waarbij kinderen met een taalachterstand wekelijks thuis worden voorgelezen door een enthousiaste vrijwilliger. Deze pilot is ondertussen opgestart.
- Regionale Samenwerking: mogelijkheden onderzoeken om bij bepaalde VVE-onderwerpen (zoals het vergroten van de ouderbetrokkenheid of de resultaatmetingen) samen te werken met buurgemeente Geertruidenberg.

Met alle bovenstaande punten is in 2022 een aanvang gemaakt. De VoorleesExpress is na de zomer van start gegaan. Met Oberon en Kibeo kijken we naar mogelijkheden tot het vergroten van de ouderbetrokkenheid en ze zijn ingeschakeld bij de resultaatafspraken en -meting. De genoemde overleggen zijn in gang gezet. In Q1 2023 zal het beleid worden geupdate en voorzien van een nieuw actieplan voor de komende jaren.

Wat willen we bereiken?

Onderwijs faciliteren

Het onderwijs in de gemeente in nauw overleg met het werkveld op een goede wijze faciliteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022

Omschrijving

De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting binnen haar grenzen op het terrein van nieuwbouw, uitbreiding en vervanging. In 2020 startten we met de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2020-2023, nadat de gemeenteraad het plan voorjaar 2020 had vastgesteld. Belangrijkste actiepunten zijn de zaken voortvloeiend uit de Visie Made (nieuwbouw voor De Stuifhoek en daarna Den Duin) en de verdere uitvoering van de Integrale Kindcentra (IKC's). Daarnaast verkennen we de mogelijkheden tot de samenwerking tussen Openbaar en Bijzonder onderwijs in Terheijden op basis van de Visie Terheijden en maken we hierover in 2022 keuzes.

Begin dit jaar heeft het Rijk ventilatiesubsidie voor scholen beschikbaar gesteld. Onlangs is de tweede subsidietranche ingegaan. Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen (SKOD) verwacht een subsidieaanvraag te doen voor nog 2 scholen.

Daarbij is naar verwachting een bijdrage van de gemeente nodig om de gehele casus haalbaar te maken. Een nadere uitwerking volgt later.

Kwaliteit

In 2022 zijn we verder gegaan met de volgende zaken uit het IHP 2020-2023:

- De nieuwbouw van IKC De Stuifhoek. De Samenwerkingsovereenkomst en het Programma van Eisen zijn gereed, vastgesteld en ondertekend door de betrokken partijen. Tevens is het stedenbouwkundig plan uitgewerkt en de bestemmingsplanprocedure opgestart. Eind 2022 is hiervoor ook een informatieavond belegd voor alle omwonenden. Medio 2022 zijn we gestart met de aanbesteding van de architect. Het (aanbestedings-) proces is vertraagd door het besluit van de raad om een extra laag woningen toe te voegen op de school. Februari 2023 is de gunning, waarna de architect aan de slag kan. Ook heeft de raad het budget fors verhoogd bij de najaarsnota 2022, wat noodzakelijk was vanwege de aanzienlijke kostenstijgingen.
- Het tweede concept van de Visie Terheijden (een visie op onderwijshuisvesting voor de toekomst voor drie scholen en bijbehorende kinderopvang in Terheijden) is in de zomer 2022 opnieuw aan de betrokken partijen (SKOD, Kibeo, directeuren basisscholen) voorgelegd. Temeer omdat daar enkele personeelswisselingen bij zowel de schoolbesturen als de scholen zelf waren. Eind 2022 zijn er nieuwe afspraken gemaakt over de Visie. In 2023 worden mogelijke levensduurverlengende renovaties in kaart gebracht voor twee scholen in Terheijden en verwerkt in de Visie. Medio 2023 wordt deze ter vaststelling aan het college en indien nodig aan de raad voorgelegd. Tevens wordt de Visie verwerkt in het nieuw op te stellen IHP.
- Er is subsidie door de overheid beschikbaar gesteld voor ventilatieverbetering van de scholen. Zowel het Dongemondcollege als de Lage Weide hebben hiervoor een aanvraag via de gemeente ingediend en deze zijn ook gehonoreerd. De Lage Weide (SKOD) is gereed met de werkzaamheden en de subsidie is volgens afspraak verstrekt aan het schoolbestuur, Naar verwachting wordt de ventilatieverbetering in het Dongemond eind Q1 van 2023 afgerond.
- Via de stichting Schooldakrevolutie zijn alle scholen onderzocht op mogelijkheden voor zonnepanelen. Voor zes scholen wordt nu een rapport uitgewerkt over de mogelijkheden en kosten. In 2023 zal per school een actieplan, begroting en planning worden opgesteld.

Verbreding natuur- en cultuureducatie

Omschrijving

Natuur- en cultuureducatie is belangrijk binnen het onderwijs en een bezoek aan de Biesbosch hoort daarbij. Dit staat opgenomen in het coalitieakkoord. De meeste basisscholen in Drimmelen nemen deel aan het zogenaamde Schoolbootproject, waarbij iedere groep 6 een bezoek brengt aan de Biesbosch en een educatief programma volgt. Vanwege de coronamaatregelen is in 2021 geen gebruik gemaakt van dit project. In 2022 geven we hieraan weer uitvoering

en vragen we de scholen een bezoek te brengen aan de Biesbosch. Daarnaast promoten we als gemeente zogenaamde groene schoolpleinen, zoals bij basisschool De Windhoek in Terheijden al is gerealiseerd. In samenwerking met de groenpartners zetten we in 2022 de extra middelen voor vergroening schoolpleinen in.

Kwaliteit

De uitvoering van Cultuureducatie voor de scholen is in 2022 opgepakt door Theek5 die hier een passend programma voor heeft samengesteld. Daarnaast kunnen alle basisscholen in Drimmelen deelnemen aan het project Cultuur met Kwaliteit. Iedere deelnemende school krijgt een traject op maat met als resultaat een duurzame kwaliteitsverbetering. Door de nasleep van corona en de focus op rekenen en taal was er in 2022 op sommige scholen minder ruimte voor deskundigheidsbevordering op het gebied van cultuur.

Natuureducatie: de scholen kunnen weer deelnemen aan het Schoolbootproject in de Biesbosch. Dit schooljaar 2022-2023 is er voor dit project wederom aandacht gevraagd.

Wat willen we bereiken?

Ouderen en kinderen helpen in het zelfstandig oplossen van problemen

Ouderen en kinderen helpen in het zelfstandig oplossen van uiteenlopende problemen waardoor de instroom van jongeren in de geïndiceerde jeugdzorg zoveel mogelijk wordt beperkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Beheersing kosten jeugdzorg

Omschrijving

De gemeente Drimmelen maakt onderdeel uit van de samenwerkingsregio jeugdzorg West-Brabant Oost (WBO). Binnen deze regio maken we samen beleid en regelen we de inkoop van de specialistische jeugdzorg volgens de in 2020 door de gemeenteraad vastgestelde kaders. De vraag naar jeugdzorg blijft groot en de druk op budgetten hoog. Daarom zijn we medio 2020 gestart met de Taskforce jeugd in samenwerking met gemeente Geertruidenberg. We zijn immers gezamenlijk verantwoordelijk voor de toegang van jeugdzorg, het Centrum Jeugd en Gezin (CJG). De opdracht aan de Taskforce is om lokale beheersmaatregelen in te zetten, in aanvulling op de regionale beheersmaatregelen. Het doel is om kwalitatief goede jeugdzorg te blijven bieden aan jeugdigen in onze gemeenten die dat nodig hebben. Maar hierbij de groei van de kosten voor de niet vrij toegankelijke jeugdzorg te beperken.

De jeugdzorg bevindt zich in een belangrijke fase. We ontvangen extra middelen van het rijk voor de jeugdzorg onder voorwaarde van medewerking aan de transformatie van de jeugdzorg. Deze hervorming sluit aan bij de Taskforce en de regionale beheersmaatregelen. Daarnaast gaan we vanaf 2022 extra inzetten op versterking van de zogenaamde voorkant (preventie) om zo te besparen op dure zorg en te voldoen aan de landelijke transformatieopdracht. Dit doen we door continuering en verruiming van de inzet van een praktijkondersteuner jeugd bij de huisarts, uitbreiding formatie jongerenwerk, versteviging van het CJG voor

wachtlijstbeheer, extra inzet CJG voor de samenwerking met de scholen in Drimmelen. Voor het laatste onderdeel zetten we de extra Rijksmiddelen NPO (Nationaal Plan Onderwijs) in met als doel normalisering van de zorgvragen en het beter toerusten van de scholen om proactief te kunnen handelen.

Per 1 januari 2022 vindt een verandering plaats in het woonplaatsbeginsel. De wijziging heeft alleen (financieel) effect op jeugdigen met een vorm van verblijf. Pas begin 2022 kunnen we zien wat het (financiële) effect werkelijk zal zijn van deze wijziging. Voor de persoonsgebonden budgetten (PGB) wordt een systeemwijziging doorgevoerd (invoering PGB2.0) wat tot meer werk gaat leiden voor onze gemeente, maar wel zorgt voor meer inzicht. In 2022 zal hard gewerkt gaan worden aan het vormgeven van de nieuwe inkoop die gaat gelden vanaf 1-1-2023. Wij vinden het belangrijk om hier stevig op in te zetten omdat dit een belangrijk sturingsmechanisme is. Daarnaast wordt in jeugdzorgregio WBO geïnvesteerd in de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). Met de Norm voor Opdrachtgeverschap kunnen gemeenten in de regio, samen met regionale partners, werken aan de ambitie(s) om voor hun inwoners betaalbare, duurzame en kwalitatief goede zorg en ondersteuning mogelijk te maken die aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van jeugdigen, ouders en gezin. In regio WBO wordt deze opgave gekoppeld aan het projectplan inkoop 2023. Tevens wordt de toegang verder versterkt. Met verdere doorontwikkeling van het Jeugd Advies Team (JAT), de Spoed Eisende Zorg (SEZ) en het verder vormgeven van de (regionale) expertise functie geven we de transitie verder vorm en maken we een duidelijke kwaliteitsslag.

Kwaliteit

Op 8 juni 2022 is de Regiovisie jeugd van regio WBO door uw raad vastgesteld. Eind september 2022 is de Regiovisie door alle vijf gemeenteraden in onze regio vastgesteld. Vanaf eind 2022 is gewerkt aan de verdere uitwerking van wat er in 2023 en 2024 moet gebeuren rondom de implementatie van de Regiovisie. Onderdeel daarvan is het vormgeven van de nieuwe inkoop. Wij vinden het belangrijk om hier stevig op in te zetten omdat dit een belangrijk sturingsmechanisme is. Ook wordt in jeugdzorgregio WBO geïnvesteerd in de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). Hiermee kunnen gemeenten, samen met regionale partners, werken aan de ambitie(s) om voor hun inwoners betaalbare, duurzame en kwalitatief goede zorg en ondersteuning mogelijk te maken. Zoals besproken met uw raad in de opinieronde van 25 mei jl. werken we samen met partijen, waaronder aanbieders, de nieuwe aanbesteding uit met aandacht voor de zorgen die er leven. Met de raadsbrief van 15 november 2022 is een update gegeven van de stand van zaken.
In regio WBO wordt de opgave gekoppeld aan het projectplan inkoop. Vanwege de temporisering zijn de projectkosten hoger dan aanvankelijk begroot. Het participatieproces met de gemeenteraden en jeugdhulppartners vinden we van elementair belang. We kiezen er daarom voor om op gezette tijden interactie te hebben over de voortgang. De vraag naar zorg blijft groot en de druk op budgetten hoog. De jeugdzorg bevindt zich in een belangrijke fase. Per 1 januari 2022 is de nieuwe Wet woonplaatsbeginsel in werking getreden. De wijziging heeft alleen (financieel) effect op jeugdigen met een vorm van verblijf. De eerste werkelijke (financiële) effecten van deze wijziging zijn in het eerste halfjaar van 2022 inzichtelijk geworden, met name een afname in kosten voor de verblijfsvorm Gezinshuiszorg. Voor de persoonsgebonden budgetten (PGB) wordt

een systeemwijziging doorgevoerd (invoering PGB2.0) wat tot meer werk gaat leiden voor onze gemeente, maar wel zorgt voor meer inzicht. Tevens geven we de transitie nader vorm en maken een zichtbare kwaliteitsslag met de doorontwikkeling van het Jeugd Advies Team (JAT), de Spoed Eisende Zorg (SEZ) en het verder vormgeven van de (regionale) expertise functie.
Juzt
Het college informeerde u met haar raadsbrief van 15 december 2022 over de opheffing van de voormalige jeugdzorgaanbieder stichting Juzt en over de vereffening van de bezittingen en schulden van de stichting.

Doorontwikkeling CJG

Omschrijving

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Drimmelen-Geertruidenberg is sinds 2020 een Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO). Het CJG is hiermee als organisatie klaar voor de toekomst. Er is continuïteit van hulp en ondersteuning met als uitgangspunt: één gezin, één plan, één regisseur. Naar verwachting gaat de opgerichte Taskforce Jeugd (financiële) effecten bereiken. Op basis van voortgangsrapportages rapporteren we de voortgang. We werken aan de zichtbaarheid en bekendheid van het CJG door verbetering van de website en het versterken van de samenwerking tussen het CJG, huisartsen, consultatiebureaus en onderwijs. Per 2022 wordt het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugdwet van kracht en heeft het CJG een nieuwe registratiesysteem. De voorbereidingen zijn in volle gang.

In de Gemeenschappelijke Regeling staat opgenomen om de verdeling financiële bijdrage gemeenten (nu 50-50 voor Drimmelen en Geertruidenberg) na twee jaar te evalueren. Met de vaststelling van de CJG begroting 2022 kiest het CJG bestuur ervoor om de evaluatie door te schuiven naar medio 2022. De evaluatie kan leiden tot een aanpassing van de financiële verdeling.

Kwaliteit

We hebben ingezet op versteviging van het CJG voor een periode van twee jaar (2022 en 2023) om de ergste knelpunten op te lossen. Met het onderwijs zijn afspraken gemaakt over de inzet van een professional. Doel is om hulpvragen te normaliseren in plaats van medisch te maken richting CJG of huisarts. Daarnaast willen we het onderwijs helpen bij het hanteren van de meldcode kindermishandeling. In verband met wachttijden bij de Jeugdzorgketen is er tijdelijke capaciteit ingezet om de wachttijden op te kunnen vangen zonder dat de eigen wachtlijst verder oploopt en preventieve laagdrempelige opvoedondersteuning in de knel komen. In het coalitieakkoord is de genoemde versteviging structureel gemaakt.
Sinds de oprichting van Taskforce Jeugd hebben we (financiële) effecten bereikt. Een aantal voorbeelden zijn: de regionale pilot Poh-jeugd (2019-2021). De Poh-jeugd levert een goede bijdrage aan de kwaliteit van verwijzingen door huisartsen en voorkomen en beperken van onnodige dure zorg. Sinds 2022 hebben we structureel ingezet op extra formatie van 1fte Poh-jeugd.
In 2022 is de financiële bijdrage gemeenten (50-50) voor Drimmelen en Geertruidenberg geëvalueerd. Op basis van de evaluatie wordt de verdeling van

de financiële bijdrage gecontinueerd. Over vijf jaar dient opnieuw de kostenverdeling geëvalueerd te worden.

Uitvoering jeugd- en jongerenbeleid

Omschrijving

We voeren de beleidsnota Jeugd- en jongerenbeleid 2018-2021 ook in 2022 uit. Na de gemeenteraadsverkiezingen gaan we in 2022 aan de slag met actualisatie van het beleidsplan. Hierin nemen we in ieder geval de impact van corona op jongeren en de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek mee. In 2022 wordt de extra inzet jongerenwerk gecontinueerd, zodat er meer ruimte is voor activiteiten en coaching van jongeren. Ook het eenzaamheidsproject The social zone wordt voortgezet. In 2022 krijgt de participatie van jongeren de nodige aandacht. Jeugdigen en jongeren in onze gemeente moeten zich kunnen ontplooien en mee kunnen doen in de samenleving. Zo groeien ze op tot zelfstandige volwassenen die hun steentje bijdragen aan de maatschappij. We vinden het daarom belangrijk jongeren te betrekken bij ontwikkelingen in de gemeente. Het is aan het onderwijs om participatie structureel te borgen in het lesprogramma. Voor de basisscholen bieden wij het programma “Democracity” aan. Samen met het Dongemond College Made organiseren we in 2022 wederom de jongeren gemeenteraadsdag. Ook reiken we het jeugdlintje uit aan jonge helden in onze gemeente.

Kwaliteit

We hebben de beleidsnota Jeugd- en jongerenbeleid 2018-2021 uitgevoerd. Het beleid heeft in 2022 een jaar extra doorgelopen. Jeugdigen en jongeren in onze gemeente moeten zich kunnen ontplooien en mee kunnen doen in de samenleving. Zo groeien ze op tot zelfstandige volwassenen die hun steentje bijdragen aan de maatschappij. We vinden het daarom belangrijk jongeren te betrekken bij ontwikkelingen in de gemeente. In 2022 hebben diverse activiteiten plaatsgevonden zoals The Social Zone en Summervibes en konden jongeren terecht bij de jongerenwerkers in de Huiskamer (Made) en het Honk (Lage Zwaluwe). In 2023 wordt de beleidsnota geëvalueerd.

Uitvoering Veilig Thuis

Omschrijving

Samen met 18 gemeenten in West-Brabant zorgen we sinds 2015 voor de organisatie van Veilig thuis West-Brabant. In 2022 geven we verder uitvoering aan de Gemeenschappelijke Regeling Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA). In deze GR is de samenwerking van de gemeenten in West-Brabant vastgelegd ten aanzien van: Veilig Thuis, Regionaal meldpunt Crisiszorg, Vrouwenopvang en programma Geweld Hoort Nergens Thuis. We willen de bereidheid tot het melden bij vermoedens van geweld verhogen door voorlichting, het werken met aandachtsfunctionarissen en het uitvoeren van de meldcode. Ook het onderwijs heeft een belangrijke taak in het signaleren van onveilige opgroeisituaties en het hanteren van de meldcode. Vanaf 2022 zetten we hier tijdelijk op in door extra jeugdprofessionals CJG bij de scholen in Drimmelen.

Kwaliteit

Eind 2021 en in november 2022 zijn gemeenten geïnformeerd dat de frontoffice van Veilig Thuis West-Brabant werkvoorraden heeft. Dit is het gevolg van een hoge instroom van meldingen. De directie van Veilig Thuis heeft een plan van aanpak gemaakt met korte en lange termijnacties om de werkvoorraad terug te brengen tot een verantwoord niveau. De werkvoorraad is eind 2022 flink teruggelopen en Veilig Thuis werkt aan een roadmap om de piekmomenten in 2023 zo goed mogelijk aan te kunnen. In 2022 zijn de urgente casussen snel opgepakt. Voor minder urgente casussen was er eind 2022 nog een werkvoorraad.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Aantal vve-leerlingen (voor- en vroegschoolse educatie)	49	40	40
Percentage doorverwijzingen door huisartsen	50	37	40

4.2 Zorg voor kwetsbare burgers

Wat willen we bereiken?

Helpen bij het terugdringen van schulden

Helpen bij het terugdringen van schulden waarbij de eigen verantwoordelijkheid van mensen voorop staat.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening

Omschrijving

De gemeenteraad stelde begin 2019 het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening vast. Vanaf dat moment geven we uitvoering aan dit plan. Zo bieden we abonnementen aan voor minima voor sport en bibliotheek. Voor 2021 voeren we het plan verder uit. Zo verhuist het lokale uitdeelpunt van de voedselbank naar een andere locatie om de continuïteit te waarborgen. Verder voeren we het communicatieplan uit om zo nog meer inwoners te bereiken met onze voorzieningen.

Kwaliteit

Het huidige beleidsplan loopt af in 2023. In de tweede helft 2022 zou er daarom een start gemaakt moeten worden met het nieuwe beleidsplan. In 2022 is veel (onvoorziene) tijd gaan zitten in de energietoeslag en de opvang van Oekraïense Vluchtelingen, hierdoor was het niet mogelijk om al een start te maken. Aanvullend hierop stelt het Rijk extra middelen beschikbaar vanwege de hoge inflatie. We kunnen in 2023 beter onderzoeken op welke onderdelen we ons beleid (tijdelijk) kunnen aanpassen/verruimen om de grootste financiële zorgen weg te nemen.

Wat willen we bereiken?

Ondersteuning van mensen

Door ondersteuning kunnen mensen zich beter redden en hebben ze een betere kwaliteit van leven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanpak eenzaamheid

Omschrijving

De gemeente Drimmelen ondertekende in 2019 het landelijke actieprogramma Eén tegen eenzaamheid. Dit is ook een van de speerpunten van de agenda van het Drimmelense project Geluk. Na evaluatie van de activiteiten om eenzaamheid tegen te gaan in 2020, besluit de werkgroep of en welke activiteiten in 2021 georganiseerd gaan worden.

Kwaliteit

Het restant van de coronamiddelen voor het bestrijden van eenzaamheid (€ 16.921) is in 2022 niet voor bestrijding eenzaamheid ingezet vanwege gebrek aan capaciteit bij de gemeente en betrokken welzijnsinstellingen. Die middelen zijn via de Najaarsnota teruggevloeid naar de algemene reserve. De reguliere werkzaamheden gingen wel door: door de werkgroep Drimmelen Verbindt, bestaande uit diverse lokale zorg- en welzijnsaanbieders, werd een evenement in de week tegen de eenzaamheid georganiseerd: 10 oktober 2022 in de Mayboom. Dit hebben we uit reguliere middelen bekostigd.

Aanpak laaggeletterdheid

Omschrijving

Taal is één van de belangrijkste voorwaarden om mee te kunnen doen. In het coalitieakkoord Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! is de aanpak van laaggeletterdheid als speerpunt opgenomen. Daarom tekenden we met alle lokale partners een intentieovereenkomst om samen laaggeletterdheid aan te pakken. De acties waar we in 2020 mee startten, zoals scholing medewerkers en partners bij het herkennen van laaggeletterdheid, afnemen van taaltoetsen om inwoners verder te helpen bij de Nederlandse taal en een gratis bibliotheekabonnementen voor minima in Drimmelen, krijgen in 2021 een vervolg. Verder stelden we een regionaal plan laaggeletterdheid op met een aantal gemeenten in West-Brabant. Hierin zijn ook activiteiten opgenomen die aansluiten bij onze lokale agenda. U kunt hierbij denken aan het aanstellen van een regionale taalcoördinator die aanjager is en aanspreekpunt voor de gemeenten. En het maken van de verbinding tussen taal en werkgevers en werknemers.

Kwaliteit

Sommige zaken moeten nog worden opgepakt na corona of hebben daardoor vertraging opgelopen. Denk hierbij aan het toetsen van taal voor mensen met een PW-uitkering. In 2022 hebben we een begin gemaakt met Taal op de werkvloer bij SWO. Daarnaast liep het (digi)taalhuis het hele jaar door en

hebben we laaggeletterdheid onder de aandacht gebracht bij de beleefmiddag inclusie voor medewerkers en partners en bij de beleefavond inclusie voor raadsleden.

Algemene voorzieningen realiseren

Omschrijving

De pilot Huiskamers verlengden we met twee jaar, tot en met 2022. Door corona heeft de pilot in 2020-2021 onvoldoende kans van slagen gehad en was gezellig samenzijn en meedoen niet mogelijk. Door de verlenging is laagdrempelige ontmoeting in Terheijden en Lage Zwaluwe mogelijk en hoeven geen maatwerkvoorzieningen voor dagbesteding verstrekt te worden aan inwoners van die dorpen. Surplus zet hierbij in op aantrekkelijke activiteiten voor de bezoekers en actieve communicatie. Als de pilot slaagt, werken we in 2022 een plan uit voor verbreding van de algemene voorzieningen voor dagbesteding naar alle kernen in Drimmelen.

Kwaliteit

In Q4 is een eindevaluatie van de pilot Huiskamers opgesteld. Daaruit bleek dat algemene voorzieningen voor dagbesteding passen bij de ondersteuningsvraag van onze inwoners. In 2023 werken we een plan uit voor verbreding van de algemene voorzieningen voor dagbesteding naar alle kernen in Drimmelen.

Consequenties abonnementstarief

Omschrijving

Het abonnementstarief heeft vooral in 2019 voor extra aanvragen voor Hulp bij het Huishouden en woonvoorzieningen gezorgd. Het aantal aanvragen stabiliseert zich in 2020. Maar de lage eigen bijdrage blijft ervoor zorgen dat inwoners minder snel zelf oplossingen voor hun beperkingen zoeken en er meer mensen een beroep doen op de Wmo, ook in 2021. Vanzelfsprekend blijven we de Wmo-aanvragen kritisch bekijken en blijven we zoeken naar alternatieven.

Kwaliteit

Cliënten betalen voor Wmo-voorzieningen een abonnementstarief van € 19 aan eigen bijdrage per maand. Daardoor vragen meer inwoners een Wmo-maatwerkvoorziening aan. Het aantal aanvragen stijgt voor Hulp bij het Huishouden, woonvoorzieningen en vervoer. Deze stijging van aanvragen en daarmee de kosten is verwerkt in de diverse kostenposten.

Doordecentralisatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

Omschrijving

Vanaf 2022 zijn alle gemeenten zelf verantwoordelijk voor beschermd wonen in plaats van de centrumgemeenten. De middelen worden vanaf 2023 herverdeeld over de gemeenten, gefaseerd over een periode van tien jaar. De gemeenten in de regio Breda hebben vooruitlopend hierop vanaf 1 januari 2021 gezamenlijk de

verantwoordelijkheid genomen voor beschermd wonen.
De gemeenten in de regio hebben in 2021 een regionaal beleidskader beschermd wonen voor de periode 2021-2025 vastgesteld. Op basis hiervan wordt beschermd wonen vanaf 2022 ingekocht. Ook is een (lichte) gemeenschappelijke regeling opgesteld waarin de samenwerking juridisch wordt geborgd. Deze regeling heeft zowel betrekking op de inkoop van als de toegang tot de voorzieningen. Het jaar 2022 staat in het teken van de implementatie van het beleid. De bedoeling van de doordecentralisatie is dat mensen met psychiatrische en sociaal-maatschappelijke problemen zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen en meedoen.
De gezamenlijke regionale begroting voor beschermd wonen 2022 is budgetneutraal, maar er blijven onzekerheden en financiële risico's voor de gemeente Drimmelen.

Kwaliteit

Vanaf 2022 is een (lichte) gemeenschappelijke regeling van kracht waarin de samenwerking juridisch wordt geborgd. Deze regeling heeft zowel betrekking op de inkoop van als op de toegang tot Beschermd Wonen.
In 2022 is gewerkt aan de implementatie van het beleid. Er zijn afspraken gemaakt over hoe cliënten vanuit intramurale voorzieningen de stap naar het zelfstandig wonen in de wijk kunnen zetten en een goede en veilige aansluiting bij hun directe leefomgeving hebben. Deze afspraken worden inmiddels beproefd in een pilot. Ook zijn er afspraken gemaakt over de manier waarop de toegang tot de voorziening Beschermd Wonen wordt georganiseerd en hoe de lokale Wmo consulenten en het regionale team Beschermd Wonen hierbij samenwerken. Deze afspraken worden in 2023 van kracht. De monitor doordecentralisatie Beschermd Wonen is (en wordt) verder doorontwikkeld.
De afgelopen jaren waren er veel financiële onzekerheden en risico's. Inmiddels is over meer zaken duidelijkheid. In 2022 is er een overschot op de regionale begroting Beschermd Wonen. Ook voor de volgende jaren is het financiële perspectief gunstig. Overschotten worden in overeenstemming met de regeling verdeeld over de regiogemeenten naar rato van het inwoneraantal.

Huisvesting, inburgering en re-integratie statushouders

Omschrijving

Vanaf 1 januari 2022 start de nieuwe Wet Inburgering. De regie komt bij de gemeente te liggen. Het is belangrijk om statushouders vanaf de start te begeleiden bij taal en werk, zodat ze snel mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. De gemeente wordt verantwoordelijk voor de inkoop van inburgering en begeleiding van statushouders. De gemeenteraad stelde medio 2021 het beleidskader voor de veranderopgave inburgering vast, dat de basis vormt voor de uitvoering per 2022. De gemeenteraad heeft een tweetal moties vastgesteld. Een motie gericht op het afgeven van een krachtig signaal aan de Rijksoverheid, dat er voldoende financiële middelen beschikbaar moeten zijn voor de uitvoering van deze nieuwe taak. We hebben deze boodschap samen met de Dongemondgemeenten overgebracht aan de overheid.

De andere motie betreft de huisvestingstaakstelling statushouders. We zijn verantwoordelijk voor het huisvesten van statushouders. We hebben nog steeds

een achterstand in deze taakstelling. De gemeenteraad heeft met de motie opdracht gegeven om in gesprek te gaan met de Provincie over de achterstanden met het doel om deze achterstand te laten vervallen. In 2022 zal duidelijk worden hoe we de uitkomsten van het overleg moeten gaan vertalen. Naast de reguliere huisvesting is door de mondiale ontwikkelingen landelijk behoefte aan additionele locaties ten behoeve van opvang van asielzoekers dan wel huisvesting van statushouders. Aan iedere gemeente is de vraag gesteld of er locaties beschikbaar zijn om deze personen te huisvesten.

Kwaliteit

Het Rijk heeft de inburgering van statushouders veranderd, waarmee de regie bij de gemeente ligt sinds 1 januari 2022. Momenteel zijn we, zowel lokaal als regionaal, bezig met de uitvoering van deze wet.

Ook zijn we verantwoordelijk voor de huisvesting van statushouders. Er is nog steeds een achterstand in de taakstelling, waardoor we onder actief toezicht zijn gesteld van de Provincie. Het Rijk spreekt gemeenten steeds meer op hun verantwoordelijkheden aan om statushouders te huisvesten. Zo zijn we in 2021 al extra gestart met het huisvesten van statushouders in Lievenshove in Oosterhout en zijn er aanvullende afspraken gemaakt met Woonvizier over het huisvesten van statushouders.

Los hiervan zijn we als gemeente ook zelf op zoek naar andere mogelijkheden. Denk aan flexwoningen en het huren van particuliere woningen.

Al deze acties hebben er voor gezorgd dat we veel statushouder kunnen huisvesten in onze gemeente, maar ze zijn nog niet toereikend. In 2023 zullen we een en ander verder onderzoeken.

Ontwikkelingen Hulp bij het huishouden

Omschrijving

Hulp bij het Huishouden (HbH) is een maatwerkvoorziening en valt onder het abonnementstarief Wmo. We zien groei in de aanvragen en kosten. Hoewel de coronacrisis de groei afvlakt, verwachten we dat de groei doorzet. Door de invoering van het abonnementstarief is de financiële drempel om hulp aan te vragen weggevallen. Daarom bekijken we aanvragen kritisch en zoeken ook naar alternatieven. Door vergrijzing en het langer thuis blijven wonen van oudere inwoners zal de vraag echter toenemen. In 2021 gaat een nieuw contract HbH in. De AMvB Reële prijs Wmo leidt tot hogere tarieven. We zoeken, samen met de gemeenten Altena en Geertruidenberg, naar mogelijkheden om de kosten te beheersen, onder andere door innovatie.

Kwaliteit

Het aantal inwoners dat Hulp bij het Huishouden krijgt, steeg in 2022 opnieuw. Dit is gedeeltelijk te verklaren vanuit de toenemende vergrijzing. Ook het lage abonnementstarief voor Wmo voorzieningen speelt hierin een rol. Zorgaanbieders kunnen niet altijd de geïndiceerde zorg leveren. Aan het begin van het jaar was het ziekteverzuim hoog als gevolg van de corona(maatregelen). Het is bovendien moeilijk om voldoende personeel te vinden door de krapte op

de arbeidsmarkt. Samen met de gemeenten Altena en Geertruidenberg hebben we afspraken gemaakt met de zorgaanbieders om de beschikbare capaciteit optimaal te verdelen en wachtlijsten zo veel mogelijk te voorkomen. De gemeente behoudt echter haar zorgplicht en de zorgaanbieders hun leveringsplicht.
Door de sterke stijging van lonen en andere kosten in de zorgsector voldoet het tarief niet meer aan de eisen die gesteld worden vanuit de AMvB reële prijs Wmo. Het tarief is daarom herzien en de afspraken over indexering zijn aangepast zodat de (loon)kostenontwikkeling sneller doorwerkt in het tarief. Het stijgende volume en de hogere tarieven zetten de financiële houdbaarheid van de voorziening onder druk. Samen met de gemeente Altena en Geertruidenberg en in samenspraak met aanbieders en vertegenwoordigers van cliënten zoeken we naar manieren om te innoveren en de kosten te beheersen. In 2022 zijn verschillende ideeën geïnventariseerd en in 2023 zullen we enkele kansrijke ideeën verder uitwerken.

Realiseren van een inclusieve samenleving

Omschrijving

We werken aan een samenleving waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking, mee kan doen. Dit noemen we een inclusieve samenleving. Samen met de stuurgroep, waarin WWZ en Wmo Drimmelen deelnemen, het interne team inclusie (waarin alle afdelingen vertegenwoordigd zijn), samenwerkingspartners in de gemeente en ervaringsdeskundigen maken we een uitvoeringsprogramma voor 2021 en 2022. Hierin staan acties genoemd die we de komende periode uitvoeren om te zorgen dat iedereen ook echt mee kan doen. De thema's zijn: bewustwording,/sociale toegankelijkheid/communicatie, fysieke toegankelijkheid, vervoer/mobiliteit, thuis, onderwijs/ontwikkeling, welzijn/gezondheidszorg/ondersteuning, werk/inkomen, vrije tijd/sport/recreatie/cultuur. Hierbij zorgen we voor duidelijke communicatie, het delen van goede voorbeelden en bewustwording voor iedereen, zowel intern als extern.

Kwaliteit

Voordat we volledig inclusief werken en handelen is het nodig dat we ons eerst veel meer bewust moeten worden dat het onze aandacht nodig heeft. De ene afdeling is hier al verder mee dan de andere afdeling. Dit kost meer tijd dan vooraf gedacht. Met elkaar en de ervaringsdeskundigen fysiek in gesprek kon pas starten begin 2022. Dat gaf vertraging. Die tijd is gespendeerd aan het opstellen van een werkdocument van het uitvoeringsprogramma, interne communicatie, externe communicatie en de zoektocht naar ervaringsdeskundigen. Ook nu gaat de zoektocht door naar waar exact onze focus moet liggen. Met input van collega's, MT en college en ervaringsdeskundigen begint dit steeds duidelijker te worden.

Inmiddels zijn we samen volop bezig voor die bewustwording: We organiseren vaste overlegmomenten met het panel van ervaringsdeskundigen, er is interne en externe communicatie door middel van filmpjes over ervaringsdeskundigen, er is interne communicatie met inspiratie over hoe collega's inclusief werken, we

brainstormen met het MT en college, we organiseerden de beleefmiddag. Verder zijn we met externe partijen in gesprek om ook hen 'aan' te zetten omtrent inclusie. We gaan bijvoorbeeld op scholenbezoek, op winkelbezoek en op horecabezoek en er komt een bezoek aan de Biesbosch met de ervaringsdeskundigen. Daarnaast zijn we steeds meer met collega's onderling in gesprek om te bekijken of en wat we aan de voorkant van een taak of beleidsvraagstuk kunnen doen om meer inclusief te worden. Liefst door aan de voorkant, binnen onze mogelijkheden, eventuele eisen mee te geven of wensen te bespreken. Als voorbeelden kunnen genoemd worden: toegankelijke communicatie voor onder andere laaggeletterden, in gesprek met evenementenorganisaties om mogelijkheden te bepreken voor betere toegankelijkheid, met elkaar in gesprek over wat exact eisen zijn van levensloopbestendige woningen.
Tot slot willen we ook partijen (verenigingen, ondernemers, en dergelijke) een 'pluim' geven en als goed voorbeeld promoten. Opdat men elkaar onderling kan stimuleren.

Dit alles vraagt veel tijd in de voorbereidingen, maar ook inzet van zowel collega's, teamleden van het project en de ervaringsdeskundigen. We willen de ervaringsdeskundigen niet overvragen. In 2023 gaan we door met bewustwording en aanjagen van inclusie.

Uitvoering beleidsplan sociaal domein

Omschrijving

De gemeenteraad stelde begin 2019 de beleidsnota Sociaal Domein vast voor de periode 2019-2023. Een van de onderdelen is het werken met procesregie om in complexe situaties tot één aanpak te komen: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Begin juni 2020 is een procesregisseur gestart in de vorm van een pilot. De pilot is geslaagd en sinds 1 april 2021 is een procesregisseur toegevoegd aan het team dat zorgdraagt voor de uitvoering van de gemeentelijke taken in het Sociaal domein. Daarnaast werken we in 2022 aan vernieuwing van de werkafspraken over privacy, verbetering van cliëntondersteuning en aanscherping van de Toegang tot het Sociaal domein. Als de pilot Huiskamers slaagt, werken we een plan uit voor de start van algemene voorzieningen voor dagbesteding in iedere kern.

Kwaliteit

De beleidsnota Sociaal Domein bevat nog steeds het geldende gemeentelijk beleid m.b.t. het Sociaal domein. Een aantal uitvoeringszaken blijven echter liggen door gebrek aan capaciteit: vernieuwing van de werkafspraken over privacy en verbetering van cliëntondersteuning. Dit heeft geen gevolgen voor de uitvoering van de gemeentelijke taken in het Sociaal domein.

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van een gezonde leefstijl

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering lokaal gezondheidsbeleid

Omschrijving

Met ingang van 2019 hebben we een nieuwe beleidsnota lokaal gezondheidsbeleid. In 2022 geven we verder uitvoering aan de nota. Speerpunten zijn het tegengaan van roken, alcohol- en drugsgebruik onder jongeren. We stimuleren een gezonde leefstijl van zowel jong als oud. Eenzaamheid en kwetsbaarheid onder ouderen willen we voorkomen. We hebben extra aandacht voor ondersteuning bij het omgaan met dementie. Extra aandachtspunt voor 2022 is de uitvoering van het nieuwe lokale preventieakkoord. Hierin nemen we ook nieuwe inzichten van de impact van corona op de gezondheid van onze inwoners mee. Daarnaast geven we uitvoering aan een nieuw preventieplan alcohol en drugs. Verder continueren we de inzet van de buurtsportcoaches.

Kwaliteit

In 2022 hebben we verdere uitvoering gegeven aan de beleidsnota lokaal gezondheidsbeleid en het lokale preventieakkoord. We stimuleren een gezonde leefstijl, bijvoorbeeld door beweeggroepen. In 2023 wordt de beleidsnota geëvalueerd.

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Bekendheid onafhankelijke clientondersteuning	4	5	5
Afname aantal inwoners in traject schuldhulpverlening schuldhulpverlening	60	60	59
Percentage overgewicht jongeren	niet beschikbaar	10	10
Percentage roken jongeren	niet beschikbaar	2	4
Percentage problematisch alcoholgebruik jongeren	niet beschikbaar	4	niet beschikbaar
Percentage jongeren dat te weinig sport en beweegt (semi-inactief/inactief)	niet beschikbaar	40	niet beschikbaar

4.3 Participatie door werk en maatschappelijke inzet

Wat willen we bereiken?

Bevorderen dat mensen die nog niet in staat zijn tot betaald werk, vrijwilligerswerk gaan doen.

Dit doen we zodat iedereen actief een bijdrage levert aan de samenleving en meedoet.

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimuleren en faciliteren dat mensen met een uitkering participeren door te werken of vrijwilligerswerk te doen

Omschrijving

Het doel van de Participatiewet is mensen met een uitkering weer aan het werk te krijgen, ook mensen met een arbeidsbeperking. Veel mensen met een uitkering hebben een tussenstap nodig in de vorm van opleiding, werkervaring of vrijwilligerswerk om, in ieder geval gedeeltelijk, weer aan de slag te kunnen. We begeleiden hen naar betaald werk, werkervaringsplekken of vrijwilligerswerk. En als het nodig is, zetten we loonkostensubsidie in. Voor sommigen is betaald werk niet meer mogelijk en is vrijwilligerswerk het maximaal haalbare. Voor een beperkte groep mensen met een uitkering is zelfs vrijwilligerswerk (nog) niet haalbaar.

De werkmakelaars van de gemeente zorgen voor de begeleiding, zoveel mogelijk naar werk. We werken ook samen met MidZuid. Zij gaan bij werkgevers in de regio actief op zoek naar passende vacatures voor de doelgroep. Iedereen die een uitkering ontvangt en hiertoe in staat is, levert een wederdienst door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk. Door de coronacrisis zullen naar verwachting meer mensen een beroep doen op de gemeente voor een uitkering, zowel de verlengde Tozo-regeling als de Participatiewet. Naast ondersteuning bij levensonderhoud zetten we in op re-integratie en omscholing voor deze doelgroep.

Kwaliteit

In de uitvoering wordt aangesloten bij de wet,- en regelgeving. Het vraagstuk van de bewoner wordt individueel aangepakt en via de omgekeerde toets wordt naar een oplossing gezocht, die zo dicht mogelijk bij de gewenste oplossing van deze bewoner ligt. Er wordt aangesloten op de levenssituatie van de bewoner. Door meerdere gesprekken en inzet van re-integratie instrumenten wordt de bewoner geholpen om het gewenste (noodzakelijke) niveau te halen om mee te kunnen participeren.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen dat mensen met en zonder arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers aan het werk gaan

We gaan dit doen, waar nodig met begeleiding en inzet van instrumenten, zodat ze bij reguliere werkgevers aan het werk gaan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimuleren extra arbeidsplaatsen voor mensen met een arbeidsbeperking

Omschrijving

Om inwoners met een beperking te helpen bij het vinden van werk geven we loonkostensubsidie aan de werkgever. Het aantal inwoners dat gebruik maakt van deze regeling blijft stijgen. Het aantal banen voor inwoners met een beperking blijft ook in de gemeente Drimmelen stijgen. We stimuleren dit als gemeente samen met onder andere bedrijvennetwerk Drimmelen.

Kwaliteit

In de uitvoering wordt aangesloten bij de wet,- en regelgeving. Het vraagstuk van de bewoner wordt individueel aangepakt en via de omgekeerde toets wordt

naar een oplossing gezocht, die zo dicht mogelijk bij de gewenste oplossing van deze bewoner ligt. Er wordt aangesloten op de levenssituatie van de bewoner. Door meerdere gesprekken en inzet van re-integratie instrumenten wordt de bewoner geholpen om het gewenste (noodzakelijke) niveau te halen om mee te kunnen participeren.

Uitvoeren beschut werken

Omschrijving

De gemeente Drimmelen heeft een opdracht om elk jaar het aantal plekken voor beschut werk gefaseerd uit te breiden. Instroom in de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) is niet meer mogelijk. Beschut werk biedt een beschermende werkomgeving voor inwoners die extra begeleiding nodig hebben. MidZuid voert dit voor Drimmelen uit.

Kwaliteit

Midzuid heeft de expertise op het gebied van het bieden van een beschermende werkomgeving. Hierdoor kunnen we inwoners die dit nodig hebben een passende werkplek bieden om zo maximaal te kunnen participeren.

Wat willen we bereiken?

De instroom van mensen in de participatiewet, daar waar mogelijk en nodig, beperken en misbruik en oneigenlijke gebruik van uitkeringen voorkomen en aanpakken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Fraude

Omschrijving

Ook in 2022 houden we ons bezig met het voorkomen, opsporen en bestraffen van uitkeringsfraude. Fraude wordt sinds 2020 ook in hele het Sociaal domein bestreden door de door het college aangewezen toezichthouders. Daarnaast controleren we strikt bij een aanvraag voor een uitkering en worden aanvragers verplicht om deel te nemen aan diverse workshops. Zo worden ze geïnformeerd over wat ze van de gemeente kunnen verwachten en wat wij van hen verwachten.

Kwaliteit

Door de menselijke benadering richting onze inwoners met een uitkering tezamen met het regelmatig voeren van gesprekken is inzet van Fraudebestrijding een uitzondering. Echter, in situaties dat er vermoeden van fraude is, zal de betreffende persoon aangesproken worden en via controles worden nagetrokken. Ook hier is oog voor de menselijke maat. Het onderzoek wordt in opdracht en verantwoordelijkheid van de gemeente uitgevoerd.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Aantal plaatsen beschut werken	7	8	8
Aantal loonkostensubsidie	40	42	48
Aantal Wsw-ers	56	54	49

4.4 Sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

Meedoen aan sport, cultuur en ontmoeting stimuleren en faciliteren

Stimuleren en faciliteren van deelname aan sport en bewegen en realisatie van toegankelijke en duurzame sportaccommodaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren beleidsnota sport

Omschrijving

De Raad heeft op 1 juli 2021 de nieuwe nota Sport- en beweegbeleid 2021-2024 vastgesteld. Het medio 2020 vastgestelde lokale Sportakkoord en het preventieakkoord Kerngezond Drimmelen uit 2021 maken daar integraal onderdeel van uit. Voor de uitvoering van beide akkoorden ontvangen we voor 2022 middelen van het Rijk. De sportnota verankert de goede reeds bestaande initiatieven en geeft een stimulans aan sport en bewegen voor kinderen/jongeren, ouderen en mensen met een beperking.

Het bestaande aanjaagbudget zetten we in om brede sportstimulering te realiseren. Ook de zogenaamde natte gymles (les voor de basisschoolleerlingen in het zwembad) gaat door. Sjors Sportief biedt in 2022 kinderen opnieuw activiteiten aan om kennis te maken met sport en cultuur. Voor de doelgroep ouderen bieden we vanaf medio 2021 een vergelijkbaar programma aan met Max Vitaal. Iedereen moet mee kunnen doen aan sport en cultuur. Voor sommige doelgroepen bieden we extra regelingen aan, zoals sport en cultuur voor statushouders en minima en zwemlessen voor kinderen van minima.

Uit het oogpunt van duurzaamheid en energiebesparing bestaat bij de buitensportverenigingen in onze gemeente de vraag naar toepassing van LED veldverlichting. De LED verlichting zorgt bij de verenigingen tot een lagere energierekening waardoor het mogelijk is om een deel van de investeringskosten bij de vereniging als gebruiksvergoeding in rekening te brengen. Hiermee is de investering budgettair neutraal. De uitvoering start eind 2021 en wordt afgerond in 2022.

Kwaliteit

De Raad ging op 1 juli 2021 akkoord met de nieuwe nota Sport- en beweegbeleid 2021-2024. Het medio 2020 vastgestelde lokale Sportakkoord en het preventie-akkoord zijn daar integraal onderdeel van. We krijgen voor beide onderdelen geld van het Rijk. Na de zomer van 2021 hadden we een korte periode van versoepelingen vanwege corona. Nadat de meeste coronamaatregelen zijn vervallen, hebben we beperkt kunnen inzetten in 2022 op stimuleren van sport en bewegen. De extra rijksmiddelen in 2021 zijn overgeheveld naar 2022 voor extra activiteiten en uitvoering van projecten zoals de pumptrackbaan en

activiteiten in het kader van gezonde leefstijl. Een deel van de extra middelen uit 2021 mogen worden besteed in 2023. De uitvoering van de Led verlichting bij de buitensportverenigingen is eind 2022 gestart en zal naar verwachting in Q2 2023 afgerond zijn.

Zwembad

Tegen het vonnis van december 2021 is op 21 maart 2022 door de hoofdaannemer hoger beroep ingesteld. Voorts is op 13 september 2022 door de hoofdaannemer de memorie van Grieven ingediend. De Gemeente kan de grieven zijdens Bertens Bouw niet onderschrijven en vraagt het Hof deze grieven te verwerpen. De Gemeente ontkent en betwist dan ook al hetgeen Bertens Bouw in haar dagvaarding in hoger beroep en haar Memorie van Grieven (MvG) heeft gesteld.
Op 20 december 2022 heeft ter zake een rolzitting plaatsgehad bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch. Met de advocaat van de hoofdaannemer is inmiddels een gesprek ingepland op 12 april 2023 om te onderzoeken of beide partijen tot een minnelijke schikking van de geschilpunten kunnen komen.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Percentage jeugdleden sportverenigingen *	44	39	48
Aantal deelnemers SjorsSportief en -creatief	549	425	388
Aantal kinderen dat na Sjors sportief en -creatief lid wordt van club/vereniging **	nb	90	58

* per 1-1-2021 zijn er 4669 jongeren <18 jaar in de gemeente en zijn 1813 jongeren lid van een sportvereniging

** stabilisatie vanwege corona

Sjors Sportief 218 deelnemers en Sjors Creatief 170 in totaal 388

Drimmelen staat op 11e plek qua ranking meest succesvol van de 141 deelnemende gemeenten.

4.5 Sociaal culturele accommodaties

Wat willen we bereiken?

De gemeenschapshuizen zijn voor iedereen toegankelijk en duurzaam, daarnaast worden ze multifunctioneel en optimaal gebruikt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren accommodatiebeleid

Omschrijving

De gemeenteraad stelde begin 2019 de Kadernota maatschappelijke accommodaties vast. We voeren in 2021 de actiepunten verder uit. Zo ronden we de nieuwe ingang voor gemeenschapshuis de Cour in Terheijden af. En werken we aan het opstellen en uitvoeren van de uitvoeringsplannen voor de gemeenschapshuizen in Wagenberg en Hooge Zwaluwe. Met het doel om deze accommodaties nog beter te laten gebruiken door inwoners en organisaties.

Kwaliteit

De gemeenteraad stelde begin 2019 de Kadernota maatschappelijke accommodaties vast. Het uitvoeringsplan voor gemeenschapshuis De Zonzeel in

Hooge Zwaluwe schuift door personele krapte door naar 2023. Na 2022 zijn er geen financiële middelen voor het Pluspunt in Hooge Zwaluwe opgenomen in de begroting. Eind 2022 wordt gekeken of de activiteiten van het Pluspunt verplaatst kunnen worden naar de Zonzeel danwel dat hij op een andere manier eventueel toch open kan blijven.

Wat willen we bereiken?

Meedoen aan sport, cultuur en ontmoeting stimuleren en faciliteren

Stimuleren en faciliteren dat iedereen in Drimmelen mee kan doen aan sport, cultuur en ontmoeting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bouwhal carnaval

Omschrijving

In samenwerking met stichting Centrale Bouwhal Drimmelen en de carnavalsstichtingen startten we in 2020 met het gebruik van een bouwhal. De gemeenteraad stelde hiervoor eenmalige middelen beschikbaar. Vanwege de coronamaatregelen is de pilot in 2021 niet gecontinueerd. In overleg met de stichting kijken we naar de mogelijkheden voor 2022. Ook kijken we naar de behoefte en wensen van de verschillende carnavalsverenigingen om zo tot een duurzame oplossing te komen.

Kwaliteit

De pilot draagt bij aan het versterken van de sociale samenhang in Drimmelen. In overleg met de stichting Centrale Bouwhal Drimmelen zullen we in 2023 kijken naar de behoefte en wensen van de verschillende carnavalsverenigingen.

Wat heeft het gekost?

Tabel Prg.4-2

	Realisatie 2021	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022
Opgroeien en opvoeden	9.769.509	9.720.697	10.314.528	10.207.299
Zorg voor kwetsbare burgers	7.738.922	8.243.026	8.219.067	8.199.255
Participatie door werk en maatschappelijke inzet	7.206.755	6.714.838	9.417.025	9.706.006
Sport en bewegen	2.235.362	1.692.538	2.253.938	2.098.386
Sociaal culturele accommodaties	1.601.025	1.419.303	1.634.020	1.601.784
Totaal lasten	***28.551.574***	***27.790.402***	***31.838.578***	***31.812.730***
Opgroeien en opvoeden	357.872	343.377	927.833	703.770
Zorg voor kwetsbare burgers	244.162	232.973	671.274	706.642
Participatie door werk en maatschappelijke inzet	3.938.004	3.290.269	4.414.932	4.715.227
Sport en bewegen	669.851	324.877	438.040	372.821
Sociaal culturele accommodaties	316.527	295.698	303.105	303.833
Totaal baten	***5.526.416***	***4.487.194***	***6.755.183***	***6.802.293***
Saldo mutaties reserves	***-1.510.100***	**-640.113**	**-1.034.586**	**-956.650**
Saldo van baten en lasten	***21.515.057***	***22.663.096***	***24.048.808***	***24.053.787***

Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

De algemene dekkingsmiddelen zijn de gemeentelijke inkomsten die vrij besteedbaar en daarmee bestuurlijk afweegbaar zijn. De besteding van deze inkomsten is niet gerelateerd aan een vooraf bepaald doel (programma). Het gemeentefonds (algemene uitkeringen) en de OZB (lokale heffingen) zijn de grootste onderdelen. We lichten hieronder de verschillen tussen de begrote en werkelijke inkomsten toe. Meer informatie over de belastingen en heffingen vindt u in de paragraaf Lokale heffingen.

Tabel AlgDm-1

Algemene dekkingsmiddelen	**Realisatie 2021**			**Primitieve begroting**			**Bijgestelde begroting 2022**			**Realisatie 2022**		
	Baten	Lasten	**Saldo**	Baten	Lasten	**Saldo**	Baten	Lasten	**Saldo**	**Baten**	Lasten	**Saldo**
Lokale heffingen	5.046.243	383.521-	4.662.722	5.144.129	402.959-	4.741.170	5.281.879	414.610-	4.867.269	5.397.242	438.087-	4.959.155
Algemene uitkeringen	37.656.560	2.702-	37.653.859	38.379.063	4.175-	38.374.887	42.145.686	4.175-	42.141.511	42.783.750	3.340-	42.780.410
Dividend	65.931	-	65.931	65.931	-	65.931	83.051	-	83.051	83.051	-	83.051
Saldo financieringsfunctie	42.925	148.673-	105.748-	-	186.316-	186.316-	18.000	186.316-	168.316-	54.677	212.675-	157.998-
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	220.750-	220.750-		133.942-	133.942-		290.482-	290.482-	-	3.429-	3.429-
Onvoorzien	-	-	-	-	5.000-	5.000-	-	-	-	-	-	-
Vennootschapsbelasting	-	819	819	-	2.500-	2.500-	-	2.500-	2.500-	-	-	-
Totaal alg. dekkingmiddelen	**42.811.659**	**754.827 -**	**42.056.832**	**43.589.123**	**734.892 -**	**42.854.230**	**47.528.616**	**898.083 -**	**46.630.533**	**48.318.720**	**657.531 -**	**47.661.189**

Lokale heffingen/ plaatselijke belastingen

De gemeente kent de volgende niet-bestedingsgebonden gemeentelijke heffingen:

Tabel AlgDm-2

Lokale heffingen	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Onroerendezaakbelasting	5.091.065	5.248.815	5.311.092	-62.277
Precariobelasting	33.064	33.064	60.257	-27.193
Totaal	**5.124.129**	**5.281.879**	**5.371.349**	**-89.470**

Onroerendezaakbelastingen (ozb)

De meeropbrengsten van de ozb worden voornamelijk veroorzaakt door de hogere WOZ-waarde door de niet eerder meegenomen nieuwe (deel-)objecten als gevolg van bestandsoptimalisatie, extra areaaluitbreiding en een hogere marktwaardestijging. In december 2022 heeft de raad besloten om de verwachte hogere opbrengsten ozb in 2022 in te zetten ten behoeve van de tariefsverlaging ozb in 2023.

Precario

Sinds 2017 heffen we precariobelasting op ondergrondse kabels en leidingen van derden. In 2022 heeft een extern bureau alle kabels en leidingen in onze gemeentegrond opnieuw in kaart gebracht. Voor de aanslagen 2021 en 2022 resulteert dit in meer meters kabels en leidingen en daarmee afgerond € 28.000 meer opbrengsten in totaal over deze 2 jaren. In de meerjarenbegroting betekent het een structureel hogere bate van ruim € 18.000. Op basis van het vervallen in 2022 van de precarioheffing terrassen is het resultaat 2022 circa € 1.000 lager.

De gemeente Drimmelen ontvangt ook toeristenbelasting. Deze inkomsten verantwoorden we in programma 3.

Tabel AlgDm-3

Lokale heffingen	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Toeristenbelasting (progr. 3)	119.000	124.300	195.093	-70.793
Totaal	**119.000**	**124.300**	**195.093**	**-70.793**

Algemene uitkeringen

Naar aanleiding van de Miljoenennota heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken een decembercirculaire 2022 uitgebracht met de onderstaande financiële gevolgen:

Tabel AlgDm-4

Uitkeringen gemeentefonds	
Septembercirculaire 2022	42.145.686
Decembercirculaire 2022	42.774.579
Verschil circulaires	**628.893**
Afrekening voorgaande jaren	9.171
Totaal hogere Algemene uitkering	**638.064**

Doordat de decembercirculaire verscheen na de Najaarsnota is de decembercirculaire niet verwerkt in de begroting 2022.
Hierdoor bedraagt het verschil tussen de begroting en de werkelijke inkomsten in totaal € 638.000 voordelig.
Deze inkomsten bestonden grotendeels uit compensatie voor de uitkering van de Energietoeslag (€ 404.000), verschillen in de uitkeringsfactor (€ 151.000), middelen voor bijzondere bijstand (€ 28.000), compensatieregeling voogdij 18+ (€ 31.000).
Ten slotte heeft het CBS de definitieve aantallen van de maatstaven 2020 en 2021 vastgesteld wat heeft geleid tot positieve afrekeningen over 2020 en 2021 van in totaal € 9.000.

Dividend

Tabel AlgDm-5

Deelneming	Belang Drimmelen (%)	Verkrijgingsprijs 31-12-2022	Dividend Prim. Begroting 2022	Dividend na wijziging 2022	Dividend Realisatie 2022	Dividend Afwijking 2022
NV Brabant Water	1,400%	120.252	0	0	0	0
Bank Nederlandse gemeenten	0,065%	82.647	65.931	83.051	83.051	0
Eerste Traais Warmtebedrijf B.V.	0,909%	1	0	0	0	0
Totaal			**65.931**	**83.051**	**83.051**	**0**

Het belang in in de deelnemingen is ongewijzigd.

Conform het BBV worden de deelnemingen gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs.

Saldo financieringsfunctie

Tabel AlgDm-6

Saldo financieringsfunctie	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Financieringsresultaat	-176.852	-158.852	-148.701	-10.151
Treasury (uren)	-9.464	-9.464	-9.297	-167
Totaal	**-186.316**	**-168.316**	**-157.998**	**-10.318**

In de tabel AlgDm-1 regel saldo financieringsfunctie zijn ook de treasury uren meegenomen.

Het financieringsresultaat bestaat uit het saldo van de externe rentelasten en -opbrengsten. We zien een gunstiger resultaat van € 10.000 door niet begrote renteopbrengsten van het 3e en 4e kwartaal via het schatkistbankieren.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Tabel AlgDm-7

Incidentele baten & lasten	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Overige algemene dekkingsmiddelen	-67.942	-187.482	-3.429	-190.911
Incidentele baten & lasten	0	0	0	0
Stelpost en taakstellende bezuinigingen	-66.000	-103.000	0	-103.000
Totaal	**-133.942**	**-290.482**	**-3.429**	**-293.911**

Onder de overige algemene dekkingsmiddelen staan bedragen die nog niet specifiek aan een programma zijn toegewezen, zoals geraamd inhuurbudget en vacatures. In de jaarrekening wordt gewerkt met dezelfde uurtarieven als in de begroting. Het saldo betreft een prijs- en hoeveelheidsverschil van op de programma's verantwoorde uren.

In de begroting 2022 is een algemene stelpost van € 103.000 opgenomen voor de verhoging van de energieprijzen. Na afloop van het jaar bleek deze stelpost niet nodig aangezien er geen grote overschrijdingen zijn geweest op de kostensoorten met betrekking tot de energiekosten.

Onvoorzien

Tabel AlgDm-8

Onvoorzien	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Onvoorzien	-5.000	0	0	0
Totaal	**-5.000**	**0**	**0**	**0**

Het BBV verplicht ons om een post onvoorzien op te nemen. Als binnen de begroting geen andere dekkingsmiddelen beschikbaar zijn, kan de gemeente een beroep doen op deze post. Dit kan alleen als de last onvoorzienbaar, onvermijdbaar, onuitstelbaar en incidenteel is.

Op deze post is dit jaar geen beroep gedaan. Bij de Najaarsnota is de post afgeraamd.

Vennootschapsbelasting

Tabel AlgDm-9

Vennootschapsbelasting	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Vennootschapsbelasting	-2.500	-2.500	0	-2.500
Totaal	**-2.500**	**-2.500**	**0**	**-2.500**

Sinds 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (vpb). De belastingplicht gaat over alle opbrengsten die de gemeenten ontvangen voor diensten die niet rechtstreeks in verband staan met de uitoefening van het openbaar bestuur (niet overheid-taken). Voor Drimmelen zijn dit inkomsten uit (actieve) grondexploitatie en opbrengsten uit de reststromen afval.
Door voorwaartse verliesverrekening van voorgaande jaren is er in 2022 geen vpb betaald.

Overhead

Wat heeft het gekost?

Om de gemeenteraad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, treft u hier een apart overzicht aan van overheadskosten. In de programma's leest u de kosten die betrekking hebben op het primaire proces. Om vast te stellen welke kosten verband houden met de sturing en ondersteuning van het primaire proces en daarom gerekend kunnen worden tot de overhead, gebruiken we de volgende definitie: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het uitgangspunt is wel dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Dit betekent dat alle bedrijfskosten, die direct verbonden zijn aan activiteiten die gericht zijn op de externe klant, nu in de betreffende taakvelden zijn geregistreerd.

Het totaalbedrag van de overhead is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Tabel Overhead-1

	Realisatie 2021	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022
Management en bestuursondersteuning	988.744	1.000.651	1.199.301	1.157.493
Huisvesting	624.972	715.196	726.319	669.604
Automatisering	2.045.700	1.886.088	2.169.080	1.824.243
Planning & Control	347.979	389.651	386.176	368.717
Facilitaire zaken	1.259.827	1.298.763	1.442.400	1.318.196
Financiële administratie	610.889	594.549	619.899	590.882
Personeel en organisatie	1.616.496	1.166.602	1.586.840	1.552.817
Communicatie	501.533	500.598	516.043	466.728
Front-office	226.206	229.102	238.780	233.881
Totaal lasten	***8.222.347***	***7.781.198***	***8.884.839***	***8.182.561***
Management en bestuursondersteuning	*0*	*0*	*0*	*0*
Huisvesting	*108.582*	77.400	28.865	10.338-
Automatisering	*314*	*0*	*0*	*0*
Planning & Control	*0*	*0*	*0*	*0*
Facilitaire zaken	*107*	*0*	*0*	*2.315*
Financiële administratie	*1.590*	*0*	*0*	*662*
Personeel en organisatie	*47.973*	0	0	20.874
Communicatie	*0*	*0*	*0*	*7.079*
Front-office	*0*	*0*	*0*	*0*
Totaal baten	***158.566***	***77.400***	***28.865***	***20.593***
Saldo mutaties reserves	***-122.423***	***-119.774***	***-635.930***	***-509.439***
Saldo van baten en lasten	*7.941.359*	*7.584.024*	*8.220.043*	*7.652.529*

Basisset beleidsindicatoren

Inleiding Basisset beleidsindicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording en de Regeling Beleidsindicatoren gemeenten schrijven voor dat gemeenten een uniforme set van beleidsindicatoren in hun begroting (en jaarstukken) opnemen. Gemeenten kunnen daarmee de maatschappelijke effecten van hun beleid toelichten. Bovendien wordt het mogelijk gemaakt om gemeentebegrotingen onderling beter te vergelijken.

Beleidsindicatoren en taakvelden

De basisset is ingedeeld naar de taakvelden die een gemeente kent:

- Bestuur en ondersteuning (taakveld 0)
- Veiligheid (1)
- Economie (3)
- Onderwijs (4)
- Sport, cultuur en recreatie (5)
- Sociaal Domein (6)
- Volksgezondheid en milieu (7)
- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (8)

Voor het taakveld Verkeer, vervoer en waterstaat (2) zijn voor 2022 landelijk geen beleidsindicatoren verplicht gesteld.

Leeswijzer

Leeswijzer

In dit onderdeel treft u een overzicht aan van de geldende beleidsindicatoren: 34 in totaal. Per indicator geven wij achtereenvolgens inzicht in

- Het taakveld waarop de beleidsindicator betrekking heeft
- De naam van de beleidsindicator
- De eenheid waarin de beleidsindicator wordt uitgedrukt
- De laatste bekende gerealiseerde waarde over een afgesloten jaar
- Een uitleg wat met de beleidsindicator wordt bedoeld.

De toepassing van de definitie van de kosten voor externe inhuur (indicator 4) is herzien. De kosten worden nu op een eenduidige manier vastgelegd wat een zuiverder beeld geeft t.o.v. voorgaande jaren.

Tabel Indic-1

Verplichte beleidsindicatoren								
Nr.	**Taakveld**	**Indicator**	**Eenheid**	**Periode**	**Werkelijk**	**Begroting 2022**	**Bron**	**Beschrijving**
1	0	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2022	6,0	6,2	Eigen gegevens	
2	0	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2022	5,9	5,8	Eigen gegevens	
3	0	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2022	685	452	Eigen gegevens	
4	0	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2022	21%	10%	Eigen gegevens	
5	0	Overhead	% van totale lasten	2022	12%	12%	Eigen gegevens	
6	1	Verwijzingen Halt	per 1.000 inw. 12-18 jr	2021	13	13	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12 tot 18 jaar.
7	1	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2022	0,5	0,4	CBS - Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
8	1	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2022	2,2	1,7	CBS - Criminaliteit	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
9	1	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2022	1,1	1,1	CBS - Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
10	1	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2022	4,2	1,7	CBS - Criminaliteit	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
11	3	Functiemenging	%	2021	44,7	45,2	CBS - BAG/LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

12	3	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2021	163,2	128	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.
13	4	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2021	2	1	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado	Het aantal leerplichtigen en/of kwalificatieplichtige jongeren die niet staan ingeschreven op een school of instelling, per 1.000 leerlingen.
14	4	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2021	14	14	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend, per 1.000 leerlingen.
15	4	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2021	1,4	2	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
16	5	Niet-sporters	%	2020	50,9	46	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD, CBS en RIVM	Het percentage niet wekelijkse sporters ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
17	6	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2021	557,8	500	CBS - Bevolkingsstatistiek/ LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.
18	6	Jongeren met delict voor rechter	%	2020	1	1	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
19	6	Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	2	2	CBS - Jeugd	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
20	6	Netto arbeidsparticipatie	%	2022	73,6	71	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
21	6	Werkloze jongeren	%	2021	1	1	CBS - Jeugd	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
22	6	Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inw 18jr eo	2021	125,8	124	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand en de Participatiewet, per 10.000 inwoners.
23	6	Aantal re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64jr	2020	179,8	86	CBS - Participatie Wet	Het aantal reintegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar

Verplichte beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Indicator	Eenheid	Periode	Werkelijk	Begroting 2022	Bron	Beschrijving

24	6	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	12	9,5	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
25	6	Jongeren met jeugdbescherming	%	2022	0,6	1,2	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
26	6	Jongeren met jeugdreclassering	%	2021	0,3	0,3	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar).
27	6	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 10.000 inw	2022	680	740	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten
28	7	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2020	89	100	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
29	7	Hernieuwbare elektriciteit	%	2020	10,9	4,2	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
30	8	WOZ-waarde woningen	dzd euro	2022	337	298	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen (x€1.000).
31	8	Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2022	16,9	15	BAG	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
32	8	Demografische druk	%	2022	75,6	74,3	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
33	8	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2022	675	682	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.
34	8	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2022	793	802	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.

Paragrafen

Inleiding paragrafen

Inleiding paragrafen

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten is in artikel 9 bepaald dat de begroting naast de programma's, paragrafen dient te bevatten waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Paragrafen zijn ingesteld om een dwarsdoorsnede van de begroting te geven van onderwerpen die versnipperd in de begroting staan.

A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inventarisatie van de risico's

Risico-identificatie

De tabel ('risicokaart') geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en financieel gevolg. De nummers in de risicokaart komen overeen met de geïdentificeerde risico's (82).

Tabel Par.A-1

Gevolg						
x > € 500.000	4	2	3			
€ 250.000 < x < € 500.000	3	2	3	2	1	
€ 100.000 < x < € 250.000	2	5	7	1	3	
€ 25.000 < x < € 100.000	4	5	6	7	3	
x < € 25.000	6	2	6		2	
Geen financiële gevolgen			2	1		
	10%	30%	50%	70%	90%	**Kans**

Risico top 10

In het overzicht hieronder ziet u de 10 risico's die de meeste invloed hebben op het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit. Het invloed percentage geeft de invloed van een risico op het totale risicoprofiel weer.

Tabel Par.A-2

Risico top 10						
Progr.	**2022 rekening**	**2022 begroting**	**2022 NJN**		**2022 Kans**	**2022 Invloed**
2	1	1	2	Nadelige gevolgen klimaatverandering. Overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte.	50%	6,49%
3	2	2	3	Dijkverzwaring van de Mark	50%	6,47%
4	3	*	4	Hogere indexering grond-, weg- en waterbouw werkzaamheden	90%	5,82%
4	4	4	5	Dure woningaanpassing Wmo	50%	4,52%
4	5	6	7	Garantstelling verlenen aan Stichting de Wijngaerd	30%	3,88%
4	6	*	6	Taak Huishoudelijke Ondersteuning kan niet uitgevoerd worden binnen budget.	90%	3,84%
4	7	7	9	Insolventie van BOEi i.r.t. Sociaal Cultureel Dorpshart Made	5%	3,32%
3	8	*	*	Verlieslatende actieve grondexploitaties	90%	2,91%
3	9	*	*	Plan De Weelde te Terheijden (ontwikkeling Schansstraat)	90%	2,90%
4	10	*	*	Het begrote budget voor Wmo-voorzieningen is ontoereikend	70%	2,65%

* = Dit risico is nieuw opgenomen

Toelichting bij risico's

1. Nadelige gevolgen klimaatverandering. Overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte

Door extreme buien, stijging van het oppervlaktewater en het grondwater is er kans op waterschade aan particuliere en gemeentelijke eigendommen. Door extreme droogte is er kans op schade aan panden als door uitdrogen de bodem daalt. Ook is er kans op schade aan planten en bloemen door de hitte.

2. Dijkverzwaring van de Mark

In 2018 is het waterschap Brabantse Delta begonnen met de voorbereiding van de dijkverzwaring van de Mark ter hoogte van Terheijden. Eind 2019 is er een besluit genomen over de manier waarop de dijkverzwaring plaats vindt. Het waterschap heeft aangegeven een bepaalde financiële bijdrage van de gemeente Drimmelen te willen ontvangen. Hierover zijn geen afspraken gemaakt. Het is niet onmogelijk dat een financiële bijdrage noodzakelijk is.

3. Hogere indexering grond-, weg- en waterbouw werkzaamheden

Hogere indexering grond-, weg- en waterbouw werkzaamheden i.v.m. stijgende marktprijzen door hogere loonkosten, brandstof en grondstofprijzen.

4. Dure woningaanpassing WMO

Een Wmo-cliënt heeft een uitzonderlijk dure woningaanpassing aangevraagd. Juridische procedure loopt maar de uitkomst daarvan is onzeker.

5. Garantstelling Stichting De Wijngaerd

De gemeenteraad besloot op 16 juli 2015 een gemeentegarantie te verlenen aan stichting de Wijngaerd. Zo kon de stichting renovatie van haar huisvesting en tijdelijke huisvesting financieren. Als de Wijngaerd haar rente- en aflossingsverplichtingen aan de geldverstrekker niet kan voldoen wordt de gemeentegarantie aangesproken.

6. Taak Huishoudelijke Ondersteuning kan niet uitgevoerd worden binnen budget

Huishoudelijke Ondersteuning (HO) is een maatwerkvoorziening en valt onder het abonnementstarief Wmo. Het abonnementstarief heeft een aanzuigende werking op de vraag naar HO. Op termijn zal de behoefte aan HO toenemen door vergrijzing en het langer thuis blijven wonen van oudere inwoners. We houden rekening met een matige groei van de vraag, maar het risico is aanwezig dat de vraag sterker stijgt. Tarieven dienen te voldoen aan de AMvB Reële kostprijs Wmo. De sterke stijging van lonen en andere kosten kan leiden tot een sterke stijging van tarieven. Aanbieders kampen met personeelstekorten en kunnen daardoor niet de afgesproken zorg leveren. Er is een risico dat cliënten een proces aanspannen tegen de gemeente.

7. Insolventie van BOEi i.r.t. Sociaal Cultureel Dorpshart Made

Als BOEi failliet gaat kan zij niet meer voldoen aan de rente- en aflossingsverplichtingen die voortkomen uit de lening van de bank, die de gemeente aan BOEi door gaat leggen. Daarnaast zal de gemeente zorg moeten dragen voor het behouden van de Bernarduskerk voor het Dorpshart in Made.

8. Verlieslatende actieve grondexploitaties

Het risico op de actieve grondexploitaties. Voor de projecten worden de kosten die bij het faciliterend grondbeleid worden gemaakt doorgelegd naar de ontwikkelende partijen. In 2020 is een aanvang gemaakt naar een nauwkeuriger calculatie op basis van het instrument plankostenscan aan de Wet ruimtelijke ordening gekoppeld maar niet verplicht toe te passen. Hiermee worden de kosten voor ontwikkelaars aanmerkelijk hoger en voor de gemeente meer kostendekkend. Echter onvoorziene omstandigheden leiden er nog wel toe dat er kosten bij de gemeente blijven hangen. Binnen de risicoanalyse wordt hiermee rekening gehouden.

9. Plan De Weelde te Terheijden (ontwikkeling Schansstraat)

Ingevolge de anterieure overeenkomst is voor bouw- en woonrijp maken een voorschot gestort op de gemeenterekening. Dit voorschot blijkt te worden overschreden. De ontwikkelaar heeft niet voldoende financiële middelen om het voorschot aan te vullen waardoor voor de gemeente een risico realistisch is.

10. Het begrote budget voor Wmo-voorzieningen is ontoereikend

De kosten voor de Wmo zijn vraag afhankelijk. Casemanagers indiceren kritisch en er worden goede prijsafspraken gemaakt met leveranciers, maar als meer inwoners Wmo-voorzieningen nodig hebben leidt dit tot overschrijding van de begrote budgetten. Voor woningaanpassingen en begeleiding zijn de begrote bedragen in 2022 overschreden.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de onderkende risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risico’s treden namelijk niet allemaal tegelijk op. Met deze simulatie is vastgesteld dat de geïdentificeerde risico's met een bedrag van € 5,1 miljoen (begroting 2022: 3,8 miljoen) kunnen worden afgedekt.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare middelen om de risico’s op te vangen, noemen we weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedroeg ultimo 2022 € 19,0 miljoen.

Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}}$$

Tabel Par.A-2

Ratio weerstandsvermogen			
Omschrijving	**Rekening 2022**	**Begroting 2022**	**NJN 2022**
Beschikbare weerstandscapaciteit	19.032.043	15.529.738	15.176.556
Benodigde weerstandscapaciteit	5.135.205	3.828.343	5.420.524
Ratio weerstandsvermogen	**3,71**	**4,06**	**2,80**

De raad heeft in de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen bepaald dat het weerstandsratio van de gemeente Drimmelen minimaal gelijk moet zijn aan 1. In dat geval is het beschikbare weerstandsvermogen toereikend om de risico's af te dekken. Met een ratio van 3,7 voldoet de gemeente in ruime mate aan die ondergrens.

Financiële kengetallen

Financiële kengetallen

(en beoordeling van de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen in relatie tot de financiële positie)

Bij de vernieuwing van de BBV is, op basis van advies van de commissie Depla, voorgeschreven dat er in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen.

Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De invoering van de kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken. De kengetallen hebben geen functie als normerings-instrument in het kader van financieel toezicht.

Tabel Par.A-3

Jaarstukken 2022			
Kengetallen	**Verloop van de kengetallen**		
	Jaarrekening 2021 31-12-2021	**Begroting 2022 31-12-2022**	**Jaarrekening 2022 31-12-2022**
1a. Netto schuldquote	26%	59%	24%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	23%	57%	21%
2. Solvabiliteitsratio	55%	42%	52%
3. Kengetal grondexploitatie	1%	1%	-1%
4. Structurele exploitatieruimte	-1%	1%	3%
5. Belastingcapaciteit	100%	83%	76%

Een korte toelichting op de kengetallen:

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een netto schuldquote tussen de 0% en 90% wordt gezien als minst risicovol. De begrote netto schuldquote in 2022 was 59%. Door geplande investeringen in

2022 die zijn doorgeschoven, is dit percentage lager geworden. De netto schuldquote van de gemeente Drimmelen is laag. Dit is positief.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote weergegeven (netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Voor deze schuldquote wordt dezelfde criteria gehanteerd als de netto schuldquote.
De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is eveneens laag.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat van baten en lasten. Een solvabiliteitsratio tussen de 20% en 50% wordt gezien als risico neutraal. Een ratio boven de 50% wordt aangemerkt als minst risicovol. De solvabiliteitsratio van de gemeente Drimmelen ligt met 53% boven deze norm. Dit is positief.

3. Kengetal grondexploitatie

Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop. Boekwaarden worden afgezet tegen de totale baten. Een grondexploitatie van 20% of lager wordt beschouwd als minst risicovol.
Het kengetal voor de grondexploitatie van de gemeente Drimmelen is met -1% laag. Dit is positief.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het evenwicht van de begroting wordt er ook gekeken naar de structurele en incidentele lasten en baten. Voorbeeld van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is dan ook meer flexibel dan een begroting waar bij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte van de gemeente Drimmelen is positief. Dit betekent dat de gemeente Drimmelen de structurele lasten kan afdekken met de structurele baten.

5. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten jaarlijks. Bij de berekening van het kengetal worden de gemeentelijke woonlasten afgezet tegen het landelijk gemiddelde. De totale woonlasten over 2022 van de gemeente Drimmelen liggen lager dan het landelijk gemiddelde. Wat inhoudt dat er ten opzichte van dit landelijk gemiddelde ruimte is om de lokale belastingen te verhogen. Dankzij een grotere inzet van de daarvoor bedoelde voorzieningen riolering en afvalstoffenheffing is er in 2022 meer ruimte in de belastingcapaciteit. Tevens zijn de landelijke gemiddelde woonlasten fors gestegen ten opzichte van 2021.

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van een gemeente. Conclusie: de gemeente Drimmelen heeft een gezonde financiële positie.

B. Lokale heffingen

Inleiding

In de paragraaf lokale heffingen gaan we in op:

- de verschillende belastingen, heffingen en leges
- de lokale lastendruk
- de begrote inkomsten
- de mate van kostendekkendheid
- een korte beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Beleid en hoofdlijnen

Onroerende zaakbelasting

Een onroerende zaak is bijvoorbeeld een woning, bedrijfsruimte of een stuk grond. De waarde van onroerende zaken bepalen we ieder jaar opnieuw. Voor het belastingjaar 2022 is de waardepeildatum 01-01-2021. Over de waarde op de waardepeildatum wordt onroerende zaakbelasting geheven. De tarieven staan in de Verordening onroerende zaakbelastingen Drimmelen 2022.

Tabel Par.B-1: Overzicht tarieven OZB

	2020	2021	2022	Mutatie in %
zakelijk recht woningen	0,1047%	0,1115%	0,0972%	-12,83%
zakelijk recht niet-woningen	0,1889%	0,2012%	0,1987%	-1,24%
feitelijk gebruik niet-woningen	0,1522%	0,1621%	0,1602%	-1,17%
Totaal woningen	**0,1047%**	**0,1115%**	**0,0972%**	**-12,83%**
Totaal niet-woningen	**0,3411%**	**0,3633%**	**0,3589%**	**-1,21%**

De Waarderingskamer besloot dat alle gemeenten en uitvoeringsorganisaties woningen vanaf 2022 verplicht moeten taxeren op basis van de gebruiksoppervlakte. De belangrijkste reden daarvoor is dat dit beter aansluit bij de markt. Begin 2022 is de omvangrijke omzetting van inhoud (m^3) naar gebruiksoppervlakte (m^2) voor alle woningen binnen onze gemeente afgerond en zijn alle woningen op basis van gebruiksoppervlakte gewaardeerd.

Precariobelasting

Precariobelasting heffen we voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Denk hier bijvoorbeeld aan terrassen, verkoopwagens, luifels, en reclameborden. De tarieven staan in de verordening Precariobelasting. Vanaf 2022 heffen we geen precariobelasting meer voor buizen en kabels van nutsbedrijven. Sinds 1 juli 2017 is in de Gemeentewet geregeld dat gemeenten geen precariobelasting kunnen heffen over netwerken die nutsbedrijven in, op of boven gemeentegrond exploiteren. Volgens de overgangsregeling konden gemeenten die op 10 februari 2016 in hun belastingverordening een tarief hadden voor nutsnetwerken nog tot 1 januari 2022 precariobelasting op nutsnetwerken blijven heffen. Vanaf begroting 2022 is € 28.000 aan inkomsten precariobelasting nutsbedrijven vervallen. De raad heeft

besloten om in 2022 geen precario te heffen voor de terrassen en heeft de verordening Precariobelasting 2022 hiervoor gewijzigd vastgesteld.

Toeristenbelasting

Sinds 2006 betalen toeristen in de gemeente Drimmelen toeristenbelasting. De netto-opbrengst gebruiken we voor het verbeteren van toeristische voorzieningen. Alleen niet-inwoners betalen de toeristenbelasting.

- Het tarief watertoeristenbelasting is per persoon € 1,00 voor 24 uur.
- Het tarief landtoeristenbelasting is per persoon € 1,00 voor een overnachting.

Afvalstoffenheffing

De gemeente laat het huishoudelijk afval (rest-, GFT-, oud papier en PMD-afval) door een huisvuilinzamelaar huis-aan-huis ophalen en daarnaast kun je afval, soms tegen betaling, naar de milieustraat brengen. De afvalstoffenheffing is sinds 2003 gebaseerd op het Diftar-principe en is een 100% kostendekkende heffing. De kosten bedragen in 2022 € 2.781.141, dat is inclusief opbrengsten uit oud papier, glas, textiel en PMD-afval. De opbrengsten bestaan uit de onderdelen vastrecht, Diftar ledigingen, opbrengsten huis-aan-huisinzameling en de milieustraat en bedragen in 2022 € 2.832.710. Het verschil van € 51.569 storten we in de voorziening afvalstoffenheffing waarmee verschillen worden vereffent.

Tabel Par.B-2: Berekening mutatie voorziening

Resultaat Afvalstoffenheffing	Mutatie voorziening 2022	Begrote mutatie 2022	Saldo Begroot - Werkelijk
Werkelijke opbrengst afvalstoffenheffing 2022	2.832.710		
Werkelijke netto-uitgaven afvalstoffenheffing 2022	2.781.141		
Saldo (mutatie voorziening)	**51.569**	**118.567-**	**170.136**

Toelichting mutatie voorziening

In de begroting is een onttrekking geraamd van € 118.567. De storting bedraagt € 51.569. Per saldo een voordeel van € 170.136. Dit wordt veroorzaakt door hogere opbrengsten Diftar met € 30.000 (voordeel: zie voor een inhoudelijke toelichting onderdeel "Inkomsten en kostendekkendheid") en lagere kosten met € 140.000 (voordeel). De lagere kosten bestaan uit: kwijtscheldingen (€ 13.000), lagere netto-kosten diverse afvalstromen / milieustraat (€ 90.000) en een lagere toerekening van rente, BTW, overhead en straatvegen (€ 37.000).

Tabel Par.B-3: Overzicht verloop egalisatievoorziening

Verloop voorziening Afvalstoffenheffing	Jaarrekening		
	2020	2021	2022
Beginstand	30.457	831.202	1.230.864
Mutaties	800.745	399.662	51.569
Eindstand	**831.202**	**1.230.864**	**1.282.433**

De egalisatievoorziening is per 31 december 2022: € 1.282.433.

Rioolheffing

De gemeente verzamelt en transporteert afvalwater, voert regenwater af en beheert het grondwater. Hiertoe heffen we rioolheffing. In het Water- en rioleringsplan Drimmelen 2018-2022 is gekozen voor een 100% kostendekkende heffing. De werkelijke kosten bedragen in 2022 € 2.822.635. De werkelijke opbrengsten van de rioolheffing in 2022 bedragen € 1.617.677. Het verschil van € 1.204.959 onttrekken we uit de voorziening riolering.

Tabel Par.B-4: Berekening mutatie voorziening

Resultaat Rioolheffing	Mutatie voorziening 2022	Begrote mutatie 2022	Saldo Begroot - Werkelijk
Werkelijke opbrengst rioolheffing 2022	1.617.677		
Werkelijke netto-uitgaven rioolheffing 2022	2.822.635		
Saldo (mutatie voorziening)	**1.204.959-**	**1.311.923-**	**106.964**

Toelichting mutatie voorziening
In de begroting (inclusief wijzigingen) is een onttrekking geraamd van € 1.311.923. De werkelijke onttrekking bedraagt € 1.204.959. Per saldo een voordeel van € 106.964. Dit wordt veroorzaakt door lagere opbrengsten rioolheffing met € 25.189 (nadeel: zie voor een inhoudelijke toelichting onderdeel "Inkomsten en kostendekkendheid") en lagere kosten met € 132.153 (voordeel). De lagere kosten bestaan uit: kwijtscheldingen (€ 28.000), lagere toerekening van kosten overhead (€ 42.000), rente als gevolg van onderbesteding lopende kredieten (€ 51.000), toerekening kosten straatvegen (€ 7.000) en overige kleine verschillen (€ 4.000).

Tabel Par.B-5: Overzicht verloop egalisatievoorziening

Verloop voorziening Riolering	Jaarrekening		
	2020	2021	2022
Beginstand	2.405.227	2.849.611	3.150.334
Mutaties	444.383	300.724	1.204.959-
Eindstand	**2.849.611**	**3.150.334**	**1.945.376**

De egalisatievoorziening is per 31 december 2022: € 1.945.376.

Begraafrechten

Begraafrechten zijn rechten die de gemeente Drimmelen in rekening brengt voor diensten van de gemeente die te maken hebben met een begraafplaats. Voorbeelden van deze diensten zijn het begraven van stoffelijke overschotten, het bijzetten van urnen en het onderhoud van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen. De tarieven staan in de Verordening lijkbezorgingsrechten Drimmelen en mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De te dekken kosten zijn de laatste 10 jaar hoger dan de opbrengsten. De laatste 2 jaar zien we een kostendekkendheid van rond de 70% teruglopend naar 63% in 2022. De huidige tarieven zijn in het verleden een aantal keer fors gestegen. Om de begraafplaats aantrekkelijk te houden voor nieuwe begravingen is het verhogen van de tarieven ongunstig. Hogere tarieven kunnen daarbij zelfs leiden tot nog minder begravingen en opbrengsten. Daarnaast heeft een begraafplaats ook een parkfunctie, voor veel gemeentes is ook hierdoor een lagere kostendekkendheid

het uitgangspunt. Het onderzoek naar de begraafbehoefte en -capaciteit met een doorkijk naar 2050 is doorgeschoven naar 2023. De tarieven zijn geïndexeerd met 2,5% op basis van de gehanteerde index voor begroting 2022.

Secretarieleges

Secretarieleges worden geheven ter compensatie van de kosten voor diensten van de gemeenten, bijvoorbeeld voor het verstrekken van reisdocumenten, rijbewijzen, uittreksels uit de BRP en Burgerlijke Stand, aanvraag Verklaring Omtrent Gedrag, huwelijksvoltrekkingen. De tarieven staan in de Legesverordening. Voor paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen heeft het Rijk maximumtarieven vastgesteld.

Leges omgevingsvergunning

Leges worden geheven ter compensatie van kosten voor diensten van de gemeente, bijvoorbeeld voor het aanvragen van een vergunning. Het aantal en de complexiteit van de omgevingsvergunningen schommelt continu en is afhankelijk van vraag en aanbod en marktomstandigheden. De invoering van de nieuwe Omgevingswet is verschoven door de minister van Binnenlandse Zaken naar 1 januari 2024. De Omgevingswet heeft gevolgen voor de legesverordening. Deze gevolgen worden in de legesverordening 2024 verwerkt.

Leges Biesbosch

Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een vergunning voor bijvoorbeeld het varen met een rondvaartboot of bijvoorbeeld een ontheffing voor het beoefenen van modelsport in het Biesboschgebied binnen de gemeentegrenzen van Drimmelen worden leges geheven. Bij het opstellen van de Legesverordening Biesbosch is samengewerkt door de drie gemeenten, zodat bij de drie gemeenten een vrijwel overeenkomstige verordening wordt vastgesteld. Er zijn een aantal verschillen omdat sommige vergunningen/ontheffingen gebied (lokaal) gebonden zijn. De behandeling van aanvragen voor een vergunning/ ontheffing is door de drie gemeenten ondergebracht bij Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer verstrekt de vergunningen/ontheffingen voor het Biesboschgebied namens alle drie de gemeenten en heft ook de leges voor de vergunning. Deze leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

Marktgelden en staanplaatsen

De gemeente heeft weekmarkten op 3 locaties: het Dorpsplein in Terheijden, de Marktstraat te Made en de Nieuwstraat in Lage Zwaluwe. Het tarief mag maximaal 100% kostendekkend zijn. We zien een daling in de kostendekkendheid, in 2022 naar nog slechts 33%. Vanwege bestaand beleid en de nadelige gevolgen van corona zijn de tarieven voor 2022 alleen geïndexeerd. Bij veel gemeentes is dit tarief niet kostendekkend in verband met de maatschappelijke betekenis ervan.

Lokale lastendruk

In de tabel leest u de gemiddelde lokale lastendruk van een huishouden.

Tabel Par.B-6: Overzicht lastendruk

Belastingsoort	lastendruk 2020	lastendruk 2021	lastendruk 2022	mutatie in%	nominaal
Onroerende zaakbelastingen	€ 279,97	€ 311,42	€ 309,49	-0,62%	€ -1,93
Rioolheffing (gemiddeld)	€ 244,12	€ 240,95	€ 131,29	-45,51%	€ -109,65
Afvalstoffenheffing (gemiddeld) inclusief milieustraat en huis-aan-huisinzameling	€ 281,94	€ 259,63	€ 242,98	-6,41%	€ -16,64
Totaal gemiddeld per huishouden	**€ 806,03**	**€ 811,99**	**€ 683,77**	**-15,91%**	**-€ 128,22**

Onroerende zaakbelastingen (Ozb): bij de berekening van de lastendruk in begroting 2022 is de gemiddelde WOZ-waarde van een woning voor de onroerende zaakbelastingen geschat op € 298.000. Voor de berekening van de tarieven Ozb in december Ozb is uitgegaan van 312.000 (op basis van de herwaarderingen tot en met november), hierdoor zijn de tarieven naar beneden bijgesteld. Door onder andere de bestandsoptimalisatie en een hogere marktwaardestijging is de gemiddelde WOZ-waarde op € 318.000 uitgekomen.

De afvalstoffen- en de rioolheffing berekenden we op basis van de gemiddelde kosten per eenheid (aansluiting). We gaan hierbij uit van het werkelijk ontvangen opbrengstenvolume.

Inkomsten en kostendekkendheid

Tabel Par.B-7: Overzicht heffingen

Nr.	Soort belasting of heffing	Begroting 2022 (incl. wijzigingen) (in €)	Verdeling (in %)	Jaarrekening 2022 (in €)	Verdeling (in %)	Saldo Jaarrekening - Begroting
1.	OZB	€ 5.248.815	46%	€ 5.311.092	48%	€ 62.277
2.	Afvalstoffenheffing	€ 2.802.762	25%	€ 2.832.710	26%	€ 29.948
3.	Rioolheffing	€ 1.642.865	15%	€ 1.617.677	15%	-€ 25.189
4.	Toeristenbelasting	€ 124.300	1%	€ 195.093	2%	€ 70.793
5.	Lijkbezorging	€ 114.114	1%	€ 101.972	1%	-€ 12.142
6.	Omgevingsvergunning	€ 973.185	9%	€ 593.020	5%	-€ 380.165
7.	Overige leges	€ 12.566	0%	€ 13.641	0%	€ 1.075
8.	Secretarieleges	€ 348.225	3%	€ 329.923	3%	-€ 18.302
9.	Precario	€ 33.064	0%	€ 65.819	1%	€ 32.755
10.	Marktgelden en standplaatsen	€ 9.500	0%	€ 8.297	0%	-€ 1.203
	Totaal	**€ 11.309.396**	**100%**	**€ 11.069.243**	**100%**	**-€ 240.153**

Toelichting saldo jaarrekening - begroting
(verschillen groter dan € 25.000)

1. Onroerende zaakbelastingen
De meeropbrengsten van de ozb worden voornamelijk veroorzaakt door de hogere WOZ-waarde door de niet eerder meegenomen nieuwe (deel-)objecten als gevolg van bestandsoptimalisatie, extra areaaluitbreiding en een hogere marktwaardestijging. In december 2022 heeft de raad besloten om de verwachte hogere opbrengsten ozb in 2022 in te zetten ten behoeve van de tariefsverlaging ozb in 2023.

2. Afvalstoffenheffing
Er zijn € 13.000 lagere opbrengsten gerealiseerd dan begroot voor de opbrengsten van de milieustraat en het ophalen van afval op verzoek. We zien een dalende trend, waarschijnlijk door het minder thuis zijn als gevolg van het beëindigen van de generieke Coronamaatregelen. Na de 2 voorgaande jaren is er duidelijk minder grof afval. Daartegenover staat wel een toename in de aanbiedingen per container wat resulteert in € 38.000 hogere opbrengsten. Daarnaast zijn er op enkele onderdelen kleinere verschillen die optellen tot € 5.000 hogere opbrengsten.

3. Rioolheffing
De lagere opbrengsten in 2022 worden voornamelijk veroorzaakt door lagere aanslagen als gevolg van een gemiddeld lager waterverbruik (€ 23.000) en daarnaast een iets lager aantal aanslagen vastrecht (€ 2.000).

4. Toeristenbelasting
In 2022 ontvingen we meer toeristenbelasting over 2021 dan verwacht. In het 3e kwartaal van 2022 heeft een boekenonderzoek plaatsgevonden. Hierdoor zijn er naheffingen over 2019 tot en met 2020 opgelegd. Ook is het verwachte negatieve 'Coronaeffect' in 2021 veel lager uitgevallen dan verwacht; deze waren op basis van landelijke gegevens ingeschat. In onze gemeente zijn de negatieve gevolgen voor de landtoeristenbelasting voor een groot deel opgevangen door de watertoeristenbelasting. Het voorgaande resulteerde in afgerond € 50.000 meeropbrengsten over 2021 en € 9.000 over 2019 en 2020. Op basis van de aanslagen 2021 en uitbreiding van locaties in 2022 worden er afgerond € 12.000 meer opbrengsten verwacht voor de nog op te leggen aanslagen 2022.

6. Omgevingsvergunning
Economische onzekerheden door de sterk stijgende rente, hoge stroom en gasprijzen en de uitblijvende duidelijkheid over de aanpak van stikstof lijken een remmende werking te hebben gehad op de aanvraag van vergunningen voor grotere projecten in de laatste maanden van het jaar. Dit betekent niet dat projecten niet doorgaan, maar doorschuiven naar komende jaren.

9. Precario
In 2022 heeft een extern bureau alle kabels en leidingen in onze gemeentegrond opnieuw in kaart gebracht. Voor de aanslagen 2021 en 2022 resulteert dit in meer meters kabels en leidingen en daarmee afgerond € 28.000 meer opbrengsten in totaal over deze 2 jaren. In de meerjarenbegroting betekent het een structureel hogere bate van ruim € 18.000. Op basis van het vervallen in 2022 van de precarioheffing terrassen is het resultaat 2022 circa € 1.000 lager.

Kwijtschelding

Als een belastingplichtige geen vermogen en onvoldoende betalingscapaciteit heeft kunnen we geheel of gedeeltelijk kwijtschelding verlenen. In de gemeente Drimmelen kunnen inwoners kwijtschelding aanvragen voor de onroerende zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De gemeente volgt hierbij de meest ruime landelijk te hanteren normen voor vermogen en inkomen.

Tabel Par.B-8: Overzicht kwijtscheldingen

Soort belasting of heffing	Jaarrekening		Begroting 2022 (incl.wijziging)	Jaarrekening 2022
	2020	2021		
Aantal toekenningen (ook gedeeltelijk)	247	251	250	228
Waarvan automatisch verleend	139	148	145	128
Afwijzingen	67	56	55	66
Totaal kwijtschelding aangevraagd	**314**	**307**	**305**	**294**

De toegekende kwijtscheldingen laten een afname zien in 2022. Vanaf 2023 verwachten we weer een stijging te zien in aanvragen en toekenningen kwijtschelding door de algemene kostenstijgingen en de verruiming van het kwijtscheldingsbeleid zoals vastgesteld door de raad in maart 2023.

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Onze gemeente beheert ongeveer 385 hectare openbare ruimte. Iedereen die hier woont, werkt of recreëert maakt daar gebruik van. De gemeente maakt dit mogelijk door het aanleggen en in stand houden van wegen, groen, riolering. Maar ook door het aanbrengen van verkeersmaatregelen (zoals verkeersborden en drempels), straatmeubilair en openbare verlichting. We noemen dat de kapitaalgoederen van de openbare ruimte.

De gemeente onderhoudt het volgende areaal:

Areaal		Begroting	Jaarrekening	
Objecten openbare ruimte	**Onderdeel**	**Aantal**	**Aantal**	**Eenheid**
a. Wegen	Asfalt	817.251	809.418	m2
	Elementen	1.184.514	1.182.358	m2
	Beton	28.315	33.759	m2
	Halfverharding	34.484	36.447	m2
b. Openbare verlichting	Masten	6.339	6.512	stuks
	Armaturen	6.454	6.568	stuks
c. Civiele kunstwerken	Objecten havens	52	52	stuks
	Bruggen (hout, staal, beton), duikerbruggen	31	31	stuks
	Duikers (beton)	227	227	stuks
	Objecten overige (vissteigers / beschoeiingen)	14	14	stuks
d. Riolering	Vrijverval riolering	151.000	160.000	m1
	Drukriool	51.800	51.800	m1
	Individuele Behandeling Afvalwater (IBA)	81	83	stuks
	Gemalen (groot en klein)	260	298	stuks
	Bergbezinkbassins	8	8	stuks
e. Water	Watergangen	200.681	200.681	m1
	Stedelijk water	28.182	20.182	m2
	Havens	269.280	269.280	m2
f. Groen	Bomen	17.968	17.970	stuks
	Beplanting	532.151	494.213	m2
	Gras	499.954	440.103	m2
	Bermen	912.360	1.299.885	m2
	Ecologische VerbindingsZones (EVZ)	3	3	stuks

Bij het inrichten, onderhouden en beheren van de openbare ruimte houden we rekening met de vigerende wetgeving en besluiten zoals: De wegenwet van 1930, De Wegenverkeerswet van 1994, Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, Besluit Administratieve Bepalingen inzake het Wegverkeer, Wet geluidhinder, Bouwstoffenbesluit, Wet milieubeheer, Waterschapskeur, Reglement op de watergangen Noord-Brabant, Wet telecomvoorzieningen, Wet energiedistributie artikel 16, Besluit veiligheid attractie-, en speeltoestellen van 1997 etc.
Het onderhoud en beheer van de openbare ruimte verdelen we in drie categorieën: dagelijks onderhoud, structureel onderhoud, en vervangingsonderhoud.

Het samenspel van dagelijks onderhoud, structureel onderhoud en vervangingsonderhoud zorgt ervoor dat de openbare ruimte schoon, heel, veilig en voor iedereen bruikbaar is.
Bij herinrichting van de Openbare Ruimte wegen we verschillende belangen af. De laatste jaren zijn ook toegankelijkheid, klimaatadaptatie en duurzaamheid belangrijke thema's.
Structureel onderhoud en vervangingsonderhoud worden uitgevoerd op basis van een Meerjaren Onderhouds Plan (MOP). Het MOP wordt opgesteld op basis van (visuele) inspecties, technische gegevens en geformuleerd doelstellingen.

Structureel onderhoud en vervangingsonderhoud pakken we zoveel als mogelijk integraal aan (werk met werk maken). Zo nemen we bij rioolvervangingen en renovaties van straten, maatregelen voor openbare verlichting, het openbaar groen en verkeer in de plannen mee. Bij de voorbereiding van deze plannen wordt afgestemd met de bewoners. Door deze integrale aanpak kan maximaal ingespeeld worden op wensen van bewoners.

Prg.	Exploitatie	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
2.	a. Wegen	307.188	100.000	407.188	449.804	-42.616
2.	b. Openbare verlichting	107.531	-	107.531	173.624	-66.094
2.	c. Civiele kunstwerken	38.073	-	38.073	27.415	10.659
2.	d. Riolering	295.075	120.000	415.075	430.318	-15.243
2.	e. Water	197.400	-2.012	195.388	259.397	-64.010
2.	f. Groen	1.223.648	161.451	1.385.099	1.394.925	-9.826
Div.	g. Gebouwen	287.233	4.000	291.233	258.886	32.347
	Totaal exploitatie	**2.456.147**	**383.439**	**2.839.586**	**2.994.369**	**-154.783**

Prg.	Voorzieningen	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
2.	a. Wegen	1.001.155	-	1.001.155	1.001.155	-
Div.	g. Gebouwen	423.858	-	423.858	423.858	-
	Totaal voorzieningen	**1.425.013**	**-**	**1.425.013**	**1.425.013**	**-**

Prg.	Lopende investeringen	Krediet raming	Wijzigingen € 2.022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet
2.	a. Wegen	8.218.750	100.000	8.318.750	6.284.749	2.034.001
2.	b. Openbare verlichting	125.000	-	125.000	103.941	21.059
2.	c. Civiele kunstwerken	353.000	75.000	428.000	73.960	354.040
2.	d. riolering	7.084.391	-	7.084.391	1.366.494	5.717.897
2.	e. Water	652.000	-	652.000	141.838	510.163
2.	f. Groen	466.000	-	466.000	421.613	44.387
4.	g. Gebouwen	4.312.218	184.934	4.497.152	4.433.081	64.071
	Totaal lopende investeringen	**21.211.359**	**359.934**	**21.571.293**	**12.825.675**	**8.745.618**

Prg.	Af te sluiten investeringen	Krediet raming	Wijzigingen € 2.022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet
2.	a. Wegen	1.329.000	50.000	1.379.000	1.393.014	-14.014
2.	d. riolering	2.323.000	-20.000	2.303.000	2.320.357	-17.357
2.	f. Groen	100.000	-	100.000	101.423	-1.423
4	g. Gebouwen	123.272	-	123.272	123.367	-95
	Totaal af te sluiten investeringen	**3.875.272**	**30.000**	**3.905.272**	**3.938.162**	**-32.890**

	Totaal	**25.092.520**	**743.374**	**25.835.893**	**17.245.654**	**8.590.239**

Planning Openbare Werken 2022 en verder

Het Integraal beheer Openbare Ruimte (IBOR) richt zich op het in stand houden van de kapitaalgoederen van de Openbare ruimte. Voor structureel onderhoud en vervangingsonderhoud is een Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) opgesteld.

De integrale projecten die op basis van het MOP gepland zijn voor 2022 staan in onderstaand schema en worden eronder toegelicht.

Integrale projecten			Taakvelden (dekking)					Communicatie				Planning
Omschrijving	**Kern**	**Besluit**	**d. Riolering**	**a. Wegen**	**a. Verkeer**	**f. Groen**	**b. Openbare verlichting**	**Website / BouwApp**	**Bewoners - brief**	**Inloop - avond**	**Bewoners - avond**	**Voor-bereiding 2022**
Nieuw opgenomen integrale projecten 2022:												
Centrumroute: Molenstraat	Terheijden	Inv.progn. 2021 / 2022	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Lopende projecten vanuit jaar 2021:												
Griendwerkerstraat	Lage Zwaluwe	VJN 2020	x	x	x	x		x	x	x	x	
Stationstraat en omgeving	Made	VJN 2020	x	x	x	x			x	x	x	x
Oude Haven	Drimmelen	VJN 2020	x	x	x	x	x		x			
Nachtegaalstraat	Made	VJN 2020	x	x		x		x	x		x	
Goeiestoepkesroute (Rode loperroute)	Diverse	Inv.progn. 2019 / 2021		x	x			x		x		
Zeggelaan	Terheiijden	Inv.progn. 2020 / 2021		x	x	x	x	x	x		x	
Schoolstraat / De Dreef	Made		x	x	x	x			x			x
Patronaatstraat / Lucia van Eijkstraat	Made		x	x		x			x			x
Meidoornlaan / hoefkensstraat	Made		x	x	x	x			x			x
Geraniumstraat	Made		x	x	x	x			x			
Witteweg	Buitengebied	Inv.progn. 2021		x		x	x		x			
Gomarusstraat e.o.	Wagenberg		x	x		x						x

Nieuw opgenomen integrale projecten 2022

Centrumroute Terheijden

We ronden het eerste deel van de centrumroute Terheijden (rotonde Zeggelaan tot aan Schapenbogert) af. Het waterschap onderzoekt het verzwaren van de dijken langs de Mark. Een deel van de dijk ligt op de Molenstraat. We wachten de onderzoeken en de uitvoering van de daaropvolgende werkzaamheden af.

Geraniumstraat Made

De verharding van de Geraniumstraat moet onderhouden worden. De riolering van de Geraniumstraat en de omgeving van deze straat levert een aantal aandachtspunten op. Waar mogelijk combineren we deze werkzaamheden.

Lopende integrale projecten vanuit jaar 2021

Griendwerkerstraat Lage Zwaluwe

In overleg met woningbouwstichting Woonvizier pakken we dit project op . De civiele werkzaamheden starten in 2021 en lopen door in 2022. Hierna volgen de werkzaamheden van de woningbouwvereniging. In 2023 wordt de definitieve bestrating aangebracht. Hier is de riolering kwalitatief slecht. Tevens is er sprake van wateroverlast. Met het project pakken we beide zaken in een keer aan.

Stationstraat en omgeving Made

In 2021 onderzochten we mogelijkheden om de afvoer van vooral regenwater in Made te verbeteren. Eén van de afvoermogelijkheden ligt door de Stationstraat Made. In 2022 stellen we een functioneel ontwerp op en werken we dit verder uit tot een bestek zodat we met de uitvoering in 2023 kunnen gaan starten.

Oude haven Drimmelen

De uitvoering van de wandelpromenade voeren we uit in de winterperiode 2021-2022. De werkzaamheden hopen we af te ronden voor het toeristenseizoen 2022.

Nachtegaalstraat Made

In overleg met woningbouwstichting Woonvizier pakken we dit project op. In het laatste kwartaal van 2021 startten de nutsbedrijven. Hierna volgt de civiele uitvoering die doorloopt tot in 2022. Dit betreft een reguliere oplossing voor de wateroverlast voor de Nachtegaalstraat.

Goeiestoepkesroute

In 2019 maakten we in samenwerking met onder andere de WWZ een plan voor de prioritaire looproutes (Rode loper). In het handboek toegankelijkheid Openbare Werken namen we uitgangspunten voor zo’n route op. De routes ronden we in 2022 af. Uiteraard letten we bij de huidige reconstructies ook al op toegankelijkheid.

Zeggelaan Terheijden

In 2021 bereidden we de Zeggelaan voor om in 2022 te starten met de uitvoering.

Witteweg Made

Na de herinrichting van de Drimmelenseweg en Sluizeweg voeren we groot onderhoud aan de Witteweg uit. Gelijktijdig verbeteren we de bermverharding, de groeiplaatsen van de bomen en de verlichting.

Voorbereiding

In 2022 starten we met de voorbereiding van de rioolmaatregelen (het bepalen

van de noodzakelijke maatregelen) in de volgende straten. We voeren diverse onderzoeken uit en stemmen de werkzaamheden af met de overige disciplines.

- Schoolstraat / Dreef Made
- Meidoornlaan / Hoefkenstraat Made
- Patronaatstraat / Lucia van Eijkstraat Made
- Gomarusstraat Wagenberg

a. Wegen

Beleidskader

Het beleidskader met betrekking tot Wegen is vastgelegd in de notitie: Beleidsplan wegen 2021-2030; "Op weg naar grotere burgertevredenheid".
Het uitgangspunt is kwaliteit gestuurd onderhoud op basis van tweejaarlijkse weginspecties. Wij grijpen in bij een kwaliteitsniveau C. Bij onze hoofdfietsroutes en voetpaden grijpen we eerder in, namelijk wanneer deze een kwaliteit B hebben. Hiermee borduren we grotendeels voort op het vorige beleid, maar met meer aandacht voor de voetpaden.

Kwaliteit D zien we als "achterstallig onderhoud". Wegvakonderdelen met een kwaliteit D onderhouden we in het eerstvolgende jaar. Toch kunnen we besluiten om werkzaamheden op wegen incidenteel uit te stellen. Dit heeft dan te maken met andere werkzaamheden die ook in die straat plaatsvinden. Uiteraard zorgen we altijd voor een veilige situatie.

Huidige kwaliteit:

Tabel 5-3 Kwaliteitsbeoordeling o.b.v. inspectie 2019

Kwaliteitsbeoordeling		Asfalt	Beton	Elementen
Zeer Slecht	D	5%	0%	4%
Slecht	C	6%	0%	0%
Matig	B	43%	33%	6%
Goed	A	27%	8%	49%
Zeer goed	A+	19%	59%	41%

In onderstaande grafiek is dit gevisualiseerd:

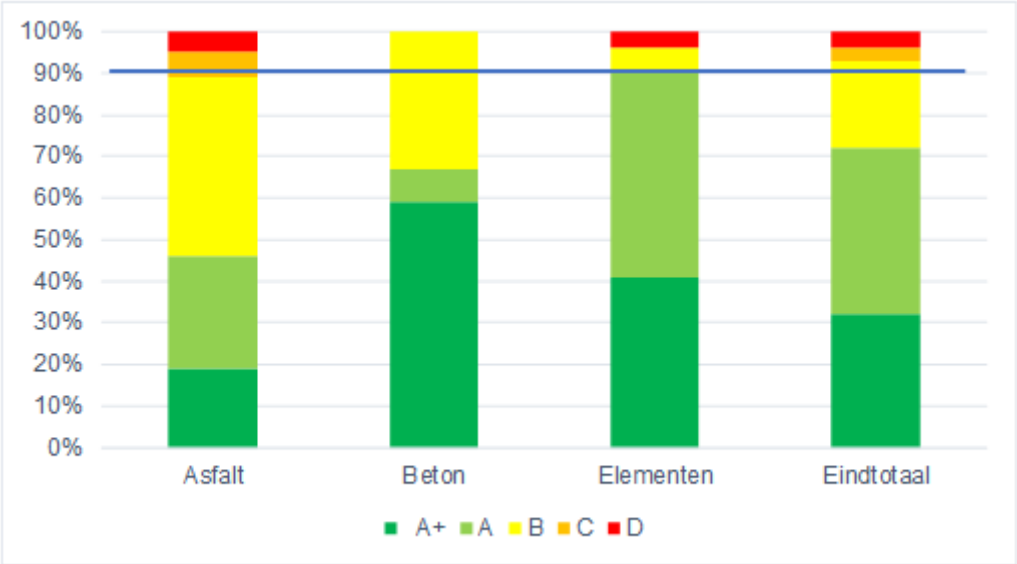

Op basis van de 90%-regel is de gemiddelde kwaliteit van het gehele wegennet bepaald. Met deze regel wordt de kwaliteit van de verhardingen gelijkgesteld aan de minimale kwaliteit die door 90% van de verhardingen wordt gehaald. Uit de grafiek blijkt dat deze (voor alle verhardingstypen samen) uitkomt op kwaliteit B, maar dicht tegen C. Ook dit is gebaseerd op de inspectie uit 2019. Het algemeen kwaliteitsniveau van de verhardingen in de gemeente Drimmelen is MATIG.

Ter verduidelijking is in de volgende tabel de kwaliteit op basis van de inspectie uit 2020 opgenomen. Hieruit blijkt dat deze cijfers een ander beeld geven, omdat deze inspectie meer gericht was op het klein onderhoud en niet op het groot onderhoud, waar de kwaliteitscijfers op zijn gebaseerd. Daarom is ervoor gekozen de kwaliteit op basis van de inspectie uit 2019 in het beleid- en beheerplan als uitgangspunt te hanteren.

Tabel 5-4 Kwaliteitsbeoordeling o.b.v. inspectie 2020

Kwaliteitsbeoordeling		Asfalt	Beton	Elementen
Zeer slecht	D	6%	0 %	2 %
Slecht	C	1%	0 %	0 %
Matig	B	8%	0 %	2 %
Redelijk tot goed	A	31%	1 %	17 %
Zeer goed	A+	54%	99 %	79 %

Wel laten beide inspecties zien dat de kwaliteit van de asfaltwegen het slechtst is. Dat is dan ook de reden dat we ons bij de uitvoering grotendeels op de asfaltwegen richten.

Andere uitgangspunten van het wegenbeleid:

- We pakken wortelopdruk actiever en structureler aan, o.a. door het vergroten van boomvakken. Waar verharding geen toegevoegde waarde heeft, halen we deze weg ten gunste van de boom.
- Langs de hoofdlandbouwroutes passen we bermverharding toe.
- Binnen de bebouwde kom en op fietspaden passen we geen slijtlagen toe.
- Voor het vergroten van de burgertevredenheid voeren we jaarlijks een burgerschouw uit.

Financiële vertaling

	Exploitatie	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
1.	Klein onderhoud (incl. halfverhardingen)	281.206	100.000	381.206	413.929	-32.723
2.	Asfaltverhardingen: uitvullen / -vlakken / herprofileren van bermen	25.982	-	25.982	35.875	-9.892
	Totaal exploitatie	**307.188**	**100.000**	**407.188**	**449.804**	**-42.616**

	Voorzieningen	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
1.	Storting in voorziening	1.001.155	-	1.001.155	1.001.155	-
	Totaal voorzieningen	**1.001.155**	**-**	**1.001.155**	**1.001.155**	**-**

	Lopende investeringen	Krediet raming	Wijzigingen € 2.022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet	Startjaar krediet	Projectfase	Planning gereed in
1.	Drimmelenseweg - Sluizeweg Made	860.000	-60.000	800.000	818.965	-18.965	2020	6. Nazorg-, en overdracht	Q1 2023
2.	Wegen / rehabiliatie 2022	202.000	-	202.000	124.308	77.692	2022	4. Voorbereiding	Q1 2023
	Wegen: rehabiliatie (inclusief Witteweg)	467.000	-	467.000	440.480	26.520	2021	6. Nazorg-, en overdracht	Q1 2023
		669.000	-	*669.000*	*564.787*	*104.213*			
3.	Aansluiting Zoutendijk / Horrenhilsedijk	750.000	100.000	850.000	329.902	520.098	2018	3. Ontwerp	Q4 2024
	Aankoop grond Zoutendijk	95.000	-	95.000	6.530	88.470	2018	3. Ontwerp	Q1 2023
		845.000	*100.000*	*945.000*	*336.432*	*608.568*			
4.	Kwaliteitsverbetering Oude haven Drimmelen: Biesboschweg	200.000	-	200.000	54.778	145.222	2020	5. Realisatie	Q1 2024
5.	Vergroten burgertevredenheid 2021	90.000	-	90.000	73.185	16.815	2021	6. Nazorg-, en overdracht	Q1 2023
	Vergroten burgertevredenheid 2022	90.000	-	90.000	-	90.000	2022	3. Ontwerp	Q3 2023
		180.000	-	*180.000*	*73.185*	*106.815*			
6.	Rode loperroute	750.000	-	750.000	805.987	-55.987	2019	5. Realisatie	Q1 2023
7.	Centrumplan Made	2.940.000	-	2.940.000	2.713.021	226.979	2016	3. Ontwerp	Q1 2025
8.	Verkeersveilig Crullaan (minimale variant)	684.000	60.000	744.000	739.778	4.222	2020	6. Nazorg-, en overdracht	Q1 2023
9.	Verkeersveilig Zeggelaan (minimale variant)	935.000	-	935.000	107.984	827.016	2020	3. Ontwerp	Q1 2024
10.	Verkeersreconstructies 2021	38.000	-	38.000	42.583	-4.583	2021	5. Realisatie	Q4 2022

11.	Civiele werken buiten projectgeb. Romboutsstr Made	117.750	-	117.750	27.248	90.502	2021	5. Realisatie	Q4 2023
	Totaal lopende investeringen	**8.218.750**	**100.000**	**8.318.750**	**6.284.749**	**2.034.001**			

	Af te sluiten investeringen	**Krediet raming**	**Wijzigingen 2022**	**Totaal krediet**	**Uitgaven t/m 2022**	**Restant krediet**
12.	Wegen: Dahliastraat / Schetsenakkerstraat	250.000	-	250.000	260.716	-10.716
13.	Winkelstrip Nieuwstraat Lage Zwaluwe	150.000	-	150.000	139.274	10.727
14.	Kwaliteitsverbetering Oude haven Drimmelen: Wandelpromenade / Havenkant	575.000	-	575.000	578.623	-3.623
15.	Aanleg passeerstroken Poolsedreef, Munnikenhof en Schuivenoordseweg	21.000	-	21.000	18.386	2.614
16.	Fietsstraat Parallelweg Wagenberg	255.000	-	255.000	261.176	-6.176
17.	Verkeersreconstructies 2022	38.000	50.000	88.000	90.059	-2.059
18.	Prkpl. acht.hofjes,prk.vrij dorpspl	40.000	-	40.000	44.781	-4.781
	Totaal af te sluiten investeringen	**1.329.000**	**50.000**	**1.379.000**	**1.393.014**	**-14.014**

Geplande werkzaamheden

De basis voor de wegenplanning vormt de weginspectie. De hieruit volgende werkzaamheden zijn onder te verdelen in klein onderhoud (exploitatie), groot onderhoud (voorziening) en reconstructies / rehabilitaties (investeringen).

Klein onderhoud
Voor het klein onderhoud asfalt en elementen zijn recente raamovereenkomsten afgesloten, zodat we hier slagvaardiger op kunnen handelen.
Daarnaast hebben we een aantal vaste partijen voor het bermenonderhoud (uitvullen en afbermen).

Groot onderhoud (voorziening)
Onderstaand een overzicht van de wegen waar dit jaar groot onderhoud is voorzien:

Onderhoud voorziening (jaar 2022)				
Straat	**Kern**	**Verharding**	**Maatregel**	**Bedrag**
Sectoraal				
Bosseweg fietspad	Buitengebied	Asfalt	frezen en inlagen (delen)	42.758
Lageweg fietspad en voetpad rond / langs put	Buitengebied	Asfalt	frezen en inlagen (delen)	27.545
Moerseweg	Buitengebied	Asfalt	dek- en tussenlaag	103.950
Plantsoen	Lage Zwaluwe	Asfalt	nieuwe deklaag	21.204
Reedijk	Buitengebied	Asfalt	frezen en inlagen (delen), bermverharding	47.477
Ruilverkavelingsweg	Buitengebied	Asfalt	twee lagen en wapening (delen), bermverharding	163.779
Schuivenoordseweg	Buitengebied	Asfalt	conserveren	96.149
Zeedijk	Buitengebied	Asfalt	frezen en inlagen (delen)	18.844
Fiets- en voetpaden	Diverse	Asfalt / elementen	B-kwaliteit	99.133
Diverse	Diverse	Asfalt / elementen	Diverse maatregelen	128.406
Totaal sectoraal				***749.245***
Integraal				
Griendwerkerstraat e.o.	Lage Zwaluwe	Elementen	rioolvervanging	29.486
Nachtegaalstraat / Vinkenlaan	Made	Elementen	rioolvervanging	102.575
Zeggelaan	Terheijden	Asfalt	reconstructie	21.071
Totaal integraal				***153.131***
Totaal				**902.376**

Enkele van deze wegen (Bosseweg, Reedijk en Zeedijk) zijn momenteel nog in onderzoek (maatregeltoets), waardoor de te treffen maatregel nog kan wijzigen. We voeren in 2022 een nieuwe weginspectie uit. Op basis van de resultaten daarvan passen we de meerjarenplanning aan.

Toelichting exploitatie

In 2022 inspecteerden we alle wegen. Uit de inspecties bleek een toename van de D-kwaliteit .De algemene beoordeling is iets omlaag gegaan. Een ander bedrijf voerde de inspecties uit. Mogelijk dat dit ook een oorzaak is van een andere verdeling van de kwaliteiten ten opzichte van 2020. Bij de begroting 2023 is rekening gehouden met de uitkomsten van de inspecties.

Het klein onderhoud aan de wegen voerden we in 2022 uit op basis van inspectiegegevens , klachten, meldingen en eigen waarnemingen. Dit om te zorgen dat er altijd een veilige situatie is. In 2022 werden we geconfronteerd met extra werkzaamheden om te zorgen voor veilige situaties. In de Moerdijkseweg Terheijden ontstond een verzakking van de rijbaan en in de Haagstraat Made reinigden we de water passerende verharding .

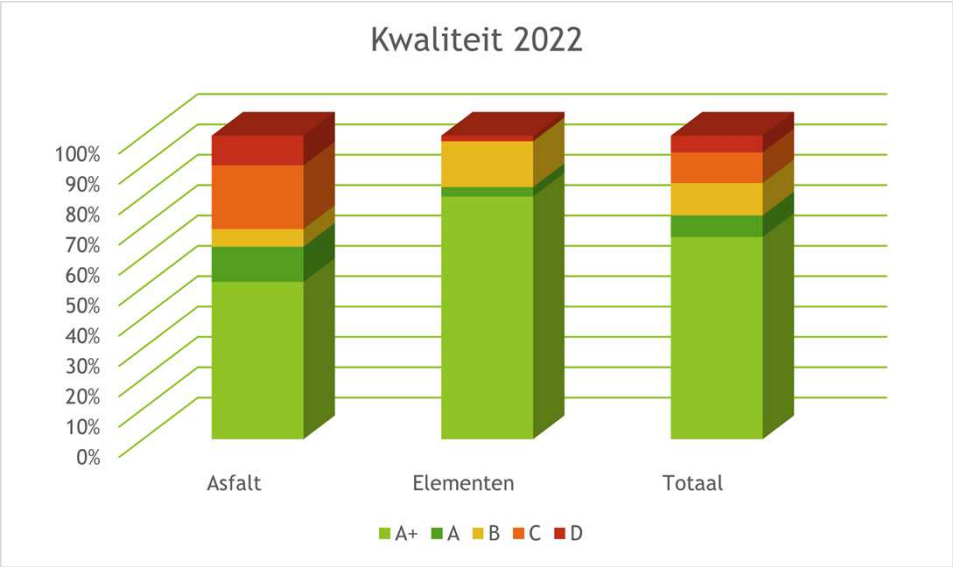

Toelichting voorziening

Na de inspectie voerden we een maatregelentoets uit. Deze toets gaf de noodzakelijke werkzaamheden weer. Dit leidde ook tot hogere kosten. Daarbij komt ook de inflatie die vooral op het gebied van asfalt erg hoog was. De voorziening bekostigde het groot onderhoud onder andere aan de Scheerbiesstraat Wagenberg, Groentepad Made, Ruilverkavelingsweg Hooge Zwaluwe, een gedeelte van de Witteweg en de Schuivenoordseweg Terheijden.

Toelichting lopende investeringen

1. Drimmelenseweg - Sluizeweg Made

De Drimmelenseweg en Sluizeweg in Made richtten we in overleg met de bewoners in tot een 30 km weg. De aannemer leverde de werkzaamheden eind november 2022 op. De onderhoudsperiode loopt nog.

2. Wegen / rehabiliatie 2022 / Wegen: rehabiliatie (inclusief Witteweg)

We verbreden de weg met een bermverharding en vernieuwde het asfaltwegdek van de Witteweg tussen de Koekoekweg en Geraniumstraat in Made. De aannemer leverde de werkzaamheden eind oktober 2022 op. De onderhoudsperiode loopt nog door tot in 2023.

3. Aansluiting Zoutendijk / Horrenhilsedijk / Aankoop grond Zoutendijk

Voor een toelichting verwijzen we naar programma 2 paragraaf 2.2 .

4. Kwaliteitsverbetering Oude haven Drimmelen: Biesboschweg

Eind november 2022 startte de aannemer met de werkzaamheden aan de Biesboschweg. Het werk voeren we uit in vijf fases. De laatste twee fases liggen op de primaire kering van het Waterschap. De aannemer verwacht de werkzaamheden eind mei 2023 af te ronden.

5. Vergroten burgertevredenheid 2021 / 2022

Het grootste werk "Onderdijk" uit de burgerschouw in Wagenberg rondden we begin december 2022 af. Eind mei 2023 loopt het onderhoudstermijn van dit werk af.
In Terheijden verzamelden we aan de hand van meldingen de verbeterpunten. Deze punten voeren we in begin van 2023 uit .

6. Rode loperroute
Zie paragraaf 2.2. Netwerk prioritaire looproute (rode loperroute).

7. Centrumplan Made
De werkzaamheden in de Kerkstraat rond het culturele dorpshart van Made voeren we uit nadat de woningbouwwerkzaamheden zijn afgerond.

8. Verkeersveilig Crullaan (minimale variant)
De onderhoudsperiode is afgelopen hiermee rondden we de werkzaamheden aan de Crullaan af.

9. Verkeersveilig Zeggelaan (minimale variant)
Zie paragraaf 2.2 Fietsveilig maken van de Zeggelaan (Terheijden)

10. Verkeersreconstructies 2021
Begin 2022 rondden we de werkzaamheden ten behoeve van verbeteren verkeersveiligheid af.

11. Civiele werken buiten projectgeb. Romboutsstraat Made
De eerste werkzaamheden voor het bouw en woonrijp maken verrichtten we in 2022.

Toelichting af te sluiten investeringen
12. Wegen: Dahliastraat / Schetsenakkerstraat
In 2022 brachten we op het kruising met de Witteweg een plateaumarkering aan. Het wegdek van het laatste deel van de Dahliastraat kreeg een nieuwe slijtlaag. Hiermee rondden we de werkzaamheden aan de Dahliastraat af.

13. Winkelstrip Nieuwstraat Lage Zwaluwe
De onderhoudstermijn van het werk verliep. De werkzaamheden aan de Winkelstrip in de Nieuwstraat zijn hiermee afgerond.

14. Kwaliteitsverbetering Oude haven Drimmelen: Wandelpromenade / Havenkant
De wandelpromenade in de Oude Haven van Drimmelen rondden we in juni 2022 af. De werkzaamheden waren een onderdeel van het gehele havengebied rondom de oude haven van Drimmelen. De werkzaamheden aan de Biesboschweg ronden we eind mei 2023 af.

15. Aanleg passeerstroken Poolsedreef, Munnikenhof en Schuivenoordseweg
Voor een toelichting verwijzen we naar Programma 2 paragraaf 2.2 (verbeteren Landbouwnetwerk).

16. Fietsstraat Parallelweg Wagenberg
De werkzaamheden aan de Parallelweg zijn gereed.

17. Verkeersreconstructies 2022
Zie paragraaf 2.2 Nota Verkeersmaatregelen.

18. Prkpl. acht.hofjes,prk.vrij dorpspl
In 2021 realiseerden we de parkeerplaatsen aan de Hofjesweg in Terheijden. Dit conform de motie van de raad. Het onderhoudstermijn van het werk liep af in

2022. De werkzaamheden ten behoeve van de aanleg van parkeerplaatsen zijn hiermee afgerond.

b. Openbare verlichting

Beleidskader

Het beleidskader voor openbare verlichting is opgenomen in het Beleidsplan Openbare Verlichting 2021-2030; "Slimmer en duurzamer verlichten". Het basisbeleid zet grotendeels het vorige beleid voort, met toevoeging van actuele inzichten. We kennen de volgende uitgangspunten:

- De openbare verlichting wordt in overeenstemming met de Nederlandse Richtlijn (NPR) geplaatst;
- We zijn terughoudend met verlichting in het buitengebied, volgens de richtlijn "niet verlichten, tenzij...";
- De gemeentelijke gebiedsindeling en de functie van de weg zijn leidend voor het soort openbare verlichting;
- Waar mogelijk en maatschappelijk verantwoord saneren we de verlichting (bijvoorbeeld vervangen door belijning);
- Openbaar gebied met een recreatief karakter wordt niet of terughoudend verlicht;
- In strijdige situaties tussen energiebesparing en veiligheid prevaleert veiligheid;
- Bij vervanging van bestaande masten plaatsen we zoveel mogelijk een mast terug op dezelfde plaats;
- We streven de doelstelling vanuit het Klimaatakkoord na (energiebesparing);
- Ledverlichting is de standaard. In verblijfsgebieden in warmwit (3000K), in verkeersgebieden neutraal wit (4000K);
- Bij vervanging van armaturen passen we standaard statisch dimmen toe voor energiebesparing;
- Nieuwe producten voldoen aan het landelijk criterium voor duurzaam inkopen en zijn voorzien van een CE-keurmerk;
- We benutten innovatieve mogelijkheden;
- We vervangen masten en armaturen op basis van afschrijvingstermijn (40 jaar voor masten, 20 jaar voor armaturen);
- Op hoofdwegen experimenteren we met connectiviteit, zodat de verlichting op afstand geregeld kan worden;
- Vrijliggende fietspaden in het buitengebieden krijgen dynamische verlichting, zodat er alleen verlicht wordt al er verkeersaanbod is.

Financiële vertaling

	Exploitatie	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
1.	Onderhoud lichtmasten / armaturen / schades (incl. groepsremplace)	133.256	-	133.256	200.369	-67.114
2.	Verhaalbare schades	-25.725	-	-25.725	-26.745	1.020
	Totaal exploitatie	**107.531**	**-**	**107.531**	**173.624**	**-66.094**

	Lopende investeringen	Krediet raming	Wijzigingen € 2.022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet	Startjaar krediet	Projectfase	Planning gereed in
1.	Vervanging openbare verlichting 2022	125.000	-	125.000	103.941	21.059	2022	5. Realisatie	Q2 2023
	Totaal lopende investeringen	**125.000**	**-**	**125.000**	**103.941**	**21.059**			

Geplande werkzaamheden

Binnen de exploitatie vindt het klein onderhoud aan de verlichting plaats. Hieronder vallen zaken als storingen en schades. De vervangingen van masten en armaturen vinden plaats vanuit de investering (zie volgende paragraaf).

Toelichting exploitatie

In 2022 handelde de onderhoudsaannemer 736 meldingen af op een areaal van 6.568 masten. Hiervan waren 96 keer een netwerkstoring, en 69 keer een schademelding. De overige meldingen betrof storingen, kapotte lampen etc. De kosten waren onder andere door inflatie hoger dan geraamd. Bij het vervangen van kapotte armaturen pasten we altijd LED toe.

Toelichting lopende investeringen

1. Vervanging openbare verlichting 2022

In 2022 voerden we een minimale aantal vervangingen uit. De oorzaak was met name de extreme prijsstijgingen van de lichtmasten en armaturen. Met name de onderhandeling met de aannemer duurde hierdoor langer. Daarnaast had de aannemer ook last van langere levertijden. Hierdoor worden te geplande vervangingen pas in 2023 uitgevoerd. De lichtmasten in de Zeggelaan vervangen we gelijktijdig met het fietsveilig maken van deze weg.

Straat	Kern	Onderdeel	Aantal
Biesboschweg	Drimmelen	masten en armaturen	12
Nieuwlandsedijk	Lage Zwaluwe	armaturen	26
Nieuwstraat	Made	masten en armaturen	27
Sparrenhof	Made	armaturen	13
Van den Houtstraat	Made	masten en armaturen	17
Lageweg	Terheijden	masten en armaturen	12
Vlierlaan	Terheijden	armaturen	24
Zeggelaan	Terheijden	masten en armaturen	51
Dorpsstraat	Wagenberg	masten en armaturen	42

c. Civiele kunstwerken

Beleidskader

In 2009 stelden we de Beleidsnotitie civiele kunstwerken en havens vast. Er is één duidelijk uitgangspunt. We houden de kunstwerken veilig.

Financiële vertaling

	Exploitatie	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
1.	Onderhoud civiele kunstwerken	38.073	-	38.073	27.415	10.659
	Totaal exploitatie	**38.073**	**-**	**38.073**	**27.415**	**10.659**

	Lopende investeringen	Krediet raming	Wijzigingen € 2.022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet	Startjaar krediet	Projectfase	Planning gereed in
1.	Haven Terheijden: vervanging beschoeiing	60.000	-	60.000	-	60.000	2.017	3. Ontwerp	Q4 2024
2.	Project de Kleine Schans eo (Zuiderwaterlinie)	193.000	75.000	268.000	73.960	194.040	2.020	3. Ontwerp	Q2 2023
3.	Aanbrengen brug de Schans	100.000		100.000	-	100.000	2.020	3. Ontwerp	Q2 2023
	Totaal lopende investeringen	**353.000**	**75.000**	**428.000**	**73.960**	**354.040**			

Geplande werkzaamheden

In 2022 zetten we de data uit het beheerprogramma kunstwerken over naar het integrale beheerprogramma Obsurv. Zodra dat op orde is, maken we in 2023 een nieuw beheerplan.

Op basis van de technische inspectie van 2021 voeren we in 2022 de volgende werkzaamheden uit:

- Vervangen van diverse delen beschoeiing (nabij brug Molenstraat, nabij brug Brugdam);
- Vervangen slijtlagen (brug Vlasweel, steiger Vijverstraat, brug wetering, brug Schuddebeurs);
- Vervangen beplanking en dekplanken (brug Biezelaar (gedeeltelijk), brug Vlasweel (gedeeltelijk);
- Afhankelijk van onderzoek het repareren of (gedeeltelijk vervangen van de geleiderail brug Dirk de Botsdijk.

Toelichting exploitatie

In 2022 vervingen we een brug, repareerden een vissteiger en vervingen we beschoeiing. De reparatie aan de vangrail in Lage Zwaluwe viel veel goedkoper

uit dan begroot.

Toelichting lopende investeringen

1. Haven Terheijden: vervanging beschoeiing

Het plan voor de dijkverzwaring (plan van het waterschap) heeft grote invloed op het beeld van de haven Terheijden. De gedetailleerde ontwerpen van het waterschap zijn nog niet definitief. We weten ook nog niet of de beschoeiing noodzakelijk blijft. We wachten de plannen en daarmee de inzet van deze investering af.

2. Project de Kleine Schans eo (Zuiderwaterlinie)
Het plan voor de Kleine Schans stelden we op basis van het beschikbare budget en het overleg met stakeholders bij. Het plan concentreert zich op de toegang tot de Kleine Schans. De toegang tot de Kleine Schans wordt voorzien van een watertrap. De uitvoering voeren we uit in de vorm van een bouwteam, met de voorbereiding startten we in 2022.

3. Aanbrengen brug de Schans
De projecten "Kleine Schans "en "aanbrengen brug de Schans" voegden we samen tot één project.

d. Riolering

Beleidskader

Op gemeentelijk niveau is eind 2017 het Water en Rioleringsplan Drimmelen 2018-2022, waarin opgenomen het verbreed GRP (WRP) vastgesteld.
Door de integrale benadering van het gehele watersysteem vindt in dit beleidsplan zowel riolering als water haar plaats (zie ook onderdeel e. Water).

Op regionaal niveau (Samenwerking in de waterketen) golden voor de toekomst de uitgangspunten zoals opgenomen in het Bestuursakkoord Water (NBW) Water met vuur (ondertekend op 23 mei 2011).
Sinds 2021 geven we invulling aan de uitwerking van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA 2018). Om in aanmerking te komen voor cofinanciering (Rijk/Provincie) stelt het college van burgemeester en wethouders een uitvoeringsprogramma DPRA vast.

De doelen van het Deltaplan zijn:
Weten: Analyseren van de gevolgen van klimaatverandering (tot 2050) voor diverse functies in een gebied.
Willen: Bepalen van een strategie en concrete doelen (tot 2050) voor het verbeteren van de water robuust- en klimaatbestendigheid.
Werken: Uitvoering geven aan de strategie door dit vast te leggen in beleidsplannen, wetten en regels.

Op regionaal niveau geldt “Keur waterschap Brabantse Delta 2015”. Hierin is vermeldt wat wel of niet mag en wat de verplichtingen zijn.

Beleidsuitgangspunten

Bij het vaststellen van het Waterbeleidsplan (WRP) zijn nieuwe ambities vastgesteld. Deze ambities anticiperen vooral op klimaatverandering.
De ambities zijn: Afvalwater is het ambitieniveau gemiddeld

(anticiperend), Hemelwater hoog (toekomstgericht), Grondwater midden (anticiperend), Oppervlaktewater midden (anticiperend) en Bedrijfsvoering hoog (toekomstgericht).

Bij een middenniveau (anticiperend) schatten we de situatie met een voorzichtige afwachtende houding en heeft een horizon van 10 tot 15 jaar. Toekomstgericht (hoog niveau) betekent dat we daadwerkelijk rekening houden met de toekomst.
Voorbeeld: Voor regenwater rekenen we met intensievere buien dan voorheen. De horizon is dan 15 tot 25 jaar.

Financiële vertaling

	Exploitatie	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
1.	Onderhoud vrij verval riolering	180.075	120.000	300.075	280.124	19.951
2.	Onderhoud drukriolering	75.000	-	75.000	128.104	-53.104
3.	Onderhoud Individuele Behandeling Afvalwater (IBA's)	40.000	-	40.000	22.089	17.911
	Totaal exploitatie	**295.075**	**120.000**	**415.075**	**430.318**	**-15.243**

	Lopende investeringen	Krediet raming	Wijzigingen 2022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet	Startjaar krediet	Projectfase	Planning gereed in
1.	Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat): vervanging	1.200.000	-	1.200.000	-	1.200.000	2022	3. Ontwerp	Q1 2024
	Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat): ambitieniveau	150.000	-	150.000	-	150.000	2022	3. Ontwerp	Q1 2024
		1.350.000	-	*1.350.000*	-	*1.350.000*			
2.	Rioolvervanging Burg. van Campenhoutstraat / Boerenhoekstraat	1.884.000	-	1.884.000	959.420	924.580	2018	5. Realisatie	Q2 2023
3.	Maatregelen kern Made uitvoering: vervanging (Nachtegaalstraat)	727.000	-	727.000	163	726.838	2021	4. Voorbereiding	Q2 2024
	Maatregelen.kern Made uitvoering: ambitieniveau (Nachtegaalstraat)	120.200	-	120.200	-	120.200	2021	4. Voorbereiding	Q2 2024
	Maatregelen kern Made: uitstroomleiding (Kievitstr./Acaciastr.) i.c.m. Nachtegaalstr.	154.560	-	154.560	-	154.560	2020	4. Voorbereiding	Q2 2024
		1.001.760	-	*1.001.760*	*163*	*1.001.598*			
4.	Maatregelen.kern L.Zw.: uitvoering: vervanging (Griendwerkerstraat)	905.000	-	905.000	-	905.000	2021	4. Voorbereiding	Q2 2024
	Maatregelen kern L.Zw:uitvoering: ambitieniveau (Griendwerkerstraat)	277.500	-	277.500	-	277.500	2021	4. Voorbereiding	Q2 2024
		1.182.500	-	*1.182.500*	-	*1.182.500*			
5.	Maatregelen gebied OHD (uitvoering)	270.000	-	270.000	236.975	33.025	2021	5. Realisatie	Q1 2024
	Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen	100.000	-	100.000	11.702	88.298	2020	5. Realisatie	Q2 2023
		370.000	-	*370.000*	*248.677*	*121.323*			

6.	Maatregelen kern Terheijden: voorbereiding (Molenstraat)	100.000	-	100.000	8.196	91.804	2021	3. Ontwerp	Q1 2025
7.	Maatregelen kern Made: voorbereiding Stationsstraat	100.000	-	100.000	15.484	84.516	2020	1. Initiatief	Q1 2025
8.	Rioolvervanging Kerkstraat Made	608.464	-	608.464	113.115	495.349	2018	3. Ontwerp	Q1 2025
9.	Ambitieniveau WRP (stelpost)	487.667	-	487.667	21.440	466.227	2018	5. Realisatie	Q4 2026
	Totaal lopende investeringen	**7.084.391**	**-**	**7.084.391**	**1.366.494**	**5.717.897**			

	Af te sluiten investeringen	Krediet raming	Wijzigingen 2022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet
10.	Rioolvervanging Kilstraat	1.260.000	-	1.260.000	1.267.151	-7.151
11.	Rioolvervanging Prinses Margrietstraat / Julianastraat	763.000	-	763.000	775.019	-12.019
12.	Maatregelen kern Made: voorbereiding Nachtegaalstraat	100.000	-	100.000	97.059	2.941
13.	Maatregelen kern Lage Zwaluwe: voorbereiding Griendwerkerstraat	100.000	-	100.000	106.266	-6.266
14.	Vervanging rioolontstopper	100.000	-20.000	80.000	74.863	5.137
	Totaal af te sluiten investeringen	**2.323.000**	**-20.000**	**2.303.000**	**2.320.357**	**-17.357**

Geplande werkzaamheden

Onderhoud
Ieder jaar inspecteren we ongeveer 10% van het rioolstelsel. Jaarlijks maken we hiervan een uitvoeringsplanning. De uitvoering bestaat uit deelrelining (een kunststof kous trekken door de bestaande rioolbuis) en kleinere reparaties van scheuren en verwijderen van boomwortels. Daarnaast onderhouden we de riolering op basis van storingen en meldingen.

We onderhouden de drukriolering frequent. Wekelijks voeren we controlerondes uit en twee keer per jaar beoordelen we de drukriolering grondig.

Het onderhoud aan de IBA's (Individuele behandeling afvalwater) besteedden we uit. De storingen pakken we in eerste instantie zelf op.

Toelichting exploitatie

Vooral de kosten voor het onderhoud van de drukriolering viel fors hoger uit. We hadden meerwerk en de activiteiten waren dit jaar wat uitgebreider dan andere jaren. Het onderhoud aan vrijverval riolering en de IBA's kosten minder.

Toelichting lopende investeringen

1. Maatregelen kern Terheijden: uitvoering (Molenstraat)
Het waterschap verzwaart de dijken langs de Mark. Een deel van de dijk ligt op de Molenstraat. Dit deel wordt na aanleg van de nieuwe kering ter hoogte van de ijsbaan aan de Laakdijk afgewaardeerd. We wachten met uitvoering van de Molenstraat tot na de afwaardering. De voorbereiding is eind 2022 gestart en met de aannemer van de doorgaande route Terheijden voeren we gesprekken over de eenheidsprijzen en de uitvoeringswijze.

2. Rioolvervanging Burg. van Campenhoutstraat / Boerenhoekstraat
De werkzaamheden verliepen niet naar wens. We waren niet tevreden over de voortgang maar ook niet tevreden over de geleverde kwaliteit. We spraken met de aannemer een verbeter- en compensatieplan af. Een van de onderdelen in dit compensatieplan was de koppeling tussen de Boerenhoekstraat en de Burg. van Campenhoutstraat. De aannemer legde op zijn kosten (excl. materiaal) dit deel aan. Het verbeteren van de kwaliteit voert de aannemer in 2023 uit.

3. Maatregelen. kern Made uitvoering: vervanging (Nachtegaalstraat)
In 2022 gunden we het werk. De eerste werkzaamheden (nuts) begonnen in 2022.

4. Maatregelen kern Lage Zwaluwe: uitvoering: vervanging (Griendwerkerstraat)
In 2022 gunden we het werk. De eerste werkzaamheden (nuts) begonnen in 2022. We werken hier nauw samen met de woningbouwcorporatie. Hierdoor kunnen we gemakkelijker daken afkoppelen en voorkomen dat door bouwverkeer (de corporatie verduurzaamt enkele woningen) de bestrating te veel beschadigt.

5. Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen
Eind november 2022 startte de aannemer met de werkzaamheden aan de Biesboschweg. Het werk voeren we uit in vijf fases. De laatste twee fases liggen op de primaire kering van het Waterschap. De aannemer verwacht de werkzaamheden eind mei 2023 af te ronden.

6. Maatregelen kern Terheijden: voorbereiding (Molenstraat)
Zie toelichting nummer 1.

7. Maatregelen kern Made: voorbereiding Stationsstraat
Bij het behandelen van de begroting 2023 pasten we de planning aan. We combineren de werkzaamheden Stationsstraat, Kerkstraat, Patronaatstraat en Lucia Eijckenstraat. Dit om overlast voor bewoners te verminderen.

8. Rioolvervanging Kerkstraat Made
Zie toelichting nummer 7.

9. Ambitieniveau WRP (stelpost)
Mede door de compensatie van de aannemer en meevallende kosten op het werk Boerenhoekstraat Burg. van Campenhoutstraat blijven middelen beschikbaar.

Toelichting af te sluiten investeringen
10. Rioolvervanging Kilstraat
De werkzaamheden inclusief onderhoudstermijn rondden we af.

11. Rioolvervanging Prinses Margrietstraat / Julianastraat
De werkzaamheden inclusief onderhoudstermijn rondden we af.

12. Maatregelen kern Made: voorbereiding Nachtegaalstraat
De voorbereidingen rondden we af in 2022

13. Maatregelen kern Lage Zwaluwe: voorbereiding Griendwerkerstraat
De voorbereidingen rondden we af in 2022.

14. Vervanging rioolontstopper
Het voertuig van de rioolontstopper vervingen we in 2022.

e. Water

Beleidskader en beleidsuitgangspunten
Zie toelichting bij onderdeel d. Riolering.

Financiële vertaling

	Exploitatie	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
1.	Onderhoud watergangen (incl. overstortsloten, stortkosten, maaien / opschonen)	156.900	-2.012	154.888	209.006	-54.119
2.	Onderhoud stedelijk water	40.500	-	40.500	50.391	-9.891
3.	Baggeren havens	-	-	-	-	-
	Totaal exploitatie	**197.400**	**-2.012**	**195.388**	**259.397**	**-64.010**

	Lopende investeringen	Krediet raming	Wijzigingen 2022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet	Startjaar Krediet	Projectfase	Planning gereed in
1.	Bijdrage damwand haven Terheijden	171.000	-	171.000	-	171.000	2022	4. Voorbereiding	Q1 2024
2.	Baggeren stedelijk water	331.000	-	331.000	134.886	196.114	2014	4. Voorbereiding	Q4 2023
3.	Waterornament Dorpsplein	75.000	-	75.000	6.952	68.048	2022	3. Ontwerp	Q1 2023
4.	Waterornament Nieuwstraat	75.000	-	75.000	-	75.000	2022	3. Ontwerp	Q1 2023
	Totaal lopende investeringen	**652.000**	**-**	**652.000**	**141.838**	**510.163**			

Geplande werkzaamheden
Jaarlijks onderhoud watergangen en stedelijk water. Samen met andere gemeenten en het waterschap stelden we in 2020 een nieuw bestek op.
In dit bestek passen we een maaibeheer toe dat de biodiversiteit verbetert.

Toelichting exploitatie
Door een tegenvallende aanbesteding in de samenwerking met het waterschap voor het bestek maaionderhoud bermen en watergangen 2022 en bijkomende indexering (brandstofkosten), overschreden we het budget Watergangen. Op stedelijk water is een onderschrijding gerealiseerd.

Toelichting lopende investeringen
1. Bijdrage damwand haven Terheijden
De werkzaamheden aan de damwand voeren we uit gelijktijdig met de werkzaamheden van het waterschap Brabantse Delta. Het waterschap verwacht in oktober 2023 met de werkzaamheden rondom de haven in Terheijden te gaan starten.

2. Baggeren stedelijk water
Zie paragraaf 2.2 Uitvoeren baggerbeheerplan.

3. Waterornament Dorpsplein / 4. Waterornament Nieuwstraat
In 2022 stelde een extern ingenieursbureau een pakket van eisen op om te komen tot een uitvraag voor de realisatie van de waterornamenten. Voor de uitvraag benaderde we een drietal partijen. Begin 2023 verwachten we te gunnen.

f. Groen

Beleidskader
Het beleidskader met betrekking tot Openbaar groen ligt vast in het integraal groenbeleidsplan 2017 – 2026 'Groen leeft en verbindt'. Het groenbeleidsplan is een integrale nota voor alle groenplannen. Hierin heeft zowel biodiversiteit als duurzaamheid een belangrijke plek.

Groenbeleid
Het groenbeleid is gericht op duurzaam kwaliteitsgroen. Dit houdt in dat we:

- Geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen gebruiken
- Zoveel mogelijk bodem bedekkende beplanting aanbrengen
- Accepteren we een bepaalde mate van kruidengroei op die plaatsen waar dat mogelijk is.
- Het minimale onderhoudsniveau van het groen en onkruid op verhardingen is beeldkwaliteit B
- Grove heesters onderhouden we op beeldkwaliteit C-niveau
- Centra en hotspots onderhouden we op beeldkwaliteitsniveau A
- Begrazing vindt plaats op basis van visuele beoordeling en frequentie.

Areaal:

- Bomen 145.000 stuks (waarvan 80.000 in de Biesbosch) ca 18.000 in openbaar gebied.
- 40% van de oppervlakte groen is bosplantsoen, grove heesters, heesters & botanische rozen, bodembedekkers, hagen, vaste planten en landschappelijke beplanting.

- 60% bestaat uit gazon, berm en kruidenrijk gras.
- De totale hoeveelheid groen binnen en buiten de bebouwde kom bedraagt per inwoner 86 m2.

Groenbeheer
Een effectbestek is een onderhoudscontract wat niet alléén meer gericht is op beeldkwaliteit of frequentie maar juist op het effect van de onderhoudswerkzaamheden op de burgertevredenheid. Middels dit effectbestek onderhouden we integraal plantsoenen, grasvelden en onkruidbestrijding verhardingen. Om de burgertevredenheid te meten, enquêteren we jaarlijks.

Bomenbeleid
Met het opstellen van de bovengenoemde integrale en overkoepelende beleidsnota groen besloten we te werken met een waardevolle bomenkaart.

Bermenbeleid
Het ecologisch bermbeheer is een groeiproces waarbij we streven naar beplanting die van nature in een berm voorkomt. Met name de grotere gebieden en brede bermen zijn hierbij het meest kansrijk.

Eikenprocessierups
Met het beheersplan eikenprocessierups (Plan van aanpak 2020 tot en met 2023) bereiken we dat we als gemeente en als eigenaar/beheerder van bomen of terreinen op de korte en lange termijn voldoende doen om de eikenprocessierups te bestrijden.

Maatregelen op de lange termijn zijn:

- Passieve omvorming van zomereiken (Quercus robur). Dit betekent geen inboet van zomereiken die na aanplant zijn gestorven of door storm zijn geveld.
- Het stimuleren van natuurlijke vijanden door o.a. het ontwikkelen van bloemrijke bermen en uitbreiding van de nestkasten.

Ecologische Verbindingszones
Het integrale groenbeleidsplan ambieert om de EVZ Mark-Zwaluwse Haven verder te ontwikkelen. Het waterschap vroeg de gemeente hieraan mee te werken. De incidentele aankoop- en inrichtingskosten van het gemeentelijk deel van een aaneengesloten EVZ zonder restopgave zijn tijdelijk 75% subsidiabel (was eerst 50%). De kosten voor het onderhoud zijn structureel. Zowel aanleg, inrichting en beheer komen ten laste van de Reserve Groenaanleg.

Financiële vertaling

	Exploitatie	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
1.	Onderhoud openbaar groen:					
	a. bomen	245.886	44.214	290.100	288.795	1.304
	b. cultuurbeplanting	603.619	68.948	672.567	686.514	-13.947
	c. grasvegetaties	156.192	9.175	165.367	161.101	4.266
	d. overige (natuurterr., recr. plaatsen, landsch. beplanting, bosplantsoen)	37.105	7.114	44.219	42.881	1.338
	Totaal Onderhoud openbaar groen	1.042.801	129.451	1.172.252	1.179.290	-7.038
2.	Onderhoud ecologische verbindingszones (EVZ: dekking uit res. Groenaanleg)	36.536	-	36.536	233	36.303
3.	Onderhoud bermen (incl. egalisatie, verhoging biodiversiteit, stortkosten)	144.311	32.000	176.311	215.401	-39.091
	Totaal exploitatie	**1.223.648**	**161.451**	**1.385.099**	**1.394.925**	**-9.826**

	Lopende investeringen	Krediet raming	Wijzigingen 2022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet	Startjaar krediet	Projectfase	Planning gereed in
1.	Renovatie openbaar groen 2021	145.000	-	145.000	135.097	9.903	2021	5. Realisatie	Q1 2023
	Renovatie openbaar groen 2022	171.000	-	171.000	152.059	18.941	2022	3. Ontwerp	Q1 2023
		316.000	-	*316.000*	*287.156*	*28.844*			
2.	Kwaliteitsverbetering Oude haven Drimmelen: Parkje	150.000	-	150.000	134.456	15.544	2020	6. Nazorg-, en overdracht	Q2 2023
	Totaal lopende investeringen	**466.000**	**-**	**466.000**	**421.613**	**44.387**			

	Af te sluiten investeringen	Krediet raming	Wijzigingen 2022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet
3.	Aanplant nieuw bos	100.000	-	100.000	101.423	-1.423
	Totaal af te sluiten investeringen	**100.000**	**-**	**100.000**	**101.423**	**-1.423**

Geplande werkzaamheden

In 2018 startten we met het nieuwe effectbestek. MidZuid voert de werkzaamheden uit. Op die manier is de opdracht van de Raad om de inzet van 41.000 uur mensen met afstand tot de arbeidsmarkt te waarborgen het beste ingevuld.

- Plantsoenvakken die niet meer voldoen, vormen we om. Deze renovaties voeren we voornamelijk integraal uit (zie ook bij paragraaf 1.1).

- Naast het renoveren van groenvakken revitaliseren we het openbaar groen waarbij we aandacht schenken aan de open plekken in heestervakken en gazons. Om het groenareaal te laten voldoen aan de gestelde beeldkwaliteit werken we de achterstand hierin weg.
- In de loop van 2022 werken we voor het eerst met de waardevolle Bomenkaart. Begin 2022 stellen de eerste bomenkaart vast.
- Vanaf 2019 is de totale overstap naar 'maaien en ruimen' gegarandeerd. Op basis van een nieuw regionaal onderhoudsbestek verfijnen we het ecologisch bermbeheer verder. Alle bermen van de gemeente beheren we ecologisch.
- De bestrijding van de processierups in 2022 wordt geëvalueerd. Hiermee bepalen we de maatregelen voor de bestrijding van de eikenprocessierups op de korte termijn.
- De EVZ Mark Zwaluwse Haven is verder in voorbereiding. Het waterschap gaat over hetzelfde tracé eveneens een "natte" EVZ aanleggen. Het waterschap is leidend in planning en uitvoering.

Toelichting exploitatie

De kosten voor onderhoud cultuurbeplanting waren hoger. Dit had ook te maken met het vele watergeven tijdens de droge zomer.
Het onderhoud aan de EVZ's was dit jaar erg laag, zonder in te boeten op de kwaliteit.
Vooral de stortkosten voor het bermenmaaisel vielen hoger uit. In 2022 hanteerde de verwerker door inflatie hogere tarieven.

Bomenkaart

In 2022 stelde het college de waardevolle bomenkaart vast. Ca 17.000 bomen (zowel gemeentelijke als private bomen) plaatsten we daarop. Hierna dienden ca 30 bewoners een bezwaar in. Naast het verwerken van de gegronde bezwaren, besloten we een veegactie uit te voeren, waarbij we in 2023 onder andere de groenstructuren als waardevol opnemen.

Toelichting lopende investeringen

1. Renovatie openbaar groen 2021 / 2022
Een aantal werken zitten nog in de onderhoudstermijn. We houden wat middelen achter de hand om herstelwerkzaamheden op te vangen.

2. Kwaliteitsverbetering Oude haven Drimmelen: Parkje
Het werk zit nog in de onderhoudstermijn. We houden wat middelen achter de hand om herstelwerkzaamheden op te vangen.

3. Aanplant nieuw bos
Het werk is gereed. We brachten de Stichting "De Amerkant Op" op de hoogte dat we het krediet afsloten.

g. Gebouwen

Beleidskader

In maart 2020 heeft er besluitvorming (raadsbesluit) plaatsgevonden over het

conditieniveau van het gemeentelijke vastgoed. Met bijbehorende classificaties en scores is het meerjaren onderhoudsplan in uitvoering genomen (Gebouwen Beheer Systeem (GBS-systeem)).

In het eerste kwartaal van 2020 heeft een actualisatie van de geplande onderhoudswerkzaamheden plaatsgevonden voor de periode van 2020-2029 en wordt er een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2020-2024. Door de enorme prijsverschillen die in 2022 en 2023 zijn ontstaan, hebben we besloten om alle gebouwen opnieuw te inspecteren zodat uw raad een nieuwe planning kan vaststellen met bijbehorende voorziening zodat we 2024 weer verder kunnen. Om tot een betrouwbaardere onderhoudsplanning te komen die de mogelijkheid heeft om te kunnen anticiperen op vragen uit de organisatie, maatschappij en het gemeentebestuur is gekozen voor de methode van Conditiemeting conform NEN 2767.

Financiële vertaling

	Exploitatie	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
1.	Klein onderhoud	287.233	4.000	291.233	258.886	32.347
	Totaal exploitatie	**287.233**	**4.000**	**291.233**	**258.886**	**32.347**

	Voorzieningen	Primaire begroting	Wijzigingen 2022	Totaal begroot	Uitgaven 2022	Saldo 2022
1.	Storting in voorziening	423.858	-	423.858	423.858	-
	Totaal voorzieningen	**423.858**	**-**	**423.858**	**423.858**	**-**

	Lopende investeringen	Krediet raming	Wijzigingen 2022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet	Startjaar krediet	Projectfase	Planning gereed in
1.	Nieuwbouw Stuifhoekschool (voorbereidingskrediet)	140.000	-	140.000	96.510	43.490	2020	2. Definitie	Q2 2023
2.	Renovatie zwembaden Randoet / Puzzelbad	3.447.218	179.934	3.627.152	3.626.192	960	2018	6. Nazorg-, en overdracht	Q2 2023
3.	Verduurzaming gemeentehuis	725.000	5.000	730.000	710.379	19.621	2020	6. Nazorg-, en overdracht	Q2 2023
	Totaal lopende investeringen	**4.312.218**	**184.934**	**4.497.152**	**4.433.081**	**64.071**			

	Af te sluiten investeringen	Krediet raming	Wijzigingen 2022	Totaal krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet
4.	Aanpassing entree De Cour Terheijden	123.272	-	123.272	123.367	-95
	Totaal af te sluiten investeringen	**123.272**	**-**	**123.272**	**123.367**	**-95**

Geplande werkzaamheden

Klein onderhoud

Er wordt onderscheid gemaakt tussen goot onderhoud en klein onderhoud. Klein onderhoud bestaat uit jaarlijks terugkerend onderhoud (contracten) en klein technisch onderhoud. Onder klein technisch onderhoud wordt verstaan het vervangen of repareren van onderdelen van het vastgoed die geen planmatige investering vragen. In 2022 is nog een bedrag opgenomen voor klein onderhoud aan de Mayboom (onderdeel project Centrumplan Made).

Groot onderhoud (voorziening)

Onderhoud voorziening (jaar 2022)				
Object	**Kern**	**Onderhoud**	**Bedrag**	**Totaal**
Gemeentehuis Made	Made	Vervangen mobiele wand	65.000	
		Vervangen diverse binnendeuren	24.500	
				89.500
Brandweer Made	Made	Vervangen brandmeldinstallatie		5.500
Milieustraat Terheijden	Terheijden	Vervangen 3 stuks deuren elektrisch		18.600
Brandweerkazerne Terheijden	Terheijden	2 stuks deuren elektrisch		12.400
Dorpshuis Drimmelen	Drimmelen	Renoveren dakbedekking		20.000
Zonzeel Hooge Zwaluwe	Hooge Zwaluwe	Vervangen vloerbedekking		20.500
Wiekslag Terheijden	Terheijden	Overlagen dakbedekking (150 m2)	5.000	
		Aanpassen val beveiliging	26.000	
				31.000
Cour Terheijden	Terheijden	Aanpassen w-installatie	25.000	
		Aanbrengen valbeveiliging	20.000	
		Vervangen diverse systeem plafond	12.000	
				57.000
Berging woonwagenkamp Wagenberg	Wagenberg	Vervangen voegwerk bergingen		5.200
Toren Hooge Zwaluwe	Hooge Zwaluwe	Vervangen kozijnen		3.500
Amerhal Made	Made	Vervangen diverse ventilatoren		11.500
Sporthal Driedorp Wagenberg	Wagenberg	Vervangen diverse lichtkoepels	8.000	
		Aanbrengen valbeveiliging	8.000	
				16.000
Overige	*Diverse*	*Diverse werkzaamheden*		*70.000*
Totaal				**360.700**

Toelichting exploitatie

Klein onderhoud

Er wordt onderscheid gemaakt tussen groot onderhoud en klein onderhoud. Klein onderhoud bestaat uit jaarlijks terugkerend onderhoud (contracten) en klein technisch onderhoud. Onder klein technisch onderhoud wordt verstaan het vervangen of repareren van onderdelen van het vastgoed die geen planmatige investering vragen. Er zijn in 2022 minder uitgaven gedaan dan verwacht doordat er stuk is gegaan op het technische gebied.

Groot onderhoud (voorziening)

Er is op dit moment een behoorlijk verschil tussen geplande werkzaamheden en uitgevoerde werkzaamheden. Hiervoor zijn drie oorzaken aan te geven waarom een aantal werkzaamheden niet zijn uitgevoerd of zijn uitgesteld.

Oorzaak 1: Doordat er erg veel werkzaamheden zijn doorgeschoven vanuit 2021 en er een grote aanpassing plaats vindt in het gemeentehuis die behoorlijk wat tijd vergt zijn een groot deel van de werkzaamheden verschoven. Dit proberen

we in 2024 weer voor te zijn door het derde kwartaal 2023 een realistische nieuwe planning te presenteren aan uw raad.
Oorzaak 2: In 2021 hebben er diverse grote overleggen plaats gevonden om de verduurzaming van het gemeentehuis af te ronden. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een eenvoudige uitvoering van hetgeen wat in 2019 gepland is. Zie toelichting investering verduurzaming gemeentehuis.
Oorzaak 3: Door problemen bij de gemeentewerf/brandweerkazerne in Terheijden zijn de dakwerkzaamheden naar voren gehaald en in 2022 uitgevoerd. Ook zijn er problemen bij de Amerhal met de gevelafwerking welke geleid hebben tot extra uitgaven om een noodreparatie uit te voeren om er voor te zorgen dat deze gevelafwerking tijdelijk intact blijft.
Oorzaak 4: Werkzaamheden uit het jaar 2021 € 6.000 opgenomen voor hekwerk gemeentewerf Made waren uiteindelijk bij uitvoering beduidend duurder.

Toelichting lopende investeringen

1. Nieuwbouw Stuifhoekschool (voorbereidingskrediet)
De planning is iets vertraagd vanwege het feit dat de raad besloot tot een laag woningen op de school. Het voorbereidingskrediet is ook gebruikt voor de aanbesteding van de architect. Middels de VJN zal het voorbereidingskrediet aangevuld worden vanuit het reeds gereserveerde krediet. Daarmee kan dan zowel de architect betaald worden als ook de aanbesteding van de uitvoerende partij. Het restant ad € 43.000 is hiervoor niet toereikend. Hierover volgt in Q1 2023 een raadsbrief.

2. Renovatie zwembaden Randoet / Puzzelbad
Tegen het vonnis van december 2021 is op 21 maart 2022 door de hoofdaannemer hoger beroep ingesteld. Voorts is op 13 september 2022 door de hoofdaannemer de memorie van Grieven ingediend. De Gemeente kan de grieven zijdens Bertens Bouw niet onderschrijven en vraagt het Hof deze grieven te verwerpen. De Gemeente ontkent en betwist dan ook al hetgeen Bertens Bouw in haar dagvaarding in hoger beroep en haar Memorie van Grieven heeft gesteld. Op 20 december 2022 heeft ter zake een rolzitting plaatsgehad bij het Gerechtshof ’s-Hertogenbosch. Met de advocaat van de hoofdaannemer is inmiddels een gesprek ingepland op 12 april 2023 om te onderzoeken of beide partijen tot een minnelijke schikking van de geschilpunten kunnen komen.

3. Verduurzaming gemeentehuis
In 2020 is een bestek geschreven om een groot gedeelte van het dubbelglas van de afdeling Maatschappelijke Aangelegenheden en Middelen te vervangen door triple glas. Dit bleek na uitvoerig overleg met diverse partijen niet mogelijk te zijn. Onze kozijnen zijn op een verkeerde manier geconstrueerd aldus de deskundigen partijen waardoor het vervangen van het dubbelglas door triple glas niet mogelijk is. Hiervoor is een alternatief gezocht en gekozen voor het beplakken van het glas met een folie. Dit is uitgevoerd in 2022 en dit voldoet volgens de gebruikers. Ook is gekeken naar het aanbrengen van een zonwering aan de zuidzijde van het gebouw. Ook dit bleek moeilijk uitvoerbaar waardoor ook hiervoor gekozen is voor het aanbrengen van folie. Dit heeft een kortere levensduur als folie op blank glas, maar is wel beduidend goedkoper dan de € 80.000 die er voor gepland stond. Folie op blank glas heeft een levensduur van 15 jaar, folie aan de zuidzijde van het gebouw heeft een levensduur verwachting van 10 jaar.

Toelichting af te sluiten investeringen

4. Aanpassing entree De Cour Terheijden

De entree is inmiddels klaar en in gebruik genomen. Het krediet kan worden afgesloten.

D. Financiering

Inleiding

De gemeente Drimmelen stelde het treasurystatuut vast in 2017. De randvoorwaarden voor het uitvoeren van de treasury-/financieringsfunctie staan daarin. In 2022 De actualisering van het treasurystatuut en in samenhang daarmee een borgstellingsbeleid is doorgeschoven naar 2023. Het risicobeheer en de financieringspositie in 2022 verantwoorden we in deze financieringsparagraaf.

A. Risicobeheer

Voor het risicobeheer analyseren we de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de gemeente Drimmelen. In grote lijnen verdelen we de relevante risico's in renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's.

Hieronder geven we een toelichting op het renterisico (A 1) en het kredietrisico (A 2). De andere genoemde risico's zijn niet op onze gemeente van toepassing.

A 1. Renterisico's

Renterisico's onderscheiden we in het renterisico van de vlottende schuld (kortlopende leningen) en het renterisico van de vaste schuld (langlopende geldleningen).

A 1.1. Renterisico vlottende schuld (kortlopende leningen)

Het maximum van de vlottende schuld ligt vast op 8,5% van het totaal aan begrote lasten vóór bestemming zonder stortingen in reserves. Dit is de kasgeldlimiet. Als we deze limiet twee kwartalen achter elkaar overschrijden, zetten we de financiering om in een langlopende lening. De wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) schrijft voor dat bij het derde achtereenvolgende kwartaal overschrijding van de kasgeldlimiet de toezichthouder op de hoogte wordt gesteld.

De kasgeldlimiet stellen we jaarlijks vast volgens de ministeriële regeling die bij de wet FIDO hoort. Het begrotingstotaal vóór bestemming is voor 2022 € 64,3 miljoen (zie tabel).

Met deze gegevens stelden we de volgende berekening op:

Tabel Par.D-1

Toets kasgeldlimiet				
1.Toegestane kasgeldlimiet				
Begrotingstotaal primair m.u.v. mutaties in reserves (= grondslag)	€ 64.265.981			
in procenten van de grondslag	8,50%			
in een bedrag	€ 5.462.608			
	Bedragen in euro's, gemiddeld per kwartaal			
2. Omvang vlottende korte schuld	**kwartaal 1**	**kwartaal 2**	**kwartaal 3**	**kwartaal 4**
Opgenomen gelden korter dan 1 jaar	3.800.000	8.000.000	5.000.000	4.000.000
Schuld in rekening-courant	-	-	-	-
Gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar	-	-	-	-
Overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld	-	-	-	-
3. Vlottende middelen				
Contanten in kas	4.013	7.750	10.363	13.623
Tegoeden in rekening courant	1.497.656	1.919.962	6.465.111	1.799.614
Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar	-	-	-	-
4. Toets kasgeldlimiet				
Totaal netto vlottende schuld (2) - (3)	2.298.331	6.072.288	1.475.475-	2.186.764
Toegestane kasgeldlimiet (1)	5.462.608	5.462.608	5.462.608	5.462.608
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-) (1) - (4)	**3.164.277**	**609.679-**	**6.938.083**	**3.275.845**

In 2022 is de kasgeldlimiet optimaal benut vanuit de gedachte dat rente van kortlopend geld, zoals bijvoorbeeld kasgeld, vrijwel altijd lager is dan van langlopende leningen. Tot en met juli was er sprake van een geringe negatieve rente en daarmee een renteopbrengst. Door de hoge rente per jaareinde stond hier een rentelast tegenover. Per saldo zien we in 2022 nog een renteopbrengst van afgerond € 11.000.
Alleen in het 2e kwartaal van 2022 is de kasgeldlimiet overschreden. We voldoen hiermee aan de wet FIDO.

Per 31-12-2022 was er een lopende kasgeldlening van € 4 miljoen.

A 1.2 Renterisico vaste schuld (langlopende leningen): rente risiconorm

Vaste geldleningen zijn meestal voor een periode van 20 tot 40 jaar. De rente kende in het verleden vaak een rentevaste periode van 10 jaar. Dit betekent dat de rentekosten na deze rentevaste periode flink kunnen stijgen door hogere rentepercentages. Dit is een renterisico dat we niet kunnen uitsluiten. Het is mogelijk dat de rentevaste perioden van meer geldleningen samen in één boekjaar aflopen. Als dat gebeurt neemt het risico op een ongelijke toename van de rentekosten in dat jaar en de jaren die erna komen toe. Daarom bepaalt de Wet FIDO een rente risiconorm van 20% van het begrotingstotaal vóór bestemming. De vaste schuld is hierbij omschreven als de opgenomen leningen met een rentevaste periode van één jaar of langer.

De berekening van de rente risiconorm voor 2022:

Tabel Par.D-2

Toets renterisiconorm	
Omschrijving	**2022**
Basisgegevens renterisiconorm	
1. Renteherziening op vaste schuld	
2. Aflossingen	775.000
Renterisico (1+2)	775.000
3. Begrotingstotaal	64.265.981
4. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20
Renterisiconorm	12.853.196
Toets renterisiconorm	
5. Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	**12.078.196**

De tabel laat zien dat we in 2022 hebben voldaan aan de renterisiconorm. De gemeentelijke schuldportefeuille is beperkt van omvang, heeft een gemiddeld lange looptijd en voor de gehele looptijd vaste rentes. Daardoor zijn de jaarlijkse aflossingsbedragen relatief laag en overschrijden we de renterisiconorm niet. De schuldportefeuille heeft daarnaast genoeg spreiding om het renterisico in de toekomst te beperken.

In 2022 was er geen sprake van een renteherzieningen op vaste geldleningen.

Ontwikkelingen 2022

A. De gemeenteraad is op 16 december 2021 akkoord gegaan met het doorleggen van een lening van de gemeente bij de BNG voor de inrichting van een nieuw sociaal-cultureel dorpshart in Made. Hiervoor is in 2022 een lening aangegaan van € 3,4 miljoen met een looptijd van 30 jaar en een vaste rente van 1,88%.

Op 26-8-2022 is de leningovereenkomst voor het doorleggen van de lening van kracht geworden met een looptijd van 30 jaar. Deze lening is 50/50 opgesplitst in 2 gedeeltes, deel A op basis van hypothecaire zekerheid en deel B op basis van achterstelling (bij faillissement kan de op dat moment resterende lening niet worden verhaald).

B. In de strijd tegen de oplopende inflatie heeft de ECB in 2022 onder andere flinke renteverhogingen doorgevoerd. Hierdoor stegen de rentes dusdanig dat er vanaf juli geen sprake meer was van negatieve rente op kortlopende (kasgeld) leningen en de rente op langlopende leningen opliep tot 3,4% voor 30 jaar annuïtair.

A 2. Kredietrisico's

Het kredietrisico bepaalt het risico dat de gemeente loopt door tegenpartijen die verplichtingen niet (tijdig) kunnen nakomen door bijvoorbeeld insolventie en deficit (tekort). De wet FIDO stelt eisen aan tegenpartijen en producten op de geld- en kapitaalmarkt waardoor kredietrisico’s beperkt worden.

Kredietrisico’s zijn er in 2 vormen. Het 1e kredietrisico is het risico dat de gemeente loopt door verstrekte leningen en beleggingen. Het 2e kredietrisico gaat over verstrekte gemeentegaranties. Dit noemen we ook wel borgstellingen of een indirect kredietrisico.

A 2.1 Kredietrisico op leningen en beleggingen

De gemeente Drimmelen verstrekte in het verleden leningen en deed beleggingen vanwege haar publieke taak. Deze verstrekkingen/beleggingen gebeurden op basis van de Wet FIDO en het treasurystatuut. Sinds 2013 is de gemeente verplicht om tijdelijk overtollige financieringsmiddelen aan te houden in de schatkist (=schatkistbankieren). Het kredietrisico blijft hierdoor onveranderd laag maar het rendement is marginaal.

In 2022 is het kredietrisico gestegen door het verstrekken van de eerdergenoemde financiering van € 3,4 miljoen ten behoeve van de verbouwing en herbestemming van de Bernarduskerk. Op beide delen van de lening wordt vanaf augustus 2023 lineair afgelost, er is hierdoor sprake van een afnemend risico.

A 2.2 Kredietrisico ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gemeente Drimmelen staat borg tegenover geldgevers voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door organisaties, instellingen of verenigingen zijn aangevraagd. De activiteiten die deze partijen verzorgen moeten dan wel in het verlengde liggen van de gemeentelijke taken. Deze borgstellingen beperken zich vooral tot de woningbouwvereniging en sportverenigingen. Voor de borgstellingen aan de woningbouwvereniging staat de gemeente Drimmelen garant als achtervang op het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

Met een garantie van het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) kunnen corporaties voordelige leningen afsluiten op de kapitaalmarkt. De belangrijkste kredietbeoordelaars (Standard & Poor’s en Moody’s Investors Service) hebben het WSW namelijk de hoogste rating toegekend: Triple A.
Het WSW staat borg voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de deelnemers.

De mogelijke verplichtingen die voortvloeien uit de borgstelling worden gedekt door het risicovermogen en de obligoverplichtingen van WSW-deelnemers. Als het risicovermogen van het WSW ontoereikend is, als gevolg van borgaanspraken, dan wordt het obligo bij de deelnemers ingeroepen.
Mocht daarna het risicovermogen (met inbegrip van de ontvangen obligo) dalen onder de 0,25% van het garantievolume, dan treedt pas de achtervangpositie van het Rijk en de betrokken gemeente in werking.

Bij ieder verzoek voor een lening door een corporatie trekt het WSW de financiële positie van de corporatie na en verleent de lening alleen als het vermogen van de corporatie voldoende dekking biedt. Daarnaast screent het WSW in samenwerking met het Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV) jaarlijks alle corporaties. Het CFV voert namens het ministerie de financiële controle uit op corporaties.

In het regime vanaf 1 augustus 2021 wordt de achtervangpositie voor leningen toegerekend aan gemeenten naar rato van de marktwaarde van het Diensten van Algemeen Economisch Belang bezit (het DAEB-bezit) dat corporaties in de gemeenten hebben. Hier worden de sociale huurwoningen mee bedoeld.

Door de nieuwe achtervangpositie komen alle gewaarborgde leningen van de woningstichtingen binnen onze gemeente in de overzichten van de WSW.

Onderdeel van het nieuwe kapitaalbeleid, het aangaan van een obligolening, is in het najaar van 2021 geëffectueerd. De obligoleningen van de deelnemers zijn ook opgenomen in het overzicht 'gewaarborgde geldleningen'. In 2022 is voor € 2,6 miljoen aan gewaarborgde leningen volledig afgelost en is voor € 5 miljoen aan nieuwe gewaarborgde leningen verstrekt.

Het overzicht van borgstellingen per 31-12-2022:

Tabel Par.D-3

Gewaarborgde geldleningen		Bedragen x € 1.000
Omschrijving	**31-12-2021**	**31-12-2022**
Zorginstellingen	1.471	713
Woningbouwvereniging	1.783	1.559
Sportverenigingen	439	422
Woningbouwverenigingen onder WSW verband	118.625	112.849
Totaal	**122.318**	**115.543**

De gemeente Drimmelen hanteert het volgende uitgangspunt:
Geen gemeentegarantie verlenen voor geldleningen die worden aangegaan door derden zoals stichtingen en verenigingen, behalve:
- de herfinanciering van al bestaande geldleningen waarvoor we in het verleden gemeentegarantie verleenden.
- geldleningen voor sportverenigingen of welzijns-en zorginstellingen. Die beoordelen we apart.

A 2.3 Kredietrisico ten aanzien van revolverende fondsen

Er is door de Raad eerder een budget beschikbaar gesteld van € 2.000.000 voor 'Leningen Duurzaam Wonen'. In november 2022 heeft de raad besloten om het plafond met € 1.000.000 te verhogen om aan de fors gestegen aantallen starters- en duurzaamheidsleningen te kunnen voldoen.

'Leningen Duurzaam Wonen' betreffen revolverende fondsen op het gebied van startersleningen, duurzaamheidsleningen en blijversleningen. In een revolverend fonds vloeien de aflossingen en rentevergoedingen terug en is het beschikbaar voor nieuwe leningen. Dit is een beproefde manier van duurzaam financieren.

Deze fondsen worden beheerd door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn). Deze stichting ontwikkelt financieringsinstrumenten die in te zetten zijn om doelstellingen op het gebied van wonen te realiseren.

Startersleningen worden verstrekt onder Nationale Hypotheekgarantie. Het risico van deze leningen is daarmee beperkt. Per 31 december 2022 is het aandeel van gemeente Drimmelen in de uitgezette gelden € 1.157.719 met een schuldrestant van € 1.039.409.

Duurzaamheidsleningen worden verstrekt als consumptief krediet, de aanvragers moeten voldoen aan de Gedragscode Consumptief Krediet. De kredietwaardigheid wordt door SVn getoetst. Per 31 december 2022 is € 1.432.508 uitgezet met een schuldrestant van € 1.038.505.

B. Financieringspositie

Financieringsfunctie

Onder de financieringsfunctie valt het aantrekken van financiële middelen en het eventueel uitzetten van tijdelijke overschotten die op dat moment niet nodig zijn. Dit is afhankelijk van het tempo van de uitvoering van de programma's binnen de door de gemeenteraad vastgestelde kaders van de begroting.

De uitvoering van deze financieringsfunctie vereist snelle beslissingen in een complexe markt. Dit heeft budgettaire gevolgen, onder andere afhankelijk van het risicoprofiel. Onder de financieringsfunctie valt niet het garanderen van rente en aflossing van geldleningen aan anderen.

Algemene ontwikkelingen: rentebeleid

Een belangrijke algemene ontwikkeling is de ontwikkeling op de geld- en kapitaalmarkt en dan vooral de rente op de kapitaalmarkt. Het 1e deel van 2022 was de rente nog historisch laag. Er was zelfs sprake van negatieve rente. Vanaf eind juli heeft de ECB enkele malen de rente verhoogd. Het beleid van de ECB gaat er vanuit dat door de rentetarieven op een hoog en daarmee beperkend peil te houden, de vraag naar geld getemperd wordt en dat daardoor inflatie na verloop van tijd zal afnemen.

Financieringsbehoefte

De gemeente Drimmelen bezit per 31 december 2022 afgerond € 73 miljoen aan vaste activa. Deze zijn gefinancierd met afgerond € 19 miljoen aan opgenomen vaste geldleningen en rekening-courant krediet plus € 54 miljoen aan reserves en voorzieningen.

Gedurende het jaar hebben we de kasgeldlimiet optimaal benut vanuit de gedachte dat de rente van kasgeldleningen vrijwel altijd lager is dan de rente op langlopende leningen. In 2022 is er 17 keer een kortlopende kasgeldlening afgesloten met een gemiddelde van € 6,1 miljoen.

Tabel Par.D-5

Mutaties leningenportefeuille	Bedragen x € 1.000
Omschrijving	**Bedragen**
Stand per 1 januari 2022	15.925
Nieuwe leningen	3.500
Reguliere aflossingen	775
Vervroegde aflossingen	
Stand per 31 December 2022	**18.650**
Gewogen rente begroting 2022 (exclusief projectfinanciering)	1,14%
Gewogen rente realisatie 2022 (exclusief projectfinanciering)	1,14%
Verschil rente begroot - realisatie	**0,00%**

Voor de aanvullende financieringsbehoefte geldt dat we de kasgeldlimiet optimaal benutten vanuit de gedachte dat de rente van kasgeldleningen vrijwel altijd lager is dan de rente op langlopende leningen. Indien de financieringsbehoefte de kasgeldlimiet overstijgt wordt afgewogen of het nodig is om een langlopende lening af te sluiten, afhankelijk van onder andere de werkelijke investeringen. In 2022 was de financieringsbehoefte volledig af te dekken met de kasgeldleningen, er is geen aanvullende langlopende lening afgesloten.

Renteschema

De renteomslag berekenen we bij de begroting en de jaarrekening op basis van:

- de rentelasten van langlopende geldleningen
- de rentelasten van kortlopende leningen
- de rente van eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen)
- het totaal geïnvesteerd vermogen (boekwaarde per 1 januari).

De begrote renteomslag voor de gemeente Drimmelen voor het jaar 2022 bedraagt 0,23%, op basis van de realisatie 0,21%. De renteomslag kent een bandbreedte van 0,5%. De toe te rekenen rente-omslag voor de taakvelden blijft daarmee 0%. Zie onderstaande tabel:

Tabel Par.D-6

Renteschema		
	Omschrijving	**2022**
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	180.660
b.	De externe rentebaten	-25.150
	Totaal door te rekenen externe rente	155.510
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-11.194
	De rente van projectfinanciering die aan betreffende taakveld moet worden toegerekend	4.384
		-6.809
	Saldo door te rekenen rente	148.701
d1.	Rente over eigen vermogen	0
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
		0
	De aan de taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente (renteomslag)	148.701
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toegerekende rente (renteomslag)	0
f.	**Renteresultaat op het taakveld treasury**	**148.701**

Rente-omslag		
	Omschrijving	**2022**
	Boekwaarde bestaande investeringen (per 01.01)	71.234.469
	Vermeerdering boekwaarde nieuwe investeringen	*0*
	Correctie boekwaarde projectfinanciering	0
	Totaal boekwaarde	71.234.469
	Saldo door te rekenen rente	148.701
	Rente-omslag percentage	0,21%
	Toe te rekenen rente-omslag	**0,00%**
	Toegerekende rentevolume via rente-omslag t.b.v. renteschema	**0**

Externe rente		
	Omschrijving	**2022**
	Bedrag openstaande leningen	15.537.500
	Rentelasten	176.852
	Gewogen gemiddelde externe rente	**1,14%**

Rente grondexploitatie		
	Omschrijving	**2022**
	Externe rente	*1,14%*
	Vreemd vermogen (per 01.01)	36.848.803
	Totaal vermogen (per 01.01)	81.270.119
	Rente grondexploitatie	**0,52%**

E. Bedrijfsvoering

Inleiding

Een goede bedrijfsvoering is belangrijk voor het succesvol uitvoeren van de beschreven programma's. Deze paragraaf geeft inzicht in de bedrijfsvoeringthema's:

A. Personeel en organisatie
B. Informatievoorziening en automatisering
C. Huisvesting en facilitaire zaken
D. Financiën en Planning & Control
E. Inkoop
F. Juridische zaken.

A. Personeel en organisatie

Personeel

Ziekteverzuim

Het verzuimpercentage over 2022 bedroeg in totaal 5,93%. De gemeente Drimmelen streeft er naar het verzuimpercentage verder omlaag te brengen, echter heeft de Gemeente Drimmelen enkele langdurig zieken, waaronder een aantal met long covid.

Arbo

De gemeente Drimmelen gebruikt sinds 2021 een hybride werkconcept en geeft medewerkers ruimte om altijd en overal, tijd- en plaatsonafhankelijk en ergonomisch te werken. In 2022 is gestart met de verbouwing van het gemeentehuis waarbij de beschikbare ruimtes worden ingericht om elkaar te ontmoeten; vergaderruimten, ontmoetingsplekken, aanlandplekken en een bibliotheek worden gerealiseerd. De verbouwing zal in 2023 worden afgerond en daarna zal de RI&E worden opgestart.

Salariskosten

Dit is het brutoloon in de salaristabel van de CAO (schaal/trede) met daarbij:

- IKB (Integraal Keuze Budget)
- werkgeverslasten (pensioenpremie, WW-premie)
- andere premies die de werkgever afdraagt.

De salariskosten van alle ambtenaren zijn in de formatie meegenomen, inclusief de griffie.

De salariskosten zijn in de primitieve begroting 2022 opgenomen voor € 13.351.719. Na bijstellingen, o.a. voor CAO ontwikkelingen en aframing voor vacatureruimte (ingevuld door inhuur van personeel), is de begroting aangepast naar € 13.212.306.

De werkelijke salariskosten 2022 zijn € 450.000 lager dan begroot. Hiervan kan € 223.000 worden verklaard door een hogere looncompensatie uit het gemeentefonds dan is begroot. Daarnaast zijn er gedurende het jaar € 185.000 hogere detacherings-en ziektegelden ontvangen dan begroot. Het overige verschil van ongeveer € 50.000 is de niet ingevulde vacatureruimte.

B. Informatievoorziening en automatisering

Informatievoorziening (en Dienstverlening)

In 2022 is aan het NCOD opdracht gegeven een onderzoek te doen naar de inrichting en werking van ons informatiemanagement. Hieruit blijkt dat de huidige organisatie niet toereikend is. Daarvoor is er een programma Verbeteren Informatie gestart die structureel verbeteringen realiseert. Hierover is de raad geïnformeerd in september. De eerste resultaten zijn op het gebied van sturing en inzicht in de organisatie die nodig is voor het toekomstbestendig krijgen van de IV organisatie en de bijbehorende bemensing.

Op de in de begroting gemelde onderwerpen is de volgende progressie geboekt.

1. De ingebruikname van het klantcontactsysteem is in 2022 afgerond. De verbetering van de telefooncentrale en de versteviging van de informatiepositie van de servicebalie medewerker staat nog op de rol. Dit wordt in samenhang opgepakt met het ontwikkelen van het dienstverleningsconcept en bijbehorend verbeterplan.
2. De Covid-19 periode heeft het Nieuwe Werken in een versnelling gebracht. De ontwikkeling en training van de te gebruiken voorzieningen was echter achter gebleven. In 2022 is veel aandacht geweest voor het ontwikkelen van de vaardigheden om de beschikbare voorzieningen te benutten. Het gebruik maken van Teams, Sharepoint en OneDrive heeft in trainingen veel aandacht gekregen. Daarnaast is er een kennisbank opgezet voor het gebruik van de voorzieningen. De gehele adoptie van het nieuwe werken is nog niet afgerond, en zal in 2023 doorlopen. Bovendien hebben we in 2022 afscheid genomen van Citrix, en hebben we de standaard werkplek vervangen door de Azure Virtual Desktop.
3. Binnen de Gemeente Drimmelen wordt veel gebruik gemaakt van Microsoft 365. Denk daarbij aan Word, Powerpoint en Excel. In 2022 hebben alle medewerkers de mogelijkheid gekregen om hun vaardigheden te verbeteren.
4. In 2022 hebben we geconstateerd dat het op orde krijgen van de basisdienstverlening te gefragmenteerd is opgepakt. Zie de gemelde ontwikkelingen, met name in relatie tot het programma Verbeteren Informatie Management, als ook het ontwikkelen van het Dienstverleningsconcept & bijbehorende ontwikkelkalender.

Samenhangende objectregistraties (SOR) en Beheer Informatie Systemen (BIS)

Team SOR voert de gemeentelijke taken uit voor de basisregistraties en Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen. Team BIS doet het beheer van de kritische bedrijfsapplicaties. De ontwikkeling van de teams SOR en BIS is nog niet zover als gewenst. De organisatie is in 2022 met name druk geweest met het opvullen van de grootste operationele problematiek, en heeft weinig mankracht beschikbaar gehad om structureel verbeteringen door te voeren. Zo was er uitval bij de coördinator Team SOR die tevens inhoudelijk belangrijk was voor de integraliteit van het gegevensbeheer.

1. Team BIS - Eén van de eerste onderwerpen die opgepakt zijn in het programma Verbeteren Informatie Management is het verstevigen van het functioneel beheer, waarvan Team BIS centraal verantwoordelijk is voor

vast te stellen set aan applicaties. In Q4 2022 is de gapanalyse uitgevoerd naar het beleggen van beheer, en in Q1 wordt het plan opgesteld om te komen tot een toekomstbestendige organisatie.

2. Invullen verantwoordelijkheden BGT - In 2022 zijn er externe werkzaamheden verricht voor het op orde brengen van de data voor de BGT, maar is het interne deel nog niet uitgevoerd door ontbrekend personeel. Met de start van de nieuwe interim manager Middelen in januari 2023 wordt er een nieuwe impuls gegeven aan het doorontwikkelen van team SOR en het beschikbaar krijgen van capaciteit voor het goed organiseren van de BGT. Hiertoe wordt er voortgebouwd op de reeds uitgewerkte projectplannen.
3. Team SOR - Het team heeft de basisregistraties en operationele werkzaamheden ingevuld zonder coördinator. Begin 2023 is er strategisch en tactische expertise ingehuurd om het Team SOR toekomstbestendig te krijgen.

C. Huisvesting en facilitaire zaken

Verduurzamen gemeentehuis

Begin 2021 zijn de eerste twee fasen van de verduurzaming van het gemeentehuis afgerond. Hierbij zijn onder andere drie warmtepompen geïnstalleerd en zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis geplaatst. In 2022 is er zonwerende folie en binnen zonwering aangebracht. Eind 2022 hebben we een nieuw energielabel aangevraagd en deze is vastgesteld op energielabel B. Hiermee voldoen we aan de eis om voor 2023 minimaal energielabel C te hebben. Daarnaast zijn aanpassingen aan de installaties gedaan om de geconstateerde comfort klachten te verbeteren. Na de uitvoeringsfase is er begonnen met de beheerfase waarbij de werking van de installaties worden gefinetuned. Er zijn nog geen concrete plannen om in 2023 verder te verduurzamen.

Werkplekconcept en “het nieuwe werken”

Door COVID-19 is de manier van werken snel veranderd en is er in 2021 een project gestart om aan het nieuwe werken concreet invulling te geven, te implementeren tot en met succesvolle afronding en borging. Aan de hand van deze uitgangspunten zijn deelplannen opgesteld waaraan vanaf 2021 tot en met eind 2023 uitvoering wordt gegeven. In 2022 zijn er delen van gemeentehuis anders ingericht. Er zijn meer ontmoetingsplekken gekomen in de vorm van het nieuwe vergadercentrum. Verder zijn alle voorbereidingen getroffen om begin 2023 te starten met het herinrichten van het gemeentehuis waarbij er nieuwe vloerbedekking, meubilair en interne beplanting komt. Ook staat op de planning om hybride vergaderfaciliteiten in de vergaderzalen te installeren.

Documentaire Informatievoorziening en Informatiebeheer

Eind 2022 heeft de gemeentearchivaris weer een KPI-verslag opgesteld. Het KPI-verslag wordt elke twee jaar opgesteld en dient om de organisatie te ondersteunen bij verantwoording van en de zorg over het beheer van archieven conform de Archiefwet 1995. Aan de hand van dit verslag wordt begin 2023 een verbeterplan opgesteld waarna dit aan de raad zal worden aangeboden.

In 2022 is verdere uitvoering gegeven aan het project “plan van aanpak archiefkelder”. Dit met het doel om de archiefkelder zo veel mogelijk leeg te ruimen omdat deze niet optimaal ingericht is. Dit wordt gedaan door middel van het overdragen van dossiers naar het regionaal archief Tilburg (RAT) of via digitalisering. Een aantal deelprojecten is inmiddels afgerond. De deelprojecten rondom de bouwdossiers zijn nog niet afgerond.

D. Financiën en Planning & Control

Planning & Control (P&C)

Conform artikel 2 van de Financiële Verordening gemeente Drimmelen 2021 heeft de gemeenteraad bij aanvang van de nieuwe raadsperiode de programma indeling voor die periode vastgesteld. Deze indeling gaat gelden m.i.v. de begroting 2023. In 2022 is vanwege het vertrek van een aantal mensen en de daarmee gepaard gaande onderbezetting het project vervanging financieel pakket on hold gezet. Zodra er weer voldoende capaciteit aanwezig is om een kwalitatieve overgang te borgen zal het project weer opgestart worden. Het huidige contract van de uitbesteding van de waardebepaling, aanslagoplegging, heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen loopt eind 2023 af. Ter voorbereiding is een onderzoek gedaan naar de beste optie voor het onderbrengen van deze functie. In het eerste kwartaal 2023 komt hiertoe een voorstel in de raad.

Rechtmatigheid

De nieuwe Wet versterking decentrale rekenkamers bepaalt dat niet langer de accountants maar de colleges verantwoording aan de raad af dienen te leggen over de rechtmatigheid van het gevoerde beleid. De wet werd op 27 september 2022 met enige vertraging door het parlement aangenomen en trad op 1 januari 2023 in werking. Het belang dat gemeenten hun interne beheersing op orde hebben wordt door deze nieuwe wet nog betekenisvoller. Om die reden heeft de gemeente in 2022 de uitvoering van verbijzonderde interne controles tot en met 2025 aan een extern bureau uitbesteed. Het bureau zal daarnaast ondersteunen bij het versterken van de procesbeheersing in de eerste lijn en het organiseren van 'checks and balances' in de tweede lijn. Tot slot zal het bureau in 2023 het bestaande kaderplan interne beheersing actualiseren en - daarvan afgeleid - steeds jaarlijks een nieuw interne controleplan opstellen.

Informatiebeveiliging en Privacy

2022 stond op het gebied van informatiebeveiliging en privacy in het teken van de verdere implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), die vanaf 1 januari 2020 van kracht is. Gestart is met de uitvoering van het informatiebeveiligingsplan uit 2021. Daarnaast stond 2022 in het teken van de voortzetting van het in 2020 ingezette bewustwordingsprogramma rondom informatiebeveiliging en privacy.

ENSIA
De methode waarmee gemeenten verantwoording afleggen over het niveau van hun informatiebeveiliging heet ENSIA, Eenduidige Normatiek Single Information Audit. ENSIA helpt gemeenten in één keer verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) met de specifieke normen over informatiebeveiliging van de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling Nederland (PUN),

Digitale identiteit (DigiD), Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO) en Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI).
Het college verklaart dat bij gemeente Drimmelen op 31 december 2022 de interne beheersingsmaatregelen in opzet en bestaan voldoen aan de geselecteerde normen inzake DigiD en Suwinet.

Uit de zelfevaluatie ENSIA is gebleken dat BAG en BGT aandacht vereisen. Daar waar nodig worden verbetermaatregelen getroffen.

Maatregelen informatieveiligheid
Om de BIO verder te implementeren zijn er in 2022 verschillende maatregelen getroffen. Door het implementeren van de BIO zullen risico's rondom cyberdreigingen afnemen. In 2022 zijn er verschillende maatregelen getroffen om het toenemende digitale werken veilig te laten verlopen. Enkele voorbeelden hiervan zijn een veiligere inlogmethode en het scannen van e-mail op onveilige inhoud, zoals phishing (om inloggegevens te stelen) of virussen. Ook wordt er continu gemonitord op kwetsbaarheden in software om hackers geen kans te geven hier misbruik van te maken. Daarnaast zijn er richtlijnen opgesteld om veilig met gegevens om te gaan, omdat er steeds meer hybride wordt gewerkt.

WPG audit
Verplichte externe privacy audit uitgevoerd en rapportage is aangeleverd bij Autoriteit Persoonsgegevens. Uit de audit kwamen tekortkomingen en de organisatie zal in 2023 een plan van aanpak opstellen om die tekortkomingen weg te nemen. N.a.v. de tekortkomingen moet er in 2023 ook een hercontrole plaatsvinden.

Bewustwording en training
Naast technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen valt of staat de bescherming van gegevens met het bewust en zorgvuldig omgaan door medewerkers. De medewerkers van de gemeente Drimmelen worden zich steeds meer bewust van de vertrouwelijkheid van de gegevens waarmee zij (en haar samenwerkingspartners) werken. Voor gemeente Drimmelen is in 2022 het bewustwordings- en trainingsprogramma rond informatiebeveiliging en privacy voortgezet (micro-learnings en voice-phishing actie) en zijn voorbereidingen gestart voor een aanbesteding van een meerjarige samenwerking met een externe partner.

Meldplicht datalekken
Onder de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) geldt de meldplicht datalekken. Dit houdt in dat incidenten, waaronder inbreuken met persoonsgegevens, gemeld moeten worden aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en/of de betrokkene(n). Bij een datalek van persoonsgegevens wordt de impact beoordeeld. Er wordt beoordeeld of het datalek moet worden gemeld aan de AP en de betrokkenen. Daarnaast wordt onderzocht welke maatregelen gemeente Drimmelen moet treffen. Hierdoor wordt het aantal datalekken beperkt. Dit geldt ook voor de kans op een boete.
De beveiligingsincidenten en datalekken worden bijgehouden in een register. Ook in 2022 is het aantal beveiligingsincidenten toegenomen, met name door toename van het aantal phishing pogingen, CEO-fraude (nepfacturen) en waarschuwingen over mogelijke kwetsbaarheden in software die misbruikt kunnen worden door hackers. In 2022 was sprake van 37 beveiligingsincidenten t.o.v. 33 beveiligingsincidenten in 2021. Hierbij was er geen sprake van meld-plichtige datalekken bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Rechten van betrokkenen
Alle processen voor de interne afhandeling van verzoeken over rechten van betrokkenen zijn vastgelegd. Inwoners kunnen een verzoek ook via de website van de gemeente Drimmelen indienen. Daarnaast kan een inwoner een privacy-melding bij de FG (Functionaris Gegevensbescherming) neerleggen. In 2022 zijn er geen AVG verzoeken tot inzage binnengekomen.

Samenwerking
De gemeente Drimmelen werkt op meerdere gebieden samen met (mede) overheden en private organisaties. In veel gevallen is er sprake van een verwerking van persoonsgegevens tussen partijen.

In 2022 is onder meer aandacht besteed aan het Kleinschalig Collectief vervoer Regio West-Brabant (KCV RWB), het Zorg- en Veiligheidshuis, Beschermd Wonen en de inrichting van het Crisis Interventie Team Jeugdhulp West-Brabant- Oost (incl. Data Protection Impact Assessment (DPIA)). Afspraken over samenwerkingen worden vastgesteld door middel van overeenkomsten, convenanten en verwerkersovereenkomsten waar Drimmelen actief bijdrages aan levert.

E. Inkoop

Naar aanleiding van het rekenkameronderzoek naar het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid (besluitvorming december 2019) en het aangepaste inkoopbeleid (vastgesteld door de raad in juni 2021) is in 2022 verdere uitvoering gegeven aan de vastgestelde conclusies en aanbevelingen. Hierbij is onder andere ingezet op het invoeren van contractbeheer en contractmanagement binnen de gehele gemeentelijke organisatie. In 2022 is het contractmanagementbeleid vastgesteld door het MT. Naar aanleiding van de aanbevelingen en conclusies is voor de implementatie van contract management gestart met het inrichten van het contractbeheerproces. Er is een start gemaakt om de ontwikkeling te maken van de ad hoc fase (inventariseren, registeren en bewaken) naar de fase van basis (bewaken en beheren) voor de afdeling Middelen. De applicatie Corsa Next is aangepast zodat er een beter informatievoorziening voor de gebruikers met betrekking tot de contracten en de daar bijbehorende stukken aanwezig is. Dit draagt bij aan de doorontwikkeling van contract management voor afdeling Middelen en het bewaken en evalueren van de geleverde prestaties in de uitvoering van de contracten. In de loop van 2023 zal het inrichten van het contract beheer proces en de doorontwikkeling van het contract management proces verder worden uitgerold over de gehele organisatie.

F. Juridische Zaken

Over juridische zaken zijn er voor 2022 geen bijzonderheden.

F. Verbonden partijen

Visie en beleidsvoornemens

Onze ambitie is ervoor te zorgen dat verbonden partijen op effectieve en efficiënte wijze bijdragen aan het realiseren van onze gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Uitgangspunten hierbij zijn een heldere verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de gemeente en de verbonden partij en het opstellen van dienstverleningsovereenkomsten met prestatieafspraken.

In 2015 is regionaal een kadernota Verbonden Partijen vastgesteld. In deze nota hebben regionale gemeenten samenwerkingsafspraken gemaakt. Zodat gemeenten samen kunnen sturen op verbonden partijen in het algemeen en gemeenschappelijke regelingen in het bijzonder.
De West-Brabantse gemeenten evalueerden deze regionale kadernota Verbonden Partijen in 2020. De colleges spraken de daarbij ambitie uit om een op de nieuwe Wgr aangepaste nota binnen één jaar na inwerkingtreding van de nieuwe Wgr op 1 juli 2022 aan de raden aan te bieden.

Wet gemeenschappelijke regelingen
Sinds 1 juli 2022 is de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werking getreden. De wetswijzigingen verbeteren de betrokkenheid van volksvertegenwoordigers bij het bestuur van een samenwerkingsverband.
Het deel van de wet dat rechten geeft aan volksvertegenwoordigers is direct per 1 juli 2022 ingegaan. Voor het andere deel (verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie) geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar, dus tot 1 juli 2024.

Lijst verbonden partijen

Tabel Par.VP-1

Regio West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Versterking van de regio op de gebieden economie en arbeidsmarkt, mobiliteit, duurzaamheid, zorg, welzijn, onderwijs, ruimtelijke ordening en wonen. Daarnaast is de RWB strategische gesprekspartner voor o.a. de provincie, de nationale overheid en Europa.	1.312.000	1.128.000	5.382.000	6.399.000	275.000	701.917

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Vertrek en langdurige ziekte van personeel, het ontstaan van datalekken, faillissement van de partner bij wie het kleinschalig collectief vervoer (KCV) is gecontracteerd, het niet tijdig aan kunnen gaan van een nieuw KCV-contract, te weinig vraag naar inhuur vanuit het Mobiliteitscentrum (MBC) of concurrentie voor het MBC door externe bureaus. De RWB kwalificeert deze risico's al klein tot zeer klein.	Ruimte, Wonen, Duurzaamheid en Economie	Burgemeester Scholtze

MidZuid

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening en het zo doelmatig mogelijk door de gemeente gegeven opdrachten op het terrein van de werkgevers-dienstverlening, beschut werk, gesubsidieerde arbeid en arbeidsreintegratie die voortvloeien uit de Participatiewet uit te voeren.	1.790.000	1.786.000	7.678.000	7.992.000	-4.000	250.261

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Beperkt macrobudget, lagere rijksbijdrage per arbeidsjaar, lagere uitstroom van Wsw-medewerkers, onvoldoende compensatie van een stijging van het wettelijk minimumloon, tegenvallende omzet op het lage inkomens voordeel, transitievergoeding voor werknemers die ziek uit dienst gaan, niet geheel realiseren begrote netto-opbrengst en terugloop aantal Wsw-medewerkers en daardoor lagere omzet.	Sociaal Domein	Wethouders Bakker en Simons

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
De OMWB werkt aan een leefbare en duurzame regio en maakt omgevingsvergunningen voor de deelactiviteit milieu. Bovendien controleert de OMWB of bedrijven zich aan de regels houden.	2.918.000	3.614.000	3.285.000	4.060.000	583.000	569.945

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Inhuur van duurdere externen, transitie mens en systeem, verlies aan productiviteit door opleiden en inzet van trainees, blijvend verhoogd ziekteverzuim a.g.v. COVID-19, kostenverhoging milieutaken door invoering Omgevingswet en gedeeltelijk niet benutten van intern besparingspotentieel.	Openbare Ruimte	Burgemeester Scholtze

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Doelstelling	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Zorgen voor veiligheid: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.	18.703.000	16.476.000	47.802.000	51.465.000	941.000	1.758.981
Risico's					**Programma**	**Portefeuille-houder**
Tekortschietend aantal vrijwilligers, informatieveiligheid, continuiteit IT-infrastructuur, tweede loopbaanbeleid, Omgevingswet, Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren, hogere beloning deeltijders, loon- en prijsinflaties, aansprakelijkheid in Chemiepack-dossier, aansprakelijkheid in dossier Fort Oranje en datalek GGD.					Openbare Ruimte	Burgemeester Scholtze

Openbare Gezondheidheidszorg West-Brabant (GGD)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
De GGD verzorgt de openbare gezondheidszorg en heeft als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van alle inwoners van West-Brabant. Daarbij heeft de GGD extra aandacht voor kwetsbare mensen in onze samenleving.	6.017.000	6.704.000	19.394.000	11.701.000	437.000	927.182
Risico's > € 100.000					**Programma**	**Portefeuille-houder**
Frictiekosten door vermindering gemeentelijke bijdragen voor basistaken algemeen en JZ4+, onvoldoende uitvoering van basistaken door tekortschietende beschikbaarheid personeel, frictiekosten door vermindering van gemeentelijke opdrachten/afname van plustaken, frictiekosten door vermindering van de gemeentelijke bjidrage voor JGZ 0-4, minder opbrengsten door lagere afzet van reizigersproducten, ontvlechting gezamenlijke dossiervorming Kidos, informatieveiligheid, wegvallende verhuuropbrengsten vastgoed en mobiliteit personeel.					Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Regionaal Bureau Leerplicht West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Zorgen voor een effectieve en efficiënte leerplichtadministratie waardoor schooluitval en verzuim worden voorkomen.	14.302	-234.177	691.322	884.865	-234.177	107.602
Risico's					**Programma**	**Portefeuille-houder**
Uittreding van een deelnemende gemeente					Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
De GR behartigt de belangen van de deelnemers bij de eeuwig durende nazorg voor de regionale stortplaats Zevenbergen en de afvalstoffenberging Bavel-Dorst.	995.159	1.002.998	26.596.927	26.126.480	0	38.926

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Verontreiniging van grond- en oppervlaktewater en lucht door calamiteiten op of rond de voormalige stortplaatsen, waarbij gevaarlijke chemische stoffen vrijkomen. Aanvulling doelvermogen bij overdacht beheer aan Provincie.	Openbare Ruimte	Wethouder Vissers

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Het verlenen of doen verlenen van ambulancezorg.	14.180.000	14.293.000	32.686.000	29.564.000	221.000	0

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Budgettering NZa lager dan werkelijke kosten, niet realiseren prestatieafspraken, afhankelijkheid bedrijfsvoering van ICT, omzetting meeruren medewerkers in Persoonlijk Levensfase Budget en effect ingevoerde Tijdspaarregeling.	Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt Crisiszorg West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Zorgen voor een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en het bevorderen van een goede samenwerking tussen dit advies- en meldpunt, de hulpverlenende instanties, de politie, de gecertificeerde instellingen en de raad voor de kinderbescherming.	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	0	215.153

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Hogere kosten door uittreden van een gemeente, krapte op de arbeidsmarkt en hoog ziekteverzuim	Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen en Geertruidenberg

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
De ondersteuning en uitvoering van taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet.	0	0	274.631	388.091	0	1.174.500

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Informatiebeveiliging, wijziging van wet- en regelgeving, eigen risicodragerschap WW, krapte op de arbeidsmarkt, hoog langdurig ziekteverzuim, haperende samenwerking tussen beide deelnemende gemeenten en loon- en prijsinflatie.	Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Beschermd Wonen regio Breda

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2022
Het bestaan van een maatwerkvoorziening beschermd wonen voor inwoners die vanwege een combinatie van psychische, psychosociale problematiek en langdurig gebrek aan zelfregie niet in staat zijn om zelfstandig te wonen en 24 uur per dag een vorm van zorg in nabijheid nodig hebben.	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	0	0

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Verwacht wordt dat de rijksbijdrage ruim toereikend zal zijn om de kosten van beschermd wonen en zorg te compenseren. Ook andersoortige risico's worden niet voorzien.	Sociaal Domein	Wethouder Bakker

Brabant Water N.V. (bedragen x € 1.000)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2023
Het verzorgen van de drinkwatervoorziening in Noord-Brabant. De gemeente Drimmelen bezit 1,4% van het aandelenkapitaal van Brabant Water.	Nnb	Nnb	Nnb	Nnb	Nnb	0

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Brabant Water heeft een aantal strategische risico's (bijv. verontreiniging van de drinkwaterbron, leveringszekerheid), operationele risico's (bijv. storingsgevoeligheid van de waterleidingen, onbetrouwbare informatievoorziening door cybercriminaliteit), financiële risico's (bijv. het aan moeten wenden van het weerstandsvermogen om klimatologische risico's af te dekken) en compliance risico's (bijv. het niet naleven van de Drinkwaterwet) benoemd. Voor alle risico's zijn beheersmaatregelen getroffen. Het weerstandsvermogen van Brabant Water is ruim voldoende.	Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (bedragen x € 1.000)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 1-1-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Financieel resultaat 2022	Bijdrage Drimmelen 2023
De BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. Het doel daarbij is om duurzaam bij te dragen aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De gemeente Drimmelen bezit 0,065% van het aandelenkapitaal van de BNG.	5.062.000	4.615.000	143.995.000	107.459.000	300.000	0

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
De bank beschikt over een uitgebreid risicomodel, waarmee alle risico's goed in beeld zijn en binnen de (wettelijke) normen blijven. Ook de beheersmaatregelen zijn op orde.	Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

Eerste Traais Warmtebedrijf b.v. (bedragen x € 1.000): jaarrekeningen verschijnen steeds omstreeks 1 juni van het jaar T+1

Belang	Eigen vermogen 1-1-2021	Eigen vermogen 31-12-2021	Vreemd vermogen 1-1-2021	Vreemd vermogen 31-12-2021	Financieel resultaat 2021	Bijdrage Drimmelen 2021
ETW b.v. heeft binnen het Programma aardgasvrije wijken van de Rijksoverheid gebruik gemaakt van een door de gemeente aangevraagde proeftuinsubsidie om in 2019 en 2020 een deel van de dorpskern van Terheijden aardgasvrij te maken. De gemeente is houder van 1 prioriteits-aandeel van ETW b.v.	-189	-272	1.246	3.000	-83	0

Risico's	Programma	Portefeuille-houder

Gebrek aan liquiditeit in de opstartfase van de bedrijfsactiviteiten, onvoldoende aansluitingen op het warmtenet om tot een structureel sluitende exploitatie te komen en onvoorziene technische belemmeringen in het beheer van het warmtenet.	Ruimte, Wonen, Duurzaamheid en Economie	Wethouder Vissers

G. Grondbeleid

Inleiding

In deze paragraaf staat onze visie op het grondbeleid en de verwachte uitvoering daarvan. Daarnaast leest u hier de verwachte financiële resultaten en de risico's van de gemeentelijke exploitaties.

Het grondbedrijf heeft 4 eigen grondbedrijf projecten waarvoor u een grondexploitatie vastgesteld heeft, te weten;
1. Degaterrein te Lage Zwaluwe;
2. Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat te Made;
3. E-veld te Terheijden;
4. Dorpshart (Voorheen; Centrumplan).

Naast de 4 eigen actieve grondexploitaties zijn er 5 eigen grondexploitaties in wording, te weten;
1. De Ligne te Made bedoeld om te worden ontwikkeld voor woningbouw;
2. Norbartstraat – Romboutstraat te Made (ook wel genaamd; Stuifhoek) bedoeld om te worden ontwikkeld voor een basisschool en gedeeltelijk voor woningbouw;
3. Pastoor Van Hooijdonklaan te Lage Zwaluwe (vm. Willibrordusschool) bedoeld om te worden ontwikkeld voor woningbouw;
4. Tuinbouwweg te Made bedoeld om te worden ontwikkeld voor uitbreiding met woonwagenstandplaatsen;
5. Ecowijk te Terheijden bedoeld om te worden ontwikkeld voor woningbouw in en met ecologische structuren en inspiraties.

Voorts is de grondexploitatie in wording over de Norbartstraat te Terheijden in het boekjaar 2022 afgesloten en is het saldo als verlies genomen in de exploitatie.

Conform de regels die voor de financiële afwikkeling van toepassing zijn worden de winsten en verliezen geboekt op de algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf.
De grondexploitaties 1, 2 en 3 kennen een winstpotentie (positief eindsaldo netto contant).
De grondexploitatie Dorpshart te Made kent een verlies waarvoor wij bij het vaststellen van de grondexploitatie een verliesvoorziening hebben moeten vormen.

Naast onze grondbedrijf projecten zijn er projecten waarbij we alleen faciliteren. De woningbouwprojecten leest u in programma 3.3 Wonen.

a. Visie gemeentelijk grondbeleid

Het grondbeleid is een instrument dat we inzetten om beleidsdoelen van ruimtelijke ordening, wonen, economie, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer te realiseren.

Dit is vastgelegd in de nota Grondbeleid 2016 – 2020. In deze nota staat dat de gemeente bij voorkeur faciliterend grondbeleid voert. Initiatieven laten we over aan particuliere grondexploitanten.

De gemeente beperkt zich tot haar publiekrechtelijke rol, zoals het vaststellen van de kaders en de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van gronden en controle hierop. Door deze beleidskeuze heeft het gemeentelijke grondbeleid geen grote financiële impact. Thans is een vernieuwing van de nota grondbeleid onder constructie naar Nota grondbeleid 2023.

In 2018 stelde de raad de nota Kostenverhaal vast. Hiermee legden we de basis voor de manier waarop we de kosten voor grondexploitaties verhalen op de ontwikkelende partij. Thans is een vernieuwing van de nota grondbeleid onder constructie naar Nota Kostenverhaal 2023.

b1. Ontwikkelingen / uitvoering gemeentelijk grondbeleid

De gemeente Drimmelen heeft vier actieve eigen bouwgrondexploitaties operationeel, te weten;
Het Degaterrein Lage Zwaluwe. In 2019 is voor de kavels Antwerpsestraat/Geraniumstraat Made een actieve grondexploitatie vastgesteld, in 2020 voor het E-veld en in januari 2021 voor het Centrumplan te Made.

Thans zijn in (pré)voorbereiding de gebieden De Ligne in Made (alias voor Hoogerheide of Stuivezand), de Van Hooijdonklaan 2 in Lage Zwaluwe (voormalige Willibrordusschool), de locatie Norbartstraat te Made (locatie basisschool De Stuifhoek), de woonwagenlocatie aan de Tuinbouwweg te Made en de Ecowijk in Terheijden.

De Ligne verkeert in een voor verkennende fase waardoor er op dit moment nog weinig concreet is. In de loop van 2023 komen wij met voorstellen naar u toe.

Voor de Van Hooijdonklaan 2 te Lage Zwaluwe wordt naar verwachting in het 2e kwartaal van 2023 een grondexploitatie ter vaststelling aangeboden om op deze plek, een 22-tal woningen en een medische praktijk mogelijk te kunnen maken.

De ontwikkeling Norbartstraat – Romboutstraat te Made is in een voorbereidende fase echter eerst dient de school vernieuwd te zijn voordat met het ontwikkelen van de woningen kan worden aangevangen ook hiervoor dient een grondexploitatie te worden vastgesteld die naar verwachting in het 2e kwartaal van 2023 ter vaststelling aan u wordt aangeboden. De ontwikkeling Norbartstraat te Terheijden is een zeer onrendabele locatie die in 2022 afgesloten is.

Voor de locatie Tuinbouwweg te Made zijn de mogelijkheden voor de uitbreiding van woonwagen standplaatsen uitgewerkt en wordt naar verwachting in de loop van 2023 een grondexploitatie ter vaststelling aangeboden.

Tot slot wordt de opgave voor de Ecowijk te Terheijden onderzocht op haalbaarheid en uitvoerbaarheid. Wij zijn nog niet zover dat wij hierover iets kunnen delen. Wij verwachten u in de loop van 2023 meer informatie te kunnen geven over het verloop en de inhoud over en voor de ontwikkeling van de Ecowijk.

Vanaf 2016 wijzigde de verslaglegging voor grondexploitaties in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In juli 2019 beschreef de Commissie BBV dit complete vraagstuk in de nieuwe notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken. Daarnaast is de Wet modernisering Vennootschapsbelasting voor overheden van kracht. De gevolgen van beiden verwerkten we in deze paragraaf.

b2. Ontwikkelingen / uitvoering faciliterend grondbeleid

Het nadeel van € 78.803 is veroorzaakt door meer algemene voorbereidingskosten/uren die niet te verhalen zijn (€ 193.823 nadeel), minder ambtelijke voorbereidingskosten/uren op projecten (€ 72.448 voordeel) en inkomsten woonrijp maken projecten (€ 42.572 voordeel).

Resultaat Faciliterend Grondbeleid / Wijzigingsplannen-afwijkingen bestemmingsplannen jaarrekening 2022

Onderverdeling / naam	Prim begroting	Begroting na NJN 2022	Resultaat voor bestemming	tgv/tlv reserves	Resultaat na bestemming	Voordeel / nadeel	Verschil begr-werk
Faciliterend GB met raadsbesluit / met overeenkomst	80.824	116.576	-166.894	261.250	94.356	voordeel	-22.220
Faciliterend GB zonder raadsbesluit / met overeenkomst	0	0	2.458	30.000	32.458	nadeel	32.458
Faciliterend GB zonder raadsbesluit / zonder overeenkomst	287.870	340.204	393.411		393.411	nadeel	53.207
Wijzigingsplannen / afwijkingen bestemmingsplannen	0	53.846	11.704	57.500	69.204	nadeel	15.359
Totaal	**368.694**	**510.626**	**240.680**	**348.750**	**589.430**	**nadeel**	**78.803**

c. Wonen

In 2022 stelde de gemeenteraad het Programma Wonen vast. Het programma Wonen is een zogenaamd vrijwillig programma in het kader van de Omgevingswet. In de Omgevingsvisie hebben we de ambitie geformuleerd om tot 2030 1.500 woningen toe te voegen. Via het programma Wonen geven we uitwerking aan deze ambitie. Het zwaartepunt van deze ambitie ligt in deze coalitieperiode, waarbij het doel is per jaar gemiddeld 200 woningen te bouwen.

Realisatie nieuwbouw woningen	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Opgeleverde nieuwbouw woningen	197	137	89	47	70	65

In 2022 leverden we 197 nieuwbouwwoningen op. De kern Made heeft met 146 woningen hierin het grootste aandeel. De ambitie is gemiddeld 200 nieuwbouwwoningen per jaar in deze coalitieperiode. De doelstelling voor 2022 hebben we dus nagenoeg gehaald. U leest een toelichting in Programma 3, 3.3 Wonen.

Opgeleverde woningen 2022	Kern	Aantal
Lage Zwaluwe-West fase 2b/Vlashoek II	Lage Zwaluwe	7
Ganshoek fase 2 / Ds Jamesstraat	Lage Zwaluwe	14
Zijlbergsestraat / Van Iersel	Made	54
Geraniumstraat-Zilverschoon	Made	4
Romboutstraat	Made	21
Leeuwerikstraat	Made	61
Zandstraat 79	Made	2
Godf. Schalkenstraat 8-10	Made	4
Meulenpad 8	Wagenberg	1
Kerkstraat bij 58	Wagenberg	4
Botzegge (voormalig Sovak)	Terheijden	15
Schansstraat / De Weelde	Terheijden	10
Totaal		**197**

d. Werken/ bedrijventerreinen

In juni 2021 is de nota economie vastgesteld. Deze geeft inzicht in de toekomstige ruimtebehoefte van onze bedrijven (ca. 5 ha).

Thans is op het Dega terrein nog een kavel beschikbaar. Wellicht ten overvloede heeft de gemeente zelf geen gronden beschikbaar voor bedrijventerreinen.

In de nota economie en de concept omgevingsvisie zijn de locaties Thijsenweg en Brieltjespolder aangewezen als mogelijke uitbreidingen voor bedrijventerrein.

e. Actieve gemeentelijke grondexploitaties

De gemeentelijke grondexploitaties herzien we jaarlijks. We leggen ze aan de gemeenteraad voor om vast te stellen bij de Najaarsnota. Het verwachte verloop van de boekwaarden van 2022 tot en met 2027 is:

Primaire begroting 2022

Projectnaam	Kern	Boekwaarde 1-1-2022	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 1-1-2024	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 1-1-2026
Prinsenpolder	Made	0	0	0	0	0
Degaterrein	Lage Zwaluwe	-487	0	0	0	0
E-veld Terheijden	Made	818.875	-514.311	29.004	0	0
Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat	Lage Zwaluwe	-15.740	0	0	0	0
Dorpshart Made	Made	291.234	-81.450	141.815	579.683	539.423
Totaal		**1.093.884**	**-595.761**	**170.820**	**579.683**	**539.423**

Na actualisatie in 2e bestuursrapportage

Projectnaam	Kern	Boekwaarde 1-1-2022	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 1-1-2024	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 1-1-2026	Boekwaarde 1-1-2027
Prinsenpolder	Made	0	0	0	0	0	0
Degaterrein	Lage Zwaluwe	-5.185	95.051	-153	0	0	0
E-veld	Terheijden	429.196	-864.037	-649.502	-41.689	0	0
Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat	Made	-14.312	-9.015	0	0	0	0
Dorpshart	Made	282.236	343.861	-272.463	279.181	965.198	446.704
Totaal geformaliseerde grondexploitaties		***691.936***	***-434.140***	***-922.117***	***237.492***	***965.198***	***446.704***
Norbartstraat	Terheijden	3.429	8.387	8.387	8.387	8.387	8.387
De Ligne - Hoogerheide	Made	5.107	12.544	12.544	12.544	12.544	12.544
Norbartstraat - Romboutsstraat	Made	27.494	31.113	31.113	31.113	31.113	31.113
Van Hooijdonklaan	Lage Zwaluwe	15.894	37.175	37.175	37.175	37.175	37.175
Tuinbouwweg	Made	0	0	0	0	0	0
Ecowijk	Terheijden	0	0	0	0	0	0
Totaal nog te formaliseren grondexploitaties (voorbereidingskosten)		***51.924***	***89.219***	***89.219***	***89.219***	***89.219***	***89.219***
Totaal		**743.860**	**-344.921**	**-832.898**	**326.711**	**1.054.416**	**535.923**

Het gerealiseerde resultaat en de actuele prognose van de te verwachten resultaten zien er als volgt uit:

Projectnaam	Kern	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2022	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2023	Verwachte Boekwaarde 1-1-2024	Verwachte Boekwaarde 1-1-2025	Verwachte Boekwaarde 1-1-2026	Verwachte Boekwaarde 1-1-2027
Prinsenpolder	Made	0	0	0	0	0	0
Degaterrein	Lage Zwaluwe	-5.185	102.788	0	0	0	0
E-veld	Terheijden	429.196	-947.005	-1.225.413	-129.419	0	0
Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat	Made	-14.312	-10.513	0			
Dorpshart	Made	282.236	383.944	-232.379	394.264	1.080.281	446.704
Totaal geformaliseerde grondexploitaties		***691.936***	***-470.786***	***-1.457.793***	***264.846***	***1.080.281***	***446.704***

Norbartstraat	Terheijden	3.429	0	0	0	0	0
De Ligne - Hoogerheide	Made	5.107	8.879	117.990	117.990	117.990	117.990
Norbartstraat - Romboutsstraat	Made	27.494	48.846	152.639	152.639	152.639	152.639
Van Hooijdonklaan	Lage Zwaluwe	15.894	42.485	99.535	99.535	99.535	99.535
Tuinbouwweg	Made	0	0	0	0	0	0
Ecowijk	Terheijden	0	0	0	42.485	0	0
Totaal nog te formaliseren grondexploitaties (voorbereidingskosten)		***51.924***	***100.210***	***370.163***	***412.649***	***370.163***	***370.163***
Totaal		**743.860**	**-370.576**	**-1.087.629**	**677.494**	**1.450.444**	**816.867**

-/- = positieve boekwaarde/

+/+ = negatieve boekwaarde

f. Financiële positie actieve grondexploitaties

In de tabel hieronder geven we u inzicht in de te verwachten resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties.

Begrote resultaten 2022

Projectnaam	Kern	Boekwaarde 1-1-2022	Begrote lasten 2022	Begrote baten 2022	tgv reserves	Begroot resultaat	Boekwaarde 1-1-2023
Degaterrein	Lage Zwaluwe	-5.185	100.236		0		95.051
E-veld	Terheijden	429.196	426.283	-2.736.894	145.625	871.753	-864.037
Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat	Made	-14.312	5.297				-9.015
Dorpshart	Made	282.236	106.566	-44.941			343.861
Totaal geformaliseerde grondexploitaties		***691.936***	***638.382***	***-2.781.835***	***145.625***	***871.753***	***-434.140***
Norbartstraat	Terheijden	3.429	4.958				8.387
De Ligne - Hoogerheide	Made	5.107	7.436				12.543
Norbartstraat - Romboutsstraat	Made	27.494	3.619				31.113
Van Hooijdonklaan	Lage Zwaluwe	15.894	21.281				37.175
Totaal nog te formaliseren grondexploitaties (voorbereidingskosten)		***51.924***	***37.294***	***0***	***0***	***0***	***89.218***
Totaal		**743.860**	**675.676**	**-2.781.835**	**145.625**	**871.753**	**-344.921**

Werkelijke resultaten 2022

Projectnaam	Kern	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2022	Werkelijke lasten 2022	Werkelijke baten 2022	tgv reserves	Werkelijk resultaat	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2023	Voorzieningen	Gecorr boekwaarde 1-1-2023
Degaterrein	Lage Zwaluwe	-5.185	107.973				102.788		102.788
E-veld	Terheijden	429.196	343.438	-2.581.000	142.500	718.861	-947.005		-947.005
Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat	Made	-14.312	10.913			-7.114	-10.513		-10.513
Dorpshart	Made	282.236	221.649	-119.941			383.944	-383.944	0
Totaal geformaliseerde grondexploitaties		***691.936***	***683.972***	***-2.700.941***	***142.500***	***711.747***	***-470.786***	***-383.944***	***-854.730***
Norbartstraat	Terheijden	3.429	537			-3.965	0		0
De Ligne - Hoogerheide	Made	5.107	3.772				8.879		8.879
Norbartstraat - Romboutsstraat	Made	27.494	21.351				48.846		48.846
Van Hooijdonklaan	Lage Zwaluwe	15.894	26.591				42.485		42.485
Tuinbouwweg	Made	0	0				0		0
Ecowijk	Terheijden	0	0				0		0
Totaal nog te formaliseren grondexploitaties (voorbereidingskosten)		***51.924***	***52.251***	***0***	***0***	***-3.965***	***100.210***	***0***	***100.210***
Totaal		**743.860**	**736.223**	**-2.700.941**	**142.500**	**707.781**	**-370.576**	**-383.944**	**-754.520**

Voorbeeld kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat 2022:

Boekwaarde 1-1-2022	€	14.312 negatief
Werkelijke lasten 2022	€	10.913 positief
Werkelijke baten 2022	€	- positief
Werkelijk resultaat 2022	€	7.114 negatief (t.l.v. Alg Bedr res GB)
Boekwaarde 1-1-2023	€	10.513 negatief = positieve boekwaarde

Prognose 2023 en verdere jaren

Projectnaam	Kern	Boekwaarde 1-1-2023	Begrote lasten	Begrote baten	tgv reserves	Begroot resultaat	Eind boekwaarde	Voorzienigen	Gecorreind boekwaarde	Voordeel / nadeel	Jaar van afsluiting
Degaterrein	Lage Zwaluwe	102.788	55.974	-268.076	12.913	96.401	0		0	voordeel	2023
E-veld	Terheijden	-947.005	947.057	-622.349		622.297	0		0	voordeel	2024
Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat	Made	-10.513	9.702			811	-0		-0	voordeel	2023
Dorpshart	Made	383.944	1.757.343	-1.694.583			446.704	-446.704	0	nadeel	2025
Totaal geformaliseerde grondexploitaties		***-470.786***	***2.770.076***	***-2.585.008***	***12.913***	***719.510***	***446.704***	***-446.704***	***-0***		
Norbartstraat	Terheijden	0					0		0		onbekend
De Ligne - Hoogerheide	Made	8.879	109.111				117.990		117.990		onbekend
Norbartstraat - Romboutsstraat	Made	48.846	103.793				152.639		152.639		onbekend
Van Hooijdonklaan	Lage Zwaluwe	42.485	57.049				99.535		99.535		onbekend
Tuinbouwweg	Made	0					0		0		onbekend
Ecowijk	Terheijden	0					0		0		onbekend
Totaal nog te formaliseren grondexploitaties (voorbereidingskosten)		***100.210***	***269.953***	***0***	***0***	***0***	***370.163***	***0***	***370.163***		
Totaal		**-370.576**	**3.040.029**	**-2.585.008**	**12.913**	**719.510**	**816.867**	**-446.704**	**370.163**		

Uit bovenstaande overzichten concluderen we het volgende:
Degaterrein (Lage Zwaluwe)
De verkoopprocedure voor het resterende perceel/percelen is in 2019 opgestart. In 2021 is een gedeelte verkocht. Wij verwachten in 2023 het restant te verkopen. Na de verwachte verkoop van het restant perceel en het woonrijp maken in 2022, verwachten we een voordeel te behalen van € 96.401 (€ 8.778 nadelig ten opzichte van jaarrekening 2021).

E-veld (Terheijden)
In het 4e kwartaal van 2020 heeft u voor de ontwikkeling E-veld te Terheijden een grondexploitatie vastgesteld. In 2021 is de ontwikkeling met een uitvraag in concurrentie vermarkt en is een ontwikkelaar gecontracteerd. Met dit contract is een tussentijds werkelijk winstresultaat geboekt in 2023 van € 718.861. In 2023 verwachten wij nog een 5-tal kavels voor Tiny houses te verkopen. Het verwachte totale resultaat is € 1.341.158 (tussentijdse winstneming in 2022 € 718.861 – verwachte winstneming in 2024 € 622.297). Het totaal verwachte resultaat is € 227.353 positiever dan bij de jaarrekening 2021.

Ten aanzien van de Tiny houses loopt het afname proces wat trager dan gepland. Dit vindt hoofdzakelijk haar oorzaak in de sterk gestegen bouwkosten in 2022. Voor deze kavels verwachten wij in 2023 een algehele verkoop dan wel een terugname en verkoopprocedure voor het individuele kavel.

Kavels Antwerpsestraat/ Geraniumstraat (Made)
In 2019 is een bestemmingsplan vastgesteld voor twee woningbouwlocaties aan de Antwerpsestraat en Geraniumstraat in Made. In het 2e halfjaar van 2020 zijn de kavels te koop aangeboden. Daadwerkelijk zijn de kavels in 2021 verkocht. Tussentijds is een positief resultaat van € 330.000 in 2021 genomen. In 2022 is een start gemaakt met de uitvoerende werkzaamheden in het kader van woonrijp maken. In 2022 zijn kosten voor planschades verantwoord die niet begroot waren. Deze kosten zijn in 2022 als verlies geboekt. Tot slot verwachten wij in 2023 het project met nog een klein voordeel van € 811 af te sluiten.

Dorpshart (Made)
In januari van 2021 heeft de gemeenteraad een grondexploitatie vastgesteld voor de ontwikkeling van het Dorpshart Centrumplan te Made. Deze ontwikkeling liet een tekort van € 539.423 zien waarvoor in 2021 en 2022 verliesvoorzieningen zijn getroffen. Bij de actualisatie (NJN 2022) is het verlies naar beneden bijgesteld naar € 446.704. Dit is bij de jaarrekening 2022 verwerkt in de verliesvoorziening.

g. Conclusie resultaat eigen grondexploitaties

De werkelijke resultaten laten zien dat in 2022 de resultaten over de eigen grondexploitaties totaal positief zijn (€ 707.781).
De boekingen en verwerking in de reserves leest u bij punt i.

h. Risico's eigen grondexploitaties

Gezien de omvang van de actieve grondexploitaties verwachten we risico's die op basis van een model zijn uitgewerkt.
Voor de actieve grondexploitaties calculeren we een risicoprofiel van € 491.816.

Op het E-veld (Terheijden) is bouwrijp gemaakt en zijn de kavels verkocht en voor het Dorpshart (Made) zijn de overeenkomsten aangegaan.

De risico's op de lopende actieve grondexploitaties nam in 2022 af met € 86.456 ten opzichte van 2021.

Te verwachten risico's lopende projecten

Projectnaam	Te verwachten risico's
Degaterrein (Lage Zwaluwe)	52.500
E-veld (Terheijden)	179.088
Dorpshart (Made)	260.227
Totaal	**491.815**

i. Reserves grondbedrijf in relatie tot risico´s – weerstandscapaciteit grondbedrijf

Voor het opvangen van de risico's lopende actieve grondexploitaties (zie punt h.) beschikken we over de Algemene reserve Grondbedrijf.

De omvang van deze reserve moet in totaal toereikend zijn voor het afdekken van de berekende risico's. Eventuele tekorten of overschotten verrekenen we met de Algemene reserve. De risico's van de facilitaire grondexploitaties zijn opgenomen in Paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing. De algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf wordt gevoed met de winstnemingen van de grondexploitaties .

De weerstandscapaciteit per eind 2022 bedraagt € 1.204.449. Het volume van de berekende risico's van de lopende projecten bedraagt € 491.815. Het overschot van € 712.634 is overgeheveld naar de Algemene reserve.

Weerstandscapaciteit actieve grondbedrijfexploitaties	Bedrag
Beschikbare Algemene reserve Grondbedrijf	
* Beginstand	496.668
* Winstnemingen 2022	718.861
* Verliesnemingen 2022	-11.080
Beschikbare weerstandscapaciteit (per 31-12-2022)	**1.204.449**
Benodigde weerstandscapaciteit o.b.v. berekende risico's (zie punt h.)	491.815
Overschot Algemene reserve Grondbedrijf (storting in Algemene reserve)	**-712.634**

H. Wet open overheid (Woo)

Wet Open Overheid

Per 1 mei 2022 is de wet Open Overheid (Woo) in werking getreden. Drimmelen ambieert het niveau 'Basis', een niveau waarbij de wettelijke vereisten en implementatiestappen worden gevolgd.

Verantwoording 2022

In 2022 zijn de volgende activiteiten in het kader van de Woo uitgevoerd:

- In het begin van het jaar is een impactanalyse uitgevoerd om te bepalen wat er moet gebeuren om aan de Woo te voldoen.
- Sinds 1 juni is de verplichte Woo-contactfunctionaris aangesteld. De Woo contactfunctionaris is er om vragen te beantwoorden en om te coördineren bij het tijdig afhandelen van Woo verzoeken (passieve openbaarheid).
- Om Woo verzoeken te kunnen ontvangen is het Woo proces gedigitaliseerd, met behulp van een webformulier kunnen burgers en bedrijven digitaal een Woo verzoek indienen.
- Om zicht te houden op de uitvoering van de wet is er ook een Woo-rapportage in ontwikkeling met kwalitatieve en kwantitatieve informatie over de toepassing van en uitvoering van passieve en actieve openbaarheid.

Inleiding jaarrekening

De functie van de jaarrekening is het getrouw en rechtmatig weergeven van de feiten en een analyse daarvan uit het voorbije jaar, zodat de gemeenteraad de rekening kan vaststellen. Dit leidt tot decharge van het dagelijks bestuur, het college van burgemeester en wethouders. De jaarrekening bestaat uit diverse onderdelen.

- De balans als onderdeel van de jaarrekening geeft inzicht in de financiële positie aan het einde van een bepaalde periode als resultaat van het financiële beheer en beleid.

- Het EMU-Saldo als onderdeel van de jaarrekening geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen.

- Het overzicht van baten en lasten (resultaat) als onderdeel van de jaarrekening geeft inzicht in de financiële baten en lasten over een bepaalde periode als resultaat van het financiële beheer en beleid.

- Toelichtingen:

    a. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
    b. Toelichting op de balans
    c. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

- Analyse begrotingsafwijkingen

- Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

- Resultaatbestemming

- Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)

Balans per 31 december 2022

ACTIVA	Ultimo 2021		Ultimo 2022	
Vaste activa				
1.Immateriële vaste activa		801.981		768.619
-Bijdragen aan activa in eigendom van derden	801.981		768.619	
2. Materiële vaste activa		67.475.065		68.967.491
-Investeringen met een economisch nut				
- gronden uitgegeven in erfpacht	1.941.340		1.941.340	
- overige investeringen met een economisch nut	34.163.531		34.723.567	
-Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.	22.379.782		22.302.004	
-Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	8.990.413		10.000.580	
3. Financiële vaste activa		2.957.423		3.574.352
-Kapitaalverstrekkingen aan:				
-deelnemingen	206.695		202.900	
-gemeenschappelijke regelingen	4.538		4.538	
-Leningen aan woningbouwcorporaties				
-Overige langlopende leningen	1.444.037		2.077.961	
-Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	1.302.153		1.288.953	
-Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-		-	
Totaal vaste activa		**71.234.469**		**73.310.461**
Vlottende activa				
4. Voorraden		209.808		-750.074
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden	-		754.520-	
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	204.437		4.447	
- Gereed product en handelsgoederen	5.370			9.718.626
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		7.123.428	3.098.970	
-Uitzettingen in ’s Rijks schatkist	1.203.551		6.618.155	
-Overige vorderingen	5.916.877		1.500	
-Overige uitzettingen	3.000			402.048
6. Liquide middelen		403.221	1.946	
-Kassaldi	4.013		400.103	
-Banksaldi	399.208			5.090.886
7. Overlopende activa		2.299.192		
- Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.299.192		5.090.886	
Totaal vlottende activa		**10.035.649**		**14.461.487**
Totaal - generaal		**81.270.119**		**87.771.948**

PASSIVA	Ultimo 2021		Ultimo 2022	
Vaste passiva				
8. Eigen vermogen		44.421.316		46.030.740
-Algemene reserve	11.305.226		12.476.213	
-Bestemmingsreserves	29.930.575		28.891.723	
-Reserves van het grondbedrijf	1.764.522		2.219.919	
-Gerealiseerde resultaat	1.420.992		2.442.885	
9. Voorzieningen		9.046.628		8.448.839
-Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.509.397		3.083.016	
-Egalisatievoorzieningen	2.156.032		2.138.015	
-Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	4.381.199		3.227.809	
10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer		17.205.179		19.567.357
-Onderhandse leningen van binnenl banken en overige financiële instellingen	15.925.000		18.650.000	
-Waarborgsommen	1.280.179		917.357	
Totaal vaste passiva		**70.673.123**		**74.046.936**
Vlottende passiva				
11. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar		6.698.414		8.677.377
-Overige kasgeldleningen	3.800.000		4.000.000	
-Banksaldi	-		-	
-Overige schulden	2.898.414		4.677.377	
12. Overlopende passiva		3.898.582		5.047.635
-Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.	1.618.513		3.366.836	
-De van De Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	2.085.434		1.499.208	
-Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	194.635		181.591	
Totaal vlottende passiva		**10.596.996**		**13.725.013**
Totaal - generaal		**81.270.119**		**87.771.948**

Gewaarborgde geldleningen	3.693	2.694
Garantstellingen	118.625	112.849

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven met derden van de overheid. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie van de gemeente.

Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van groot belang in verband met de Wet houdbare overheidsfinanciën (HOF).

EMU-saldo	31-12-2021	31-12-2022
a. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-237.736	1.608.944
b Mutatie (im)materiële vaste activa	1.665.758	1.459.064
c. Mutatie voorzieningen	1.046.655	-597.789
d. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-124.369	-959.881
e. Boekwinst bij verkoop effecten en boekwinst bij verkoop (im)materiele vaste activa		
Berekend EMU-saldo (a-b+c-d-e)	**-732.471**	**511.973**

De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen en uitgaven die worden gedekt uit reserves in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo.

Het EMU-saldo van de gemeente Drimmelen voor 2022 komt uit op € 511.973 positief. Het betekent dat in EMU-termen de inkomsten € 511.973 groter zijn dan de uitgaven.

In de septembercirculaire van 2022 is de EMU referentiewaarde voor de gemeente Drimmelen - € 2.676.000 waardoor de referentiewaarde niet wordt overschreden in 2022. Er staat op dit moment geen sanctie op het overschrijden van de referentiewaarden. De EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel van de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm.

Overzicht van baten en lasten

De gepresenteerde cijfers betreffen het saldo van het programma. Een positief cijfer is per saldo een inkomstenpost. Een negatief cijfer is een kostenpost.

	Programma (in € 1.000)	Primitieve begroting			Bijgestelde begroting 2022			Realisatie 2022		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	Burger en Bestuur	303	5.000-	4.697-	430	5.160-	4.730-	421	5.490-	5.068-
2	Openbare ruimte	3.117	8.795-	5.678-	3.544	9.376-	5.832-	3.457	9.258-	5.800-
3	Ruimte, wonen en economie	12.701	13.731-	1.030-	12.078	14.010-	1.931-	11.493	13.477-	1.984-
4	Sociaal domein	4.487	27.790-	23.303-	6.755	31.839-	25.083-	6.802	31.813-	25.010-
	Subtotaal programma's	20.608	55.317-	34.709-	22.808	60.385-	37.577-	22.174	60.037-	37.863-
	Omschrijving algemene dekkingsmiddelen									
	Lokale heffingen	5.144	423-	4.721	5.302	435-	4.867	5.397	464-	4.933
	Algemene uitkeringen	38.379	4-	38.375	42.146	4-	42.142	42.784	3-	42.780
	Dividend (beleggingen)	66	-	66	83	-	83	83	-	83
	Saldo financieringsfunctie	-	186-	186-	18	186-	168-	55	213-	158-
	Overige algemene dekkingsmiddelen	8-	134-	142-	80	370-	290-	142	138-	3
	Subtotaal alg. dekkingsmiddelen	43.581	747-	42.833	47.628	995-	46.633	48.460	818-	47.642
	Overhead	77	7.781-	7.704-	29	8.885-	8.856-	21	8.183-	8.162-
	Onvoorzien	-	5-	5-	-	-	-	-	-	-
	Heffing vennootschapsbelasting	-	3-	3-	-	13-	13-	-	8-	8-
	Saldo van baten en lasten	***64.266***	***63.853-***	***413***	***70.465***	***70.278-***	***187***	***70.655***	***69.046-***	***1.609***
	Beoogde toevoeging en onttrekking en reserves									
1	Burger en Bestuur	43	-	43	43	23-	21	43	23-	21
2	Openbare ruimte	1.036	96-	940	1.322	163-	1.158	941	183-	758
3	Ruimte, wonen en economie	139	1.319-	1.180-	1.000	2.182-	1.182-	1.302	2.714-	1.412-
4	Sociaal domein	1.375	735-	640	1.822	787-	1.035	1.744	787-	957
	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-	976-	976-	-	1.855-	1.855-	-	-	-
	Overhead	120	-	120	903	267-	636	776	267-	509
	Subtotaal mutaties reserves	***2.713***	***3.126-***	***413-***	***5.089***	***5.276-***	***187-***	***4.807***	***3.974-***	***833***
	RESULTAAT			**0-**			**0-**			**2.442**

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Bijdragen aan activa van derden worden conform het raadsbesluit d.d. 14 november 2006 geactiveerd. Vanaf boekjaar 2016 zijn deze opgenomen bij de Immateriële vaste activa (cf BBV-voorschrift). Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het inzamelen van huishoudelijk afval, dan worden deze investeringen voortaan op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken. Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2008 gedaan zijn soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.

De belangrijkste gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten (nieuwbouw)	40
Bedrijfsgebouwen (nieuwbouw)	40
Personenauto, bestelauto	7
Vrachtauto	7
Machines, apparaten en installaties m.u.v. automatiseringsapparatuur en legesmachine	10
Overige materiële vaste activa	10

Archiefinstallaties	25
Verzamelcontainers, ondergrondse opslag	8
Software	5-7

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investeringen met een maatschappelijk nut zijn activa die geen economisch, maar uitsluitend een maatschappelijk nut hebben, zoals wegen, rotondes, pleinen, bruggen en opbaar groen. Deze voorzieningen dienen duidelijk een maatschappelijk nut, maar ze genereren geen middelen en er is geen markt voor. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut moeten worden geactiveerd (zie artikel 59 BBV).

Afschrijvingsmethode en -termijnen zijn vastgelegd in de nota waardering en afschrijving.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Bijdragen aan activa van derden worden conform het raadsbesluit d.d. 14 november 2006 geactiveerd. Vanaf boekjaar 2016 zijn deze opgenomen bij de Immateriële vaste activa (conform BBV-voorschrift). Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Voorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde en overeenkomstig de gestelde eisen zoals genoemd in de in 2013 bijgestelde notitie grondexploitatie. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken).

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste Passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. Onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantiestellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuld-restanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Toelichting balans

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	801.981	768.619
Totaal	**801.981**	**768.619**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2022:

Bijdrage activa in eigendom van 3den	Boekwaarde 31-12-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Bijdrage dierenasiel	107.935	0	0	4.906	0	0	103.029
Bijdr. (éénm. inv.) tenniscpl.Md.	10.000	0	0	10.000	0	0	0
Bijdr. huisvesting schouting Zwalaho	196.546	0	0	5.956	0	0	190.590
Bijdr. (éénm. inv.) nw Ganshoek LZ	487.500	0	0	12.500	0	0	475.000
Totaal	**801.981**	**-**	**-**	**33.362**	**-**	**-**	**768.619**

De afschrijvingstermijn bedraagt maximaal de gebruiksduur van de activa waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
In erfpacht uitgegeven gronden	1.941.340	1.941.340
Investeringen met een economisch nut	34.163.531	34.723.567
Investeringen met een economisch nut (heffing gerelateerd)	22.379.782	22.302.004
Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	8.990.413	10.000.580
Totaal	**67.475.065**	**68.967.491**

De categorie 'Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven' is vanaf de jaarrekening 2014 n.a.v. BBV wijziging verplicht.

De onderstaande overzichten geven het verloop weer van de materiële vaste activa gedurende het jaar 2022.

Erfpachtgronden	Boekwaarde 31-12-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Aank. OMJD-gronden (BMD) 13/**	1.941.340						1.941.340
Totaal	**1.941.340**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1.941.340**

Economisch (excl. heffing en erfpacht)	Boekwaarde 31-12-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	643.060	102.900					745.960
Bedrijfsgebouwen	22.705.998	139.870		1.048.904			21.796.963
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	3.930.144	1.686.250		246.843			5.369.551
Vervoermiddelen	691.879	11.713		151.525			552.066
Machines, apparaten en installaties	1.463.339	11.972		137.302			1.338.010
Overige materiële vaste activa	4.729.112	736.431		526.967	17.559		4.921.017
Totaal	**34.163.531**	**2.689.136**	**-**	**2.111.542**	**17.559**	**-**	**34.723.567**

• Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen, die direct gerelateerd zijn aan de investering (in 2022 € -/- 17.559).

Economisch (heffing)	Boekwaarde 31-12-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen (heff.)	83.249						83.249
Bedrijfsgebouwen (heff.)	134.141			8.943			125.198
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken (heff.)	21.073.563	702.005		545.196			21.230.371
Vervoermiddelen (heff.)	117.374			35.410			81.964
Machines, apparaten en installaties (heff.)	309.149			124.804			184.345
Overige materiële vaste activa (heff.)	662.306			65.429			596.877
Totaal	**22.379.782**			**779.782**	**-**	**-**	**22.302.004**

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met maatschappelijk nut weer:

Investeringen met maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Grond-, werk-, en waterbouwkundige werken	8.952.111	9.949.189
Machines, apparaten en installaties	6.876	14.943
Vervoermiddelen	0	10.017
Overige materiële vaste activa	31.426	26.431
Totaal	**8.990.413**	**10.000.580**

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut weer:

Maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	8.952.111	1.615.793		618.715			9.949.189
Machines, apparaten en installaties	6.876	8.068					14.943
Vervoermiddelen	0	10.017					10.017
Overige materiële vaste activa	31.426			4.996			26.431
Totaal	**8.990.413**	**1.633.878**	**-**	**623.711**	**-**	**-**	**10.000.580**

De investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven.
De afschrijvingstermijnen worden beschreven in de Nota waarderen en afschrijven.
Deze afschrijvingstermijnen zijn richtinggevend en niet bindend.

Activeren van investeringen met een maatschappelijk nut is m.i.v. 2017 conform het Besluit begroting en verantwoording verplicht. De investeringen met maatschappelijk nut werden ook voor 2017 al geactiveerd. Het is verplicht om in de toelichting op de balans een uitsplitsing te maken tussen investeringen vanaf 2017 geactiveerd (boekwaarde eind 2022 € 2.396.589) en voor 2017 geactiveerd (boekwaarde eind 2022 € 7.603.991).

Voor dekking van de kapitaallasten van sommige investeringen is de reserve kapitaallasten beschikbaar.

Onderstaand overzicht geeft de afgesloten kredieten weer.

Afsluiten Econ./ Maatsch.	Progr.	Omschrijving	Begroting t/m 2021	Begr.-wijz.2022	Begr. t/m 2022	Werkelijk besteed in 2022	Cum. Uitgaven	Restant
Econ.	2	Kwal.verb. OHD-Wandelprom/Havenk	575.000		575.000	377.784	578.623	-3.623
		Sport, spelen, etc in openbare ruimte	100.000	-52.043	47.957	7.981	47.957	0
		n bcf rioolvervanging Kilstraat	1.260.000		1.260.000	14.118	1.267.151	-7.151
		n bcf rioolverv Pr.Margr/Jlstr	763.000		763.000	79.020	775.019	-12.019
		Mtreg kern Made:voorber(Nachtegaalst)	100.000		100.000	38.894	97.059	2.941
		Mtreg kern LZ:voorber(Griendwerkers)	100.000		100.000	39.622	106.266	-6.266
		n bcf rioolontstopper	100.000	-20.000	80.000	0	74.863	5.137
	Totaal Progr. 2		2.998.000	-72.043	2.925.957	557.419	2.946.937	-20.980
	3	Winkelstrip Nieuwstraat Lage Zwaluwe	150.000	0	150.000	4.779	139.274	10.727
	Totaal Prog. 4		150.000	0	150.000	4.779	139.274	10.727
	4	Voedselbank Madese Boys	40.000	11.150	51.150	8.122	49.592	1.558
		Renovatie toplaag grasveld A Schietberg	12.000	-12.000	0	0	0	0
		Beregeningspomp Schietberg		27.500	27.500	22.708	22.708	4.792
		Renovatie hoofdveld Madese Boys		66.000	66.000	49.745	49.745	16.255
		Aanpassing entree De Cour Terheijden	123.272		123.272	6.105	123.367	-95
	Totaal Prog. 4		175.272	92.650	267.922	86.681	245.412	22.510
	B	Bus enkelcabine	50.339	21.000	71.339	0	70.666	673
		Hogedruk reinigers	12.090		12.090	2.737	11.620	470
		aanhangkar / bladblazer	6.045		6.045	6.997	6.997	-952
		containers	22.670	3.000	25.670	25.521	25.521	149
	Totaal Bedrijfsvoering		91.144	24.000	115.144	35.255	114.803	341
	O	Scanners	12.594		12.594	0	0	12.594
		Smartboards	10.075		10.075	0	0	10.075
		Implementatie Wet M.E.B.V.	20.000		20.000	10.075	18.131	1.869
		Implementatie e-facturen	22.000		22.000	15.419	15.419	6.581
		Softwarepakket Planon (incl)	20.000		20.000	16.094	20.026	-26
		Omgevingsvergunning zaaksysteem	25.000		25.000	1.179	26.032	-1.032
	Totaal Overhead		109.670	0	109.670	42.767	79.608	30.062
Totaal Economisch			3.524.085	44.607	3.568.692	726.901	3.526.034	42.658
Maatsch.	2	Wegen: Dahliastraat / Schetsenakkerstraat	250.000		250.000	42.887	260.716	-10.716
		Fietsstraat Parallelweg Wagenberg	255.000		255.000	12.686	261.176	-6.176
		Aanleg passeerstroken Poolsedr, Munnikenh en Sch.	21.000		21.000	18.386	18.386	2.614

		Verkeersreconstructies 2022	38.000	50.000	88.000	90.059	90.059	-2.059
		Prkpl. acht.hofjes,prk.vrij dorpspl	40.000		40.000	11.739	44.781	-4.781
		Aanplant nieuw bos	100.000		100.000	45.000	101.423	-1.423
	Totaal Progr. 2		704.000	50.000	754.000	220.756	776.541	-22.541
	3	Haven Terheijden: vervanging steigers / meerpalen	163.300		163.300	11.347	163.610	-310
		Verlengen fietspad Beverpad (fase 2)	453.500	-267.000	186.500	5.311	189.337	-2.837
	Totaal Progr. 3		616.800	-267.000	349.800	16.658	352.947	-3.147
Totaal Maatschappelijk			1.320.800	-217.000	1.103.800	237.414	1.129.488	-25.688
Eindtotaal af te sluiten kredieten			4.844.885	-172.393	4.672.492	964.315	4.655.522	16.970

Toelichting af te sluiten kredieten

Haven Terheijden: vervanging steigers / meerpalen
De werkzaamheden zijn uitgevoerd. Het krediet kan worden afgesloten.

Verlengen fietspad Beverpad (fase 2)
De werkzaamheden zijn uitgevoerd. Het krediet kan worden afgesloten.

Voedselbank Madese Boys
Er is een krediet van € 51.150 beschikbaar gesteld voor de verbouwing van een deel van de tribune van Madese Boys voor een locatie van de voedselbank. Alle werkzaamheden zijn nu afgerond en het krediet kan worden afgesloten.

Renovatie toplaag grasveld A Schietberg
Het krediet is opgeheven bij de Voorjaarsnota 2022.

Beregeningspomp Schietberg
Gerealiseerd. De beregeningspomp is vernieuwd en aangelegd. Systeem functioneert weer optimaal.

Renovatie hoofdveld Madese Boys
Hoofdveld is volledig gerenoveerd. Er ligt nog wel een schadeclaim van in totaal € 3.070 die we bij de hoofdaannemer willen wegleggen.

Scanners
De scanners die worden gebuikt voor het registeren van in- en uitgaande post zijn in 2022 economisch afgeschreven. In 2022 wordt gekeken of deze ook technisch zijn afgeschreven en zo nodig aan vervanging toe zijn. Ze zijn momenteel niet aan vervanging toe.

Smartboards
Het smartboard, dat gebruikt wordt bij eventuele crisissen binnen de gemeente, wordt ook gebruikt als presentatiescherm in de betreffende vergaderruimte. Vanwege de nieuwe crisisorganisatie is vervanging van smartboard niet nodig.

Implementatie e-facturen
Het e-factureren wordt opgepakt met de vernieuwing van het inrichten van de

mandaatregeling, de corresponderende aanschaf van een nieuw financieel pakket en bijbehorende werkafspraken.

De overige afgesloten kredieten staan toegelicht in de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen.

De lopende kredieten zijn in onderstaand overzicht per programma weergegeven. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen kredieten met een Economisch Nut en kredieten met een Maatschappelijk Nut.

Lopende kredieten Econ./ Maatsch	Progr.	Omschrijving	Begroting t/m 2021	Begr.-wijz.2022	Begr. t/m 2022	Werkelijk besteed in 2022	Cum. Uitgaven	Restant	Projectfase
Econ.	2	Drimmelenseweg - Sluizeweg Made	860.000	-60.000	800.000	781.524	818.965	-18.965	6. Nazorg-, en overdracht
		Aankoop grond Zoutendijk	95.000		95.000	0	6.530	88.470	3. Ontwerp
		Verkeersveilig Crullaan (minimale variant)	684.000	60.000	744.000	327.791	739.778	4.222	6. Nazorg-, en overdracht
		Verkeersveilig Zeggelaan (minimale variant)	935.000		935.000	24.339	107.984	827.016	3. Ontwerp
		Haven Terheijden: vervanging beschoeiing	60.000		60.000	0	0	60.000	3. Ontwerp
		Kwaliteitsverbetering OHD: Parkje	150.000		150.000	5.577	134.456	15.544	6. Nazorg-, en overdracht
		Baggeren stedelijk water	331.000		331.000	51.746	134.886	196.114	4. Voorbereiding
		Waterornament Dorpsplein	75.000		75.000	6.952	6.952	68.048	3. Ontwerp
		Waterornament Nieuwstraat	75.000		75.000	0	0	75.000	3. Ontwerp
		Rioolvervanging Burg. van Campenhst / Boerenhstr	1.884.000		1.884.000	452.665	959.420	924.580	5. Realisatie
		Maatr. kern Made uitv.: vervang. (Nachtegaalstr)	727.000		727.000	0	163	726.838	4. Voorbereiding
		Maatr. kern Made uitvoering: ambitieniv (Nachtegstr	120.200		120.200	0	0	120.200	4. Voorbereiding
		Maatr. kern L.Zw.: uitv.: verv. (Griendwrkrstr)	905.000		905.000	0	0	905.000	4. Voorbereiding
		Maatr. kern L.Zw:uitv.: ambitieni.(Griendwrkrstrt)	277.500		277.500	0	0	277.500	4. Voorbereiding
		Maatregelen gebied OHD (uitvoering)	270.000		270.000	149.309	236.975	33.025	5. Realisatie
		Maatregelen kern Thd: voorbereiding (Molenstraat)	100.000		100.000	8.196	8.196	91.804	3. Ontwerp
		Maatr. kern Made: voorbereiding Stationsstraat	100.000		100.000	2.029	15.484	84.516	1. Initiatief
		Maatr. kern Made: uitstrleiding(Kievitstr./Aciastr.)	154.560		154.560	0	0	154.560	4. Voorbereiding
		Rioolvervanging Kerkstraat Made	608.464		608.464	0	113.115	495.349	3. Ontwerp
		Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen	100.000		100.000	2.472	11.702	88.298	5. Realisatie
		Ambitieniveau WRP (stelpost)	487.667		487.667	21.440	21.440	466.227	5. Realisatie

	Maatr. kern Thd: uitvoering (Molenstraat): verv.	1.200.000		1.200.000	0	0	1.200.000	3. Ontwerp
	Maatr. kern Thd: uitvoering (Molenstraat): ambitien.	150.000		150.000	0	0	150.000	3. Ontwerp
Totaal Progr. 2		10.349.391	0	10.349.391	1.834.037	3.316.045	7.033.346	
3	Vervanging voetveer Terheijden (elektrisch)	105.060		105.060	16.408	121.468	-16.408	4. Voorbereiding
	Voetgangers-veerverbinding Drimmelen	150.000		150.000	-6.175	3.088	146.913	2. Definitie
	Stedenbouwkundige visie Stuifhoekgebied	95.000		95.000	61.809	61.809	33.191	3. Ontwerp
Totaal Progr. 3		350.060	0	350.060	72.042	186.364	163.696	
4	Voorbereidingskrediet Stuifhoek	140.000		140.000	59.489	96.510	43.490	2. Definitie
	Renovatie zwembaden Randoet / Puzzelbad	3.447.218	179.934	3.627.152	134	3.626.192	960	6. Nazorg-, en overdracht
	LED verlichting buitensport	250.000		250.000			250.000	4. Voorbereiding
	Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart	76.500		76.500			76.500	1. Initiatief
	Renovatie toplaag grasveld B Heesterbosch	12.000		12.000			12.000	1. Initiatief
	Trapveldje Hooge Zwaluwe	154.755		154.755	11.630	11.630	143.125	4. Voorbereiding
	Pumptrackbaan 22/NJN	0	119.497	119.497			119.497	1. Initiatief
	Soc cult dorpshart investering kerk	2.940.000	60.000	3.000.000			3.000.000	3. Ontwerp
	Soc cult dorpshart verzinkbaar podium	60.000		60.000			60.000	3. Ontwerp
	Soc cult dorpshart bibliotheek	312.500		312.500			312.500	3. Ontwerp
	Soc cult dorpshart inricht. te verhuren ruimtes sticht.	462.000		462.000			462.000	3. Ontwerp
Totaal Prog. 4		7.854.973	359.431	8.214.404	71.254	3.734.333	4.480.072	
B	Pickups (3 stuks)	143.461	44.000	187.461	1.325	3.600	183.861	5. Realisatie
	Bedrijfswagen Boa	50.377		50.377	155	3.080	47.297	5. Realisatie
	Bestelauto	30.226		30.226			30.226	1. Initiatief
	bestelauto	30.226		30.226			30.226	1. Initiatief
	containers 2 stuks	40.302		40.302			40.302	5. Realisatie
Totaal Bedrijfsvoering		294.592	44.000	338.592	1.480	6.680	331.912	
O	Verduurzaming gemeentehuis	725.000	5.000	730.000	3.519	710.379	19.621	6. Nazorg-, en overdracht

Lamellen (gemeentehuis)	60.452		60.452	0	0	60.452	4. Voorbereiding
Meubilair (gemeentehuis)	443.575	50.000	493.575	88.136	163.701	329.874	4. Voorbereiding
A&O printer (omgevingsvergunning)	25.341		25.341	0	16.267	9.074	5. Realisatie
Vervanging technische infrastructuur	153.334		153.334	56.734	87.551	65.783	4. Voorbereiding
Presentatiefaciliteiten	109.821		109.821	17.322	17.322	92.499	4. Voorbereiding
Devices	87.226		87.226	-5.350	31.125	56.101	5. Realisatie
Tablets Raad	28.967		28.967	14.919	14.919	14.048	5. Realisatie
A1 Klantcontactsysteem 22/NJN	0	33.249	33.249	6.040	6.040	27.209	1. Initiatief
A2a Digitaal samenwerken 09/08	133.125	50.000	183.125	97.384	107.419	75.706	5. Realisatie
A2b Zaakgericht werken 21/00	240.000		240.000	11.017	91.504	148.496	1. Initiatief
A4 Procesoptimalisatie 22/NJN	0	96.724	96.724	0	0	96.724	1. Initiatief
A8 Mijn overheid berichtenbox 22/NJN	0	65.000	65.000	0	0	65.000	1. Initiatief
A9 Cloudstrateg.en beleid inf.voorz 22NJ	0	40.000	40.000	14.152	14.152	25.848	2. Definitie
Website 22/NJN	0	176.320	176.320	42.093	42.093	134.227	4. Voorbereiding
Tim (tijdregistratie)	25.188		25.188	0	0	25.188	1. Initiatief
software Civision.Middelen (web-publishing)	131.484		131.484	0	17.136	114.348	1. Initiatief
Vastgoed informatiesysteem (GIS)	125.741		125.741	0	0	125.741	1. Initiatief
Publ geg.krt website	15.000		15.000	0	5.371	9.629	4. Voorbereiding
SSO-software	30.000		30.000	3.171	9.511	20.489	5. Realisatie
Digitalisering dossiers soza	237.600		237.600	57.253	116.034	121.567	5. Realisatie
Sportaccommodatie HTA	15.113		15.113	0	0	15.113	1. Initiatief
Gegevensmagazijn /-makelaar	70.528		70.528	0	0	70.528	1. Initiatief
Softwarepakket Burgerzaken Cipers	70.528		70.528	18.327	28.051	42.477	5. Realisatie
JCC klantbegeleidingssysteem	30.226		30.226	0	0	30.226	1. Initiatief
Personeelsinformatiesysteem	35.264		35.264	0	0	35.264	1. Initiatief
Softwarepakket Welzijn (Centric GWS 4 ALL)	201.507		201.507	0	0	201.507	1. Initiatief
Planon (incl. helpdesk)	40.302		40.302	9.822	9.822	30.480	4. Voorbereiding
DMS fase 2, DSP/ ZTC	181.131		181.131	105.744	105.744	75.386	5. Realisatie
Cloud migratie Corsa 22/NJN	0	60.120	60.120	46.484	46.484	13.636	5. Realisatie

	Totaal Overhead		3.216.453	576.413	3.792.866	586.768	1.640.626	2.152.240	
Totaal Economisch			22.065.469	979.844	23.045.313	2.565.581	8.884.047	14.161.266	
Maatsch.	2	Aansluiting Zoutendijk / Horrenhilsedijk	750.000	100.000	850.000	147.274	329.902	520.098	3. Ontwerp
		Rode loperroute	750.000		750.000	353.944	805.987	-55.987	5. Realisatie
		Wegen: rehabiliatie (inclusief Witteweg)	467.000		467.000	248.833	440.480	26.520	6. Nazorg-, en overdracht
		Kwaliteitsverbetering OHD: Biesboschweg	200.000		200.000	43.068	54.778	145.222	5. Realisatie
		Vergroten burgertevredenheid 2021	90.000		90.000	73.185	73.185	16.815	6. Nazorg-, en overdracht
		Wegen / rehabiliatie 2022	202.000		202.000	124.308	124.308	77.692	4. Voorbereiding
		Centrumplan Made	2.940.000		2.940.000	52.839	2.713.021	226.979	3. Ontwerp
		Verkeersreconstructies 2021	38.000		38.000	28.478	42.583	-4.583	5. Realisatie
		Project de Kleine Schans eo (Zuiderwaterlinie)	193.000	75.000	268.000	19.957	73.960	194.040	3. Ontwerp
		Aanbrengen brug de Schans	100.000		100.000	0	0	100.000	3. Ontwerp
		Gladheidbestrijding faecaliënzuiger	16.500		16.500	10.017	10.017	6.483	5. Realisatie
		Sneeuwploeg 2st 22/NJN	0	16.000	16.000	0	0	16.000	5. Realisatie
		Vervanging openbare verlichting 2022	125.000		125.000	103.941	103.941	21.059	5. Realisatie
		Vergroten burgertevredenheid 2022	90.000		90.000	0	0	90.000	3. Ontwerp
		Civiele werken buiten projectgeb. Romboutsstr Made	117.750		117.750	18.064	27.248	90.502	5. Realisatie
		Renovatie openbaar groen 2021	145.000		145.000	12.239	135.097	9.903	5. Realisatie
		Renovatie openbaar groen 2022	171.000		171.000	152.059	152.059	18.941	3. Ontwerp
		Bijdrage damwand haven Terheijden	171.000		171.000	0	0	171.000	4. Voorbereiding
	Totaal Progr. 2		6.566.250	191.000	6.757.250	1.388.207	5.086.566	1.670.684	
	3	Vervanging stroomkasten	150.000		150.000	8.068	14.943	135.057	4. Voorbereiding
		Verlengen fietspad Beverpad (fase 3)	45.000	267.000	312.000	189	189	311.811	3. Ontwerp
		Haven Lage Zwaluwe		184.271	184.271	0	0	184.271	3. Ontwerp
	Totaal Progr. 3		195.000	451.271	646.271	8.257	15.132	631.139	
Totaal Maatschappelijk			6.761.250	642.271	7.403.521	1.396.464	5.101.699	2.301.822	
Eindtotaal lopende kredieten			28.826.719	1.622.115	30.448.834	3.962.045	13.985.746	16.463.088	

Restant kredieten

In 2022 waren de uitgaven € 2.690.000 lager dan door de Raad aan kredieten is gevoteerd.
Eind 2022 was er een restant van ca. € 16,4 miljoen en eind 2021 ca. € 13,2 miljoen.
Van de kredieten wordt nu € 4,6 miljoen afgesloten. Van de afgesloten kredieten is het saldo nu ongeveer € 17.000.
Van de niet afgesloten kredieten (€ 30,4 miljoen) resteert nog € 16,4 miljoen.

Toelichting voortgang lopende kredieten:

Programma 2. Openbare ruimte

Gladheidbestrijding faecaliënzuiger / Sneeuwploeg (2 stuks)
Zijn besteld.

De overige kredieten zijn toegelicht in de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen.

Programma 3. Ruimte, wonen en economie

Vervanging voetveer Terheijden (elektrisch)
De pont is aangekocht en heeft reeds een seizoen gevaren. Het project is afgerond.

Winkelstrip Nieuwstraat Lage Zwaluwe
Zie voor een inhoudelijke toelichting paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel a. Wegen.

Grond Wagenbergsebaan te Wagenberg
De grond aan de Wagenbergsebaan te Wagenberg is aangekocht onder strategische motieven. Met de raadsinformatiebrief van 24 februari 2022 bent u geïnformeerd over de aankoop.

Voetgangers- veerverbinding Drimmelen
Er lopen 2 sporen om een vaarverbinding te realiseren van Drimmelen naar de Biesbosch.
Spoor 1 is een ondernemerscoöperatie welke het excursie-aanbod naar de Hofmansplaat gaat uitbreiden. Deze coöperatie wordt voor de zomer gerealiseerd. Onderdeel daarvan is het opknappen van het haventje van Jan Reuser.
Spoor 2 is een driehoeksveerverbinding tussen Geertruidenberg-Drimmelen-Altena. Hiertoe loopt nu een haalbaarheidsonderzoek, welke medio april opgeleverd wordt. Daarna wordt een vervolgtraject ingezet. Om beide sporen te realiseren dient het budget voor de voetgangers- veerverbinding Drimmelen volledig beschikbaar te blijven voor 2023.

Vervanging stroomkasten
Voorbereiding start in 2023.

Verlengen fietspad Beverpad (fase 3)
In het krediet voor het doortrekken van het Beverpad (fase 3) zijn de kosten voor het pachtvrij maken niet meegenomen.
Inmiddels is er overeenstemming over het pachtvrij maken tegen een som van € 120.000 exclusief bijkomende kosten die geraamd worden op € 12.000. Hierover

komen wij bij u terug met de voorjaarsnota 2023. Met deze ontwikkeling wordt verwacht dat fase 3 van het Beverpad in de loop van 2023 (zo mogelijk nog voor de zomer) gerealiseerd wordt.

Haven Lage Zwaluwe
Voor de inrichting van het terrein aan de Ameroever zijn in 2022 overleggen gevoerd over de inrichting. De uitvoering is vertraagd door de inrichting van het terrein voor parkeren t.b.v. de ontheemde / vluchtelingen uit Oekraïne. Thans lopen de overleggen tot realiseren van de inrichting op een zeer positieve wijze. Verwacht wordt dat einde 2023 het terrein heringericht is.

Stedenbouwkundige visie Stuifhoekgebied
De stedenbouwkundige visie is klaar. Wij verwachten dat het ontwerp bestemmingsplan in april 2023 in het college wordt behandeld, de vaststelling in de raad staat op de planning voor november 2023.

Programma 4. Sociaal domein
De meeste kredieten van programma 4 staan toegelicht in de paragraaf Kapitaalgoederen onder onderdeel g. Gebouwen.
Dit betreffen kredieten m.b.t. de zwembaden, Aanpassing entree De Cour Terheijden en de Stuifhoekschool. De overige kredieten worden hier toegelicht.

Trapveldje Hooge Zwaluwe
Afwachten bezwaar - bezwarencommissie 14 maart 2023.

Sociaal cultureel dorpshart Made
De subsidiebeschikking voor verbouwing Bernarduskerk (incl. podium) is aan BOEI verstrekt. In 2023 vindt gespreide betaling van het subsidiebedrag plaats. De subsidiebeschikkingen voor de Theek 5 en de Stichting Bernardus voor de inrichting moeten nog worden verstrekt.

LED verlichting buitensport
Er vindt overleg plaats met de betrokken verenigingen en er is een collectieve uitvraag gedaan door de verenigingen in februari 2023. Naar verwachting vindt de realisatie plaats in de zomer van 2023.

Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart
In onderzoeksfase; realisatie is voorlopig uitgesteld en hangt samen met de afweging voor een alternatieve locatie.

Renovatie toplaag grasveld B Heesterbosch
In onderzoeksfase; nader advies over de noodzaak wordt ingewonnen.

Pumptrackbaan
College heeft besloten om een pumptrackbaan te realiseren de uitvoering hiervan is vanwege het ontbreken van capaciteit doorgeschoven naar 2023, zo ook de uitgaven.

Interne producten
Verduurzaming gemeentehuis
Het krediet is toegelicht in de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel g. Gebouwen.

Lamellen gemeentehuis
In 2021 zijn de eerste fases voor de verduurzaming van het gemeentehuis uitgevoerd. Daarbij is afgesproken om een jaar later testen uit te voeren om te

kijken of alles werkt zoals technisch is bedacht. Deze testen worden in 2023 uitgevoerd. Daarna wordt bepaald of het wenselijk is om (extra) zonwering aan te brengen daar waar nodig.

Meubilair gemeentehuis
In dit krediet is standaard meubilair opgenomen voor het gemeentehuis. Standaard meubilair betreft bureaus, bureaustoelen, vergadertafels en vergaderstoelen. In 2022 extra budget €50.000 voor aanvullend meubilair zoals plantenbakken, lockers en een stukje aankleding van het vergadercentrum en de centrale hal. De prijzen van grondstoffen zijn met ongeveer 13% gestegen. In Q1 2023 komt al het standaard meubilair binnen. Naar verwachting is eind Q2 2023 alles afgerond.

Vervanging technische infrastructuur
Wordt meegenomen in de aanpassingen t.b.v. het nieuwe werken daar waar bouwkundige aanpassingen nodig zijn. Uitvoering zal in Q2 2023 zijn.

Presentatiefaciliteiten
Wordt meegenomen in de aanpassingen t.b.v. het nieuwe werken. Verwachting is dat eind Q1 2023 nieuwe presentatiefaciliteiten in vergaderzalen geïnstalleerd zijn. Daarna worden roombooking panelen aangeschaft voor een optimale benutting van vergaderzalen.

Vervanging/ nieuwe software
De belangrijkste:
A2A Digitaal Samenwerken
De uitrol van het nieuwe werken met Microsoft 360 had meer voeten in de aarde dan oorspronkelijk bedacht. Mede door een verminderde beschikbaarheid van de organisatie voor zowel de uitvoering als de trainingen en aanvullende werkzaamheden.

A2B Zaakgericht werken
De inhoud en concept van het aan te schaffen zaaksysteem (generiek) is onderwerp van onderzoek geweest in 2021. Vanuit het programma Dienstverlening en Informatievoorziening kan, als uitbreiding op het deelproject implementatie iKCS, de zaaksysteem component worden gerealiseerd. Dit zal in 2023 nader vorm krijgen. Ook het deelproject WOO (Wet Open Overheid) stelt eisen aan onze informatiehuishouding rondom generieke voorzieningen als het DMS, het zaaksysteem, een Documentair Structuur Plan en een Product en Diensten catalogus.

A4 Procesoptimalisatie
Afhankelijk van het plan in de lijn om processen aan te pakken, zal dit krediet aangewend worden. Op het het gebied van procesoptimalisatie zijn er voldoende verbeter mogelijkheden.

A8 Mijn overheid berichtenbox
Afhankelijk van het dienstverleningsconcept, waarin de prioriteiten van het plan voor de te ontwikkelen kanalen en processen uitgewerkt wordt, krijgt de Mijn overheid berichtenbox prioriteit binnen het project portfolio proces.

Website
De website zal voor 1 november 2023 klaar zijn, dan is de techniek van de bestaande website 'end of life'. Het portaal van de digitale dienstverlening wordt in Q1 en Q2 qua strategie, ontwerp en templates voorbereid. Vervolgens is het

een kwestie van de pagina's met de specialisten doorwerken.

Tim (tijdregistratie)
In lijn met besluitvorming met betrekking tot registratie aan-/afwezigheid, de noodzaak (en nut) van tijdregistratie, verlof etc. zal Tim al dan niet worden uitgefaseerd. Tijdregistratie is nog onderwerp van discussie in het kader van capaciteitsbeheersing.

Software Civision.Middelen (webpublishing)
Vanwege de benodigde doorontwikkeling van de financiële organisatie en integrale planvorming, is de verwachting dat het nieuwe financiële pakket per 1 januari 2025 operationeel is.

Vastgoed informatiesysteem (GIS)
In het kader van de verdere optimalisatie van basisregistraties maakt deze investering hiervan onderdeel uit. Uitvoering van het projectplan 2022 BGT (Basisregistratie Grootschalige Topografie is hierbij leidend. Vanwege hogere prioriteit bij andere projecten is dit project vooruitgeschoven.

Digitalisering dossiers Sociale Zaken
Het digitaliseren van processen en klantdossiers WMO en Werk & Inkomen is gestart in 2020. In 2021 is beperkt voortgang op geboekt omdat prioriteit gegeven moest worden aan de werkzaamheden en prioriteiten van de ingestelde taskforce ICT hetgeen van invloed is geweest op de noodzakelijke digitale inrichting van de werkprocessen WMO en Werk & Inkomen. Eind 2021 heeft de taskforce haar werkzaamheden beëindigt en is het vervolg van het project weer opgestart. De digitalisering van vermelde werkprocessen kon opgevolgd worden zodra de hosting van Corsa naar de Cloud, inclusief de koppeling tussen Corsa en SSD gerealiseerd werd. Deze hosting is een technisch noodzakelijke randvoorwaarde. Het project wordt naar verwachting afgerond in Q2 2023.

Softwarepakket Burgerzaken Cipers
Samen met Breda hebben we de opdracht geformuleerd en afgesproken. De realisatie heeft in Q4 2022 plaatsgevonden. De decharge van het project wordt verwacht in Q1 2023.

Softwarepakket Welzijn (Centric GWS 4 ALL)
Wij zien op de korte termijn geen mogelijkheid tot een nieuwe implementatie van een systeem dat alle processen van het sociaal domein raakt. In 2023 zal daarom verder onderzoek worden gedaan.

DMS fase 2, DSP/ ZTC
De ondersteuning van regievoering, advies en projecten ter bevordering van het informatie management. Wordt o.a. ingezet voor financiering van de Enterprise Architect tot de structurele oplossing is doorgevoerd.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2021	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2022
Kapitaalverstrekkingen aan:							
deelnemingen	206.695			3.795			202.900
gemeensch. regelingen	4.538						4.538
Overige langlopende geldleningen u/g	1.444.037	820.079	186.155				2.077.961
Overige uitzettingen	1.302.153		13.200				1.288.953
Totaal	**2.957.423**	**820.079**	**199.355**	**3.795**	**-**	**-**	**3.574.352**

De verdere uitsplitsing van de kapitaalverstrekkingen / diverse leningen zijn als volgt:

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2021	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2022
Deelneming NV Waterleidingsmij	120.252						120.252
Deelneming Eerste Traais Warmtebedrijf B.V.	1						1
Cum.pref.aandelen Bouwfonds	3.795			3.795			
Aandelen BNG	82.647						82.647
	206.695	**-**	**-**	**3.795**	**-**	**-**	**202.900**

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke Regelingen	Boekwaarde 31-12-2021	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2022
Deelname in de NV RWI	4.538						4.538
Totaal	**4.538**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**4.538**

Overige langlopende leningen

Overige langlopende leningen	Boekwaarde 31-12-2021	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2022
Startersleningen/SVN	753.337	329.014	42.942				1.039.409
Duurzaamheidsleningen/SVN	690.701	491.065	143.214				1.038.552
Totaal	**1.444.037**	**820.079**	**186.155**	**-**	**-**	**-**	**2.077.961**

Overige uitzettingen met een rente typische looptijd van een jaar of langer

Overige uitzettingen	Boekwaarde 31-12-2021	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2022
Erfpacht middenpier & vistaria	302.153		13.200				288.953

Div. cessie leningen	1.000.000					1.000.000
Totaal	**1.302.153**	**-**	**13.200**	**-**	**-**	**-** **1.288.953**

De erfpacht middenpier ziet toe op het erfpachtcanon t.g.v. het erfpachtcontract met Jachthaven Biesbosch.

Vlottende Activa

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden (op grond van artikel 36 BBV) worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Balanswaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2021	Verliesvoorziening grondexploitaties	Balanswaarde 31-12-2022
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:				
niet in exploitatie genomen bouwgronden	**-**	**-**		**-**
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	743.860	-370.576	383.944	-754.520
Gereed product en handelsgoederen	5.370	4.447		4.447
Totaal	**749.231**	**-366.130**	**383.944**	**-750.074**

Van de **onderhanden werken, waaronder gronden in exploitatie** kan het volgend overzicht worden gegeven:

Gronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2021	Voor-ziening	Boekwaarde 1-1-2022	Werkelijke Lasten	Werkelijke Baten	tgv reserves	Werkelijk Resultaat	Boekwaarde 31-12-2022	Voor-ziening	Balanswaarde 31-12-2022
Degaterrein Lage Zwaluwe	-5.185		-5.185	107.973				102.788		102.788
E-veld Terheijden	429.196		429.196	343.438	-2.581.000	142.500	718.861	-947.005		-947.005
Kavels Geraniumstr/Antwerpsestr Made	-14.312		-14.312	10.913			-7.114	-10.513		-10.513
Dorpshart Made	282.236		282.236	221.649	-119.941			383.944	383.944	0
Subotaal	**691.936**	**0**	**691.936**	**683.973**	**-2.700.941**	**142.500**	**711.747**	**-470.785**	**383.944**	**-854.729**
Norbartstraat Terheijden	3.429	0	3.429	537			-3.965	0		0
De Ligne-Hoogerheide Made	5.107	0	5.107	3.772				8.879		8.879
Norbartstraat-Romboutsstraat Made	27.494	0	27.494	21.351				48.845		48.845
Van Hooijdonklaan Lage Zwaluwe	15.894	0	15.894	26.591				42.485		42.485
Tuinbouwweg			0					0		0
Ecowijk			0					0		0
Subtotaal BIE in wording	**51.924**	**0**	**51.924**	**52.251**	**0**	**0**	**-3.965**	**100.210**		**100.210**
Totaal	**743.860**	**-**	**743.860**	**736.224**	**-2.700.941**	**142.500**	**707.782**	**-370.576**	**383.944**	**-754.520**

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma 3. Ruimte, wonen en economie en de paragraaf G. Grondbeleid.

Van de post **gereed product en handelsgoederen** kan het volgend overzicht worden gegeven:
De in de balans opgenomen voorraden (op grond van artikel 36 BBV) worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Voorraad eigen verklaringen	1.415	2.947
Voorraad parkeerkaarten	3.956	1.500
Totaal	**5.370**	**4.447**

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen vorderingen (op grond van het BBV) worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Balanswaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2022
Uitzettingen in 's Rijks schatkist (SKB)	1.203.551	3.098.970		3.098.970
Overige vorderingen	5.916.877	6.618.155	345.151	6.273.004
Overige uitzettingen	3.000	1.500		1.500
Totaal	**7.123.428**	**9.718.626**	**345.151**	**9.373.474**

De overige vorderingen bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Debiteuren -/- dubieuze debiteuren	4.892.322	5.908.402
Verstrekte leenbijstand e.d. sociale zaken	147.399	109.845
Nog te vorderen gemeentelijke belastingen	377.796	258.883
Overig	429.926	341.025
Totaal	**5.847.443**	**6.618.155**

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
BNG	-20.413.019	400.103
Rabobank		
Kas	4.013	1.946
Totaal	**-20.409.006**	**402.048**

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen (art 40a)	-	1.147.906
Overige nog te ontvangen bedragen	2.060.390	2.707.684
Vooruitbetaalde bedragen	238.802	1.235.296
Totaal	**2.299.192**	**5.090.886**

Het drempelbedrag in het kader van het verplicht schatkistbankieren bedraagt voor 2022 € 1.285.200.
De benutting van het drempelbedrag in het boekjaar wordt hieronder weergegeven:

	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	288.553	311.273	315.837	307.957
Ruimte onder drempelbedrag	996.647	973.927	969.363	977.243
Overschrijding van het drempelbedrag				
Totaal	**1.285.200**	**1.285.200**	**1.285.200**	**1.285.200**

Vaste Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende onderdelen:
- Algemene reserve: exploitatie en bedrijfsreserves algemene dienst;
- Bestemmingsreserves;
- Reserves van het grondbedrijf;
- Resultaat na bestemming.

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserves	11.305.226	12.476.213
Bestemmingsreserves	29.930.575	28.891.723
Reserves van het Grondbedrijf	1.764.522	2.219.919
Eigen vermogen voor resultaatbestemming	43.000.324	43.587.856
Gerealiseerd resultaat	1.420.992	2.442.885
Totaal	**44.421.316**	**46.030.740**

Van het totaalverloop van de reserves kan het volgende overzicht worden gegeven:

	t.l.v. / t.g.v. Exploitatie / Reserves	Boekwaarde 31-12-2021	Bestemm resultaat 2021	Overige toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserves algemene dienst						
Algemene reserve	Exploitatie			0	494.338	
Algemene reserve	Reserves			929.333	685.000	
Algemene reserve	Totaal	11.305.226	1.420.992	929.333	1.179.338	12.476.213
Totaal algemene reserves algemene dienst		**11.305.226**	**1.420.992**	**929.333**	**1.179.338**	**12.476.213**
Bestemmingsreserves						
Reserve verb. infrastruc. hav. Lzw	Reserves	184.271		0	184.271	0
Reserve tijdelijke inhuur personeel	Reserves	116.698		0	116.698	0
Reserve kapitaallasten	Exploitatie			67.454	1.302.417	
Reserve kapitaallasten	Reserves			1.067.314	52.043	
Reserve kapitaallasten	Totaal	27.393.829		1.134.768	1.354.460	27.174.138
Reserve budgetoverheveling	Exploitatie	707.648	0	645.000	707.648	645.000
Reserve Opleidingen	Reserves	100.000		0	100.000	0
Reserve Toerisme en recreatie	Exploitatie	54.884		41.374	54.884	41.374
Reserve impuls brede scholen combinatie	Exploitatie	157.632		0	0	157.632
Reserve duurzaamheid	Exploitatie	50.386		0	0	50.386
Reserve kunst	Exploitatie	51.403		0	0	51.403
Reserve bestuursakkoord	Exploitatie	376.311		0	105.728	270.583
Bestem.res. Landschappelijke Inpassing	Exploitatie	35.425		0	0	35.425
Reserve kapitaallasten	Exploitatie			0	55.312	
Reserve kapitaallasten	Reserves			0	125.000	
Reserve Samen investeren in Drimmelen	Exploitatie	270.582		0	180.312	90.270
Reserve herstel kunstwerken havens	Exploitatie	57.614		0	0	57.614
Reserve Toegankelijkheid	Exploitatie	41.685		0	10.000	31.685
Reserve compensatie erfpachtinkomsten	Exploitatie	0		0	0	0
Reserve kwaliteitsverb.buitenrmt hav.Drimmelen	Exploitatie	0		0	0	0
Reserve Drimmelen op de kaart	Exploitatie	12.764		0	3.446	9.318
Reserve groenaanleg	Exploitatie	256.565		20.080	11.645	265.000
Reserve inclusie	Exploitatie	62.879		0	50.982	11.897
Totaal bestemmingsreserves		**29.930.575**	**0**	**1.841.222**	**2.880.074**	**28.891.723**
Reserves grondexploitatie						
Reserve bedrijfsreserve grondbedrijf	Exploitatie			711.747	3.965	
Reserve bedrijfsreserve grondbedrijf	Reserves			0	712.634	
Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	Totaal	496.668		711.747	716.600	491.815
Reserve opslag grote werken	Exploitatie	81.603		0	10.000	
Reserve opslag grote werken	Reserves				21.000	
Reserve opslag grote werken	Exploitatie	81.603		0	31.000	50.603
Reserve ruimtelijke ontw GB	Exploitatie	1.186.251		491.250	0	1.677.501
Totaal reserves grondexploitatie		**1.764.522**	**0**	**1.202.997**	**747.600**	**2.219.919**
Totaal reserves		**43.000.323**	**1.420.992**	**3.973.551**	**4.807.011**	**43.587.856**

Algemene reserves algemene dienst

Algemene reserve

Toelichting

De toevoegingen aan de Algemene reserve hebben betrekking op:
• Storting inzake opheffen Reserve tijdelijke inhuur personeel (€ 116.698)
• Storting inzake opheffen Reserve Opleidingen (€ 100.000)
• Vrijval Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf op basis van weerstandsvermogen (€ 712.634).

De verminderingen van de Algemene reserve t.g.v. de exploitatie hebben betrekking op:
• Omgevingswet (€ 205.000)
• Budget BOA verkeersonderzoek overschot 2020 (€ 24.000)
• Amandement Energietransitie (€ 47.000)
• Vrijkomende Agrarische Bebouwing (€ 4.000)
• Vuelta (€ 70.000)
• 1/3 regeling kleedkamers Heesterbosch (€ 25.000)
• Programmamanager (€ 119.000)

De verminderingen ten laste van de reserves hebben betrekking op :
• Sociaal Cultureel Dorpshart (€ 610.000)
• Waterornamenten (€ 75.000)

Doelstelling

Aan de algemene reserve is geen concrete bestemming gegeven, maar die dient voor :
• het waarborgen van de continuïteit;
• het opvangen van echt onvoorziene uitgaven, zoals schadeclaims, garanties geldleningen etc.;
• het afdekken van incidentele tekorten van enig jaar (om schommelingen in de exploitatie op te vangen);
• eenmalige uitgaven en als dekking voor investeringen (geen vervangingsinvesteringen);
• het opvangen van potentiële risico's. De algemene reserve maakt deel uit van het weerstandvermogen.
De algemene reserve heeft geen specifieke oorsprong.

Bestemmingsreserves

Reserve verbetering infrastructuur haven Lage Zwaluwe

Toelichting

De vermindering van de reserve ten gunste van de exploitatie betreft verbetering infrastructurele haven Lage Zwaluwe.

Doelstelling

Het toerisme in de kern Lage Zwaluwe te stimuleren middels het aantrekkelijker maken van de haven.

Reserve Tijdelijke inhuur personeel

Toelichting

Bij de Najaarsnota is besloten deze reserve in 2022 op te heffen.

Reserve kapitaallasten

Toelichting

De vermeerderingen ten laste van de reserves betreffen stortingen uit :

- Waterornamenten (€ 75.000)
- Aanleg passeerstroken (€ 21.000)
- Pumptrackbaan (€ 52.000)
- Ledverlichting buitensport (€ 125.000)
- Sociaal Cultureel Dorpshart (€ 610.000)
- Haven Lage Zwaluwe (€ 185.000)

De verminderingen ten gunste van de reserves betreffen onttrekkingen uit :
- Vrijval krediet sport inzake pumptrackbaan (€ 52.000)

De vermeerderingen ten laste van de exploitatie betreffen stortingen uit:
- Speeltoestellen inzake pumptrackbaan (€ 15.000)
- Pumptrackbaan (€ 52.000)

De verminderingen ten gunste van de exploitatie hebben betrekking op reguliere onttrekkingen (kapitaallasten) € 1.302.417.

Doelstelling
Gevormd ter dekking van de kapitaallasten van specifiek door de raad besloten investeringen.

Reserve budgetoverheveling
Toelichting
De vermeerdering van de reserve ten laste van de exploitatie heeft betrekking op diverse stortingen met een totaliteit van € 645.000. Deze vermeerdering is tevens het saldo van de reserve.
De vermindering van de reserve ten gunste van de exploitatie betreft in totaliteit € 707.648.

Doelstelling
Gelden uit voorgaande boekjaren beschikbaar houden voor de voorgenomen activiteiten.

Reserve opleidingen
Toelichting
Bij de Najaarsnota is besloten deze reserve in 2022 op te heffen.

Reserve toerisme en recreatie
Toelichting
De vermindering ten gunste van de exploitatie betreft uitgaven in het kader van projecten uit het beleidsplan Toerisme en recreatie.

Doelstelling
De reserve dient voor het uitvoeren van de projecten zoals opgenomen in het beleidsplan Toerisme en recreatie (uitvoeringsprogramma).

Reserve impuls brede scholen combinatie
Toelichting
In 2022 is deze reserve niet gemuteerd. In 2023 zal bezien worden hoe deze reserve ingezet gaat worden.

Doelstelling
Gemeente Drimmelen neemt deel aan de landelijke regeling Brede impuls combinatiefuncties. Met deze middelen wordt o.a. de inzet van de buurtsportcoaches gefinancierd. Conform deze regeling dient de gemeente aanvraag en verantwoording over ingezette middelen in te dienen. De reserve

kan worden ingezet om risico's omtrent deelname regeling op te vangen. Daarbij is het onduidelijk op welke wijze de regeling in de toekomst wordt vormgegeven.

Reserve duurzaamheid

Toelichting

De vermindering van de reserve ten gunste van de exploitatie heeft betrekking op de energietransitie.

Doelstelling

Niet bestede SLOK (Stimuleringsregeling Lokale Klimaat-initiatieven, teruggestort in 2013) gelden worden ingezet om nieuw beleid voor 2014 e.v. te bekostigen.

Reserve bestuursakkoord

Toelichting

De verminderingen van de reserve t.g.v. de exploitatie hebben betrekking op:

- Taskforce Jeugd € 120.778

Doelstelling

Deze reserve is ingesteld ter compensatie van de omvangrijke tekorten die werden verwacht bij de invoering van de nieuwe taken in het sociaal domein.

Reserve Landschappelijke Inpassing

Toelichting

In 2022 zijn er geen mutaties geweest.

Doelstelling

In de structuurvisie 'Landschappelijke kwaliteit buitengebied' is een werkwijze vastgesteld voor kwaliteitsverbetering van het landschap bij nieuwe ruimtelijke projecten in het buitengtebied.
De kwaliteitsverbetering kan plaatsvinden door fysieke aanpassing in de ruimtelijke omgeving of door storting van een bijdrage in deze reserve.

Reserve samen investeren in Drimmelen

Toelichting

- De vermindering ten gunste van de exploitatie betreft dekking:
- Subsidie Groene daken € 45.754;
- Project Stimuleren duurzaamheid bedrijfsterreinen € 2.479;
- Project Economische zaken MvO prijs € 7.079.

Vermindering ten gunste van de reserves

- Reserve Kapitaallasten ter gedeeltelijke dekking van het krediet m.b.t. LED-verlichting € 125.000.

Doelstelling

De reserve dient ter dekking van exploitatiekosten en investeringen voortvloeiende uit het coalitieprogramma.

Reserve herstel kunstwerken havens

Toelichting

De raad heeft € 57.000 beschikbaar gesteld voor herstel beschoeiing haven Terheijden. Uitvoering en planning is afhankelijk van de werkzaamheden dijkverzwaring door het waterschap.

Doelstelling

Bij inspecties in 2016 is gebleken dat de civiele kunstwerken in drie havens van de gemeente Drimmelen dringend aan onderhoud toe zijn.

Reserve toegankelijkheid

Toelichting

De verminderingen ten gunste van de exploitatie hebben betrekking op uitgaven in het kader van de regeling Toegankelijkheid en het uitvoeringsplan Kom Binnen! In dit kader is in 2022 €10.000 subsidie uitgekeerd aan verenigingen.

Doelstelling

De reserve is ingesteld om uitvoering te kunnen geven aan het Uitvoeringsplan Kom Binnen met als doel om de toegankelijkheid van clubs, verenigingen en algemene voorzieningen in Drimmelen te vergroten.

Reserve Drimmelen op de kaart

Toelichting

De vermindering betrekking op incidentele inhuur voor capaciteit op recreatie en toerisme voor het uitvoeren van diverse projecten.

Doelstelling

De reserve is ingesteld voor het meer zichtbaar maken van de gemeente Drimmelen middels evenementen, projecten en communicatie- en marketingactiviteiten.

Reserve groenaanleg

Toelichting

De vermindering van de reserve ten gunste van de exploitatie heeft betrekking op onderhoud EVZ (ecologische verbindingszone).

Doelstelling

Het bieden van de mogelijkheid om gekoppeld aan de uitgifte van grond voor rode (stedelijke) functies per m2 een bedrag in deze reserve te storten en dit bedrag in te zetten voor kwaliteitsverbetering in het buitengebied (inclusief kernrandzones).

Reserve Inclusie

Toelichting

Uit deze reserve zijn in 2022 de kosten van de projectleider Inclusie gedekt evenals extern gerichte acties: filmpjes van ervaringsdeskundigen, beleefmiddag op het gemeentehuis, beleefavond voor de gemeenteraad, diverse overleggen en Mystery guests-acties (€ 50.982)

Doelstelling

Bij de Najaarsnota 2020 heeft de gemeenteraad € 100.000 ter beschikking gesteld om de komende jaren op een gestructureerde wijze inclusie van inwoners (verder) te verbeteren. We willen tijdelijk een extra impuls geven aan de uitvoering van inclusie en een goede structuur wegzetten voor interne en externe samenwerking.

Reserves van het grondbedrijf

Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf

Toelichting

De vermeerderingen van de reserve hebben betrekking op winstnemingen eigen grondexploitaties met een totaal bedrag van € 718.861.
De verminderingen ten gunste van overige reserves zijn:
- verliesnemingen eigen grondexploitaties met een totaal bedrag van € 11.080;
- Vrijval reserve op basis van weerstandsvermogen t.g.v. algemene reserve € 712.634.

Doelstelling
De Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf dient als buffer voor de activiteiten van het grondbedrijf. De risico's welke uit het grondbedrijf voortvloeien, moeten door deze reserve worden opgevangen. De Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf maakt deel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente.

Reserve bovenwijkse voorzieningen
Toelichting
In 2022 zijn er geen vermeerderingen ten laste van deze reserve geboekt.
De verminderingen op de reserve betreffen:
- aanleg passeerstroken € 21.000 (primaire begroting 2022);
- kunstwerk € 10.000 (Voorjaarsnota 2022).

Doelstelling
Deze reserve wordt alleen nog gevoed door een (ouder) GB project van voor 1 juli 2008.
Deze reserve maakt ook deel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente.

Reserve ruimtelijke ontwikkelingen Grondbedrijf
Toelichting
De vermeerderingen van de reserve hebben betrekking op bijdrage Ruimtelijke Ontwikkelingen vanuit de eigen en faciliterende grondexploitaties tot een totaal bedrag van € 491.250.

Doelstelling
In de structuurvisie is een projectenprogramma opgenomen voor investeringen op het gebied van groen, water, infrastructuur en kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied.
Ten behoeve daarvan worden bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen in rekening gebracht bij grondexploitaties.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	Boekwaarde 31-12-2021	Toevoegingen	Vrijval	Aanwendingen	Boekwaarde 31-12-2022
Voorziening wet APPA	2.338.619	636.262	75.496		2.899.385
Voorz.uitker.verplichtingen pers/vm pers	170.778	122.571	172.478		120.871
Totaal	**2.509.397**	**758.833**	**247.973**	**-**	**3.020.256**

Voorzieningen voor onderhoud	Boekwaarde 31-12-2021	Toevoegingen	Vrijval	Aanwendingen	Boekwaarde 31-12-2022
Voorz. onderhoud gebouwen PLANON	1.608.486	423.858	261.207		1.771.136
Voorziening onderhoud wegen	547.547	1.001.155	1.181.824		366.878
Totaal	**2.156.032**	**1.425.013**	**1.443.031**	**-**	**2.138.015**

Voorzieningen voor middelen derden waarvan de bestemming gebonden is	Boekwaarde 31-12-2021	Toevoegingen	Vrijval	Aanwendingen	Boekwaarde 31-12-2022
Voorziening riolering	3.150.334	39.424	1.244.383		1.945.376
Voorziening afvalstoffenheffing	1.230.864	332.986	281.418		1.282.433
Voorziening BIZ		24.175	24.175		
Totaal	**4.381.199**	**396.586**	**1.549.976**	**-**	**3.227.809**

Totaal voorzieningen gemeente	**9.046.627**	**2.580.432**	**3.240.980**	**-**	**8.386.079**

In de kolom 'vrijval' zijn de bedragen opgenomen welke ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:
• verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten en bestaande risico's op balansdatum ter zake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is.
• kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie.
• Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moet worden.

Alle voorzieningen zijn voor de daarvoor bestemde doelen in zijn geheel beklemd.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening wet APPA

Toelichting

Naast de begrote vermeerdering van de voorziening vanuit de exploitatie van € 141.00 is de voorziening in 2022 met een extra bedrag van € 495.262 verhoogd, omdat voor de Appa-voorziening te zijner tijd waarschijnlijk de regels voor pensioenfondsen volgens het nieuw Financieel toetsingskader (nFTK) worden toegepast. Deze nFTK-methode is de methode die al gebruikt wordt bij collectieve
waardeoverdrachten en is tevens de methode waaraan certificerend accountants de voorkeur geven
De aanwending (€ 75.496) betreft de pensioenkosten van oud wethouders.

Doelstelling

Toereikende voorziening aanleggen voor pensioenrechten van de wethouders als gevolg van de sinds 2001 gestelde verplichting in de Wet APPA. De financiële gevolgen van de waardeoverdracht van pensioenen van wethouders te waarborgen.

Voorziening uitkering verplichtingen pers./vm.pers.

Toelichting

Ten laste van de exploitatie worden de kosten gebracht vanwege het vertrek van enkele collega's (€ 122.571). De personele kosten tot aan het moment van vroegpensioen van medewerker worden via de voorziening voldaan. In 2022 was de aanwending € 172.478.

Doelstelling

De voorziening wordt gevormd om de lasten van toekomstige uitkeringsverplichtingen aan oud-medewerkers en overige kosten voortvloeiende uit minnelijke regelingen te laten drukken op het jaar van besluitvorming en toekomstige jaren te ontlasten.

Voorzieningen voor onderhoud

Voorziening onderhoud gebouwen

Toelichting

Zie voor verdere toelichting in de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel g. Gebouwen.

Doelstelling
Deze voorziening is via het gebouwbeheerssysteem, Planon, erop gericht het onderhoud van de gemeentelijke eigendommen te waarborgen op een bepaalde conditiescore. De gemeentelijke eigendommen zijn in 2020 geïnspecteerd conform systematiek NEN 2767 met vaststelling van de bijbehorende conditiescores.

Voorziening onderhoud wegen
Toelichting
Zie voor verdere toelichting in de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel a. Wegen.

Doelstelling
Deze voorziening is via het wegenbeheersysteem Obsurve erop gericht het onderhoud van de gemeentelijke verhardingen te waarborgen op een bepaalde conditiescore.

Voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden

Voorziening riolering
Toelichting
Zie voor verdere toelichting in de paragraaf B. Lokale heffingen - onderdeel Beleid en hoofdlijnen.

Doelstelling
De voorziening dient ter egalisering van tekorten en overschotten van de lopende exploitatie ten einde stabiliteit in het te heffen rioolrecht te realiseren.

Voorziening afvalstoffenheffing
Toelichting
Zie voor verdere toelichting in de paragraaf B. Lokale heffingen - onderdeel Beleid en hoofdlijnen.

Doelstelling
De voorziening dient voor de opvang van tussentijdse schommelingen in het uitgavenpatroon voor de afvalstoffen tussen de primitieve begroting en werkelijke exploitatie. Het tarief is voor 100% dekkend.

Voorziening BIZ
Toelichting
De vermeerdering betreft ontvangen BIZ-bijdrage.

Doelstelling
De gemeente int de bijdragen van de ondernemers ten behoeve van het BIZ en dient deze door te betalen (onder gestelde voorwaarden) aan de vereniging.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van een jaar of langer

Onder de vaste passiva behoren de vaste schulden met een rente typische looptijd van een jaar of langer.
Op deze post worden de geldleningen die zijn afgesloten ter financiering van de gemeentelijk activiteiten verantwoord, alsmede de waarborgsommen.

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Onderhandse leningen van:		
binnenlandse banken en ov. financiële instellingen	15.925.000	18.650.000
Waarborgsommen	1.280.179	917.357
Totaal	**17.205.179**	**19.567.357**

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het boekjaar.

	Boekwaarde 31-12-2021	Vermeer-deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2022
Onderhandse leningen	15.925.000	3.500.000	775.000	18.650.000
Waarborgsommen	1.280.179	757.489	1.120.312	917.357
Totaal	**17.205.179**	**4.257.489**	**1.895.312**	**19.567.357**
De totale rentelast voor het boekjaar met betrekking tot de vaste schulden bedraagt:				199.569

Vlottende Passiva

Vlottende Passiva

Onder de vlottende passiva behoren de netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan een jaar en de overlopende passiva.

Deze zijn als volgt opgenomen:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Schulden korter dan een jaar	6.698.414	8.677.377
Overlopende passiva	3.898.582	5.047.635
Totaal	**10.596.996**	**13.725.013**

Netto vlottende schuld met een rente typische looptijd korter dan één jaar: overige schulden

De in de balans opgenomen **kortlopende schulden** kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Schulden korten dan een jaar	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Overige kasgeldleningen	3.800.000	4.000.000
Overige schulden	2.890.299	4.677.377
Totaal	**6.690.299**	**8.677.377**

Overige schulden	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Crediteuren	2.525.761	4.066.127
Verstrekte uitkeringen e.d. sociale zaken	347.367	418.956
Overige	17.171	192.294
Totaal	**2.890.299**	**4.677.377**

Overlopende passiva

De **overlopende passiva** bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen		
met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.	1.618.513	3.366.836
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen		
met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.	2.085.434	1.499.208
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotings jaren komen.	194.635	181.591
Totaal	**3.898.582**	**5.047.635**

De onderverdeling van de in de balans opgenomen Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen is als volgt:

Ontvangen voorschotbedragen voor uitkering met specifiek bestedingsdoel				
Art 49 lid 2	**Boekwaarde 31-12-2021**	**Ontvangsten**	**Uitgaven**	**Boekwaarde 31-12-2022**
Proeftuin aardgasvrij bestaande woningen	290.083			290.083
Vooruitontvangen Wijkaanpak	74.668		74.668	
	364.751		***74.668***	***290.083***
Vooruitontvangen nationaal programma onderwijs	61.271	84.276	61.271	84.276
Vooruitontvangen SPUK ventilatie onderwijs	345.581		135.580	210.000
Vooruitontvangen VVE		174.551	146.753	27.798
Vooruitontvangen SPUK huisvesting statushouders		240.000		240.000
Vooruitontvangen TOZO regeling	867.850		867.850	
Vooruitontvangen SPUK Sport	161.696	112.540	263.317	10.919
Vooruitontvangen SPUK Ijsbanen en Zwembaden	136.073		136.073	
Vooruitontvangen SPUK reductie energiegebruik	6.792	33.896	14.323	26.365
Vooruitontvangen reductie energiegebruik woningen	33.896		33.896	
Vooruitontvangen SPUK lokale Sportakkoorden	59.880		59.880	
Vooruitontvangen huisvesting aandachtsgroepen	27.645	350.000	27.645	350.000
Vooruitontvangen regeling Lokale preventieakkoorden	20.000	22.447	19.245	23.202
Vooruitontvangen SPUK onderwijsroute		23.454		23.454
Vooruitontvangen aanpak energiearmoede		415.305	202.193	213.112
Totaal	**2.085.434**	**1.456.469**	**2.042.694**	**1.499.208**

Deze vooruit ontvangen bedragen art 49 lid 2 betreffen de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Proeftuin aardgasvrij bestaande woningen

In 2020 droegen we een deel van de rijksbijdrage over aan het TEC. Dit conform de Samenwerkingsovereenkomst en subsidiebeschikking die we in 2019 en 2020 sloten. We verdeelden de overdracht in twee delen: Een bedrag voor de huisaansluitingen en een bedrag voor de technische installatie. Een ander deel hielden we achter de hand om het warmtenetwerk te betalen. In 2020 legden we het warmtenetwerk aan. De werkzaamheden combineerden we met de herinrichting van de Centrumroute Terheijden. In 2021 vond de overdracht van het netwerk via een opstalakte plaats. In de subsidiebeschikking spraken we met ETW (onderdeel van het TEC) betalingen en termijnen af. Voor het laatste fase stelden we in het vierde kwartaal van 2022 een opstalakte op. De financiële transactie vindt begin 2023 plaats. Deze beschikking heeft een looptijd tot eind 2023.

De overige regelingen worden toegelicht bij het onderdeel Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA).

Waarborgen en garanties

Gewaarborgde geldleningen

Het bij de balans vermelde bedrag voor verstrekte gewaarborgde geldleningen kan als volgt naar de diverse aard van instellingen gespecificeerd worden:

Bedragen x €1.000	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Restant begin jaar 2022	Restant eind jaar 2022
Stg de Wijngaard	2.500	100%	1.471	713
Woningstichting Woonvizier	4.498	100%	1.783	1.559
Diverse sportverenigingen	588	100%	439	422
Totaal	**7.586**		**3.693**	**2.694**

Garantstellingen
Het bij de balans vermelde bedrag voor verstrekte garanties (als achtervang bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw) kan als volgt naar de diverse aard van instellingen gespecificeerd worden:

Garantstellingen	Aantal	Oorspronkelijk bedrag	Restant 1-1-2022	Restant 31-12-2022
WSW achtervang woningstichtingen (5)	45	136.404	118.625	112.849
Totaal	**45**		**118.625**	**112.849**

Met een garantie van het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) kunnen corporaties voordelige leningen afsluiten op de kapitaalmarkt.
Het WSW staat borg voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de deelnemers.

Zie voor een uitgebreide toelichting de paragraaf D. Financiering onderdeel A. Risicobeheer.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Meerjarige contracten

Onderstaand een overzicht van de meerjarige contracten van de gemeente Drimmelen.

Titel	Datum ingang overeenkomst	Datum einde basistermijn overeenkomst	Aantal opties	Duur optie (mnd)	Gunningsbedrag per jaar
Ondergrondse glascontainers (onderhoud)	1-1-2014	31-12-2023	10 jaar	0	6.870
Onderhoud sportvelden	18-4-2015	18-5-2019	2	24	99.000
WMO Hulpmiddelen WB*	1-7-2015	30-6-2017	3	24	325.801
PI-systeem	9-7-2015	31-12-2021	2	24	220.000
Schoonmaak	1-10-2016	30-9-2019	4	12	42.479
Veegmachines	24-2-2017	24-2-2025	0	0	23.000
Website gemeente Drimmelen	1-10-2022	30-9-2026	5	12	19.917
Meldsysteem Openbare Ruimte	1-12-2017	28-2-2022	2	12	8.325
Aansprakelijkheidsverzekerking	31-12-2017	31-12-2020	2	12	51.051
Glasbewassing	1-2-2018	30-9-2020	3	12	8.546
Strooizout Silo's	10-9-2022	9-9-2024	2	12	Gegund obv prijs/ton
Onderhoud Groen	1-11-2018	30-10-2021	3	24	985.000
Inzameling oud papier	1-1-2019	31-12-2021	3	12	40.220
Inzameling verpakkingsafval	1-1-2019	31-12-2021	3	12	152.849
Flexwerk Brabant	1-1-2019	31-12-2022	0	0	Overeenkomst inhuur flexibele arbeid
Warme drankenautomaten	1-1-2019	31-12-2023	1	12	25.560
ALT Verwerking GHA milieustations	1-2-2019	31-1-2021	2	12	Gegund obv prijs/ton
Beveiliging	1-2-2019	31-1-2021	3	12	15.177
Intranet	1-3-2019	30-6-2023	3	12	62.600
Leerlingenvervoer	1-8-2019	31-7-2022	2	12	417.255
Beheer openbare verlichting	1-7-2019	30-6-2021	2	12	28.400
Accountantcontrole	1-8-2019	31-7-2022	1	12	43.750
Beheer en exploitatie De Cour en Plexat 1	1-8-2019	31-7-2024	1	60	158.500
Beheer en exploitatie De Cour en Plexat 2	1-8-2019	31-7-2024	1	60	55.000
Fullservice containermanagement	1-1-2021	31-12-2024	2	12	194.307
Exploitatie zwembaden	1-1-2020	31-12-2029	1	60	150.000
Biomassa groenstromen	1-1-2021	31-12-2023	3	12	169.620
Glasinzameling- en verwerking	1-3-2018	28-2-2021	2	12	Gezamelijke/regionale aanbesteding
Preventief en correctief onderhoud gemalen	1-9-2020	31-8-2021	2	12	27.820
Verkeers- en Straatnaamborden	1-3-2020	28-2-2022	2	12	Gezamelijke/regionale aanbesteding
WMO Trapliften West-Brabant	1-7-2020	30-6-2024	2	12	Gezamelijke/regionale aanbesteding
Kantoorartikelen	1-12-2020	31-12-2022	2	12	Gezamelijke/regionale aanbesteding
Onderhoud openbare verlichting	1-11-2020	31-10-2022	2	12	334.406
Inzameling GFT- en restafval	1-1-2021	30-12-2022	2	12	318.752
Klein onderhoud elementenverharding	1-7-2020	30-6-2022	2	12	165.500
Raamovereenkomst boomtechnische onderzoeken	1-9-2020	31-8-2022	2	12	57.651
inzameling textiel	1-1-2021	31-12-2022	1	12	opbrengst
Reiniging en inspectie riolen	1-8-2020	31-7-2022	2	12	36.000
Levering en onderhoud AED's	7-12-2020	31-12-2024			19.222

* Perceel 1: € 129.239,00
Perceel 2: € 114.116,00
Perceel 3: € 82.446,00

Waarborgen en garanties

De gemeente heeft de volgende gewaarborgde geldleningen verstrekt:
- Stichting de Wijngaard
- Woningstichting Woonvizier
- Diverse sportverenigingen.

De gemeente heeft de volgende garanties verstrekt:
- Waarborgfonds Sociale Woningbouw (betreft een indirecte garantie).

Toelichting overzicht van baten en lasten

Inleiding

De rekening van baten en lasten (resultaat) als onderdeel van de jaarrekening geeft inzicht in de financiële baten en lasten over een bepaalde periode als uitkomst van dat financiële beheer en beleid. In eerste instantie wordt hierbij het resultaat (saldo programma's één tot en met zes plus algemene dekkingsmiddelen) bepaald en vervolgens zal een bestemming via reserves worden gegeven aan dit resultaat. De uitgaven ten laste van voorzieningen lopen niet via de exploitatie. Een uitzondering hierop is de dotatie (toevoeging) aan de voorziening. Dit loopt via de exploitatie van de programma's.

Onderstaande tabel is de rekening van baten en lasten. Op basis hiervan worden per programma de financiële verschillen verklaard (zie Analyse begrotingsafwijkingen), De algemene dekkingsmiddelen worden bij de programmaverantwoording toegelicht (zie Algemene dekkingsmiddelen).

	Programma (in € 1.000)	Primitieve begroting			Bijgestelde begroting 2022			Realisatie 2022		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	Burger en Bestuur	303	5.000-	4.697-	430	5.160-	4.730-	421	5.490-	5.068-
2	Openbare ruimte	3.117	8.795-	5.678-	3.544	9.376-	5.832-	3.457	9.258-	5.800-
3	Ruimte, wonen en economie	12.701	13.731-	1.030-	12.078	14.010-	1.931-	11.493	13.477-	1.984-
4	Sociaal domein	4.487	27.790-	23.303-	6.755	31.839-	25.083-	6.802	31.813-	25.010-
	Subtotaal programma's	20.608	55.317-	34.709-	22.808	60.385-	37.577-	22.174	60.037-	37.863-
	Omschrijving algemene dekkingsmiddelen									
	Lokale heffingen	5.144	423-	4.721	5.302	435-	4.867	5.397	464-	4.933
	Algemene uitkeringen	38.379	4-	38.375	42.146	4-	42.142	42.784	3-	42.780
	Dividend (beleggingen)	66	-	66	83	-	83	83	-	83
	Saldo financieringsfunctie	-	186-	186-	18	186-	168-	55	213-	158-
	Overige algemene dekkingsmiddelen	8-	134-	142-	80	370-	290-	142	138-	3
	Subtotaal alg. dekkingsmiddelen	43.581	747-	42.833	47.628	995-	46.633	48.460	818-	47.642
	Overhead	77	7.781-	7.704-	29	8.885-	8.856-	21	8.183-	8.162-
	Onvoorzien	-	5-	5-	-	-	-	-	-	-
	Heffing vennootschapsbelasting	-	3-	3-	-	13-	13-	-	8-	8-
	Saldo van baten en lasten	***64.266***	***63.853-***	***413***	***70.465***	***70.278-***	***187***	***70.655***	***69.046-***	***1.609***
	Beoogde toevoeging en onttrekking en reserves									
1	Burger en Bestuur	43	-	43	43	23-	21	43	23-	21
2	Openbare ruimte	1.036	96-	940	1.322	163-	1.158	941	183-	758
3	Ruimte, wonen en economie	139	1.319-	1.180-	1.000	2.182-	1.182-	1.302	2.714-	1.412-
4	Sociaal domein	1.375	735-	640	1.822	787-	1.035	1.744	787-	957
	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-	976-	976-	-	1.855-	1.855-	-	-	-
	Overhead	120	-	120	903	267-	636	776	267-	509
	Subtotaal mutaties reserves	***2.713***	***3.126-***	***413-***	***5.089***	***5.276-***	***187-***	***4.807***	***3.974-***	***833***
	RESULTAAT			**0-**			**0-**			**2.442**

Mutatie reserves

De mutatie reserves betreffen:

Tabel 2 BL

	Omschrijving	Verschil	Begroting 2022	Realisatie 2022
961000	Algemene reserve	1.092.518	-1.342.523	-250.005
962004	Res.verbetering infrastr.haven L Zwaluwe	0	-184.271	-184.271
962016	Reserve tijdelijke inhuur personeel**	0	-116.698	-116.698
962017	Reserve kapitaallasten	482.526	-1.652.715	-1.170.189
962019	Reserve budgetoverheveling	0	-62.648	-62.648
962020	Reserve POP	0	-100.000	-100.000
962022	Reserve Toerisme en recreatie	26.490	-40.000	-13.510
962034	Reserve duurzaamheid	50.386	-50.386	0
962038	Reserve bestuursakkoord	15.049	-120.778	-105.728
962043	Reserve samen investeren in Drimmelen	43.673	-223.985	-180.312
962058	Reserve toegankelijkheid	31.685	-41.685	-10.000
962061	Reserve Drimmelen op de kaart	9.318	-12.764	-3.446
962063	Reserve groenaanleg	265.000	-256.565	8.435
962064	Reserve inclusie	11.897	-62.879	-50.982
963000	Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	-969.326	964.473	-4.853
963001	Reserve opslag grote werken	0	-31.000	-31.000
963004	Reserve ruimtelijke ontwikkelingen	75.061	416.189	491.250
	Totale afwijkingen	**1.134.278**	**-2.918.235**	**-1.783.957**

De belangrijkste afwijkingen (> € 25.000) worden hieronder toegelicht:

Algemene Reserve

Het verschil van € 1.092.518 wordt mede veroorzaakt door:
- Lagere uitgaven projectleider ambitieplan € 50.000 (Overhead)
- Lagere uitgaven invoeringsbudget omgevingswet € 53.556 (Overhead)
- Lagere uitgaven Energietransitie / Warmtevisie € 162.761 (prg. 3);
- Lagere uitgaven VAB (Vrijkomende Agrarische Bebouwing) € 23.600 (prg. 3);
- Lagere uitgaven Omgevingswet € 89.966 (prg. 3);
- Storting overschot Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf € 712.634 (zie paragraaf G. Grondbeleid).

De toelichtingen op de reserve mutaties zijn opgenomen bij het onderdeel Analyse begrotingsafwijkingen.

Reserve Kapitaallasten

Van een 90-tal investeringen worden de kapitaallasten momenteel gedekt door een onttrekking uit de reserve kapitaallasten. Bij reeds in gebruik genomen investeringen liggen de kapitaallasten vast, maar bij nog lopende investeringen zijn de kapitaallasten afhankelijk van de voortgang van de investering waardoor ook de onttrekking kan afwijken van de begroting.

Reserve toerisme en recreatie en Reserve Duurzaamheid

De toelichting op deze reserves zijn opgenomen bij onderdeel Analyse begrotingsafwijkingen (programma 3).

Reserve Samen investeren in Drimmelen

Uit deze reserve is minder onttrokken dan begroot. Dit komt door lagere uitgaven aan verfstrekking subsidie Groen daken met € 4.246, Project Biesboschjaar met € 16.335, Project Stimuleren duurzaamheid bedrijfsterreinen met € 7.521 en Project Economische zaken MvO prijs met € 15.570.

Reserve Toegankelijkheid
De reserve Toegankelijkheid wordt ingezet voor de uitvoering van de subsidie Kom binnen! Verenigingen in de gemeente kunnen een beroep doen op deze subsidie om de toegankelijkheid van hun vereniging te vergroten. Het uitgekeerde bedrag ligt lager dan begroot (€ 32.000), omdat er minder aanvragen binnen zijn gekomen.

Reserve Groenaanleg
De toelichting op deze reserve is opgenomen bij onderdeel Analyse begrotingsafwijkingen (programma 2).

Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf
De toelichting op deze reserve is opgenomen in paragraaf G. Grondbeleid.

Reserve Ruimtelijke ontwikkelingen
Het verschil van € 75.061 wordt veroorzaakt door:
- E-veld Terh minder bijdrage RO -/- € 3.125;
- Zuideindsestraat 47 bijdrage RO verschoven naar 2023 -/- € 53.750;
- Div faciliterende woningbouwprojecten extra bijdr RO totaal € 67.500;
- Diverse wijzigingsplannen bijdr RO totaal € 20.000;
- Geen onttrekkingen voorziening en omvormen station Lage Zwaluwe € 44.436.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

In principe zijn mutaties in reserves incidenteel tenzij er redenen zijn om deze structureel te ramen.
In onderstaande tabel worden de geraamde en werkelijke structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

Tabel 3 BL

Omschrijving	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Structurele vermeerderingen			
Reserve kapitaallasten	3.572.364	610.000	1.134.768
Totaal vermeerderingen	**3.572.364**	**610.000**	**1.134.768**
Structurele verminderingen			
Reserve kapitaallasten	1.185.325	1.469.890	1.354.460
Totaal verminderingen	**1.185.325**	**1.469.890**	**1.354.460**

Overzicht incidentele baten en lasten

De Commissie BBV heeft op 30 augustus 2018 haar notitie "Structurele en incidentele baten en lasten" vastgesteld. De Commissie geeft in haar notitie aan dat structurele baten en lasten de regel zijn en incidentele baten en lasten de uitzondering. In haar notitie doet de Commissie de stellige uitspraak dat voor de in het overzicht van incidentele baten en lasten een nadere toelichting is vereist. Verder adviseert de Commissie BBV om in de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet een grensbedrag op te nemen vanaf welke omvang incidentele baten en lasten afzonderlijk gespecificeerd worden in het overzicht incidentele lasten en baten. En om het structureel begrotingssaldo te presenteren conform een door de Commissie voorgesteld model. Drimmelen

respecteert de stellige uitspraak en neemt beide adviezen van de Commissie over.

Het overzicht wordt bij de jaarrekening gebruikt als hulpmiddel voor de beoordeling van de financiële positie, maar heeft geen directe gevolgen voor de wijze van toezicht.

Tabel 4 BL

Incidentele baten (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
Programma 1. Burger en bestuur	24	24	24
Programma 2. Openbare ruimte	413	663	378
Programma 3. Ruimte, wonen en economie	7.566	7.410	7.743
Programma 4. Sociaal domein	1.120	1.179	735
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Overhead / Bedrijfsvoering	679	783	-
Totaal baten	**9.803**	**10.059**	**8.880**

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
Programma 1. Burger en bestuur	959	42	49
Programma 2. Openbare ruimte	183	408	361
Programma 3. Ruimte, wonen en economie	7.821	7.395	7.280
Programma 4. Sociaal domein	1.421	1.460	784
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Overhead / Bedrijfsvoering	728	799	25
Totaal lasten	**11.112**	**10.104**	**8.499**
Saldo	**-1.309**	**-45**	**381**

Per saldo	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
Programma 1. Burger en bestuur	-935	-18	-25
Programma 2. Openbare ruimte	230	255	17
Programma 3. Ruimte, wonen en economie	-255	15	463
Programma 4. Sociaal domein	-300	-281	-49
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Overhead / Bedrijfsvoering	-49	-17	-25
Totaal per saldo	**-1.309**	**-45**	**381**

Tabel 5 BL

Presentatie structureel rekeningsaldo	2022
Saldo baten en lasten	1.608.944
Toevoegingen en onttrekking aan reserves	833.460
Jaarrekeningsaldo na bestemming	**2.442.404**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-1.308.670
Structureel jaarrekeningsaldo	**3.751.074**

Het werkelijk resultaat over 2022 bedraagt € 2.442.404 positief (zie onderdeel “Exploitatiesaldo en resultaatbestemming”). De incidentele baten en lasten zijn per saldo € 1.308.670 negatief: hogere incidentele lasten dan baten. Het structureel resultaat (werkelijk resultaat gecorrigeerd met het saldo van de incidentele baten en lasten) is daardoor € 3.751.074 positief.

Incidentele baten

Nr.	Programma 1. Burger en bestuur	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
1.1	Algemene Reserve (project verkeershandhaving)	24	24	24
	Totaal Programma 1. Baten	**24**	**24**	**24**

Nr.	Programma 2. Openbare ruimte	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
2.1	Reserve groenaanleg: realiseren van EVZ Terheijden-Zonzeel / onderhoud EVZ's	12	257	277
2.2	Algemene Reserve: Waterornamenten Dorpsplein (reserve Kapitaallasten)	38	38	38
2.3	Algemene Reserve: Waterornamenten Nieuwstraat (reserve Kapitaallasten)	38	38	38
2.4	Reserve Bovenwijkse voorzieningen: Passeerstroken (reserve Kapitaallasten)	21	21	21
2.5	Reserve Ruimtelijke ontwikkeling - Omvormen Station Lage Zwaluwe tot hub	-	5	5
2.6	Algemene reserve: Omgevingswet	43	43	-
2.7	Reserve Kapitaallasten: vrijval krediet sport	52	52	-
2.8	Reserve Budgetoverheveling: Diverse posten	210	210	-
	Totaal Programma 2. Baten	**413**	**663**	**378**

Nr.	Programma 3. Ruimte, wonen en economie	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
3.1	Actief grondbeleid: reservemutaties	4	39	39
3.1	Project Energietransitie / Warmtevisie / Groene daken (Algemene reserve / reserve Duurzaamheid / reserve SID)	93	310	110
3.1	Project Inclusie (reserve Inclusie)	29	29	-
3.1	Project Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) (Algemene reserve)	4	28	-
3.1	Reserve Drimmelen op de kaart: inhuur personeel en overige kosten t.b.v. diverse eenmalige projecten	3	13	-
3.1	Project Economische zaken MvO prijs (reserve SID)	7	23	-
3.1	Project Stimuleren duurzaamheid bedrijfsterreinen (reserve SID)	2	10	
3.1	Project Biesboschjaar (reserve SID)	-	16	-
3.1	Reserve Verbetering infrastructuur haven Lage Zwaluwe	184	184	-
3.1	Algemene reserve: Omgevingswet	112	202	198
3.1	Reserve Toerisme en Recreatie	55	40	-
3.1	Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf: onttrekking overschot t.b.v. Algemene reserve	713	-	-
3.1	Reserve Budgetoverheveling: Diverse posten	61	61	-
3.2	Actief grondbeleid: baten	4.287	4.481	5.384
3.2	Faciliterend grondbeleid (raadsbesluit, overeenkomst): baten	1.558	1.667	1.501
3.2	Faciliterend grondbeleid (geen raadsbesluit, overeenkomst): baten	128	45	295
3.3	Grondverkopen (reststroken / land- en tuinbouwgronden)	325	262	215
	Totaal Programma 3. Baten	**7.566**	**7.410**	**7.743**

Nr.	Programma 4. Sociaal domein	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
4.1	Algemene Reserve - krediet Dorpshart Made	610	610	610
4.3	Reserve SID - Reserve kaplasten LED verlichting	125	125	125
4.4	963001 Reserve bovenwijkse voorzieningen (Kunst)	10	10	-
4.5	962064 Reserve Inclusie	22	34	-
4.6	962058 Reserve Toegankelijkheid	10	42	-
4.7	962038 Res Bestuursakkoord (Taskforce Jeugd)	106	121	-
4.9	961000 Algemene Reserve (Vuelta)	70	70	
4.10	961000 Algemene Reserve (1/3 Regeling kleedkamers)	25	25	-
4.11	Budgetoverheveling 2021 - 2022 (Diverse posten)	143	143	

	Totaal Programma 4. Baten	**1.120**	**1.179**	**735**

Nr.	Overhead / Bedrijfsvoering	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
O.1	Algemene Reserve - Projectleider procesoptimalisatie		50	-
O.2	Algemene Reserve - Programmamanger ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening	119	119	-
O.3	Algemene Reserve - Digitalisering omgevingswet	50	50	-
O.4	Algemene reserve - Invoeringsbudget omgevingswet	-	54	-
O.5	Opheffen reserve tijdelijke inhuur personeel / opleidingen	217	217	-
O.6	Budgetoverheveling 2021 - 2022	294	294	
	Totaal Overhead / Bedrijfsvoering Baten	**679**	**783**	**-**

Incidentele lasten

Nr.	Programma 1. Burger en bestuur	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
1.1	Project verkeershandhaving	24	24	24
1.2	Subsidieregeling Samen aan de Slag	13	18	25
1.3	Wijziging berekening voorziening wet APPA	922	-	-
	Totaal Programma 1. Lasten	**959**	**42**	**49**

Nr.	Programma 2. Openbare ruimte	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
2.1	Realiseren van EVZ Terheijden-Zonzeel	-	245	265
2.1	Realiseren van EVZ Terheijden-Zonzeel: reserve Groenaanleg	20	-	-
2.2	Reserve Kapitaallasten Waterornamenten Dorpsplein	38	38	38
2.3	Reserve Kapitaallasten Waterornamenten Nieuwstraat	38	38	38
2.4	Reserve Kapitaallasten Passeerstroken	21	21	21
2.9	Reserve Kapitaallasten Pumptrackbaan	67	67	-
	Totaal Programma 2. Lasten	**183**	**408**	**361**

Nr.	Programma 3. Ruimte, wonen en economie	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
3.1	Actief grondbeleid: reservemutaties	859	1.110	1.050
3.1	Faciliterend grondbeleid (raadsbesluit, overeenkomst): reservemutaties	329	305	140
3.1	Faciliterend grondbeleid (raadsbesluit, geen overeenkomst): reservemutaties	15	10	129
3.1	Algemene reserve: storting overschot Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf	713	-	-
3.1	Reserve Verbetering infrastructuur haven Lage Zwaluwe	184	184	-
3.1	Reserve Budgetoverheveling: Diverse posten	573	573	-
3.1	Reserve Toerisme en recreatie: overschot besteding netto-opbrengst toeristenbelasting 2022	41	-	-
3.2	Actief grondbeleid: lasten	3.344	3.410	4.374
3.2	Faciliterend grondbeleid (raadsbesluit, overeenkomst): lasten	1.391	1.385	1.361
3.2	Faciliterend grondbeleid (raadsbesluit, geen overeenkomst): lasten	130	13	166
3.3	Grondverkopen (reststroken / land- en tuinbouwgronden)	102	77	-
3.4	Project Energietransitie / Warmtevisie (Algemene reserve / reserve Duurzaamheid))	93	210	60
3.5	Project Inclusie (reserve Inclusie)	29	29	-
3.6	Project Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) (Algemene reserve)	4	28	-
3.7	Project Drimmelen op de kaart: inhuur personeel en overige kosten (Reserve Drimmelen op de kaart)	3	13	-
3.8	Project Economische zaken MvO prijs (reserve SID)	7	23	-
3.9	Project Stimuleren duurzaamheid bedrijfsterreinen (reserve SID)	2	10	-
3.10	Project Biesboschjaar (reserve SID)	-	16	-
	Totaal Programma 3. Lasten	**7.821**	**7.395**	**7.280**

Nr.	Programma 4. Sociaal domein	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
4.1	Reserve Kapitaallasten - krediet dorpshart Made (tlv AR)	610	610	610
4.2	Coronacompensatie - Pilot huiskamers	41	49	49
4.3	Reserve kapitaallasten LED verlichting	125	125	125
4.4	Kunstwerk Godfried Schalckenstraat	10	10	-
4.5	Project Inclusie (reserve)	22	34	-
4.6	Project Toegankelijkheid (reserve)	10	42	-
4.7	Project Taskforce Jeugd (Reserve)	106	121	-
4.8	Energie/noodfonds	191	250	-
4.10	1/3 Regeling kleedkamers	45	25	

4.11	Budgetoverheveling 2021 - 2022	107	143	
4.12	Reserve Kapitaallasten - krediet Pumptrackbaan	52	52	-
4.13	Coronacompensatie WMO	102	-	
	Totaal Programma 4. Lasten	**1.421**	**1.460**	**784**

Nr.	Overhead / Bedrijfsvoering	Realisatie 2022	Bijgestelde begroting	Begroting 2022
O.1	Algemene Reserve - Projectleider procesoptimalisatie		50	
O.2	Programmamanger ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening	119	119	
O.3	Algemene Reserve - Digitalisering omgevingswet	51	50	-
O.4	Algemene reserve - Invoeringsbudget omgevingswet	-	54	-
O.5	Opheffen reserve tijdelijke inhuur personeel / opleidingen: storting algemene reserve	217	217	-
O.6	Budgetoverheveling 2021 - 2022	341	285	
O.7	Automatisering: bestandsoptimalisatie basisregistraties		25	25
	Totaal Overhead / Bedrijfsvoering Lasten	**728**	**799**	**25**

Toelichting incidentele baten en lasten

Programma 1. Burger en bestuur

1.1 Project verkeershandhaving

De aanpak van verkeersveiligheid rust op drie pijlers: infrastructuur (goede inrichting), voorlichting / educatie, en handhaving. Handhaving, met name op het gebied van snelheid, ligt primair bij de politie. Ook onze boa's hebben hierbij een rol (o.a. foutparkeren). Er lag een wens om tijdelijk de handhaving op verkeersgebied te intensiveren en de samenwerking met politie te versterken, om op die manier verkeersoverlast tegen te gaan. Voor het tegengaan van verkeersoverlast door middel van handhaving en communicatie is drie jaar lang € 50.000 ter beschikking gesteld (voor de jaren 2019, 2020 en 2021). In eerste instantie was het de bedoeling dit geld aan te wenden voor Rent a cop acties van de politie. Naast dat deze acties geen geld kosten, is de inzet van de politie beperkt geweest door andere prioriteiten. De enige manier om toch meer aan handhaving te doen, is door een grotere inzet van eigen boa's. De twee bestaande boa's hadden al een volledig takenpakket, waardoor intensivering op verkeersgebied niet mogelijk was. Daarom hebben we voor de tijdelijke intensivering een verkeersboa aangetrokken. Die was pas in de loop van 2020 beschikbaar waardoor we het budget van 2019 en 2020 niet volledig hebben ingezet. Hierdoor is nog een bedrag van € 24.446 over. Dit bedrag is in 2022 ingezet voor de verkeersboa.

1.2 Subsidieregeling Samen aan de Slag

De Subsidieregeling Samen aan de Slag vindt zijn oorsprong in het coalitie akkoord en is bedoeld ter stimulering van burgerinitiatieven. Na deze coalitieperiode eindigt de regeling.

1.3 Wijziging berekening voorziening wet APPA

Het pensioen voor wethouders is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). De Appa-pensioenpremie wordt op het salaris van de wethouder ingehouden en de gemeente stort deze in een voorziening op grond van het Besluit begroting en verantwoording (Bbv). Daarmee is zichtbaar voor welk bedrag oud- en zittende wethouders pensioen hebben opgebouwd. Omdat te zijner tijd waarschijnlijk de regels voor pensioenfondsen volgens het nieuw

Financieel toetsingskader (nFTK) worden toegepast, is de voorziening nu ook berekend op basis van deze nFTK-methode waar de accountants ook de voorkeur aangeven en tevens gehanteerd wordt bij waardeoverdrachten. Deze ontwikkelingen samen zorgen er echter wel voor dat de storting nu eenmalig extra verhoogd moet worden.

Programma 2. Openbare ruimte

2.1 Realiseren van EVZ Terheijden-Zonzeel (reserve Groenaanleg)
De Ecologische verbindingszone betreft een natuurlijke verbinding tussen waterrijk natuurgebied Zonzeel en rivier de Mark. Het is een ambitie uit het provinciale Natuurbeheerplan om versnippering van Brabantse natuur tegen te gaan. Het bedrag betreft een incidentele uitgave voor een afgebakend project waarvoor met het waterschap Brabantse Delta een samenwerkingsovereenkomst is afgesloten.

2.1 t/m 2.9 Stortingen en onttrekkingen reserves programma 2
Op basis van notitie "Structurele en incidentele baten en lasten" (Commissie BBV) worden alle stortingen en onttrekkingen uit reserves worden gezien als incidenteel van aard (met uitzondering van reserve Kapitaallasten: zie ook onderdeel "Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves").

Programma 3. Ruimte, wonen en economie

3.1 Stortingen en onttrekkingen reserves programma 3
Op basis van notitie "Structurele en incidentele baten en lasten" (Commissie BBV) worden alle stortingen en onttrekkingen uit reserves worden gezien als incidenteel van aard (met uitzondering van reserve Kapitaallasten: zie ook onderdeel "Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves").

3.2 Grondbeleid
Grondbeleid gaat om kaders voor en om uitvoering van ruimtelijke initiatieven. Gemeente Drimmelen heeft hoofdzakelijk faciliterende initiatieven/projecten, daarnaast zijn maar enkele actieve initiatieven/projecten. De uitgaven / inkomsten vanuit deze ruimtelijke initiatieven zijn ten alle tijden incidenteel. De ruimtelijke initiatieven kunnen wel een looptijd hebben van meerdere opeenvolgende jaren. Voor een inhoudelijke toelichting zie paragraaf G. Grondbeleid.

3.3 Grondverkopen (reststroken / land- en tuinbouwgronden)
Dit betreffen de kosten en opbrengsten van de diverse grondverkopen reststroken en land- en tuinbouwgronden (incidenteel).

3.4 Project Energietransitie / Warmtevisie / Groene daken (Algemene reserve / reserve Duurzaamheid / reserve SID)
Het bedrag is bedoeld voor de energietransitie (€ 60.000 amendement) en het opstellen van de Transitie Visie Warmte (TVW) (€ 150.000). Elke gemeente moet deze visie vastgesteld hebben. Daarnaast is er een bedrag opgenomen voor verstrekking subsidie Groene daken (dekking uit reserve SID € 50.000).

3.5 Project Inclusie (reserve Inclusie)
Voor uitvoering van het project Inclusie is extra personeel ingehuurd (zie toelichting 4.5 Inclusie).

3.6 Project Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) (Algemene reserve)
Het gaat hierbij om een eenmalige inventarisatie met daarbij een voorstel voor de aanpak van het probleem. Bedrag is gebruikt voor inhuur van externe expertise.

3.7 Project Drimmelen op de kaart: inhuur personeel en overige kosten (Reserve Drimmelen op de kaart)
Betreft eenmalige kosten voor het meer zichtbaar maken van de gemeente Drimmelen middels evenementen, projecten en communicatie- en marketingactiviteiten.

3.8 Project Economische zaken MvO prijs (reserve SID)
In overleg met BND en het college hebben we dit budget her bestemd. In 2021 zijn we gestart met het digitaal zakelijk energieloket. We hebben hiervoor een 2-jarig contract met het Regionaal Energieloket afgesloten.

3.9 Project Stimuleren duurzaamheid bedrijfsterreinen (reserve SID)
In het programma Duurzaamheid worden de EZ acties met betrekking tot duurzaamheid meegenomen. In 2023 zullen ondernemers gefaciliteerd en inspireert worden op het gebied van duurzaamheid.

3.10 Project Biesboschjaar (reserve SID)
Betreft toerisme en recreatie projecten.

Programma 4. Sociaal Domein

4.1 Krediet Dorpshart
De gemeenteraad heeft begin 2021 besloten om een krediet ter beschikking te stellen van € 610.000 ten behoeve van de realisatie van het dorpshart Made. Ter dekking van dit krediet is het bedrag onttrokken uit de Algemene Reserve en gestort in de reserve Kapitaallasten.

4.2 Coronacompensatie - Pilot huiskamers
Op begin 2021 liep de pilot algemene voorziening voor dagbesteding (Huiskamers) van 1,5 jaar te einde. Deze pilot werd bekostigd vanuit de incidentele middelen uit het vierde steunpakket Corona. Een algemene voorziening is voor iedereen toegankelijk, zonder indicatie. Hierdoor willen we inwoners activeren en ondersteunen, eenzaamheid bestrijden en leefbaarheid verbeteren. En zo kan ook bespaard worden op Wmo-maatwerkvoorzieningen. Omdat door corona het effect van de Huiskamers niet te bepalen is, is de pilot met twee jaar verlengd tm 2022.

4.3 Krediet LED verlichting
Bij vaststelling van de begroting 2022 is besloten om de buitensportaccommodaties te voorzien van LED verlichting. Ter dekking van dit krediet is het bedrag onttrokken uit de Algemene Reserve en gestort in de reserve Kapitaallasten.

4.4. Kunstwerk Godfried Schalckenstraat
Bij de Voorjaarsnota is besloten ter opfrissing van het kruispunt Godfried Schalckenstraat – Haasdijk – Van den Houtstraat, vooruitlopend op het mogelijk aanleggen van een rotonde, al een kunstwerk nabij het kruispunt te zetten in de grotere groenvakken. Dit kunstwerk zal een eerbetoon zijn aan de kunstenaar naar wie de straat is genoemd, de kunstschilder Godfried Schalcken. Besloten is deze eenmalige aanschaf te bekostigen uit de reserve Bovenwijkse Voorzieningen.

4.5 Inclusie
Voor het project Inclusie is de reserve Inclusie gevormd waaruit de projectkosten worden gedekt. In 2022 bestonden deze kosten uit de kosten van de projectleider en diverse extern gerichte acties. Project wordt in 2023 afgesloten.

4.6 Subsidieregeling Toegankelijkheid (Reserve Toegankelijkheid)
In 2022 heeft de gemeente verder invulling gegeven aan de subsidieregeling Kom Binnen! Deze regeling stimuleert verenigingen bij hun inzet voor toegankelijkheid. Vanuit de Reserve Toegankelijkheid worden de kosten van dit laatste jaar gedekt (€ 10.000). Gezien tijdelijke karakter van de regeling wordt de kosten als incidenteel beschouwd.

4.7 Reserve Bestuursakkoord - Taskforce Jeugd
In 2020 is de Taskforce Jeugd ingesteld om maatregelen te nemen waardoor we de kosten Jeugdzorg beter kunnen beheersen. In 2022 zijn deze middelen met name ingezet voor een extra tijdelijke beleidsmedewerker Jeugd.

4.8 Energie/noodfonds
De gemeenteraad heeft bij de Najaarsnota t college € 250.000 voor een energie- en noodfonds voor verenigingen ingesteld. Hiervan is € 191.000 ingezet om de verenigingen te helpen.

4.9 Vuelta (Algemene Reserve)
In 2022 is de Vuelta door Drimmelen gekomen. Daarvoor moesten naast een aantal fysieke werkzaamheden om de veiligheid van de coureurs te garanderen ook voorbereidingen plaatsvinden .Tevens was inhuur nodig ter vervanging van een medewerker die tijdelijk verantwoordelijk was voor de projectleiding. De kosten zijn gedekt uit de Algemene Reserve. De kosten worden niet als incidenteel beschouwd, maar de onttrekking uit de reserve wel.

4.10 Reserve SID (kleed accommodatie SVT)
Op basis van de 1/3 regeling draagt de gemeente eenmalig maximaal 1/3 bij aan de kleedaccommodatie van een voetbalvereniging. Deze kosten worden gedekt uit de reserve Samen Investeren in Drimmelen. De eenmalige subsidie en de onttrekking uit de reserve worden als incidenteel beschouwd.

4.11 Budgetoverheveling 2021-2022
In 2021 is besloten budget van het programma Sociaal Domein over te hevelen naar 2021 door storting in de Reserve Budgetoverheveling waardoor dit in beide jaren budgettair neutraal verloopt. Bij overheveling van een budget (ongeacht de aard) naar het volgende jaar is er sprake van een bijzondere eenmalige situatie waardoor de uitgaven als incidenteel aangemerkt mogen worden (zie V&A commissie BBV).

4.12 Reserve Kapitaallasten - krediet Pumptrackbaan
Voor de aanleg van een pumptrackbaan in Made is er een krediet ter beschikking gesteld. Ten behoeve van de dekking van de toekomstige kapitaallasten heeft er een storting in de reserve kapitaallasten plaats gevonden.

4.13 Coronacompensatie WMO
In de jaren 2020 t/m 2022 geldt voor de aanbieders in zorg en welzijn een meerkostenregeling. Via deze regeling worden zij gecompenseerd voor kosten die samenhangen met de Coronamaatregelen. Hieronder vallen ook de kosten van het ziekteverzuim in verband met Corona waar dit het normale

ziekteverzuim overtreft (wat verdisconteert is in het tarief). In 2022 is hiervoor een bedrag van € 102.000 vergoed.

Overhead / Bedrijfsvoering

O.1 Algemene Reserve - Projectleider procesoptimalisatie
In het kader van ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening onderdeel Procesoptimalisaties, wordt voor 2022 en 2023 een projectleider ingehuurd. Taak van de projectleider is om de noodzakelijke actualisatie van alle belangrijke primaire en secundaire processen te initiëren, te monitoren en te borgen.

O.2 Programmamanager ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening
Voor het project Dienstverlening en Informatievoorziening is vanaf het 2e halfjaar 2021 op tijdelijke basis een programmamanager Dienstverlening aangetrokken.

O.3 &0.4 Algemene Reserve - Digitalisering & Invoeringsbudget omgevingswet
Door uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet zullen de noodzakelijke implementatiekosten van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) worden gemaakt. Het betreft kosten voor realisatie noodzakelijke koppelingen tussen de diverse aangeschafte pakketten binnen het DSO, restant kosten implementatie Squit 20/20, opleidingskostenkosten ketentesten, kosten toepasbare regels.

O.5 Opheffen reserve tijdelijke inhuur personeel / opleidingen
De kosten die gedekt werden uit de reserves Opleidingen en Inhuur tijdelijk personeel hebben geen incidenteel karakter waardoor de onttrekking uit deze reserves het structurele begrotingssaldo niet verbetert. Daarom is besloten deze reserves op te heffen en toe te voegen aan de Algemene Reserve.

O.6 Budgetoverheveling 2021-2022
In 2021 is besloten budget van het programma Sociaal Domein over te hevelen naar 2021 door storting in de Reserve Budgetoverheveling waardoor dit in beide jaren budgettair neutraal verloopt. Bij overheveling van een budget (ongeacht de aard) naar het volgende jaar is er sprake van een bijzondere eenmalige situatie waardoor de uitgaven als incidenteel aangemerkt mogen worden (zie V&A commissie BBV).

O.7 Automatisering: bestandsoptimalisatie basisregistraties
In de periode 2020 t/m 2022 wordt gewerkt aan de optimalisatie van de basisregistraties waarvoor Drimmelen direct verantwoordelijk is (bronhouder). Het betreft hier m.n.de basisregistraties BAG, WOZ, BGT, BRO. In 2022 wordt m.n. ingezet op project optimalisatie BGT. Via budgetoverheveling is € 75.000 overgeheveld naar 2022.

Analyse begrotingsafwijkingen

Inleiding

De begroting is vastgesteld op programmaniveau.
In onderstaande tekst worden per programma de belangrijkste verschillen toegelicht per programma per thema.

Programma 1. Burger en Bestuur

Tabel 5 BL

Programma 1. Burger en bestuur	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Dienstverlening	132.067	138.379	-6.312	0	-6.312	nadeel
Burger en politiek	748.289	712.298	35.990	0	35.990	voordeel
Dorpsgericht werken	112.578	136.552	-23.974	0	-23.974	nadeel
Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing	1.902.737	1.885.941	16.796	0	16.796	voordeel
Bestuursondersteuning	1.834.804	2.195.293	-360.489	0	-360.489	nadeel
Totaal	*4.730.474*	*5.068.463*	*-337.989*	*0*	*-337.989*	*nadeel*

Toelichting

Dienstverlening € 6.000 nadeel
Geen relevante afwijkingen.

Burger en politiek € 36.000 voordeel
De kosten van dit thema zijn lager dan begroot in hoofdzaak door lagere kosten voor de rekenkamer. Per januari 2022 is de samenwerking met de rekenkamer West-Brabant beëindigd. In 2022 hebben we een nieuwe rekenkamer gevormd en is in dit jaar een nieuw convenant vastgesteld, een nieuwe verordening opgesteld en is de rekenkamer opnieuw bemenst. Vandaar dat er in 2022 geen onderzoek heeft plaatsgevonden en het bedrag dat hiervoor begroot was, niet is gebruikt (€ 28.000). Daarnaast waren de kosten van het afscheid van de burgemeester € 8.000 lager dan begroot.

Dorpsgericht werken € 24.000 nadeel
Geen relevante afwijkingen.

Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing € 17.000 voordeel
Geen relevante afwijkingen.

Bestuursondersteuning € 360.000 nadeel

Pensioenvoorziening € 463.000 nadeel
Het pensioen voor wethouders is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). De Appa-pensioenpremie wordt op het salaris van de wethouder ingehouden en de gemeente stort deze in een voorziening op grond van het Besluit begroting en verantwoording (Bbv). Daarmee is zichtbaar voor welk bedrag oud- en zittende wethouders pensioen hebben opgebouwd. In 2022 is de rente sterk gestegen, is er een nieuwe CAO afgesloten, is de Appa-wet aangepast en zal na vaststelling van de Wet toekomst pensioenen de Appa-wet weer worden aangepast aan de gewijzigde ABP regeling. Omdat te zijner tijd waarschijnlijk de regels voor pensioenfondsen volgens het nieuw Financieel toetsingskader (nFTK) worden toegepast, is de voorziening nu ook berekend op

basis van deze nFTK-methode waar de accountants ook de voorkeur aangeven en tevens gehanteerd wordt bij waardeoverdrachten. Deze ontwikkelingen samen zorgen er echter wel voor dat de storting nu eenmalig extra verhoogd moet worden met € 463.000.

Vervanging software basisregistratie persoonsgegevens € 58.000 voordeel

Voor de vervanging van een aantal belangrijke softwarepakketten is gekozen voor een reseller constructie. Dit heeft er wel toe geleid dat de vervanging van de software voor de BRP later plaatsvindt met een incidenteel financieel voordeel van € 50.000. Daarnaast heeft de overgang van Cipers naar de cloud geleid tot lagere hostingkosten (€ 8.000).

APV € 23.000 voordeel

Door een vertraagde invulling van een vacature zijn er minder kosten gemaakt. Ook door een latere implementatie van RX Launch ten behoeve van evenementenvergunningen (software) zijn er minder licentiekosten gemaakt.

Het restantverschil van € 22.000 voordelig bestaat uit diverse kleine posten (minder onderhoudskosten straatnaamborden en verschuiving van uren).

Programma 2. Openbare ruimte

Tabel 6 BL

Programma 2. Openbare ruimte	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Wegen en Verkeer	3.969.960	4.093.340	-123.380	-123.227	-246.607	nadeel
Groen	2.630.376	2.335.768	294.608	-271.278	23.331	voordeel
Water	-768.109	-629.018	-139.091	-5.750	-144.841	nadeel
Totaal	***5.832.228***	***5.800.090***	***32.137***	***-400.255***	***-368.118***	***nadeel***

Toelichting

Wegen € 247.000 nadeel

Wegen: schades € 11.000 nadeel

In 2022 keerde we een 7 tal schades uit en ruimde we een oliespoor op. Dit gezamenlijk veroorzaakte het nadeel .

Wegen: klein onderhoud € 43.000 nadeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel a. Wegen.

Wegen: inhuur extern personeel € 20.000 nadeel

Door het vertrek van de beleidsmedewerker Wegen is er tijdelijk extra personeel ingehuurd om de voortgang van de werkzaamheden te borgen.

Verkeer: Nationale Bewegwijzeringsdienst (NBd) € 30.000 nadeel

Uiteindelijk kregen we aan het einde van 2022 toch een rekening van NBd. De laatste termijn krijgen we in 2023.

Verkeer: verkeersmaatregelen Kerkdijk Helkant € 14.000 nadeel

De verkeersmaatregelen aan de Kerkdijk realiseerde we in samenspraak met de bewoners. De gewenste oplossing en de aanpassing van de wegconstructies veroorzaakte een nadeel.

Openbare verlichting: onderhoud / elektriciteitskosten € 82.000 nadeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel b. Openbare verlichting (€ 66.000 nadeel).
Er is geen noemenswaardige toename van het elektriciteitsverbruik (€ 16.000) . De toename van het gebruik door areaaluitbreiding compenseerden we nagenoeg geheel door het vervangen van oude armaturen door LED. De overschrijding is het gevolg van hogere energieprijzen.

Kabels en leidingen: inhuur personeel en opbrengst leges € 28.000 nadeel

De glasvezelbeheerder besloot aanvullend op het buitengebied ook in alle kernen glasvezel aan te leggen. De uitvoering liep in 2022 in alle kernen nog door. Daardoor hielden we meer toezicht en kregen ook wat meer leges binnen. Ook de andere nutsbedrijven vervingen in 2021 kabels en leidingen. Dat betekende meer leges en meer inzet van uren.

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 19.000 nadeel.

Groen € 23.000 voordeel

Openbaar groen / natuurbescherming (EVZ's) / bermen: onderhoud € 10.000 nadeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel f. Groen.

Bomen: Subsidie waardevolle bomen € 20.000 voordeel

In 2022 startten we met het verlenen van de subsidies. We betaalden één kleine subsidie uit. Het aantal aanvragen was in 2022 nog beperkt.

Natuurbescherming: aanleg ecologische verbindingszone Mark en haven Zwaluwe € 265.000 (reserve Groenaanleg)

Zie toelichting programma 2 (thema 2.3) "Onderzoeken uitvoeren en het ontwerpen van de Ecologische Verbindingszone (EVZ) Mark Zwaluwse Haven".

Beheer openbare ruimte (data) € 14.000 voordeel

In 2022 optimaliseerden we de beheerdata voor de Openbare ruimte. Deze rondden we eind 2022 begin 2023 af. De eindafrekening volgt in 2023.

Begraafplaatsen: baten begraafplaatsrechten € 12.000 nadeel

Het aantal begravingen en daarmee samenhangend opbrengsten grafrechten is in achterliggende jaren afgenomen. De raming is in 2015 op deze trend aangepast. Vanwege capaciteitsgebrek worden de verlengingen voor 2021 in 2022 verstuurd. Rekening is gehouden met een verlengingspercentage van 41% van het aantal te verlengen graven. Ten opzichte van de jaarrekening 2020 en 2021 is het nadelig verschil verder afgenomen op de kostenplaats baten begraafplaatsrechten.

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 11.000 voordeel.

Water € 145.000 nadeel

Rioolheffing: lagere toerekening overhead, rente en straatvegen € 100.000 nadeel

Het nadeel wordt veroorzaakt door lagere kosten welke toe te rekenen zijn aan de tarieven van de riolering. Dit betreft de toerekening van overheadkosten (€ 42.000), lagere rente toerekening (€ 51.000) en toerekening van kosten straatvegen (€ 7.000).

Watergangen / stedelijk water: onderhoud € 64.000 nadeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel e. Water.

Waterkeringen € 29.000 voordeel

In 2022 zijn er geen wandelpaden op keringen verwijderd. Mogelijk in 2023 zal dit plaatsvinden in het kader van het verbeteren van de regionale kering langs de Mark

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 10.000 nadeel.

Programma 3. Ruimte, wonen en economie

Tabel 7BL

Programma 3. Ruimte, wonen en economie	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Versterken toerisme en recreatie	304.920	131.833	173.088	-62.174	110.913	voordeel
Versterken economische structuur	384.580	308.268	76.312	-23.092	53.221	voordeel
Ruimte	1.243.612	1.058.498	185.115	-113.566	71.549	voordeel
Wonen	-767.282	-584.921	-182.360	186.630	4.270	voordeel
Duurzaamheid	-141.593	-197.042	55.449	-217.394	-161.945	nadeel
Leefomgeving	907.121	1.267.235	-360.115	0	-360.115	nadeel
Totaal	***1.931.359***	***1.983.871***	***-52.512***	***-229.596***	***-282.107***	***nadeel***

Toelichting

Versterken toerisme en recreatie € 111.000 voordeel

Jachthaven Terheijden € 45.000 voordeel

In 2022 nam de havenmeester afscheid en was hij voor een groot deel ziek. We vingen met de buitendienst en de Havenmeester Lage Zwaluwe de hiaten zo goed als mogelijk op. Dit betekende minder kosten op personeel. Daarnaast ontvingen we meer havengelden. Dit door (ondanks de afwezigheid van de havenmeester Terheijden) controle op de aanwezigheid van passanten en legaal gebruik van ligplaatsen.
Tot slot waren we voorzichtig met het uitvoeren van onderhoud. Dit in relatie met de op handen zijnde werkzaamheden door het waterschap.

Vertraagde uitvoering kredieten TenR: lagere kapitaallasten € 44.000 voordeel

Het voordeel wordt veroorzaakt door een vertraagde uitvoering van een aantal kredieten: Voetgangers-veerverbinding Drimmelen, Verlenging fietspad Beverpad en Vervanging stroomkasten. Zie voor een inhoudelijke toelichting onderdeel "Toelichting Balans - Vaste Activa".

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 22.000 voordeel.

Versterken economische structuur € 53.000 voordeel

Economische zaken: onderbesteding formatie (ziekteverzuim) € 52.000 voordeel
Vanwege langdurig ziekteverzuim zijn er minder uren besteedt aan taakveld Economische zaken.

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 1.000 voordeel.

Ruimte € 72.000 voordeel

Omgevingswet: lagere uitgaven € 77 .000 voordeel

In het najaar 2022 werd bekend dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 juli 2023 (en later weer naar 1 januari 2024). Alle externe communicatie-activiteiten hebben we daarom doorgeschoven naar 2023. Ook een deel van de opleidingen en een aantal sessies om de organisatie mee te nemen in de andere manier van werken zijn doorgeschoven naar 2023. Het transitieplan omgevingsplan is klaar, maar de besluitvorming vindt pas plaats in 2023. Hierdoor zijn er in 2023 minder kosten gemaakt dan geraamd. Het uitstel van de Omgevingswet heeft er ook voor gezorgd dat er minder capaciteit nodig was voor de invoering van de Omgevingswet.

Ruimtelijke ordening: hogere advieskosten / lagere opbrengst leges € 46.000 nadeel

In 2022 zijn er lagere opbrengsten leges principeverzoeken ontvangen (€ 17.000) en zijn er meer advieskosten gemaakt ten behoeve van dossier Zonnevelden.

Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) € 50.000 voordeel

Door uiteenlopende redenen is het project Basisregistratie Grootschalige Topografie niet in 2022 gestart hierdoor is er minder geld uitgegeven aan metingen en luchtfoto's en is de projectleider niet ingehuurd. Het project wordt gestart in 2023.

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 9.000 nadeel.

Wonen € 4.000 voordeel

Niet in exploitatie genomen panden € 6.000 voordeel

Er waren geen 'niet in exploitatie genomen panden" in 2022 waarvoor uren of werkzaamheden voor zijn verricht.

Grondzaken: reststroken / pacht / recognities € 69.000 voordeel

In 2022 zijn meer reststroken verkocht dan begroot (€ 42.000) en hogere pacht en recognities ontvangen (€ 23 .000). Daarnaast zijn er per saldo ca. € 4.000 minder aan kosten gemaakt (urenbesteding, inhuur personeel, taxaties e.d.).

Grondbedrijf (facilitair met en zonder raadsbesluit) € 79.000 nadeel

Zie toelichting paragraaf G. Grondbeleid - b2. Ontwikkelingen / uitvoering faciliterend grondbeleid.

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 8.000 voordeel.

Duurzaamheid € 162.000 nadeel

Afval(stoffenheffing): lagere toerekening rente, BTW, overhead en straatvegen € 37.000 nadeel

Het nadeel wordt veroorzaakt door lagere kosten welke toe te rekenen zijn aan de tarieven van de afvalstoffenheffing. Dit betreft de toerekening van rente, BTW, overhead en toerekening van kosten straatvegen .

Afval: Naheffing Attero €172.000 nadeel
Tussen de Brabantse gewesten en gemeente is er met Attero een geschil ontstaan over de hoeveelheid aangeleverd restafval. Per ton huishoudelijk restafval, minder geleverd dan contractueel overeengekomen, zouden de gewesten en gemeenten een suppletievergoeding verschuldigd zijn aan Attero. De gemeenten zijn eerst in het ongelijk gesteld waarna de gemeenten met succes een vernietigingsprocedure zijn start. Attero heeft daarna met succes cassatie ingesteld bij de Hoge Raad. Het uiteindelijke gevolg is dat de zaak tussen Attero en de gemeenten tot een definitief einde is gekomen en Attero per direct aanspraak kan maken op de suppletievergoedingen. Deze vergoedingen zijn reeds betaald. Over de proceskosten is bepaald dat deze voor rekening komen van de gewesten en gemeenten.

Energietransitie: lagere ureninzet (€ 22.000) en bijdragen aan derden (€ 17.000) € 39.000 voordeel

Het aantal ambtelijke uren dat is besteed aan de energietransitie is lager uitgevallen dan geraamd. De uren zijn besteed aan andere producten of projecten.
Daarnaast heeft er minder inhuur plaatsgevonden dan vooraf was voorzien.

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 8.000 voordeel.

Leefomgeving € 360.000 nadeel

Omgevingsvergunning: lagere opbrengst leges € 380.000 nadeel

Zie toelichting paragraaf B. Lokale heffingen - Inkomsten en kostendekkendheid.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant € 47.000 voordeel

We hebben te maken met een onderbesteding van het werkprogramma 2022. Dit heeft meerdere redenen waarvan de belangrijkste zijn:
- Er zijn geen bezwaar en beroepschriften behandeld door de OMWB (is niet nodig gebleken);
- Er zijn minder hercontroles uitgevoerd dan begroot door beter naleefgedrag en overheveling naar 2023;
- Minder kosten door uitstel Omgevingswet;
- Er zijn minder adviesaanvragen door de gemeente ingediend bij de OMWB dan begroot.

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 27.000 nadeel.

Programma 4. Sociaal domein

Tabel 8BL

Programma 4. Sociaal domein	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Opgroeien en opvoeden	9.386.695	9.503.529	-116.834	-18.549	-135.383	nadeel
Zorg voor kwetsbare burgers	7.547.793	7.492.613	55.180	-43.582	11.598	voordeel
Participatie door werk en maatschappelijke inzet	5.002.093	4.990.779	11.314	0	11.314	voordeel
Sport en bewegen	1.815.898	1.725.565	90.333	-15.804	74.529	voordeel
Sociaal culturele accommodaties	1.330.915	1.297.952	32.964	0	32.964	voordeel
Totaal	***25.083.394***	***25.010.437***	***72.958***	***-77.936***	***-4.978***	***nadeel***

Toelichting

Opgroeien en opvoeden € 135.000 nadeel

Onderwijs € 31.000 voordeel

Peutertoeslag € 31.000 voordeel
Er is wederom minder deelname aan peuterspeelzalen door kinderen wiens ouders onder de peutertoeslagregeling vallen (een tegemoetkoming vanuit de gemeente voor ouders die niet (beide) werken) dan we vooraf ingeschat en dus begroot hebben.

Stuifhoek (reserve) € -
Ten behoeve van de nieuwbouw van de Stuifhoek is een voorbereidingskrediet ter beschikking gesteld. De oplevering van de school vindt pas over enkele jaren plaats waardoor er niet wordt afgeschreven op dit krediet (€ 3.500 voordeel) en is ook de onttrekking uit de reserve kapitaallasten lager.

Jeugdhulp - voorliggende voorziening en preventie €

Taskforce Jeugd € -
De raad heeft in 2021 bij de oprichting van de tijdelijke Taskforce jeugd, incidenteel € 250.000 beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn bijna volledig ingezet in 2021 en 2022. Om de continuïteit te waarborgen is eind 2022 de inhuur gestopt en heeft een interne collega dit overgenomen waardoor de kosten € 15.000 lager zijn uitgevallen. Door lagere besteding is ook minder aan de reserve onttrokken waardoor onderbesteding geen effect heeft op het rekeningsaldo.

Jeugdhulp - toegang € 18.000 voordeel

Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) € 18.000
De kosten voor het CJG waren in 2022 € 12.000 lager dan begroot doordat over voorafgaande jaren nog kosten bij derden in rekening zijn gebracht. Daarnaast vielen de kosten van de praktijkondersteuner huisarts € 6.000 lager uit.

Specialistische jeugdzorg € 177.000 nadeel

PGB Jeugd € 54.000 voordeel
Er is minder uitgegeven aan PGB Jeugd (voordeel € 54.000) ten opzichte van de begroting. De oorzaak van dit voordeel is een afname van het aantal jeugdigen met een PGB. Ook zien we een afname van het afgegeven PGB-budget per jeugdige. Enerzijds hangt dit samen met een aantal specifieke casussen waar minder zorginzet nodig is geweest. Anderzijds zagen we voorheen een

budgetverhogend effect door de invloed van Corona. Dat effect is kleiner geworden.

Specialistische jeugdzorg regio € 231.000 nadeel
De daadwerkelijke kosten specialistische jeugdzorg over 2022 zijn € 231.000 hoger uitgevallen dan begroot. Enerzijds is er meer uitgegeven aan specialistische jeugdzorg dan begroot. Deze stijging zit vooral bij Ambulant (€ 266.000 nadeel), Pleegzorg (€ 51.000 nadeel), Crisiszorg (€ 78.000 nadeel) en Verblijfszorg (€ 50.000 nadeel).
Eind 2022 is gebleken dat de zorg beter is ingeschat door de zorgaanbieders. Dit betekent dat de uitnuttingspercentages van de toewijzingen ten opzichte van voorafgaande jaren zijn gestegen. Doordat tot en met het derde kwartaal bij de zorgaanbieders achterstanden zijn ontstaan bij het indienen van de declaraties is het hogere uitnuttingspercentage pas eind 2022 gesignaleerd en wijken de werkelijke kosten 2022 sterk af van eerdere prognoses.
Anderzijds is minder uitgegeven dan begroot bij met name Gezinshuiszorg (€ 460.000 voordeel). Deze verschillen komen met name door de nieuwe Wet woonplaatsbeginsel per 1 januari 2022. De daling van de kosten Jeugdbescherming/Jeugdreclassering heeft zich verder voortgezet (€ 37.000 voordeel) evenals bij de LTA/Landelijke functies (€ 30.000 voordeel). Op deze vormen van jeugdzorg hebben we geen invloed.
Al met al zijn de jeugdzorgkosten, ondanks het hectische jaar, voor zorg in natura binnen het budget gebleven.

Vanwege extra inhuur personeel bij jeugdhulpregio West-Brabant Oost (WBO), is meer uitgegeven aan uitvoeringskosten dan begroot (nadeel € 72.000). Dit komt met name door hogere kosten bij het regionale inkooptraject (Norm van Opdrachtgeverschap Jeugd) wat vertraagd is.

De eindafrekening over 2022 bedroeg € 238.000 en is veroorzaakt door een hoger volume aan jeugdhulp.

Het restantverschil bedraagt € 7.000 negatief.

Zorg voor kwetsbare burgers € 12.000 voordeel

Maatwerkvoorzieningen WMO-woningaanpassingen € 63.000 nadeel
De kosten voor woningaanpassingen zijn € 63.000 hoger dan geraamd. De reden hiervoor is dat er eind 2022 nog een aantal grote woningaanpassingen zijn afgerond en uitbetaald. Hiervan was aangegeven dat zij waarschijnlijk pas in 2023 uitgevoerd zouden worden.

Maatwerkvoorzieningen WMO-vervoer € 29.000 voordeel
De kosten voor collectief vervoer zijn € 29.000 (na eigen bijdrage) lager dan geraamd. doordat het aantal vervoersbewegingen bleef achter op de verwachting van de Regio West-Brabant.

WMO huishoudelijke ondersteuning € 73.000 nadeel
In de jaren 2020 t/m 2022 geldt voor de aanbieders in zorg en welzijn een meerkostenregeling. Via deze regeling worden aanbieders gecompenseerd voor kosten die samenhangen met de Coronamaatregelen. Hieronder vallen ook de kosten van het ziekteverzuim in verband met Corona waar dit het normale ziekteverzuim overtreft (wat verdisconteerd is in het tarief). In 2022 ging het om een bedrag van ruim € 102.000. Hierdoor is het budget met € 73.000 overschreden.

Persoonsgebonden budget WMO € 17.000 voordeel
Het aantal persoonsgebonden budgetten Wmo is gedurende 2022 afgenomen. Cliënten kiezen meestal voor levering van de ondersteuning in natura omdat er keuze is uit veel geschikte gecontracteerde zorgaanbieders.

Beschermd Wonen € 37.000 voordeel
De doordecentralisatie van Beschermd Wonen was jarenlang omgeven met financiële onzekerheden en risico's, o.a. rond de overgang van cliënten van de Wmo naar de Wlz. Intussen is er meer duidelijkheid en blijkt het financiële perspectief voor de Beschermd Wonen regio Breda e.o. gunstig uit te vallen. Ook is er sprake van een daling van het aantal inwoners met een indicatie voor Beschermd Wonen. Het voorlopige regionale financiële resultaat is een overschot van € 7,5 miljoen waar eerder een overschot werd voorzien van € 7 miljoen (op een begroting van € 32 miljoen). Het overschot wordt naar rato van het aantal inwoners verdeeld over de gemeenten in de regio. Het aandeel van de gemeente Drimmelen loopt op van € 410.000 naar € 447.000 waardoor er nu een voordeel is van € 37.000.

Toegankelijkheid/inclusie € -
De kosten voor het project Inclusie (loonkosten en extern gerichte acties: filmpjes van ervaringsdeskundigen, beleefmiddag op het gemeentehuis, beleefavond voor de gemeenteraad, diverse overleggen en Mystery guests-acties) waren € 12.000 lager dan begroot omdat het niet lukte in de beschikbare tijd meer acties uit te voeren.
Van het budget Toegankelijkheid is in 2022 € 10.000 besteed doordat er maar één aanvraag is aangevraagd en verleend waardoor er een bedrag van bijna € 32.000 resteert. Het overschot van beide regelingen stroomt terug naar de reserves.

Gezondheidsbeleid € 27.000 voordeel
De kosten zijn € 27.000 lager, omdat werkzaamheden uit het Gezondheidsbeleid gedekt konden worden uit middelen die ontvangen zijn i.h.k.v. het preventieakkoord (beweegprogramma's).

Het restantverschil op dit thema van € 38.000 (voordeel) wordt met name veroorzaakt door minder aanvragen en uitvoeringskosten mantelzorgcompliment (€ 15.000) en minder verstrekte WMO hulpmiddelen (€ 12.000).

Participatie € 11.000 voordeel

Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ) € 70.000 voordeel
Het afbreken van de ToZo ondersteuning heeft niet tot meer aanvragen om Bbz ondersteuning geleid. Ergo de aanvragen voor 2022 zijn fors minder geweest met een voordeel van € 12.000. Met de energietoeslag wordt de minima bereikt inclusief de zelfstandigen als privépersoon (niet het zakelijke gedeelte). In 2022 zijn ook geen leningen verstrekt met een voordeel van € 45.000. Ten slotte hebben de aflossingen op de Tozo leningen tot een voordeel van € 12.000 geleid.

Beleidsplan minimabeleid € 31.000 voordeel
Door Corona hebben een aantal acties uit het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening in beperkte vorm plaatsgevonden (€ 31.000 voordeel).

Bijzondere bijstand € 213.000 nadeel
Voor de uitvoering van regeling m.b.t. de toeslagenproblematiek wordt een vergoeding verstrekt van € 38.000 welke niet begroot was. Daarnaast waren door minder aanvragen de uitgaven voor bijzondere bijstand € 20.000 lager dan

begroot.
Los van de verstrekkingen van bijzondere bijstand, hebben we ook de energietoeslag betaald. Over 2022 is er € 108.000 minder uitbetaald dan door het Rijk beschikbaar is gesteld. Eind 2022 is er ook het voorschot voor 2023 uitbetaald (€ 379.000). De compensatie hiervoor (€ 404.000) is ontvangen via het gemeentefonds en staat verantwoord onder de Algemene dekkingsmiddelen.

Re-integratie € 36.000 voordeel
In 2022 is er door de uitvoering van extra taken (Energietoeslag, opvang Oekraïners en Bbz light) minder tijd beschikbaar voor re-integratie van werkzoekenden. Daarnaast konden werkzoekenden vanwege de huidige hoogconjunctuur aan het werk worden geholpen zonder een uitgebreid traject.

Opvang vluchtelingen € 49.000 voordeel
We hebben in 2022 meegewerkt aan de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Geertruidenberg. Doordat in een eerder stadium niet zeker was of deze kosten volledig gedeclareerd konden worden, is hiermee in de begroting geen rekening gehouden. Na aftrek van kosten van particuliere opvang resteert er een voordeel van € 49.000

Inburgering € 32.000 voordeel
In 2021 is budget overgeheveld naar 2022 om de verwachte verhoogde kosten voor inburgering in 2022 te kunnen betalen. Uiteindelijk is de reservering te ruim vastgesteld met een voordeel van € 32.000.

Het restant verschil bedraagt € 6.000 voordeel.

Sport en bewegen € 75.000 voordeel

Binnensport € 20.000 voordeel
Het voordeel is het gevolg van een schade-uitkering (€ 11.000) en lagere advieskosten voor de begeleiding van de overname sporthal De Rietgors doordat het traject doorloopt in 2023 (€ 10.000)

Zwembaden € 54.000 nadeel
Vanwege extra vervuiling zijn de zandfilters van het Puzzelbad eerder dan gepland gerenoveerd en vervangen tot een bedrag van € 39.000.
Door een volgende processtap in de rechtszaak van Bertens Bouw heeft een rolzitting plaatsgehad op 20 december 2022. Hiervoor zijn extra advieskosten/juridische kosten gemaakt tot een bedrag van € 7.000. Ten slotte viel de regeling voor BTW compensatie op sport € 6.000 lager uit dan ingeschat. Overige verschillen zijn € 2.000 nadelig.

Buitensport € 58.000 voordeel
Reserve Kapitaallasten € 15.000 nadeel
De bijdrage aan de voetbalvereniging voor de vernieuwing van de kleedaccommodatie is € 20.000 hoger dan eerder geraamd. De hogere bijdrage is het gevolg van de met 40% gestegen kosten t.o.v. vastgestelde norm/m² in 2019 waarvoor gebruik gemaakt is voor de 1/3 Regeling. Ook het werkelijk aantal m² was hoger dan eerder geraamd. Deze hogere kosten worden gedekt door met name voordelen in het onderhoud van de sportparken. Het snoeien op sportpark de Schietberg is uit de planning gelopen en naar 2023 verplaatst waardoor de kosten 2022 € 17.000 lager zijn dan begroot. Tevens was vervanging van de drainage op twee sportparken niet nodig en was er minder kurk-infill nodig (samen € 25.000). Ook zijn de middelen van het Sportakkoord ingezet ter dekking van kosten van het sportbeleid (€ 20.000). De overige

verschillen bestaan uit lagere energiekosten vanwege LED (€ 7.000), lagere kapitaallasten (€ 9.000) omdat nog niet alle verlichting is vernieuwd naar LED verlichting en lagere kapitaallasten omdat de pumptrackbaan en trapveldje Hooge Zwaluwe nog niet zijn opgeleverd. Hierdoor is de onttrekking uit de reserve kapitaallasten ook € 15.000 lager.

Energiefonds € 57.000 voordeel

Er is een beperkter beroep gedaan op het ingestelde noodfonds voor energiecompensatie verenigingen dan verwacht (€ 57.000).

Sociaal culturele accommodaties € 33.000 voordeel

Dit voordeel heeft grotendeels betrekking op het centrumplan Made. Er is minder inzet van externe juristen in 2022 benodigd voor het project Centrumplan dan vooraf was begroot (€ 22.000), omdat de contractvorming in het Dorpshart nog niet volledig is afgerond. Tevens was er bij de accommodaties minder onderhoud nodig (€ 22.000), maar ook meer juridische advisering i.v.m. met een procedure rondom één van de accommodaties (€ 14.000). Ten slotte resteert een voordelig verschil van € 3.000.

Algemene dekkingsmiddelen

Tabel 11BL

Algemene dekkingsmiddelen	Begroot	Werkelijk	Verschil	
Lokale heffingen	-4.867.270	-4.933.262	65.992	voordeel
Algemene uitkeringen	-42.141.511	-42.780.410	638.899	voordeel
Dividend	-83.051	-83.051	0	voordeel
Saldo Financieringsfunctie	168.316	157.998	10.318	voordeel
Overige algemene dekkingsmiddelen	290.482	-3.326	293.808	voordeel
Onvoorzien	0	0	0	voordeel
Vennootschapsbelasting	12.778	8.278	4.500	voordeel
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	***-46.620.256***	***-47.633.773***	***1.013.517***	***voordeel***
Mutatie reserves	186.827	-833.460	1.020.287	voordeel
Totaal	***-46.433.429***	***-48.467.233***	***2.033.804***	***voordeel***

Toelichting

De belangrijkste afwijkingen zijn toegelicht bij hoofdstuk Algemene dekkingsmiddelen.

Overhead

Tabel 12BL

Overhead	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Management en bestuursondersteuning	1.199.301	1.157.493	41.808	0	41.808	voordeel
Huisvesting	697.454	679.942	17.511	0	17.511	voordeel
Automatisering	2.169.080	1.824.243	344.837	-126.491	218.346	voordeel
Planning & Control	386.176	368.717	17.460	0	17.460	voordeel
Facilitaire zaken	1.442.400	1.315.881	126.519	0	126.519	voordeel
Financiële administratie	619.899	590.220	29.679	0	29.679	voordeel
Personeel en organisatie	1.586.840	1.531.942	54.898	0	54.898	voordeel
Communicatie	516.043	459.649	56.394	0	56.394	voordeel
Front-office	238.780	233.881	4.899	0	4.899	voordeel
Totaal lasten	***8.855.974***	***8.161.968***	***694.006***	***-126.491***	***567.515***	***voordeel***

Toelichting

Management en bestuursondersteuning € 42.000 voordeel

Ambitieplan Dienstverlening en informatievoorziening € 50.000 voordeel

Voor het ambitieplan Dienstverlening en informatievoorziening was intern minder capaciteit beschikbaar dan nodig voor alle initieel bedachte projecten waardoor er in de loop van 2022 een herprioritering van werkzaamheden is geweest en er een externe projectleider minder ingehuurd is.

Het restantverschil wordt veroorzaakt door kosten voor juridische advisering in een personele kwestie en heeft een vacature geleid tot verantwoording van minder uren.

Huisvesting € 18.000 voordeel

In het kader van het nieuwe werken is in de begroting € 16.500 opgenomen voor thuiswerkmeubilair. Dit was voor 2022 nog niet van toepassing en had pas vanaf 2023 in de begroting opgenomen moeten worden.

Automatisering € 345.000 voordeel, reserve € 126.000 nadeel

Een deel van de software investeringen zijn doorgeschoven naar 2022 (zie toelichting op de kredieten). Hierdoor zijn ook structurele software kosten lager uitgevallen dan gepland. Dit resulteert in een voordeel van € 158.000. Hierdoor wordt minder uit de reserve kapitaallasten onttrokken (€ 23.000 nadeel)

Vanwege het opschuiven van de wettelijke invoeringsdatum Omgevingswet naar 1-1-2024 vindt een belangrijk deel van de werkzaamheden implementatie Digitaal Stelsel Omgevingswet plaats in 2023 in plaats van 2022. Hierdoor is er in 2022 € 53.000 minder aan kosten gemaakt. Daar tegenover staat een lagere onttrekking uit de algemene reserve van € 53.000 (nadeel).

In verband met gebrek aan capaciteit binnen de organisatie om een extra project op te starten is € 50.000 voor een projectleider procesoptimalisatie is niet uitgegeven. Daar tegenover staat een lagere onttrekking uit de algemene reserve van € 50.000 (nadeel).

ICT Accountskosten voor inhuur personeel voor de afdelingen zijn abusievelijk geraamd op algemene post automatisering in plaats van bij de afdelingen zelf.

De daadwerkelijk gemaakte kosten zijn wel verantwoord bij de programma's. Dit leidt tot een voordeel van € 43.000.

Er zijn minder kosten gemaakt inzake onderhoud kantoorautomatisering vanuit de gemeente Breda. Voordeel (€ 50.000)

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 9.000 nadeel).

Planning & Control € 17.000 voordeel

Door uiteenlopende redenen is het nieuwe bewustwordings- trainingsprogramma informatiebeveiliging niet in het tweede half jaar van 2022 maar in 2023 uitgevoerd (€ 12.000 voordeel).

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 5.000 voordeel).

Facilitaire zaken € 126.000 voordeel

Een deel van de uren van het inkoopbureau zijn in eerste instantie hier op begroot. De werkelijke uren zijn doorbelast naar de afdeling waar ze betrekking op hebben (€ 70.000 voordeel).

Er zijn in 2022 een aantal grote mailings geweest waardoor de portikosten hoger waren dan begroot (€ 16.000 nadeel).

Met het project om Corsa naar de Cloud te brengen, heeft de andere ontwikkeling voor wat betreft zaakgericht werken stil gestaan en zijn de softwarekosten voor zaakgericht werken lager uitgevallen. (€ 19.000 voordeel).

De kapitaallasten zijn lager dan gepland doordat nog niet alle investeringen volledig tot uitvoering zijn gebracht. In totaal is dit een voordeel van € 39.000.

Vanwege langdurig ziekteverzuim zijn er minder uren besteedt aan Facilitaire zaken (€ 12.000 voordeel).

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 2.000 voordeel).

Financiële administratie € 30.000 voordeel

Minder kosten uitgegeven aan papier e.d. vanwege meer digitaal werken (voordeel € 8.000)

De kapitaallasten zijn lager dan gepland doordat nog niet alle investeringen volledig tot uitvoering zijn gebracht. In totaal is dit een voordeel van € 22.000.

Personeel en organisatie € 55.000 voordeel

De lagere kosten worden in hoofdzaak veroorzaakt door een voordeel vanwege de werkkostenregeling waarmee bij de Najaarsnota geen rekening was gehouden (€ 29.000). Tevens is eind 2022 van de Regio West Brabant een positieve afrekening ontvangen over 2021 m.b.t. Flex West-Brabant (€ 29.000). Het restantverschil wordt met name veroorzaakt door inkomsten vanwege tijdelijke detachering, minder personele activiteiten vanwege Corona.

Communicatie € 56.000 voordeel

De kosten van Communicatie zijn met name lager doordat het contenttraject van de nieuwe website een langere doorlooptijd heeft dan eerder ingeschat. Het technische deel van het website traject kon zonder een grote inzet van de interne organisatie gerealiseerd worden in 2022. We hebben besloten extra aandacht te geven aan andere belangrijke elementen van de website: namelijk de content en de digitale dienstverlening, de website is hiervoor immers het

hoofdportaal. Op beide vlakken nemen we de tijd die nodig is om de website te versterken. De aanpak van het traject wordt nu herijkt om binnen de beschikbare capaciteit van de organisatie, tot het gewenste resultaat te komen.

Front-office € 5.000 voordeel

Geen relevante afwijkingen.

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Inleiding

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium.

In de toelichting op het BADO (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:
'Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.'

Indien een begrotingswijziging niet meer in het jaar zelf is voorgelegd zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig. Toch kan voor de accountant bij de controle vaststaan dat een aantal (begrotings)overschrijdingen binnen de beleidskaders van de gemeenteraad vallen. Door het vaststellen van de jaarrekening door de raad waarin die uitgaven wel zijn opgenomen, worden de desbetreffende uitgaven alsnog geautoriseerd.
Het gaat om overschrijdingen waarbij het college bij het doen van de uitgaven binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen exploitatie (uitgaven op de programma's) en kredieten.

Exploitatie

Zoals uit onderstaand overzicht van lasten blijkt, zijn bij programma Burger en Bestuur (€ 329.204) de werkelijke kosten per saldo hoger dan de geraamde uitgaven.

	Prim. Begroting 2022	na wijziging 2022	Realisatie 2022	Verschil
Burger en Bestuur	5.000.498	5.160.297	5.489.500	**329.204-**
Openbare ruimte	8.795.228	9.376.387	9.257.527	**118.860**
Ruimte, wonen en economie	13.730.892	14.009.757	13.477.333	**532.424**
Sociaal domein	27.790.402	31.838.578	31.812.730	**25.848**
Overhead	7.781.198	8.884.839	8.182.561	**702.278**
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	3.880.956	6.284.243	4.800.252	**1.483.991**
Saldo	***66.979.174***	***75.554.101***	***73.019.903***	***2.534.198***

Toelichting overschrijdingen

De kosten van het programma Burger en Bestuur waren hoger dan begroot vanwege de hogere storting in de voorziening wet APPA. Omdat te zijner tijd waarschijnlijk de regels voor pensioenfondsen volgens het nieuw Financieel toetsingskader (nFTK) worden toegepast, is de voorziening nu ook berekend op basis van deze nFTK-methode waar de accountants ook de voorkeur aangeven en tevens gehanteerd wordt bij waardeoverdrachten. Deze ontwikkelingen samen zorgen er echter wel voor dat de storting nu eenmalig extra verhoogd moet worden met € 151.000. Overschrijding is rechtmatig, omdat informatie ontbrak om raad hier voortijdig over te informeren.

Investeringen

Bij een aantal kredieten zijn de uitgaven per saldo € 155.409 hoger dan het door de Raad gevoteerde krediet (raming).
Dit betreft de volgende kredieten:

Investeringen	Programma	Raming	Uitgaven	Overschrijding
Af te sluiten investeringen				
Kwal.verb. OHD-Wandelprom/Havenk	2. Openbare ruimte	575.000	578.623	-3.623
n bcf rioolvervanging Kilstraat	2. Openbare ruimte	1.260.000	1.267.151	-7.151
n bcf rioolverv Pr.Margr/Jlstr	2. Openbare ruimte	763.000	775.019	-12.019
Mtreg kern LZ:voorber(Griendwerkers)	2. Openbare ruimte	100.000	106.266	-6.266
Wegen: Dahliastraat / Schetsenakkerstraat	2. Openbare ruimte	250.000	260.716	-10.716
Fietsstraat Parallelweg Wagenberg	2. Openbare ruimte	255.000	261.176	-6.176
Verkeersreconstructies 2022	2. Openbare ruimte	88.000	90.059	-2.059
Prkpl. acht.hofjes,prk.vrij dorpspl	2. Openbare ruimte	40.000	44.781	-4.781
Aanplant nieuw bos	2. Openbare ruimte	100.000	101.423	-1.423
Haven Terheijden: vervanging steigers / meerpalen	3. Ruimte, Wonen en Economie	163.300	163.610	-310
Verlengen fietspad Beverpad (fase 2)	3. Ruimte, Wonen en Economie	186.500	189.337	-2.837
Aanpassing entree De Cour Terheijden	4. Sociaal domein	123.272	123.367	-95
aanhangkar / bladblazer	B. Bedrijfsvoering	6.045	6.997	-952
Softwarepakket Planon (incl)	B. Bedrijfsvoering	20.000	20.026	-26
Omgevingsvergunning zaaksysteem	B. Bedrijfsvoering	25.000	26.032	-1.032
Totaal af te sluiten investeringen		**3.955.117**	**4.014.583**	**-59.466**
Lopende investeringen				
Drimmelenseweg - Sluizeweg Made	2. Openbare ruimte	800.000	818.965	-18.965
Rode loperroute	2. Openbare ruimte	750.000	805.987	-55.987
Verkeersreconstructies 2021	2. Openbare ruimte	38.000	42.583	-4.583
Vervanging voetveer Terheijden (elektrisch)	3. Ruimte, Wonen en Economie	105.060	121.468	-16.408
Totaal lopende investeringen		**1.693.060**	**1.789.003**	**-95.943**
Totaal		**5.648.177**	**5.803.586**	**155.409-**

Toelichting overschrijdingen

(Afwijkingen groter dan € 25.000)

Rode loperroute

Zie toelichting in paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen - onderdeel a. Wegen.

Eigen bijdragen van het Centraal administratiekantoor (CAK)

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een persoonsgebonden budget is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. Het CAK verstrekt aan de gemeenten een digitale rapportage over de eigen bijdrage. Regelmatig stort het CAK bedragen op de rekening van de gemeente.

Gemeenten kunnen in deze digitale rapportage van het CAK wel de aantallen personen, en het soort zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van startdatums, inningspercentages, betalingsregelingen etc. de informatie over de opbrengsten aan eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau of groepsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

De door het CAK overgemaakte opbrengsten uit eigen bijdragen zoals verwerkt in de jaarrekening 2022 blijkt uit de digitale rapportage van het CAK (€ 173.000). Deze inkomsten zijn onzeker maar de oorzaak daarvan ligt niet bij de gemeente.

Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Inleiding

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige bezoldigingen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi)publieke sector.
Instellingen waar de WNT van toepassing is, moeten van al hun topfunctionarissen de bezoldiging en eventuele ontslagvergoeding jaarlijks uiterlijk 1 juli op internet openbaar maken. Dit geldt ook als de bezoldiging onder het bezoldigingsmaximum is. Van de andere medewerkers worden deze gegevens alleen openbaar gemaakt als de bezoldiging hoger is dan het bezoldigingsmaximum. Hiernaast moeten WNT-instellingen die vallen onder de verantwoordelijkheid van een minister met een eigen digitale meldtool, deze gegevens digitaal melden. Uitgebreidere informatie is beschikbaar op www.topinkomens.nl.

WNT-verantwoording 2022 Gemeente Drimmelen

De WNT is van toepassing op gemeente Drimmelen. Het voor gemeente Drimmelen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000,= 1 (betreft het algemene bezoldigingsmaximum omdat de gemeenten niet onder een bijzondere categorie vallen2.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt3

Gegevens 2022		
bedragen x € 1	**A.J.M. Martens**	**F.M.C. Ronde**
Functiegegevens5	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang6 en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)7	1	1
Dienstbetrekking?8	ja	ja
Bezoldiging9		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	113.266	92.201
Beloningen betaalbaar op termijn	20.257	16.323
Subtotaal	*133.523*	*115.048*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum10	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag11	nvt	nvt
Bezoldiging	133.523	115.048
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan12	nvt nvt	nvt nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling13	nvt	nvt
Gegevens 202114		
bedragen x € 1	**A.J.M. Martens**	**F.M.C. Ronde**
Functiegegevens5	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/09 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)7	1	1
Dienstbetrekking?8	ja	ja
Bezoldiging9		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	35.990	89.249
Beloningen betaalbaar op termijn	6.791	16.855
Subtotaal	*42.782*	106.104
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum10	69.858	209.000

Bezoldiging	42.782	106.104

Bezoldiging topfunctionarissen

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen.
Er zijn in 2022 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Exploitatiesaldo en resultaatbestemming

Exploitatiesaldo en resultaatbestemming

Resultaat

	Begroot	Werkelijk
Saldo van baten en lasten	186.827	1.608.944
Mutaties reserves	-186.827	833.460
	0	**2.442.404**

Resultaatbestemming

Voorgesteld wordt het bovenstaande resultaat als volgt te bestemmen:

Resultaatbestemming		
Gerealiseerd resultaat	2.442.404	
Algemene reserve		2.442.404

Het resultaat over 2022 bedraagt € 2.442.404.
Voorgesteld wordt om het volledige bedrag ten gunste te brengen van de Algemene Reserve te brengen.

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)

SISA

Jaarlijks dient middels de jaarrekening verantwoording te worden afgelegd over de besteding van een aantal specifieke uitkeringen aan de verstrekkers van deze uitkeringen. In deze bijlage zijn hiertoe een aantal bedragen opgenomen.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 14-2-2023									
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
JenV	**A13**	**Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen** Gemeenten	Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A13/01*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A13/02*	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf SiSa 2023 van toepassing i.v.m. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A13/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) in inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2023 *Aard controle R* *Indicator: A13/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A13/05*	
			€ 7.373	Ja	€ 0	€ 33.797	Ja	
JenV	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022 *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in verschil werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A16/01 en A16/02 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 0	€ 466.128	€ 275.259	€ 368.715	€ 0	€ 8.103
			Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) in (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01 t/m 08	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	

			Aard controle R *Indicator: A16/07*	*Aard controle R* *Indicator: A16/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/11*	
			€ 0	€ 3.780	€ 1.121.985	€ 1.121.985	Nee	
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			4	16	0	0	Ja	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/09*			
			Nee					
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*
			€ 0	€ 0			€ 0	€ 0
			Reeks 2	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**

			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*
			€ 1.900	€ 6.080	€ 0	€ 0	€ 11.220	€ 35.904
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/26*	
			€ 12.000	€ 12.000	€ 0	€ 0	€ 0	
BZK	**C32**	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten	Beschikking snummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/06*
		1	SUVIS21-00743287	€ 135.580	€ 135.580	Ja		Ja
		2	SUVIS21-00743549	€ 0	€ 0	Ja		Nee
			Kopie Beschikking snummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)			

			Aard controle n.v.t. *Indicator: C32/07*	*Aard controle D2* *Indicator: C32/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/09*				
			1 SUVIS21-00743287	Ja					
			2 SUVIS21-00743549	Ja					
BZK	**C43**	**Regeling reductie energiegebruik woningen** Gemeenten	Beschikkingsnummer/naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C43/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C43/03*	Aantal bereikte woningen *Aard controle D1* *Indicator: C43/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/06*	
			RREW2020-00449689	€ 7.531	€ 149.672	2.686	We hebben 161 huurders ontvangen tijdens een webinar voor tips over energiebesparing en er zijn 883 cadeaubonnen verzilverd door huurders voor de aanschaf van energiebesparende maatregelen. Aan eigenaar-bewoners zijn 728 cadeaubonnen verstrekt. We hebben aan 14 VvE's een meeloopadvies gegeven. In deze VvE's zijn 125 koop- en 39 huurwoningen gesitueerd. Onze energieabassadeurs hebben 151 huisbezoeken afgelegd om advies aan huis te geven. We hebben een collectieve aankoopacties gehouden voor vloer- en muurisolatie en dubbel glas. Hieraan hebben 265 huishoudens deelgenomen. De collectieve inkoopactie voor	Ja	

							hybridewarmtepompen trok 124 bezoekers. Uiteindelijk heeft deze informatie ook geleid tot aanschaf van isolatie en pompen via de actie, maar ook los van de actie. Aangezien we alleen de opdrachtverstrekking n.a.v. de offerteaanvragen van de actie hebben gemeten, kunnen we alleen deze cijfers geven. In 65 woningen is over gegaan tot aanschaf. Op ons digitale energieloket staat informatie over verduurzamen van woningen, ook deze weten onze inwoners te vinden. Al deze acties samen hebben geleid tot bovenstaand uniek bereikte woningen.	
			Totaal aantal bereikte huurwoningen *Aard controle D1* *Indicator: C43/07*	Is minstens 70% van de uitgekeerde specifieke uitkering bestemd voor activiteiten als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder a, b of c van de regeling (Ja/Nee)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/08*				
			932	Ja				
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in	Besteding (jaar T) van de onder	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Het aantal huishoudens in	Besteding (jaar T) van de onder	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)

			huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/01*	indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/02*	van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/05*	van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			372	€ 133.479	€ 133.479	103	€ 35.464	€ 35.464
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*			
			475	€ 33.250	€ 33.250			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen

			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			2.315	2.733	0	0	400	0
BZK	**C56**	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikking snummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C56/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C56/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C56/04*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/05*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/06*
		1	*RHA2021-02375611*	*uitbreiding woonwagenlocatie*	€ 27.681	€ 35.036	0	0
		2						
		10						
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/07*	Opbrengsten jaar T *Aard controle R* *Indicator: C56/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C56/09*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: C56/10*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/11*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/12*
		1	*uitbreiding woonwagenlocatie*	€ 0	€ 0	Ja	Ja	Nee
		2						
		10						
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t.*				

			Indicator: C56/13	*Indicator: C56/14*				
			Nee	n.v.t.				
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/04*				
			€ 0	Ja				
BZK	**C85**	**Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen** Gemeenten	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C85/01*	Cumulatief aantal flex- of transformatie woningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85/02*	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunning houders per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t* *Indicator: C85/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C85/04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C85/05*	
		1	2022-0000096104	0	0	€ 0	€ 0	
		2						
		3						
		4						
			Kopie projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C85/06*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator:C85/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85/08*			
		1	*2022-0000096104*	Nee	Nee			
		2						
		3						
		4						
BZK	**C209**	**Meerjarige regeling voor huisvesting**	Beschikking snummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen	Cumulatieve opbrengsten	Aantal woonruimten waarvan

		aandachtsgroepen		Aard controle n.v.t. Indicator: C209/01	Aard controle n.v.t Indicator: C209/02	Aard controle R Indicator: C209/03	(t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 Aard controle n.v.t. Indicator: C209/04	(t/m jaar T) - per project Aard controle D2 Indicator: C209/05	de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: C209/06
			1	*RHA2022-03330162*	*Duurzaam Verplaatsbare Woningen*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			2						
			10						

				Kopie Projectnaam Aard controle n.v.t. Indicator: C209/07	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: C209/08	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C209/09	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) Aard controle R. Indicator: C209/10
			1	*Duurzaam Verplaatsbare Woningen*	0	Ja	Ja
			2				
			10				

				Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C209/11
				Nee
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)**		Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)

				Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	

		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: D8/01*	*Aard controle R* *Indicator: D8/02*	(conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	*Aard controle R* *Indicator: D8/04*	*Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
			€ 142.098	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**	In 2022 opgebouwde reserve om mee te nemen naar volgende vierjarige periode **Bedrag**	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: D8/06*	*Aard controle R* *Indicator: D8/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	*Aard controle R* *Indicator: D8/09*	*Aard controle R* *Indicator: D8/10*	
		1						
		2						
		100						
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R *Indicator: D14/01*	*Aard controle R* *Indicator: D14/02*	*Aard controle R* *Indicator: D14/03*	*Aard controle R* *Indicator: D14/04*	*Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
			€ 124.045	€ 0	€ 0	€ 0	€ 61.270	
			Hieronder per regel één gemeente(c	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekt	Hieronder per regel één gemeente(c	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekt		

			ode) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/06*	e middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/07*	ode) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	e middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
		1						
		2						
		10						
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 2.292.590	€ 71.040	€ 203.662	€ 2.057	€ 49.377	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonde	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonder	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtgescholden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)

			rhoud) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	houd) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	*Aard controle R* *Indicator: G2/09*	*Aard controle R* *Indicator: G2/10*	*Aard controle R* *Indicator: G2/11*	*Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 11.576	€ 2.215	€ 0	€ 388.700	€ 6.434	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatie wet (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatie wet (PW) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 5.442	€ 636	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalvers	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	

			(exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	(exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	trekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	 Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.986	€ 71
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 7.236	€ 620
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.238	€ 132
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 11.460	€ 823
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6	Totaal	0	0			
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3	Tozo 3 (1 oktober					

				2020 tot 1 april 2021)			
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)			
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)			
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtscheldn schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud-Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtscheldn van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvantoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
			6	Totaal	0	0	0
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022**		Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente	

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	*Aard controle R* *Indicator: G10/01*	*Aard controle R* *Indicator: G10/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/04*			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute 2022_ deel gemeente** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	

		op grond van de Wgr	*Aard controle R* *Indicator: G13/01*	*Aard controle R* *Indicator: G13/02*	*Aard controle R* *Indicator: G13/03*	*Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 112.540	€ 138.016				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	SPUK Sport Drimmelen werkelijk 2022 1.2 Onroerende zaken - Renovatie	€ 15.369	€ 15.369	€ 0	€ 0	
		2	SPUK Sport Drimmelen werkelijk 2022 1.3 Onroerende zaken - Onderhoud	€ 50.436	€ 50.436	€ 0	€ 0	
		3	SPUK Sport Drimmelen werkelijk 2022 2.1 Roerende zaken - Aankoop	€ 2.158	€ 0	€ 2.158	€ 0	
		4	SPUK Sport Drimmelen werkelijk 2022 2.2 Roerende zaken - Dienstverlening door derden	€ 36.212	€ 0	€ 36.212	€ 0	
		5	SPUK Sport Drimmelen werkelijk	€ 16.148	€ 0	€ 16.148	€ 0	

			2022 2.3 Roerende zaken - Beheer en exploitatie					
		6	SPUK Sport Drimmelen werkelijk 2022 3.1 Overige kosten nadeel mengpercentage	€ 17.693	€ 0	€ 0	€ 17.693	
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikking snummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
		1	1042216	€ 37.717	€ 0	€ 17.026	€ 0	€ 17.026
		2	1033847	€ 85.142	€ 0	€ 14.738	€ 25.262	€ 40.000
			Kopie beschikking snummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*				
		1	1042216	Ja				
		2	1033847	Nee				
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*			
			€ 19.245	Ja	Ja			

Bijlagen

1. Overzicht actuele beleidsstukken

Programma 1. Burger en Bestuur

Dienstverlening:

1. Dienstverlenen doen we zó, Kwaliteitshandvest: wat mag u van de gemeente verwachten (B&W, mei 2019)
2. Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening (raad december 2020)
3. Regeling burgerlijke stand van de gemeente Drimmelen 2010 (08-12-2009)
4. Regeling briefadres gemeente Drimmelen 2018 (30-10-2018)

Burger en politiek:

1. Communicatiebeleidsplan 2015 - 2019 (raad november 2015)

Dorpsgericht werken:

1. Visie Dorpsgericht werken (raad, 2019)

Integraal veiligheidsbeleid:

1. Integraal veiligheidsbeleid 2019 - 2022 (raad juli 2019)
2. Geluid bij buitenevenementen Gemeente Drimmelen (B&W september 2018)
3. VTH Beleidsplan, Uitvoeringsbeleid voor Vergunningverlening-, Toezicht en Handhavingstaken Gemeente Drimmelen 2020 – 2024
4. Regionaal Crisis Plan (B&W 18 februari 2020)
5. Districtelijk uitvoeringsplan opleiden, trainen, oefenen 2017 – 2019 Bevolkingszorg de Baronie (februari 2017, vastgesteld door het beheerteam Bevolkingszorg de Baronie)
6. Beleidsvisie Externe veiligheid (raad januari 2014)
7. Beleidsregels evenementenvergunningen (20-08-2019)
8. Nota Horecabeleid 2014-2019 (21-01-2014)
9. Beleidsregels artikel 13b Opiumwet gemeente Drimmelen 2020 (juli 2020)
10. Beleidsregels aanpak woonoverlast gemeente Drimmelen 2018 (21-08-2018)
11. Bibob-beleid gemeente Drimmelen 2016 (08-06-2016)

Programma 2. Openbare ruimte

Integraal en burgergericht werken:

Wegen en verkeer:

1. Beleids- en beheerplan wegen Drimmelen 2021-2030
2. Beleidsplan Verkeer en Vervoer (2018)
3. Beleidsplan Openbare Verlichting, Drimmelen doelmatig en duurzaam verlicht 2021-2030
4. Beleidsrichtlijn 'Bewegwijzering van objecten' (2015)
5. Beleidsnotitie civiele kunstwerken en havens van 8 juni 2009
6. Beleidsplan straat meubilair (2013)
7. Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur
8. Handboek toegankelijkheid gemeente Drimmelen (2019)

Groen en speelvoorzieningen:

1. Beleidsplan speelruimte 2015-2024 'Spelen is Bewegen'
2. Beleidsplan Hondenbeleid vernieuwing
3. Integraal Groenbeleidsplan 2017-2026 'Groen leeft en verbindt'

Water:

1. Water- en rioleringsplan Drimmelen 2018-2022 waarin opgenomen het verbreed GRP

Programma 3. Ruimte, Wonen en Economie

Versterken vrijetijdseconomie:

1. Toekomstplan haven Terheijden 2017-2033 (6-7-2017)
2. Havenverordening Drimmelen 2018 (28-06-2018)
3. Beleidsvisie vrijetijdseconomie gemeente Drimmelen (vastgesteld 3 juni 2021)

Versterken economische structuur:

1. Visie bedrijventerreinen Amerstreek (18-4-2013)
2. Nota Horecabeleid (19-12-2013)
3. Verordening winkeltijden Drimmelen 2017 (6-4-2017)
4. Economische Nota Drimmelen deel A-Visie , deel B Bouwstenen (vastgesteld 3 juni 2021)

5. Detailhandelsvisie gemeente Drimmelen (24-03-2016)
6. Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Made 2018-2022 (14-12-2017)

Wonen:

1. Beleid logies / huisvesting arbeidsmigranten (herzien 2020) (25-06-2020)
2. Beleidsnota Reststroken gemeentegrond 2016 (30-6-2016)
3. Centrumplan Made (8-09-2016)
4. Verordening Duurzaam Wonen (2020)
5. Verordening Hoorcommissie Plannen 2018 (5-07-2018)
6. Nota Kostenverhaal 2019-2023 (30-10-2018)
7. Notitie Ruimte voor ruimte 2019, gemeente Drimmelen (12-12-2019)
8. Beleid logies/huisvesting arbeidsmigranten (herzien 2020) (25-06-2020)
9. Programma Wonen (10-03-2022)
10. Omgevingsvisie

Duurzaamheid:

1. Programma Duurzaamheid 'De Duurzame Big Five van Drimmelen' en Bijlagen bij Programma Duurzaamheid Gemeente Drimmelen (25-03-2021)
2. Visie en uitvoeringsprogramma Biodiversiteit (3-10-2013)
3. Beleidsplan Inzameling huishoudelijke afvalstoffen gemeente Drimmelen (24-03-2016)
4. Beleidskader grootschalige zonnevelden (28-2-2019)
5. Beleidskader zonnepanelen voor eigen gebruik (28-02-2019)
6. Afvalstoffenverordening gemeente Drimmelen 2016 (04-12-2015)
7. Verordening afvalstoffenheffing 2020 (26-12-2019)
8. Regionale Energiestrategie West-Brabant Ons 2050 (8-03-2018)
9. Actualisatie Bodemkwaliteitskaart (31-05-2018)
10. Transitievisie Warmte (10-03-2022)
11. Subsidieregeling groene daken (10-03-2022)
12. Drimmelens Energie Akkoord 2018

Leefomgeving:

1. Uitvoeringsbeleid voor Vergunningverlening-, Toezicht- en Handhavingstaken, Gemeente Drimmelen 2020-2024 (13-02-2020)
2. Beleidsnotitie Loonwerk-, grondverzet- en transportbedrijven buitengebied (4-07-2019)
3. Verordening speelautomaten(hallen) Drimmelen 2018 (28-06-2018)
4. Reclamenota 2014 (29-1-2015)
5. Welstandsnota 2015 (8-10-2015)

6. Bouwverordening, wijziging verordening 2016 (10-11-2016)
7. Erfgoedverordening gemeente Drimmelen 2017 (16-11-2017)
8. Beleid ontwikkeling landgoederen (8-03-2018)
9. Integraal beleid gemeente Drimmelen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (19-04-2018)

Programma 4. Sociaal domein

Algemeen:

1. Algemene subsidieverordening Drimmelen 2021
2. Subsidiebeleid vrijwilligersorganisaties, 2012, en evaluatie subsidiebeleid, 2017

Opgroeien en opvoeden:

1. Regionaal beleidskader jeugdhulp 2020-2023 West-Brabant Oost, 2020
2. Beleidsplan jeugd en jongeren 2018-2021, 2017
3. Beleid voor Vroegschoolse Educatie VVE-beleid 2020-2022, 2020
4. Beleidsplan Lokaal gezondheidsbeleid Kerngezond Drimmelen 2019-2022, 2018
5. Nieuw subsidiebeleid peuterspeelzalen Drimmelen, 2017
6. Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023, 2020
7. Verordening Jeugdhulp Drimmelen 2020, 2020
8. Verordening Bekostiging Leerlingenvervoer Gemeente Drimmelen, 2022
9. Verordening onderwijshuisvesting 2015
10. Gemeenschappelijke Regeling Schoolverzuim en VSV regio West-Brabant, 2017
11. Derde wijziging Gemeenschappelijke Regeling Schoolverzuim en VSV regio West-Brabant, 2019
12. Gemeenschappelijke Regeling inzake Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant, 2019
13. Eerste wijziging van de Gemeenschappelijke regeling BVO CJG Drimmelen Geertruidenberg, 2021
14. Gemeenschappelijke Regeling RAV Brabant Midden-West-Noord 2021

Zorg voor kwetsbare burgers:

1. Beleidsplan sociaal domein 2019-2023, 2019
2. Beleids- en uitvoeringsplan minima en schuldhulpverlening 2019 tot en met 2022
3. Beleidskader regionale maatwerkvoorziening beschermd wonen, 2021
4. Beleidskader veranderopgave inburgering Dongemond, 2021
5. Uitvoeringsplan verbetering toegankelijkheid “Kom Binnen” 2017

6. Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 Drimmelen, 2021
7. Visienota Samen aan zet, 2017
8. Notitie Opvang en bescherming in de regio Breda vanaf 2020, 2017
9. Wijzigingen Hulp bij het Huishouden per 2019, 2018
10. Verordening beschikkingstermijn schuldhulpverlening 2021

Participatie door werk en maatschappelijke inzet:

1. Beleidsnota Participatiewet 2015, 2014
2. Uitvoeringsbesluit re-integratie Sociale Zekerheid 2015
3. Verordening individuele studietoeslag Participatiewet 2015
4. Verordening individuele inkomenstoeslag Participatiewet 2015
5. Verordening re-integratie Participatiewet 2015
6. Verordening handhaving sociale zekerheid 2015
7. Verordening tegenprestatie sociale zekerheid 2015
8. Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Participatiewet 2015
9. Verordening afstemming sociale zekerheid 2015
10. Verordening cliëntparticipatie sociale zekerheid
11. Implementatieplan toekomst WAVA / !GO Mensenwerk is de basis.

Sport en bewegen:

1. Beleidsnota Sport Drimmelen 2021-2025
2. Toekomstvisie zwembaden 2017

Sociaal culturele accommodaties:

1. Kadernota Maatschappelijke accommodaties 2019-2026
2. Uitvoering onderhoudsplan kunstwerken 2021-2024

Algemene beleidsdocumenten

1. Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (27-10-2017)
2. Verordening ex artikel 213 Gemeentewet (12-11-2010)
3. Controleprotocol en normenkader (16-12-2021)
4. Kaderplan interne beheersing (maart 2018)
5. Kadernota 2022 (08-07-2021)
6. Nota risicomanagement en weerstandsvermogen (25-02-2021)
7. Nota verbonden partijen / richtlijnen (8-11-2015)
8. Nota reserves en voorzieningen 2018 (13-09-2017)
9. Nota waardering en afschrijving (03-01-2017)
10. Inkoop en aanbestedingsbeleid (03-06-2021)

11. Treasurystatuut 2017 (01-12-2017)
12. Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) op hoofdlijnen verklaard (februari 2020)
13. Informatiebeveiligingsbeleid 2020-2023 (19-11-2019)
14. Privacybeleid 2020-2023 (15-10-2019)
15. Verordening Financiële Commissie gemeente Drimmelen 2018 (08-03-2018)

2. Baten en lasten per taakveld

2. baten en lasten per taakveld

	Taakvelden	Jaarrekening 2022		
		Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	2.420.421	2.523	2.417.899
0.2	Burgerzaken	929.508	331.942	597.566
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	138.628	484.817	346.189-
0.4	Overhead, Ondersteuning organisatie	8.182.561	20.593	8.161.968
0.5	Treasury	212.674	137.728	74.946
0.61	OZB woningen	343.456	3.856.144	3.512.688-
0.62	OZB niet-woningen	107.032	1.480.841	1.373.809-
0.63	Parkeerbelasting	-	-	-
0.64	Belastingen overig	13.492	60.257	46.765-
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	3.340	42.783.750	42.780.410-
0.8	Overige baten en lasten	138.429	141.755	3.326-
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	8.278	-	8.278
0.10	Mutaties reserves	3.973.551	4.807.011	833.460-
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.734.528	66.447	1.668.081
1.2	Openbare orde en veiligheid	410.144	20.590	389.554
2.1	Verkeer, wegen en water	4.655.422	495.769	4.159.653
2.2	Parkeren	59.294	7.824	51.469
2.3	Recreatieve havens	61.181	63.909	2.728-
2.4	Economische havens en waterwegen	9.705	1.414	8.291
2.5	Openbaar vervoer	66.810	16.000	50.810
3.1	Economische ontwikkeling	-	-	-
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	258.637	34.275	224.362
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	230.688	81.375	149.312
3.4	Economische promotie	186.443	195.093	8.650-
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	-	-
4.2	Onderwijshuisvesting	1.028.477	238.415	790.062
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.321.606	429.060	892.545
5.1	Sportbeleid en activering	313.645	28.103-	341.748
5.2	Sportaccommodaties	1.784.741	400.925	1.383.816
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	93.280	14	93.266
5.4	Musea	2.103	-	2.103
5.5	Cultureel erfgoed	19.468	-	19.468
5.6	Media	471.426	-	471.426
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.755.991	17.730	2.738.261
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.855.032	1.714.012	2.141.020
6.2	Wijkteams	597.361	-	597.361
6.3	Inkomensregelingen	5.667.332	3.330.456	2.336.876
6.4	Begeleide participatie	1.635.779	-	1.635.779
6.5	Arbeidsparticipatie	539.211	-	539.211
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	532.254	243.065	289.189
6.71	Maatwerkdienst-verlening 18+	5.331.843	5.144	5.326.699
6.72	Maatwerkdienst-verlening 18-	5.023.727	-	5.023.727
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	51.216	447.682	396.466-
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	260.200	-	260.200
7.1	Volksgezondheid	3.119.036	14.795	3.104.241
7.2	Riolering	1.952.478	2.878.229	925.751-
7.3	Afval	2.970.312	3.584.436	614.124-
7.4	Milieubeheer	1.392.818	243.199	1.149.619
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	145.203	101.981	43.222
8.1	Ruimtelijke ordening	3.257.646	1.840.044	1.417.602
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	3.344.444	4.287.445	943.001-
8.3	Wonen en bouwen	1.409.054	623.723	785.330
		-		
		73.019.903	**75.462.307**	**2.442.404-**

3. Taakvelden per programma

3. Taakvelden per programma

Omschrijving programma		Taakvelden	jaarrekening 2022		
			Lasten	Baten	Saldo
Burger en Bestuur	0,1	Bestuur	2.420.421	2.523	2.417.899
	0,2	Burgerzaken	929.508	331.942	597.566
	1,1	Crisisbeheersing en brandweer	1.729.427	65.982	1.663.445
	1,2	Openbare orde en veiligheid	410.144	20.590	389.554
Openbare ruimte	2,1	Verkeer, wegen en water	4.510.039	464.259	4.045.779
	2,2	Parkeren	46.899	1.318	45.581
	2,4	Economische havens en waterwegen	8.638	-	8.638
	2,5	Openbaar vervoer	1.980	-	1.980
	3,3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	42.710	27	42.683
	5,7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.487.421	11.578	2.475.842
	7,2	Riolering	1.952.478	2.878.229	925.751-
	7,3	Afval	43.036	22	43.014
	7,4	Milieubeheer	19.123	22	19.101
	7,5	Begraafplaatsen en crematoria	145.203	101.981	43.222
Ruimte, Wonen en Economie	0,3	Beheer overige gebouwen en gronden	138.628	484.817	346.189-
	0,5	Treasury	-	-	-
	1,1	Crisisbeheersing en brandweer	5.101	465	4.636
	2,1	Verkeer, wegen en water	145.383	31.509	113.874
	2,3	Recreatieve havens	61.181	63.909	2.728-
	2,4	Economische havens en waterwegen	1.067	1.414	347-
	2,5	Openbaar vervoer	64.830	16.000	48.830
	3,2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	258.637	34.275	224.362
	3,3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	187.978	81.349	106.629
	3,4	Economische promotie	186.443	195.093	8.650-
	5,5	Cultureel erfgoed	19.468	-	19.468
	5,7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	96.503	5.829	90.675
	7,3	Afval	2.927.276	3.584.414	657.138-
	7,4	Milieubeheer	1.373.695	243.177	1.130.518
	8,1	Ruimtelijke ordening	3.257.646	1.840.044	1.417.602
	8,2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	3.344.444	4.287.445	943.001-
	8,3	Wonen en bouwen	1.409.054	623.723	785.330
Sociaal domein	2,2	Parkeren	12.394	6.506	5.888
	4,2	Onderwijshuisvesting	1.028.477	238.415	790.062
	4,3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.321.606	429.060	892.545
	5,1	Sportbeleid en activering	313.645	28.103-	341.748
	5,2	Sportaccommodaties	1.784.741	400.925	1.383.816
	5,3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	93.280	14	93.266
	5,4	Musea	2.103	-	2.103
	5,6	Media	471.426	-	471.426
	5,7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	172.067	323	171.744
	6,1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.855.032	1.714.012	2.141.020
	6,2	Wijkteams	597.361	-	597.361
	6,3	Inkomensregelingen	5.667.332	3.330.456	2.336.876
	6,4	Begeleide participatie	1.635.779	-	1.635.779
	6,5	Arbeidsparticipatie	539.211	243.065	296.146
	6,6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	532.254	-	532.254
	6,71	Maatwerkdienst-verlening 18+	5.331.843	5.144	5.326.699
	6,72	Maatwerkdienst-verlening 18-	5.023.727	-	5.023.727
	6,81	Geëscaleerde zorg 18+	51.216	447.682	396.466-
	6,82	Geëscaleerde zorg 18-	260.200	-	260.200
	7,1	Volksgezondheid	3.119.036	14.795	3.104.241

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	0,1	Mutaties reserves	3.973.551	4.807.011	833.460-
	0,11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
	0,5	Treasury	212.674	137.728	74.946
	0,61	OZB woningen	343.456	3.856.144	3.512.688-
	0,62	OZB niet-woningen	107.032	1.480.841	1.373.809-
	0,64	Belastingen overig	13.492	60.257	46.765-
	0,7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	3.340	42.783.750	42.780.410-
	0,8	Overige baten en lasten	138.429	141.755	3.326-
	0,9	Vennootschapsbelasting	8.278	-	8.278
Overhead	0,4	Overhead, Ondersteuning organisatie	8.182.561	20.593	8.161.968
			73.019.903	**75.462.307**	**2.442.404-**

4. Afkortingenlijst

4. Afkortingenlijst

AB	Algemeen Bestuur
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Arbo	Arbeidsomstandigheden
ASVV	Aanbevelingen voor Stedelijke Verkeer Voorzieningen
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroten en verantwoorden
BBZ	Bijstandsbesluit zelfstandigen
B&W	Burgemeester en wethouders
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Bijzonder Opsporingsambtenaar
BRP	Basisregistratie personen
BRZO	Besluit Risico Zware Ongevallen
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BV	Besloten Vennootschap
BVL	Brabants verkeersveiligheidslabel
CACO	Calamiteitencoördinator
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CO2	Koolstofdioxide
CROW	Kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid.
DB	Dagelijks Bestuur
DEA	Drimmelense Energie Agenda
D en O	Dienstverlening en ondersteuning
Diftar	Gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden geregistreerd wordt hoeveel afval aangeboden word
DO	Definitief ontwerp
DPRA	Deltaplan ruimtelijke adaptatie
EBI	Eerste Bijzondere Inspectie
EMU	Europese Monetaire Unie
EVZ	Ecologische verbindingszone
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FTE	Fulltime equivalent
GB	Grondbedrijf
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GG	Grondgebied (afdeling)
GGA	Gebieds Gerichte aanpak
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheids Zorg
GHG	Gemiddelde hoogste grondwaterstand
GHOR	Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GROGZ	Gemeenschappelijke regeling Openbare Gezondheidszorg
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
HbH	Hulp bij het huishouden
HIC	High Impact Crime
IBA	Individuele Behandeling Afvalwater (zuiveringsinstallatie)
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IEGG	In exploitatie genomen gronden
IHP	Integraal Huisvestings Plan onderwijs
IMK	Instituut voor Midden- en Kleinbedrijf
IKC	Integrale Kind Centra
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISA	Instituut voor Sportaccommodaties

JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KCV	Kleinschalig Collectief Vervoer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LBK	Luchtbehandelingskast
MA	Maatschappelijke Aangelegenheden (afdeling)
MARB	Gemeenschappelijke regeling Milieu & Afval Regio Breda
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MKB	Midden- en Klein bedrijf
MOP	Meerjaren onderhoudsprogramma
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
NEN	Nederlandse Normalisatie Instituut
NOC/NSF	Nederlandsch Olympisch Comité / Nederlandse Sport Federatie
NV	Naamloze Vennootschap
OGZ	Openbare GezondheidsZorg
OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West Brabant
OZB	Onroerendzaakbelasting
PIOFHA-JC	Personeel, inkoop, organisatie, financiën, huisvesting, automatisering, juridische zaken en communicatie
P-wet	Participatiewet
PZN	Personen- en Zorgvervoer Nederland
RAV	Regionale Ambulance Voorziening
RBL	Regionaal Bureau Leerplicht
RGT	Revitalisering Generiek Toezicht
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RO	Ruimtelijke ontwikkeling
RUPS	Regionaal Uitstapprogramma voor Prostituees
RWB	Regio West-Brabant
SER	Sociaal Economische Raad
SES	Sociaal Economische Samenwerking
SiSa	Single information Single audit
SLW	Stichting LangstraatSpoorlijn West
SPUK	Specifieke uitkering
SPUK IJZ	Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden
SVT	Samen voor Terheijden (voetbalvereniging Terheijden)
SW	Sociale werkvoorziening
SWO	Stichting Welzijn en Ondersteuning Drimmelen
TCO	Total cost of ownership
TH	Toezicht en handhaving
THUP	Toezicht & Handhaving Uitvoering Programma
Tozo	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
Tonk	Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten
TVS	Tegemoetkoming verhuurders sportaccommodaties
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VAB	Vrijkomende Agrarische Bebouwing
VGRP	Verbreed Gemeentelijke RioleringsPlan
VIP	Vrijwilligers Informatie Punt
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voorlopig ontwerp
VO	Voortgezet onderwijs
VRI	Verkeersregelinstallaties
VTH	Vergunningverlening-, toezicht- en handhaving
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
VWS	Volksgezondheid Welzijn en Sport
Wajong	Wet arbeidsondersteuning Jonggehandicapten
WAVA	Werkvoorzieningschap Aanvullend werk Voor Allen
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning

WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wro	Wet Ruimtelijke Ordening
WSJG	Waarstaatjegemeente
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWZ	Wonen Welzijn Zorg Drimmelen

5. Ontwikkeling rekeningsaldo

5. Ontwikkeling rekeningsaldo

	Prgr	Voordeel	Nadeel	Saldo	Verloop saldo
Raadsvergadering 11 november 2021					
Saldo primaire begroting 2022		976		976	
Najaarsnota 2021				-	
Saldo begroting 2022 (t/m raadsvergadering 11 november 2021)				**976**	**976**
Raadsvergadering 18 november 2021 (Najaarsnota)					
Toezicht bouw- en brandveiligheid	3		-127	-127	
Jeugdhulp - voorliggende voorz en preventie - jongerenwerk	4		-66	-66	
Beschermd Wonen	4	51	-	51	
Uitkeringen	4		-88	-88	
Re-integratie	4		-37	-37	
Software-digitaal samenwerken	O		-40	-40	
Diversen per saldo			-61	-61	
Saldo begroting 2022 (t/m raadsvergadering 18 november 2021)				**-367**	**608**
Raadsvergadering 16 december 2021 (Budgetoverheveling)					
Kabels en leidingen: Nieuwstraat (Made)	2	48		48	
Wegen: klein onderhoud elementenverharding	2	100		100	
Verkeersmaatregel Kerkdijk Helkant	2	30		30	
Biodiversiteit	2	32		32	
Nota economie: uitvoeringsprogramma	3	50		50	
Samenwerking De Biesbosch	3	11		11	
Ondertussengroep Wet Inburgering	4	86		86	
Bestrijding eenzaamheid	4	17		17	
Visie onderwijshuisvesting Terheijden	4	18		18	
Verduurzaming onderwijs	4	10		10	
Preventie schuldhulpverlening	4	13		13	
Communicatie omgevingswet en energietransitie	O	25		25	
Organisatieontwikkeling	O	100		100	
Bestandsoptimalisatie basisregistraties	O	75		75	
Doorontwikkeling team Financiën	O	35		35	
Externe ondersteuning I-adviseur	O	34		34	
BTW ondersteuning	Bedr.	25		25	
Dekking reserve Budgetoverheveling			-708	-708	
Saldo begroting 2022 (t/m raadsvergadering 17 december 2020)				**-**	**608**
Raadsvergadering 8 juli 2021 (Voorjaarsnota)					
Gemeenschappelijke regelingen (bijlage 7)	Div		-38	-38	
Grondexploitaties / overige grondzaken / toerekening overhead	3		-129	-129	
Omgevingswet / -vergunning (incl. personele uitbreidingen)	3		-1	-1	
Jeugdzorg	4		-101	-101	
WMO begeleiding	4		-38	-38	
Soza: uitkeringen / bijzonder bijstand	4		-100	-100	
Salariskosten (mn CAO)	Div		-303	-303	
Inhuur (extern) personeel (RO /economie)	3		-124	-124	
Bedrijfsvoerings-/overheadkosten (incl. personele uitbreidingen)	O		-184	-184	
Coalitieakkoord (incl. personele uitbreidingen)	1		-17	-17	

Coalitieakkoord (incl. personele uitbreidingen)	3		-31	-31	
Algemene uitkering	AlgD	1.589		1.589	
Openbaar groen: areaaluitbreidingen woningbouwlocaties (incl. indexering)	2		-69	-69	
Diverse			-297	-297	
Saldo begroting 2022 (t/m raadsvergadering 8 juli 2022)				**158**	**767**
Raadsvergadering 17 november 2022 (Najaarsnota)					
Visie op Lage Zwaluwe (Coalitieprogramma)	1	60		60	
Cloud hosting Cipers	1		-12	-12	
Wachtgeld	1		-20	-20	
Openbare verlichting: elektriciteitsverbruik	2		-33	-33	
Kabels en leidingen	2	209		209	
Bomen	2		-43	-43	
Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)	3		-6	-6	
Omgevingswet: overheveling budget naar 2023 e.v.	3	313		313	
Faciliterende grondexploitaties	3		-44	-44	
Inhuur projectleider flexwoningen	3		-30	-30	
Jeugdhulp - specialistische zorg	4	423		423	
Beschermd Wonen	4	459		459	
WMO hulpmiddelen	4	37		37	
WMO woningaanpassingen	4	90		90	
WMO begeleiding	4		-40	-40	
Uitkeringen	4	40		40	
Re-integratie	4	50		50	
Energiefonds	4		-150	-150	
Noodfonds	4		-100	-100	
Diverse Sport en Bewegen	4		-75	-75	
Sociaal cultureel dorpshart	4		-80	-80	
OZB	AlgD	158		158	
Septembercirculaire (netto: na inzet geoormerkte gelden)	AlgD	14		14	
Ontwikkeling afdeling Middelen	O		-170	-170	
Projectleider nieuw financieel pakket	O		-10	-10	
Externe ondersteuning informatievoorziening	O		-23	-23	
Diversen per saldo		71		71	
Saldo begroting 2022 (t/m raadsvergadering 17 november 2022)				**1.088**	**1.855**
Raadsvergadering 15 december 2022 (Budgetoverheveling)					
Dorpsgericht werken	1	23		23	
Bewegwijzering: Nationale bewegwijzeringsdienst	2	55		55	
Nota Grondbeleid	3	24		24	
Ruimtelijke ordening: inhuur personeel	3	35		35	
Omgevingsplan	3	41		41	
Samenwerking De Biesbosch	3	54		54	
Uitvoering nota Economie	3	75		75	
Energietransitie	3	214		214	
Woningbouwambitie	3	75		75	
Bestandsoptimalisatie basisregistratie	O	50		50	
Storting reserve Budgetoverheveling			-645	-645	
Saldo begroting 2022 (t/m raadsvergadering 15 december 2022)				**-**	**1.855**

Jaarrekening 2022					
Rekenkamer	1	28		28	
Software basisregistratie persoonsgegevens	1	58		58	
Pensioenvoorziening bestuurders	1		-463	-463	
Waterkeringen: bijdrage Waterschap wandelpaden	2	29		29	
Wegen: onderhoud / schades en inhuur personeel	2		-74	-74	
Kabels en leidingen: inhuur personeel en opbrengst leges	2		-28	-28	
Openbare verlichting: onderhoud / electra	2		-82	-82	
Verkeer: verkeersmaatregelen en bewegwijzering (nbd)	2		-44	-44	
Rioolheffing: lagere toerekening overhead, rente en straatvegen	2		-100	-100	
Watergangen / stedelijk water: onderhoud	2		-64	-64	
Vertraagde uitvoering kredieten TenR: lagere kapitaallasten	3	44		44	
Jachthaven Terheijden	3	45		45	
Economische zaken: onderbesteding formatie (ziekteverzuim)	3	52		52	
Omgevingswet	3	77		77	
Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)	3	50		50	
Grondzaken: reststroken / pacht / recognities	3	69		69	
Energietransitie	3	39		39	
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	3	47		47	
Grondbedrijf (facilitair met en zonder raadsbesluit)	3		-79	-79	
Ruimtelijke ordening: hogere advieskosten / lagere opbrengst leges	3		-46	-46	
Afval(stoffenheffing): lagere toerekening rente, BTW, overhead en straatvegen	3		-37	-37	
Afval: Naheffing Attero	3		-172	-172	
Omgevingsvergunning: lagere opbrengst leges	3		-380	-380	
Minder deelname aan peuterspeelzalen	4	31		31	
Hoger uitkeringspercentage toekenningen door zorgaanbieders Specialistische jeugdzorg	4	79		79	
Afname aantal jeugdigen met een PGB	4	54		54	
Minder aantal vervoersbewegingen Wmo vervoer	4	29		29	
Doorcentralisatie Beschermd Wonen en daling aantal indicaties	4	37		37	
Gezondheidsbeleid	4	27		27	
Overig thema Zorg	4	38		38	
Minder aanvragen bijstand en afbreken ToZo ondersteuning	4	70		70	
Lagere uitvoeringskosten door minder activiteitenbeleidsplan minimabeleid	4	31		31	
Toeslagenproblematiek/minder aanvragen bijzondere bijstand	4	58		58	
Minder reintegratietrajecten door personele inzet op andere gebieden, energietoeslag o.a.	4	36		36	
Voergoeding personele inzet opvang vluchtelingen Geertruidenberg	4	49		49	
Meevallende kosten inburgering	4	32		32	
Beperkt beroep gedaan op het energiefonds	4	57		57	
Lagere kosten/minder onderhoud uitgevoerd buitensport	4	53		53	
Minder inzet externe juristen centrumplan/SCC Dorpshart Made	4	27		27	
Jeugd WBO	4		-72	-72	
Afrekening Jeugd	4		-238	-238	
Wmo woningaanpassingen	4		-63	-63	
Wmo huishoudelijke hulp	4		-73	-73	
Bijzondere bijstand/energietoeslag	4		-271	-271	
Onderhoud en renovatie zwembaden	4		-54	-54	
Onroerendezaakbelasting+Precariobelasting	AlgD	89		89	
Decembercirculaire+Afrekeningen voorgaande jaren	AlgD	638		638	

Prijs- hoeveelheidsverschil verantwoorde uren	AlgD	191		191	
Vrijval stelpost verhoging energieprijzen	AlgD	103		103	
Ambitieplan Dienstverlening en informatievoorziening	O	50		50	
Lagere kapitaallasten	O	135		135	
ICT accountkosten inhuur derden	O	43		43	
Lagere kosten metingen en luchtfoto's	O	50		50	
Minder uren inkoopbureau	O	70		70	
Lagere kapitaallasten	O	39		39	
Lagere kapitaallasten	O	22		22	
Werkkostenregeling en afrekening Flex West-Brabant	O	58		58	
Website	O	56		56	
Diverse voordelen per saldo (< 25.000)		138		138	
Saldo jaarrekening 2022				**588**	**2.442**